

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Yenal YAĞMUR

‘ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN SOSYALLEŞME SÜRECİ ve REKREASYON
AKTİVİTELERİNİN İNCELENMESİ: ERCİYES ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ’

Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Ana Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2015

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Yenal YAĞMUR

‘ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN SOSYALLEŞME SÜRECİ ve REKREASYON
AKTİVİTELERİNİN İNCELENMESİ: ERCİYES ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ’

Danışman

Doç. Dr. Ebru TARCAN İÇİGEN

Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Ana Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2015

Akdeniz Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Yenal YAĞMUR'un bu çalışması, jürimiz tarafından Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Doç. Dr. Beykan ÇİZEL (İmza)

Üye (Danışmanı) : Doç. Dr. Ebru İÇİGEN (İmza)

Üye : Yrd. Doç. Dr. Evren TERCAN (İmza)

Tez Başlığı: Üniversite Öğrencilerinin Sosyalleşme Süreci ve Rekreasyon Aktivitelerinin
İncelenmesi: Erciyes Üniversitesi Örneği

Onay : Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Tez Savunma Tarihi : 27/05/2015

Mezuniyet Tarihi : 04/06/2015

Prof. Dr. Zekeriya KARADAVUT
Müdür

İÇİNDEKİLER

TABLOLAR LİSTESİ.....	iv
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	i
KISALTMALAR LİSTESİ.....	viii
ÖZET.....	ix
SUMMARY.....	x
ÖNSÖZ.....	xi
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

SOSYALLEŞME, SOSYAL KAVRAM ve KURAMLAR

1.1 Sosyalleşme ile İlişkili Kavramlar.....	3
1.2 Sosyalleşme.....	14
1.2.1 Birey, Kültür ve Toplum.....	15
1.2.2 Toplum Tarihi İçinde Sosyalleşme.....	16
1.2.3 Sosyalleşme Kavramı ve Süreci.....	19
1.2.4 Sosyalleşmenin Özellikleri.....	27
1.2.5 Sosyalleşmenin Fonksiyonları.....	28
1.2.6 Sosyalleşmenin Aşamaları.....	29
1.2.6.1 Birincil Sosyalleşme.....	29
1.2.6.2. İkincil Sosyalleşme.....	30
1.2.6.3 Yeniden Sosyalleşme.....	30
1.2.6.4 Tersine Sosyalleşme.....	30
1.2.6.5 Beklentisel Sosyalleşme.....	30
1.2.6.6 Gelişimsel Sosyalleşme.....	31
1.2.7 Sosyalleşme Çeşitleri.....	31
1.2.8 Sosyalleşme Kurumları.....	32
1.2.8.1 Aile.....	33
1.2.8.2 Okul (Eğitim).....	35
1.2.8.3 Akran Grubu.....	36
1.2.8.4 Kitle İletişim Araçları.....	37
1.2.8.5 İşyeri (Çalışma Ortamı).....	38
1.2.8.6 Dini Kurumlar.....	38
1.2.8.7 Sportif Etkinlikler.....	39

1.3 Sosyal Kuramlar.....	40
1.3.1 Psikanalitik Kuram.....	40
1.3.2 Öğrenme Kuramı.....	42
1.3.3 Kültürleşme Kuramı.....	42
1.3.4 Maslow'un İhtiyaçlar Kuramı.....	43
1.3.5 Toplumsal Benlik Kuramı.....	45
1.3.6 Sosyal Gelişim Kuramı.....	45
1.3.7 Ahlak Gelişim Kuramı.....	46

İKİNCİ BÖLÜM

REKREASYON

2.1 Zaman – Boş Zaman ve Rekreasyon Arasındaki İlişki.....	48
2.2 Rekreasyonun Tarihi Süreci.....	49
2.3 Rekreasyonun Tanımı.....	51
2.4 Rekreasyonun Özellikleri.....	59
2.5 Rekreasyonun Yararları.....	61
2.5.1 Kişisel Yararlar.....	62
2.5.2 Sosyal Yararlar.....	62
2.5.3 Ekonomik Yararlar.....	62
2.5.4 Çevresel Yararlar.....	63
2.6 Rekreasyonun Sınıflandırılması.....	63
2.6.1 Yapısal Sınıflamaya Göre.....	65
2.6.1.1 Kapalı Alan (İndoor) Rekreasyonu.....	65
2.6.1.2 Açık Alan (Outdoor) Rekreasyonu.....	65
2.6.2 Yerel Sınıflamaya Göre.....	66
2.6.2.1 Kırsal Rekreasyon.....	66
2.6.2.2 Kentsel Rekreasyon.....	67
2.6.3 Eylem Çeşidine Göre.....	67
2.6.3.1 Aktif Rekreasyon.....	67
2.6.3.2 Pasif Rekreasyon.....	67
2.6.4 Katılımcıların Sayısına Göre.....	67
2.6.4.1 Bireysel Rekreasyon.....	68
2.6.4.2 Grup Rekreasyonu.....	68
2.6.4.3 Kitle Rekreasyonu.....	68

2.6.5 Katılımcıların Milliyetlerine Göre.....	68
2.6.5.1 Ulusal Rekreasyon.....	68
2.6.5.2 Uluslararası Rekreasyon.....	68
2.6.6 Zamansal Sınıflamaya Göre.....	68
2.6.7 Özel İşlevlerine Göre.....	69
2.6.7.1 Ticari Rekreasyon.....	69
2.6.7.2 Sosyal Rekreasyon.....	70
2.6.7.3 Estetik Rekreasyon.....	70
2.6.7.4 Fiziksel Rekreasyon.....	70
2.6.7.5 Orman Rekreasyon.....	70
2.7 Rekreasyon İhtiyacı.....	70
2.8 Rekreasyon ve Sosyalleşme İlişkisi.....	73

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

‘ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN SOSYALLEŞME SÜRECİ ve REKREASYON AKTİVİTELERİNİN İNCELENMESİ: ERCİYES ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ’

3.1 Araştırmanın Yöntemi.....	77
3.1.1 Araştırmanın Amacı ve Yöntemi.....	77
3.1.2 Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları.....	77
3.1.3 Araştırmanın Sayıltıları.....	77
3.1.4 Araştırmanın Problemleri	78
3.1.5 Çalışma Grubu	79
3.1.6 Veri Toplama Araçları	79
3.1.7 Araştırma Verilerinin Analizi	80
3.2 Araştırmanın Bulguları ve Yorum	82
SONUÇ.....	114
KAYNAKÇA.....	127
EK 1 - Anket Formu.....	146
ÖZGEÇMİŞ.....	150

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 2.1	Bireydeki Rekreasyon Algıları	55
Tablo 2.2	Rekreasyonun Sınıflandırılması	65
Tablo 3.1	Güvenilirlik Analizi.....	82
Tablo 3.2	Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Bilgilerin Frekans Dağılımları	82
Tablo 3.3	Öğrencilerin Boş Zamanlarında Tercih Ettikleri Aktivitelere İlişkin Betimsel İstatistikler	84
Tablo 3.4	Öğrencilerin Boş Zaman Aktivitelerine Katılma Sıklıkları	85
Tablo 3.5	Sosyalleşme İfadelerinin Ortalamaları	85
Tablo 3.6	Cinsiyet ve Olabildiğince Uzak Kalmayı Tercih Ederim İfadesi Çapraz Tablosu	89
Tablo 3.7	Cinsiyet ve Olabildiğince Uzak Kalmayı Tercih Ederim İfadesi Arasındaki Kramer V Değeri	89
Tablo 3.8	Cinsiyet ve Ailem Benim Fikir Ve Davranışlarıma Her Zaman Hoş Görülü Davranır İfadesi Çapraz Tablosu	90
Tablo 3.9	Cinsiyet ve Ailem Benim Fikir ve Davranışlarıma Her Zaman Hoş Görülü Davranır İfadesi Arasındaki Kramer V Değeri	90
Tablo 3.10	Okul Bireyin, Toplumsal ve Kişisel Değerlere Saygının Benimsenmesinde Önemli Rol Oynar İfadesi Çapraz Tablosu	91
Tablo 3.11	Cinsiyet ile Okul Bireyin, Toplumsal Ve Kişisel Değerlere Saygının Benimsenmesinde Önemli Rol Oynar İfadesi Arasındaki Kramer V Değeri	91
Tablo 3.12	Cinsiyet ile Herkes Kültür ve Değerlerini Özgürce Yaşayabilmeli ve İfade Edebilmeli İfadesi Çapraz Tablosu	92
Tablo 3.13	Cinsiyet ile Herkes Kültür ve Değerlerini Özgürce Yaşayabilmeli ve İfade Edebilmeli İfadesi Arasındaki Kramer V Değeri	92
Tablo 3.14	Sınıf İle Olabildiğince Kalabalıktan Uzak Kalmayı Tercih Ederim İfadesi Çapraz Tablosu	93
Tablo 3.15	Sınıf ile Olabildiğince Kalabalıktan Uzak Kalmayı Tercih Ederim İfadesi Arasındaki Kramer V Değeri.....	93
Tablo 3.16	Sınıf ile Ailem Benim Fikir ve Davranışlarıma Her Zaman Hoş Görülü Davranır İfadesi Çapraz Tablosu	94
Tablo 3.17	Sınıf ile Ailem Benim Fikir Ve Davranışlarıma Her Zaman Hoş Görülü Davranır İfadesi Arasındaki Kramer V Değeri	94

Tablo 3.18	Sınıf ile Okul Bireyin, Toplumsal Ve Kişisel Değerlere Saygının Benimsenmesinde Önemli Rol Oynar İfadesi Çapraz Tablosu	95
Tablo 3.19	Sınıf ile Okul Bireyin, Toplumsal ve Kişisel Değerlere Saygının Benimsenmesinde Önemli Rol Oynar İfadesi Arasındaki Kramer V Değeri	96
Tablo 3.20	Sınıf ile Herkes Kültür ve Değerlerini Özgürce Yaşayabilmeli ve İfade Edebilmeli İfadesi Çapraz Tablosu	96
Tablo 3.21	Sınıf ile Herkes Kültür ve Değerlerini Özgürce Yaşayabilmeli ve İfade Edebilmeli İfadesi Arasındaki Kramer V Değeri	97
Tablo 3.22	Yaşadıkları Yer ile Olabildiğince Kalabalıktan Uzak Kalmayı Tercih Ederim İfadesi Çapraz Tablosu	97
Tablo 3.23	Yaşadıkları Yer ile Olabildiğince Kalabalıktan Uzak Kalmayı Tercih Ederim İfadesi Arasındaki Kramer V Değeri	98
Tablo 3.24	Yaşadıkları Yer ile Ailem Benim Fikir ve Davranışlarıma Her Zaman Hoş Görülü Davranır İfadesi Çapraz Tablosu	99
Tablo 3.25	Yaşadıkları Yer ile Ailem Benim Fikir ve Davranışlarıma Her Zaman Hoş Görülü Davranır İfadesi Arasındaki Kramer V Değeri	99
Tablo 3.26	Yaşadıkları ile Okul Bireyin, Toplumsal ve Kişisel Değerlere Saygının Benimsenmesinde Önemli Rol Oynar İfadesi Çapraz Tablosu	100
Tablo 3.27	Yaşadıkları Yer ile Okul Bireyin, Toplumsal ve Kişisel Değerlere Saygının Benimsenmesinde Önemli Rol Oynar İfadesi Arasındaki Kramer V Değeri.....	101
Tablo 3.28	Yaşadıkları Yer İle Herkes Kültür ve Değerlerini Özgürce Yaşayabilmeli ve İfade Edebilmeli İfadesi Çapraz Tablosu	102
Tablo 3.29	Yaşadıkları Yer ile Herkes Kültür ve Değerlerini Özgürce Yaşayabilmeli ve İfade Edebilmeli İfadesi Arasındaki Kramer V Değeri	102
Tablo 3.30	Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Boş Zaman Motivasyon Düzeyleri	103
Tablo 3.31	Motivasyon Toplam Puanları ve Alt Ölçekleri Arasındaki İlişkiler Pearson Korelasyon Testi.....	104
Tablo 3.32	Sosyalleşmeye İlişkin İfadeler ile Motivasyon Toplam Puanları Arasındaki İlişkiler Spearman Rho Korelasyon Testi.....	105
Tablo 3.33	Sosyalleşmeye İlişkin İfadeler ile Motivasyon Alt Ölçekleri Arasındaki İlişkiler Spearman Rho Korelasyon Testi.....	107
Tablo 3.34	Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyetlere Göre Boş Zaman Motivasyon Düzeyi.....	109
Tablo 3.35	Katılımcıların Okudukları Sınıflara Göre Rekreatif Etkinliklerine Katılma	110

	Düzeyleri.....	
Tablo 3.36	Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Rekreatif Aktivite Türünü Seçme Düzeyleri.....	111
Tablo 3. 37	Rekreatif Aktivite Türünün Seçiminde Etkili Olan Faktörler.....	112
Tablo 3. 38	Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Okudukları Sınıfa Göre Rekreatif Etkinliklere Katılma Nedenleri.....	113

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.1	Freud'un Psikanalitik Kuramında Kişiliğin Üçlü Yapısı.....	41
Şekil 1.2	Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi Piramidi.....	43
Şekil 2.1	Artık Zaman Olarak Rekreasyon	57
Şekil 2.2	Aktivite Olarak Rekreasyon	57
Şekil 2.3	Fonksiyon Olarak Rekreasyon.....	58
Şekil 2.4	Özgürlük Olarak Rekreasyon	59

KISALTMALAR LİSTESİ

BESYO	Beden Eğitimi Spor Yüksek Okulu
İİBF	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
MYO	Meslek Yüksek Okulu
TDK	Türk Dil Kurumu
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
TV	Televizyon

ÖZET

‘Üniversite Öğrencilerinin Sosyalleşme Süreci ve Rekreasyon Aktivitelerinin İncelenmesi: Erciyes Üniversitesi Örneği’ adlı çalışmanın temel amacı üniversite öğrencilerinin rekreasyon faaliyetlerine ilgilerinin, katılma düzeylerinin ve sosyalleşme eğilimlerinin belirlenmesidir. Bu amaç doğrultusunda, üniversite öğrencilerinin rekreatif faaliyet seçimlerinde ve rekreatif faaliyetlere katılımında etkili olan faktörler ve bu faktörlerin sosyalleşme ile olan ilişkisi belirlenmeye çalışılmıştır.

Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde sosyalleşme, sosyal kavram ve kuramlara yer verilmiştir. İkinci bölümde rekreasyon ile ilgili yazın taramasına yer verilmiştir. Üçüncü bölümde araştırmanın amacı, önemi ve üniversite öğrencilerine yöneltilen soru formundan elde edilen verilerin analizi yapılmıştır.

Elde edilen bulgular sonucunda öğrencilerin sosyalleşme sürecinde kültür, aile ve okul en önemli unsurlar olarak bulunmuş ve ayrıca rekreatif faaliyetlere katılımında (motivasyon) en önemli faktör olarak ‘Yeterlilik - Uсталık’ faktörü belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sosyalleşme, Rekreasyon, Üniversite Öğrencisi, Kayseri.

SUMMARY

THE EXAMINATION OF THE PROCESS OF UNIVERSITY STUDENTS SOCIALIZATION AND THEIR RECREATION ACTIVITIES: THE EXAMPLE OF ERCIYES UNIVERSITY

The main purpose of the study named as ‘The Examination of The Process of University Students Socialization and Their Recreation Activities: The Example of Erciyes University’ is to determine students’ interests in recreation activities, participation and socialization tendencies. For this purpose, the factors that the participation in recreational activities and relationship with the socialization of these factors have been tried to determine.

The study consists of three parts. The first part includes socialization, social notions and theories. Second part includes literature review related to recreation. The third part contains the purpose and the importance of the study and an analysis about the data that have been gathered from the questionnaire directed to university students.

As the result of the findings culture, family and school has been found the most important element in the process of students’ socialization and also ‘Competence – Mastery’ element has been determined as the most important factor for the participation of recreation activities (motivation).

Key words: Socialization, Recreation, University Student, Kayseri.

ÖNSÖZ

‘Üniversite Öğrencilerinin Sosyalleşme Süreci ve Rekreasyon Aktivitelerinin İncelenmesi: Erciyes Üniversitesi Örneği’ başlıklı yüksek lisans tez çalışmamın hazırlanmasında sahip olduğu bilgi birikimi ile bana yol gösteren ve destek olan danışmanım saygıdeğer hocam Doç. Dr. Ebru TARCAN İÇİGEN’ne sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmam sırasında bana zaman ayırarak anket formunun uygulanmasında yardımlarını esirgemeyen Erciyes Üniversitesi İİBF Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Ahmet SOMUNCU’ya teşekkürü bir borç bilirim.

Tüm eğitim hayatım boyunca bana destek olan ve çalışmam sırasında da bu desteğini benden esirgemeyen aileme teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca tezin düzenlenmesi sırasında deneyimlerini ve yardımlarını benden esirgemeyen arkadaşım doktora öğrencisi Oğuz DOĞAN’a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Yenal YAĞMUR
Antalya, 2015

GİRİŞ

Toplum; bireyleri birbirine bağlayan, karşılıklı etkileşim halinde olan insanların oluşturduğu bir sistemdir ve aynı zamanda sürekli değişim içinde olan bir sosyal ilişkiler ağıdır (Bahar, 2008). İnsanlar, yaşadığı toplumda davranışlarıyla kendini ifade etmekte ve bu davranışları sayesinde toplumun diğer fertlerinden ayrılmakta ve birey olarak toplum içerisinde var olmaktadır. Tüm bireyler, toplum içerisinde doğarlar ve toplumsal niteliklerini bu gruplarda kazanırlar. Bir toplumun yaşam biçimiyle o toplumda yaşamak için gereken bilgiler değerler, gruplar aracılığıyla bireye aktarılmaktadır. Bu bilgi ve değerlerin benimsetilmesiyle birey, belirli bir toplumun üyesi olma özelliğini kazanmaktadır (Yetim, 2011).

İnsan doğası gereği sosyaldır, diğer bireylerle etkileşim gereksinimi içerisindedir. Bu gereksinimin temelinde bireysel yetilerini ortaya koyarak doyum sağlama isteği bulunmaktadır. Bireysel yetiler birey yalnızken anlamlı değildir. Bir topluluk içerisinde değer kazanmakta ve doyum sağlamaktadır. Karşılıklı etkileşim ve sürekli değişim içinde olan sistem sayesinde, insan kendisini diğer canlı türlerinden ayıran niteliklerini ortaya çıkarmakta, sosyalleşmekte, geliştirmekte ve kültürünü yaymaktadır (Bardakçı, 2010).

Sosyalleşme, insanın diğer insanlar ile karşılıklı etkileşimi sonucunda belirli bir toplumun; yapma, duyma ve düşünme biçimlerini öğrenme, benimseme süreci olarak tanımlanmaktadır (Atalay, 2012). Sosyalleşme, belirli sosyo – kültürel normlara ve beklentilere uyma davranışı oluşturarak toplumda yaşayan bireylerin uyma davranışı göstereceği varsayımından yola çıkarak bireyi biçimlendirmektir. İnsanların benzer davranışlar göstermesi kültürün insanları biçimlendirdiğini göstermektedir. Toplumdaki belirli bir kültürel yapı, toplumu oluşturan bireyleri etkileyerek bireylerin toplumsal ilgileri, istekleri ve ihtiyaçların şekillenmesine yol açmaktadır (Ertürk, 2010).

Değişen dünya değerleri, günümüz insanının kentleşmeyle başlayan değer ve standartlarını değiştirmiş, mevcut kullanım alanlarını farklılaştırmış ve yeni kullanım alanları oluşturmuştur. Gelişen teknoloji, endüstrileşme ve değişen sosyo - ekonomik koşullarla birlikte kentlerde yaşayan bireylerin yeşil alanlardaki rekreasyon faaliyetleri, kişilerin ruhsal ve fiziksel gelişimlerinde çok önemli yere sahip olmuştur. İnsanların adeta makineleştiği günümüzde, kent yaşamının gürültülü atmosferinden kurtulup, ruhsal ve bedensel yorgunluğu üzerinden atmak, yaşama yeniden bağlanmak için serbest zamanlarını kendisini ruhsal bunalımlara yöneltmeyecek faaliyetlere girişmesi en iyi ve keyifli bir şekilde

değerlendirilmesi gerekmektedir (Karatoprak ve diğerleri, 2012). İnsanın fiziksel ve psikolojik yenilenmesini sağlayan rekreasyon, bir sanayileşme ve uygarlık ürünü olarak, çağdaşlık ve bir kültür sonucu, insanların bireysel ve toplumsal değerler bakımından, mutluluk, zevk ve bunların da ötesinde birçok değer oluşturacak bir kavram olarak görülmektedir (Karaküçük, 2008).

Bu çalışmanın amacı üniversite öğrencilerinin rekreasyon faaliyetlerine ilgilerinin, katılma düzeylerinin ve sosyalleşme düzeylerinin belirlenmesidir. Bu bağlamda çalışmada sosyalleşme, sosyal kavram ve kuramlar ve rekreasyon yazını irdelenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

SOSYALLEŞME, SOSYAL KAVRAM ve KURAMLAR

1.1 Sosyalleşme İle İlgili Kavramlar

Bu bölümde, sosyalleşme ile ilişkili olan sosyal yapı, sosyal sınıf, sosyal rol, sosyal statü, sosyal grup, sosyal kurum, sosyal değişme, sosyal sistem, sosyal kontrol, sosyal ilişki, sosyal norm, sosyal değer, sosyal hareketlilik, sosyal bütünleşme, sosyal ahlak, içselleşme, yabancılaşma, anomi, aidiyet kavramlarına yer verilmiştir.

Sosyal yapı: Sosyal yapı kavramı sosyal bilimlerde çalışan bilim insanları tarafından farklı bakış açıları ile incelenmektedir. Radcliffe ve Brown (1984) sosyal yapıyı insanları birbirine bağlayan ilişkiler bütünü olarak tanımlamaktadır (Şahan, 2007). Giensber (1977) ise sosyal yapıyı gruplar ve devamlılık gösteren ilişkiler olarak değerlendirmektedir (Doğan, 1996). Tutar (2013) sosyal yapıyı, içinde sosyal ilişkilerin sosyal olayların meydana geldiği sosyal grupların, kurumların yer aldığı nüfus ile yerleşim tarzının şekillendirdiği bir sosyal varlık olarak tanımlamıştır. Sosyal yapının irdelenmesiyle birlikte sosyal yapının ortaya çıkabileceğini vurgulamaktadır (Şahan, 2007). Cooley ve Spencer da bu görüşü desteklemektedir (Erkal, 2009). Nirun'a (1991) göre, sosyal yapının üç anlamı bulunmaktadır. İlki, toplumun, grubun, kümenin meydana getirdiği birimlerin her biridir. Örneğin, Türk toplumu bir yapıdır. Bir köy, bir şehir, bir aile yapıdır. Her yapıda belli bir doğal çevre üzerine temellenen sosyal çevre içinde bulunmaktadır. İkincisi, yapı sosyal hayat alanı içerisinde üst üste veya yan yana sıralanmış birimler çerçevesinde ele alınmaktadır. Sosyal yapının içinde bulunan alt – orta ve üst tabakalar kendi içlerinde de bir takım sosyal sınıflara, gruplara ve mesleki zümrelere ayrılmaktadır. Bunlar arasında yatay ve dikey hareketlilik oluşmaktadır. Üçüncü ve son olarak; yapı statü ve roller ağına indirgenmektedir (Başak, 2005).

Sosyal yapı kavramının tanımında ortaya çıkan görüş ayrılıklarına rağmen, sosyologlar ve antropologlar, kavramın 'toplumu oluşturan başlıca öğeleri bunların toplum bütünü içindeki yerlerini ve aralarındaki ilişkileri ve böylece işleyişindeki düzenlilikleri' anlattığı konusunda birleşmektedirler (Doğan, 2010).

Pek çok sosyal bilimciye göre (Metron, 1968; Ozankaya, 1964; Gökçe, 1996; Yasa, 1970) sosyal yapının kültürel ve fiziki olmak üzere iki yönü bulunmaktadır (Başak, 2005). Toplumun statüler roller ve değer yargılarından oluşan yapısı kültürel yönü oluştururken,

toplumun dış görüşünü oluşturan nüfusun yerleşim tarzı fiziksel yönünü oluşturmaktadır (Tutar, 2013). Battomore'e (1997) göre sosyal yapıyı meydana getiren temel öğeler olarak nitelenebilecek olan gereklilikler şunlardır:

- Haberleşme (iletişim) sistemi,
- Yeni kuşakların sosyalleşmesi için aile ve eğitim dahil olmak üzere bir takım toplumsal ortamlarda düzenlemeler,
- Üretim ve dağıtımla ilgili ekonomik sistem,
- Otorite sistemi ve iktidarın bölüşümüyle ilgili sistem,
- Toplumsal tutumu oluşturan ve sürdüren doğum, sünnet, evlilik, ölüm gibi olaylara toplumsal bir değerlilik kazandıran ritüeller (tören ve ayin) sistemi temel kurumlar ve gruplar bu tür temel gereklilikler olarak sıralanabilmektedir (Doğan, 1996).

Sosyal sınıf: Sınıf kavramı insanların toplum ve ekonomik pozisyonlarına göre bölünmeler olarak ifade edilebilir. Bu bölünme varlığını, gelir düzeyi, eğitim ve mesleki saygınlıkla belli etmektedir. Günümüzde kalabalık insan grubu sahip oldukları, gelir düzeyi, eğitim, yaptıkları işler ve saygınlık ölçüleriyle genel olarak karşılaştırılabilmektedir. İnsan hangi sınıfa mensupsa, bu sınıfın bireylere verdiği düşünceden, giyim, kuşam, nezaket, hatta politik tutumlara kadar etkisinde kalıp, bunlara özgü davranabilmektedir (Bayraktar ve diğerleri, 2008).

Sosyal statü: Statü, TDK'nin 'Güncel Türkçe Sözlüğünde' bir kimsenin, bir kurum veya bir toplum içindeki durumu olarak ifade edilmektedir (<http://www.tdk.gov.tr>). Genel anlamda sosyal statü; bir fert, grup ya da mesleğin sosyal yapı içerisinde işgal ettiği yer olarak tanımlanmaktadır. Daha geniş bir anlatımla ise sosyal statü, 'bir grubun veya toplumun yapısında, kendine bağlanan haklar ve sorumluluklar yoluyla belirginleşen ve diğer konumlarla ilişkisi olan, fakat bazı bakımlardan onlardan ayrılan konum, durum veya pozisyon' (Yetim, 2011) şeklinde tanımlanmaktadır.

Statüler çok çeşitli ölçütlere göre sınıflandırılabilir. Ancak her toplumda geçerli statü belirleyicileri olarak soy, servet/maddi olanak, meslek, eğitim, din ve biyolojik karakterler sayılabilmektedir. Bireyler sosyal statülerini genellikle iki yoldan kazanmaktadırlar. Birincisi verilmiş (atfedilen) statüdür. Verilmiş (atfedilen) statü; bireyin herhangi bir girişimine, yeteneğine gerek olmadan elde ettiği statüdür. Bireyin statüsü üzerinde yapabileceği hiçbir şey bulunmamaktadır. Örnek olarak; ailede kız ya da erkek

çocuk olmak, belirli bir ırka mensup olmak, yoksul bir ailede doğmak verilebilir. Diğer statü kazanım yolu ise, başarılan (kazanılan) statüdür. Başarılan (kazanılan) statü, belli bir girişimin sonucu ve kişisel yetenekler yoluyla elde edilen statüdür. Kişinin seçtiği meslekteki başarısı onun kazanılan statüsüne işaret etmektedir ve endüstrileşmemiş toplumlarda verilmiş statüler ağırlıktayken çağdaş endüstri toplumlarında kazanılan statülere ağırlık verilmektedir (Gönüllü, 2001) .

Sosyal rol: Sosyal rol; kişinin sahip olduğu sosyal statü veya çeşitli kurumlar içerisinde bulunduğu konum gereği, kendisinden göstermesi beklenen davranış kalıplarıdır (Yetim, 2011). Sosyal rol bireyin sosyal işlevi ile ilgili dinamik bir kavramdır ve bireyin ne yaptığını anlatmaktadır (Gönüllü, 2001). Ayrıca sosyal rol, bir grup veya sosyal durum içinde yer alan belli bir statü tarafından ifade edilen spesifik haklar ve görevlerin neden olduğu davranış biçimleri olarak ifade edilebilmektedir (Birkök, 2004). Sosyal rol aynı zamanda sosyalleşmeyi ve toplumsal hayatı etkilemektedir. Toplumsal hayat, öğrenilmiş ve tanımlanmış rollerin karşılıklı olarak yerine getirilmesi yoluyla bireyler arasında etkileşimler kurulmasına bağlı olmaktadır (Akın, 2011). Sosyologların bir kısmı bireyin sosyal roller almaya hazır hale getirilmesi sürecini sosyalleşme olarak değerlendirmektedir. Bu doğrultuda birey yaşadığı sosyal hayat içinde kendi iradesiyle veya iradesi dışında çeşitli roller almaktadır. Bu bakımdan sosyalleştirme kişinin gelecekteki annelik, babalık, öğretmenlik, mühendislik gibi rollere hazırlanması olarak görülmektedir (Ergün, 1987). Sosyalleşme, çocukluk döneminden itibaren bireylere gündelik hayattaki rollerini tanımlarken, bireylerin toplumsal konumlarını ve eylemlerinin sınırlarını da öğrenmelerini sağlamaktadır. Bu öğrenme sürecinin aktörleri olan rol modelleri, rollere bağlı olarak gerçekleştirilen eylemlerin nasıl yapılması gerektiği konusunda sosyalleşen tarafından örnek alınmaktadır (Akın, 2011).

Sosyal grup: Grup en basit biçimde bir insan topluluğudur. Ancak rastgele toplanmış insan topluluğu grup sayılmamaktadır. Bir topluluğun grup sayılabilmesi için en azından ortak bir amaç için bir araya gelmeleri ve etkileşim içinde olmaları gerekmektedir. Ozankaya'ya (1999) göre sosyal grup; a) üyeleri arasında ortak amaç ve çıkarları bulunan, b) her üyenin grubun varlığını ve sembollerini bilinçli olarak ayırt ettiği, c) görelî sürekliliği olan bireyler topluluğu olarak tanımlanmaktadır. Bu doğrultuda bir grubun üyeleri arasında ilişkiler düzeni vardır. Grup üyeleri; hem ortaklaşa olarak bu grubun varlığından hem de kendilerinin o grubun üyesi olduğundan haberdar durumdadırlar.

Sosyal grup ise, birden çok kişinin sosyal bir etkileşim içinde buldukları, bir grup bilinci içinde birbirlerinden haberdar olan, belirli bir amaca yönelmiş bulunan bir sosyal topluluk (Yetim, 2011) olarak tanımlanabilmektedir.

Sosyal kurum: Sosyal kurumlar, belirli sosyal ilişkileri yöneten kalıplaşmış ve kabul edilmiş alışkanlıkları olan ve bu alışkanlıklarla belirli sosyal ilişkileri yöneten ilkelerin karmaşıklığını destekleyen örgütlü bir bütündür. Başka bir ifade ile kurumlar, toplumda insanların ihtiyaçlarını gidermek için yaptığı faaliyetleri örgütleyen, yöneten toplumsal yapı ve mekanizmalardır (Güney, 2000). Bu kurumlar, toplumun sahip olduğu kültürün aktarılmasından sorumlu ve önemli olan organizasyonlar olarak toplumda yer almaktadır (Özkalp, 2013).

Sosyal kurumlar sosyal yapının genel karakteristik özelliklerini ortaya koymaktadır ve kurumla ilgili pek çok ipucunu kişilere kazandırmaktadırlar. Ayrıca bireyler sosyalleşmelerini belirli yapılar içinde tamamladıkları için bu kurumlar bireylerin sosyalleşmesine önemli katkılar sağlamaktadırlar. Tatar (2003) sosyal kurumların genel özelliklerini şu şekilde ifade etmektedir: ‘Sosyal kurumlar toplumsal yapı içerisinde, bir ağ formunda iç içe geçmiş ilişkiler sistemi şeklinde bulunmaktadır. Kurumlar içerisinde uyulması gerekli olan belirli norm ve kurallar bulunmaktadır. Zamanla bunlar daha sonra kurum içi yerleşmiş geleneklerin oluşmasına yol açmaktadır. Normlar kurum içerisinde gerçekleştirilen davranışlarda meşrulaştırıcı ve kutsallaştırıcı bir amaca hizmet etmektedirler. Bu şekilde üyelerine yönelik müeyyidede bulunmaktadır. Ayrıca kurumlar üyelerine çeşitli statü ve roller kazandırır.’ Böylece bireylerin toplum içerisindeki kimlik çizgileri belirginleşmesini ve kimlik sahibi olmasını sağlamaktadırlar (Ersoy, 2008).

Sosyal değişim: Belli bir süre içerisinde doğada ve toplumda gözlenen başkalaşım ve farklılaşmalar değişim olarak tanımlanmaktadır (Özkalp, 2013). Sosyal değişimi, Horton ve Hunt (1976) ‘bir toplumun sosyal yapısındaki ve ilişkilerindeki değişim’ olarak ele alırken; Moore (1968) ‘normları, değerleri, kültürel ürün ve sembolleri kapsayan sosyal yapının değişimi’ olarak tanımlamaktadır. Nisbet (1972) de, belirli bir zamanda sosyal ilişkiler, norm, rol, statü veya yapıda art arda oluşan farklılıkların sosyal değişimi meydana getirdiğini belirtmektedir (Doğan, 2005).

Bireyler gibi, içinde yaşadığımız toplumlarda değişmektedir. Değişim her toplumun karakteristiğidir ve devamlılık göstermektedir. Bu nedenle her toplumun kültürü gelecek nesillere aynen aktarılmadığı için bazen yavaş bazen hızlı değişimlerle birey ve toplumun

kendisinde farklılaşmalara neden olmaktadır. Değişme hızı toplumdan topluma farklılık göstermektedir. Geleneksel toplumlarda değişme daha yavaş bir şekilde olurken, endüstriyel toplumlarda daha hızlı bir biçimde gerçekleşmektedir. Dolayısıyla değişim hızı farklı olmakla birlikte tüm toplumlar değişmektedir. Çağdaş toplumlarda değişme kuramsal, normal ve gündelik bir olgu haline gelmiştir. Değişme bazı toplumsal sorunlara çözüm getirirken, beraberinde bir takım sorunlar da yaratabilmektedir. Bu nedenle bazı toplumlar, değişmeye direnç gösterebilmektedirler (Özkalp, 2008). Aynı zamanda kişilerin sosyal ve kişisel çevresiyle olan ilişkileri de değişmektedir. Toplumsal yapı içerisinde bireyler ve gruplar arasındaki ilişkiler de sürekli bir değişim içindedir. Bireyler karşılıklı etkileşim süreçleri içinde farklı değerler, normlar, yasalar, davranış şekilleri ve kurumlar ile karşılaşmaktadır. Kişiler tutum, değer ve davranışlarını sorgulamakta, bazılarını terk etmekte, yeni tutum ve değerler edinmektedir. Bütün bu süreç ve etkileşim şekilleri toplumsal yapı içinde gerçekleşmektedir (Bahar, 2008).

Sosyal sistem: Sistem, kısımları yapı itibariyle birbirine bağlı ve parçalarının birisi üzerinde meydana gelen değişikliğin diğer parçalarının üzerinde de etki yaptığı, birbiriyle etki – tepki ilişkisi içinde bulunan unsurlardan oluşmuş bir bütün olarak tanımlanmaktadır (Dönmezer, 1996). Sosyal sistem ise, birbiriyle fonksiyonel bağlantı ve etki – tepki ilişkisi içinde olan çeşitli kurumlardan (aile, ekonomi, din vb.) oluşmuş bir bütün şeklinde ifade edilmektedir (Yetim, 2011).

Sosyal sistemler, ‘Bir çevreden ayrı olarak, bir takım insanların eylemlerinin anlamlı ve birbirine bağlı olduğu her yerde mevcuttur’. Böylece bireyler arasında herhangi bir etkileşimin olduğu her yerde toplumsal sistem ortaya çıkmaktadır (Çelik, 2007). Luhmann (2002)’e göre üç tip sosyal sistem vardır: ‘etkileşim (interaction) sistemleri’, ‘organizasyon (organisation) sistemleri’ ve ‘büyük toplulukları ilgilendiren sistemler (societies)’ (her şeyi kapsayan toplumsal sistemler, tüm toplumlar) olarak sıralanmaktadır (Seidl, 2004). Etkileşim sistemleri, etkileşimlerin gerçekleşme koşullarının düzenleme işlevlerini yerine getirmektedir. Kim, kiminle, ne zaman, nerde, nasıl konuşmaktadır? Dili nasıl kullanmaktadır? Konuşmaya kimler nasıl katılmaktadır? Bu gibi soruların cevapları etkileşim sistemlerinde aranmaktadır. Organizasyon sistemleri ise, bireyleri özel koşullara göre organize etmektedirler. Bir işyerinde çalışabilmek için taşınması gerekli olan sıfatlar, uyulması gereken kurallar, alınan ücret, işe gidiş – geliş zamanı gibi koşullar bu sistemler içinde yer almaktadırlar. Organizasyon sistemlerinin en temel özelliği toplum bireylerini zaman ve mekanda yerleştirmesidir. Bu iki sistemin kesiştiği yerde toplumsal sistemler oluşmaktadır (Çelik, 2007).

Sosyal kontrol: Sosyal kontrol, toplumsal yaşamda ilişkileri düzenleyen normlardan sapmayı çeşitli ödüllendirme ve cezalandırma süreçleri ile önleyen ve bu yolla toplumda düzeni sağlayan bir mekanizma olarak tanımlanmaktadır. Başka bir tanıma göre sosyal kontrol, bir grubun ya da toplumun kendi varlığını, işleyişini, bütünlüğünü ve devamını sağlamak için üyeleri üzerindeki her türlü etki ve denetim tedbiri şeklinde tanımlanmaktadır (Vural, 2011). Scheerer ve Hess (1997) sosyal kontrol kavramının, sosyal düzenin sağlanması ve buna bağlı olarak ilerlemenin gerçekleşmesi amacıyla, tüm istenilmeyen davranışların önlenmesi için geliştirilen sosyal ve teknik düzenlemeler, mekanizmalar, inanç sistemleri, olumlu ve olumsuz yaptırımlar olarak tanımlanabileceğini belirtmişlerdir. İstenilmeyen davranışların ortaya çıkışı, bu davranışların tekrarlanmasını önleme çabalarını da beraberinde getirmektedir. Sosyal kontrol kavramı da bu çabalara ilişkindir. Bir başka tanıma göre ise sosyal kontrol, sapma olarak kabul edilen davranışlara karşı sosyal bir tepkidir. Kişinin; kişilerle, fikirlerle, gruplarla ve toplumla ilişkilerini düzenlemektedir. Bu nedenle her toplumun kaçınılmaz yükümlülüklerinden biri de sosyal kontroldür (Yetim, 2011). Sosyal kontrol kavramını antropolojik boyutta ele alan Chicago Okulu ise sosyal kontrolü; sosyalleşme, uyum, normların içselleştirilmesi ve değerler hakkında bir uzlaşma şeklinde ifade etmektedir (Bakacak, 2009).

Sosyal kontrol mekanizmalarının işleyişi otoriteye dayanmaktadır. Sosyal kontrolde amaç; grubun ya da kurumun hedefine ulaşması, bireyler arası ilişkilerin bozulmaması ve bu ilişkilerin artarak devam etmesi için önemli bir denetim görevi üstlenmektir. Sosyal kontrol iki bölümde ele alınmaktadır. Birincisi resmi (kanun, tüzük, yönetmelik), ikincisi ise İçsel (örf, adet ve gelenekler) şeklinde kabul edilmektedir (Güney, 2000). Resmi (kanun, tüzük, yönetmelik) kontrol mekanizmaları, dıştan dayatılarak ve cezalandırma yoluyla işlemektedir. İçsel (örf, adet ve gelenekler) kontrol mekanizmaları ise yardımcı olma işlevini yerine getirmektedir ve geleneksel toplumlarda hukukun işlevini yerine getirmektedir. Bireyin kendiliğinden rıza göstermesini sağlayan içsel kontrol mekanizmaları dıştan dayatılan kontrol mekanizmalarına göre çok daha etkili olmaktadır. Çünkü birey tarafından dıştan dayatılan kontrol mekanizmaları zorlama, baskı olarak algılandığı için bireyde direnç yaratmaktadır. Oysaki son derece etkin bir ikna yolu olan içsel kontrol mekanizmaları, bireyin kendisini gönüllü olarak disipline etmesini ve özgürlüklerinden ödün vermeden uyum sağladıkları duygusunu bireylere telkin etmektedir (Anık, 2011).

Sosyal ilişki: Sosyal ilişki, kurumları oluşturan birimler arasındaki ilişkiler olarak tanımlanmaktadır (Doğan, 2010). Bir başka tanıma göre, bir kişinin veya grubun kendi dışındaki fert ve grupların çeşitli davranış şekillerini ve beklentilerini hesaba katarak

sürdüğü ilişkiye dayalı etkileşim olarak tanımlanmaktadır. Görüleceği üzere, kişinin veya sosyal grupların sadece kendi varlıkları, görüş ve duygularını tespit etmiş olmaları sosyal ilişki için yeterli bir sebep değildir. Bunu yanı sıra kendi dışlarında bulunan kişi ve sosyal grupların varlıklarından da haberdar olmaları, toplum katında biz duygusuna sahip olmaları ve onları fark etmeleri gerekmektedir. Bu bakımdan kişiliğini sosyalleşme süreci içinde kazanan bir birey kazandığı kişilikle yetinmemekte ve kendi dışındaki cinsleri ile sosyal temas imkanlarını aramaktadırlar. Aslında sosyal bir yaratık olarak buna gerek duymaktadır (Erkal, 2009).

Sosyal ilişkiler toplumda hem yazılı hem de örf ve âdet gibi yazısız hukuka göre gerçekleşmektedir. Toplumdaki bazı kurumlar ise sosyal ilişkilerin gelişip güçlenmesini kolaylaştırmaktadır. Bu kurumlar arasında dil, din, eğitim, spor sayılabilmektedir. Sosyal sistemin üç temel unsuru; sosyal ilişki, birey ve grup olarak sıralanmaktadır. Birey ve sosyal grupları sadece kendi varlıklarının farkında olmaları yeterli değildir. Kendi dışında bulunan kişi ve sosyal grupların varlığının da dikkate alınması gerekmektedir. Bu durum sosyal ilişkilerin gerçek yapısının bir sonucu olarak ele alınmaktadır (Doğan, 1996).

Sosyal norm: Norm belli bir grupta veya toplumda standartlaşmış yol gösterici davranış şekilleridir. Bireylerin davranışlarının başkaları tarafından nasıl değerlendirileceğinin rehberidir. Normlar bireyin davranışlarının tasvip edilip edilmeyeceğini ortaya koyarak, toplum üyelerini belirli olaylar karşısında belirli tarzda davranmaya zorlayan kurallar olarak ifade edilmektedir (Erkal, 2009). Normlar insan davranışlarının kendine göre ölçüldüğü, değerlendirildiği ölçütler olarak insanlar arası ilişkilerin nasıl, nerede, ne ölçüde yürütüleceğini belirleyen ortak kurallardır. Normları bireyler tek başına oluşturamazlar, bu nedenle normlar kolektif bir özellik taşımaktadırlar. Grup normlarının oluşumu için gerekli koşul, ortak güdeleri ve sorunları olan bireylerin belli bir süre boyunca etkileşimde bulunmalarıdır. Toplumsal yaşamı düzenleyen normlar, grup üyelerini yönlendirmesi bakımından önemli olduğu kadar grup sürekliliği sağlaması bakımından da önem taşımaktadır (Gönüllü, 2001).

Bir toplumun varlığını koruyabilmesi için sosyal normları meydana getirmesi ve gerektiğinde değiştirmesi zorunlu olmaktadır. Üyelerinin belirli sosyal normlara uygun hareket etmedikleri bir toplum yoktur. Toplumlarda ekonomik usuller, aile sistemleri, ibadet şekilleri, cinsi ilişkileri, çeşitli besinlerin hazırlanması ve tüketimi hep belirli normlara göre yürütülmektedir (Dönmezer, 1996). Bu bağlamda sosyalleşme içerisinde sosyal normlar önem taşımaktadır.

Sosyal değer: Toplumun bireylerini birbirine yaklaştıran, bir arada tutan, devamını sağlayan güçler ‘sosyal değerler’ dir. Sosyal değerler, toplumun duygu ve düşüncelerini yansıtmaktadır. İnsanı insan yapan vasıfları koruyan sosyal değerler, temelde ahlaki inanç ve ilkelere dayanmaktadır (Yetim, 2011). Fisher ve Katz’a (2000) göre bir toplumun arzulanabilirlik hükümleri o toplumun sosyal değerlerini oluşturmaktadır. Bunlar görecelidir ve önemi toplumdan topluma değişmektedir. Sosyal değerler kültürden ayrı ve bağımsız olarak ele alınamamaktadır. Kültür içerisindeki beklenen davranış, sosyal değerlerin yönünü tayin etmektedir. Toplum içerisindeki sosyolojik bağları oluşturan unsurların çoğu bir değer hükmü içermektedir. Toplumdaki akrabalık ve komşuluk ilişkileri, ortak dil, milli birlik, ortak din gibi kültürel faktörler sosyolojik bağların başka bir tipinde olan değer kalıplarıdır. Sosyal değerlerin uzunca bir süre devam etmesi ve kalıcı olması onların insan tarafından içselleştirilmesine ve genel kabul görmesine bağlıdır. Sosyal değerler kişilere neyi yapmaları gerektiğini kesin olarak söylememekte, ancak yapılacak olan uygun ve doğru şeyler için rehberlik etmektedirler (Ersoy, 2008).

Sosyal değerler, bireylerin davranış ve eserlerinde birer ölçüt olarak ortaya çıkmakta sosyal bütünlüğün ayrılmaz bir ögesini oluşturmaktadırlar. Bireyler içinde yaşadıkları grup, toplum ve kültürel değerlerini genellikle benimseyerek, bunları muhakeme ve seçimlerinde birer ölçü olarak kullanmaktadırlar. Bireyler böylece daha iyi, daha doğru, daha uygun, daha güzel, daha önemli veya daha adil gibi yargılara varma imkanı bulmaktadırlar (Tolan, 1985).

Sosyal hareketlilik: Sosyal hareketlilikle ilgili çalışmaların birçoğu, sosyal hareketliliği tanımlanırken bazı özelliklerin referans olarak gösterilmesi gerektiğini belirtmiştir. Bunlar:

- En azından, kitleyi harekete geçirme,
- Gevşek bir organizasyon yapısına doğru eğilim,
- İstikrarsız (aralıklı) aktivite,
- Yerleşmiş kurumsal çerçeve dışında kısmen çalışma,
- Temel bir amaç olarak (veyahut toplumsal düzenin yönünü koruyarak) sosyal değişim getirmesi şeklinde sıralanmaktadır (Thompson, 1996).

Hareketlilik; oynaklık, yerinde duramama, sürekli bir devinimi işaret etmektedir (Doğan, 1996). Sosyal hareketlilik tanımı ise, fertlerin, ailelerin ve sosyal grupların toplum içinde sahip oldukları bir statüden diğer bir statüye doğru hareketlilikleridir. Bir başka ifadeyle sosyal hareketlilik; bir bireyin veya toplumsal grubun başka bir toplumsal gruba

geçebilirliği, toplumsal katmanlar, zümreler, meslekler, sınıflar arasındaki geçişlilik, esneklik birinden diğerine atlanabilirlik kabiliyeti olarak tanımlanmaktadır (Yetim, 2011). Bazı toplumlarda sınıflar arasında geçişleri engelleyen sosyal bir yapı mevcuttur. Hindistan'daki geleneksel kast sistemi buna örnek olarak gösterilebilmektedir. Bu sistem eski Hindu felsefesinde yer alan reenkarnasyon inancı üzerine kurulmuştur. Hinduizm'de insanların önceki yaşamlarında yaptıkları işlere göre dört temel kasttan birisinin üyesi olarak tekrar dünyaya geleceklerine inanılmaktadır. Önceki hayatlarında özellikle kötü olanlar yeniden dünyaya geldiklerinde en alt kastta yer alacaklardır. Öte yandan iyi işler yapan diğer kişileri en üst kasttan yeniden hayata döneceklerdir veya aradaki kastlarda yer alacaklardır. Bir aile veya kişi ne kadar para ve saygınlık kazanırsa kazansın kastlar arasında geçiş yapamamaktadır. Kast sistemi sadece Hindistan'a özgüdür. Birçok toplumda insanların bir sınıftan diğerine geçişine izin veren bir sistem mevcuttur. Bu toplumlarda eğitim, mesleki statü, gelir seviyesi gibi araçlar insanların hareketine imkan sağlamaktadır (Gökçe ve diğerleri, 2003).

Sosyal hareketlilik dikey ve yatay olarak ele alınabilmektedir. Dikey tarzlarında, gelir seviyelerinde, eğitim ve dünya görüşlerinde ortaya çıkan bir artış ve yükselme söz konusu olmaktadır. Dikey hareketlilik, bireylerin veya grupların sosyal tabakalar arasında yer değiştirmeleri ile gerçekleşmektedir. Kamu sektöründe memur olarak işe başlayan birinin zamanla o dairenin müdürü olması dikey hareketliliğe örnek gösterilebilmektedir. Bireyin müdür olmasıyla yaşam stili dünya görüşü ve dolayısıyla geliri değişmektedir (Erkal, 2009). Yatay hareketlilikte ise, hayat tarzında gelir seviyesinde ve dünya görüşünde bir artış veya yükselme olmadan bireylerin veya grupların hareketliliğe uğramalarıdır (Yetim, 2011). Başka bir ifadeyle yatay hareketlilik hareketliliğin aynı ya da benzer statüler arasında olmasına denmektedir. Örneğin bir kişi mesleğini değiştiriyor ancak hayat tarzı gelir seviyesi değişmiyorsa bu kişinin yatay bir hareketliliğe uğradığı söylenebilmektedir (Gökçe ve diğerleri, 2003).

Sosyal bütünleşme: Bir grubun ya da toplumun varlığını sürdürebilmesi, yani üyelerin ya da toplum içinde bir arada yaşayabilmelerini sağlayan, etkileyen ve faaliyette bulunan kuvvetlerin tümüdür. Başka bir ifadeyle bütünleşme, bir sosyal sistemin unsurları, bir toplumun üyeleri arasındaki karşılıklı sıkı bağımlılıktır. Bütünleşme, birbirinden ayrılan parçaların tek bir ünite haline gelmesini sağlayan süreçtir. Bütünleşme, bir tür örgütlenme sürecidir. Toplumun çeşitli faaliyetlerinin birbiri ile ahenkli olma derecesidir (Dönmezer, 1996).

Bir grubun, sosyal sistemin devam ettirebilmesi için üyelerinin, sistemi oluşturan kısımların bir arada, birbirine bağlı kalmalarına, yani grubun-toplumun istikrarına, bir bütün oluşturan kısımların birbirine uyumlu, ahenkli hale getirilmiş bulunmalarına bağlıdır (Yetim, 2011). Çünkü sosyal bütünleşme ancak böylelikle vücut bulmaktadır (Şentürk, 2009). Fakat bu, bütün bireylerin aynı davranış kalıplarına sahip olması anlamına gelmemektedir (Tunçalp, 2011). Toplumun birbiriyle uyumlu işleyen bir bütün olması için ortak paylaşımların önemi dikkate alınmalıdır. Bu ortak paylaşım alanları büyük bir kültürel mirastan en basit düzeyde ortak bir toprak paylaşımına kadar değişik aşamaları kapsamaktadır. Ancak tam bir sosyal bütünleşmenin oluşması için en azından bazı konularda fikir birliğinin oluşması gerekmektedir. Bu koşulların sağlanamaması halindeyse kimi zaman dış ya da iç tehditlerle sosyal bütünleşme tehlikeye girebilmektedir. Milli topluma ait olma bilinci yerine dar anlamda “biz” duygusunun hissedilmesi, farklılıkların kutsallaştırılması, mikro/makro ırkçılık, biyolojik/genetik esasların kültürel değerlerin önüne çıkarılması, etnosantrizm, kendinden farklı olanları dışlama, kültür birliğini gözden uzak tutma gibi faktörler sosyal bütünleşmenin önünde engel oluşturmaktadırlar (Türkkahraman, 2009).

Sosyal ahlak: Ahlak, ideal yaşam düzenini amaçlayan bir toplumda “iyi” ve “kötü”yü belirleyen değerler ve kurallar bütünü olmasının yanı sıra, kişinin yaşam içerisinde sahip olduğu ilkeler, tavırlar, tutumlar, değerler ve mevcut idealler, bunlar üzerinden gerçekleştirdiği davranış ve eylemler ile bu eylemleri belirleyen toplumsal normlarla birlikte insanların kendi aralarındaki ilişkileri düzenleyen ve pek çok alandan beslenen (kültür, din, gelenek, ekonomi vb.leri) inançlar bütünü olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca ahlak kavramı her toplumda, her zaman olagelmış sosyal olgulardan biridir (Çobanoğlu, 2008).

Sosyal ahlak, bireyin toplum içindeki durumu ve gruplar, kurumlar, ulus ve devlet gibi kurumlarla olan bağlantısından kaynaklanan ahlaki esasların kurallarını tespit etmeye yönelik öğretisi olarak tanımlanabilir. Diğer bir ifade ile insanların ve insan gruplarının toplum içindeki yahut toplumsal kurumlardaki veya bu kurumlar vasıtası ile olan sorumlu tutum ve davranışlarını tespit eden bir bilimsel uğraşı dalına da sosyal ahlak denebilmektedir (Yetim, 2011). Toplumsal değerlerin etkisiyle birlikte insanların birbiriyle olan ilişkileri neticesinde kültürler doğmuştur. Bireyin, toplumca kabul edilmiş ahlaki değerlere uygun davranış kalıplarını benimsemesinde kültürel normların önemli katkıları vardır. Bireyin, içinde yaşadığı toplumun ahlaki değerlerini benimsemesi, kendisinden beklenen görev ve sorumlulukları başarılı bir şekilde yerine getirmesini sağlamaktadır. Bu da bireyin ruh sağlığını, dolayısıyla toplumun huzur ve mutluluğunu olumlu yönde etkilemektedir. Zira

huzurlu ve mutlu toplumlar, ancak sağlıklı ve mutlu bireylerden meydana gelmektedirler (Şengün, 2007).

İçselleştirme: Sosyalleşme, bireyleri büyük bir kolektif ortamda oynaması gereken rol için hazırlamaktadır. Sosyalleşmeyi işler duruma getirmenin en karmaşık kısmı 'içselleştirme'dir. İçselleştirmenin geçerli göstergesi olan, somut gözlemsel etkilerin belirlenmesi ise son derece zordur. Ancak, birçok sosyolog içselleştirmeyi, sosyalleşmenin tanımlayıcı bir özelliği olarak ve taktiksel adaptasyonu farklılaştırarak, sosyalleşmeden gelen uyum ya da kabul etme olarak kullanmaktadır (Beyers, 2010). Genel anlamda ise içselleşme; dilin, toplumsal rollerin, değerlerin inançların benimsenmesi ve özümsemi süreci şeklinde tanımlanmaktadır (Akın, 2011).

Yabancılaşma: Yabancılaşma yerli olmayan ve dolayısıyla da ona bir biçimde uygun düşmeyen anlamına gelen 'yabancı' sözcüğünden türetilmiş bir kavramdır. Yabancılaşma bir şeyin kendinden uzaklaşıp başkasına benzeme kapsamındaki sosyal oluşumları ifade etmektedir. Genel olarak da sosyal/kültürel sürecinde kişinin ya da toplumun çevresiyle ilişkisinin olumsuzluğunu anlatmaktadır (Aydın, 2011). Bir başka tanıma göre yabancılaşma, gerçek dünya içinde kendine yer ayıramamasından kaynaklanan tedirginlik duygusu olarak tanımlanmaktadır (Topses, 2009).

Sosyolojik açıdan ise yabancılaşma, kişinin mensubu bulunduğu topluma, karşı olmasıdır. Yabancılaşma süreci içindeki kişi, büyük gruba (topluma) karşı olan husumeti dolayısıyla, mensubu bulunduğu küçük grup ile tam bir bütünleşme süreci içerisine girmektedir (Yetim, 2011). Sosyolojik açıdan bir başka tanıma göre yabancılaşma, 'kişinin; diğerleri tarafından reddedilmesi ve olumsuz algılanması duygusu ve diğerlerine karşı olumsuz bakması ve aynı zamanda onları reddetmesi olarak tanımlanmaktadır (Patterson, 2005).

Toplumdan farklı oluş gibi bazı örneklerin idealeştirilmesi yolunda kendini topluma; çevreye kabul ettirememenin doğurduğu tepkiler, insan davranışını yönlendirebilmekte, birey sosyal ilişkiden ve sorumluluk duygusundan kaçabilmektedir. Bu kaçış hürriyetin ve kişisel iradenin yüceltilmesi değil, toplumdan kaçıştır. Hayatın getireceği meseleler karşısında mücadele gücüne sahip olmadıklarını zannetmekte veya hissetmektedirler. Bu nedenle kişiler sosyalleşme ortamlarından kaçınmaktadırlar ve toplumla bütünleşme sürecine girmemektedirler (Erkal, 2009).

Anomi: Anomi kavramı Yunanca ‘düzensizlik, kanunu ihlal etme’ (without law) anlamlarına gelmektedir. Kavram ilk olarak Durkheim tarafından ‘The Division of Labor in Society’ eserinde kullanılmıştır. Durkheim anomi’yi, toplumsal kural ve normların çökmesi olarak tanımlamıştır (Zhao, 2007). Durkheim, son derece gelişmiş ve uzmanlaşmış iş bölümüne ve daha gevşek şekilde düzenlenen ekonomilere sahip olan modern toplumların; her bireyin artan özgürlük duygusu (ki bu bireyseliğin güçlenmesine yol açmakta) ve deneyimler ile değerlerin birbirlerinden giderek uzaklaşmasından dolayı böylesi bir sosyal çözülme riski ile karşı karşıya kalma ihtimallerinin daha büyük olduğuna inanmaktadır (Bilton ve diğerleri, 2008).

Bir başka tanıma göre toplumda ya da bireylerde ölçü ve değerlerin çökmesi ya da amaç ya da ülkü yoksunluğu sonucunda oluşan dengesizlik durumu; kuralsızlık toplumda çöküntü, karışıklık ya da çatışma olması durumu olarak ifade edilmektedir. (<http://blog.milliyet.com.tr>). Anomi; güncel bireysel ve toplumsal hayatın tüm alanlarında, iş yerinde, sokakta, trafikte, okulda, aile hayatında, eğlence yerinde, kişiler arası ilişkilerin büyük bir çoğunluğunda geçerli olan kuralların gücünü ve geçerliliğini yitirmesi halidir. Bütün toplumsal bunalımlar anomi tehlikesi içermektedir. Anomik bir toplumda kişiler hangi normu ya da kuralı izlemesi gerektiğini tayin etmekte zorlanmaktadır (Yetim, 2011).

Aidiyet: Aitlik duygusu, sosyal bir varlık olarak sosyalleşme sürecinde önemli bir değer olarak kabul edilmektedir. Aileye, takıma, millete ait olma kişinin toplumda üstlendiği rolün belirlenmesinde, belirli bir statü kazanmasında önemli bir olgu olarak görülmektedir (Şahan, 2010). Ayrıca Beyers (2010) bireylerin; ‘bir gruba aitlik duygusuyla ve buna uygun olarak bireylerin davranışlarının bu gruba adapte edilmesi’ şeklinde sosyalleşme kavramının tanımındaki ‘aidiyet’ duygunun önemini belirtmektedir.

1.2 Sosyalleşme

İnsan doğası gereği sosyaldır, diğer bireylerle etkileşim gereksinimi içerisindedir. Bu gereksinimin temelinde bireysel yetilerini ortaya koyarak doyum sağlama isteği bulunmaktadır. Bireysel yetiler birey yalnızken anlamlı değildir. Bir topluluk içerisinde değer kazanmakta ve doyum sağlamaktadır. Karşılıklı etkileşim ve sürekli değişim içinde olan sistem sayesinde, insan kendisini diğer canlı türlerinden ayıran niteliklerini ortaya çıkarmakta, sosyalleşmekte, geliştirmekte ve kültürünü yaymaktadır (Bardakçı, 2010).

Birey toplumla olan etkileşimi sırasında bir taraftan birey ait olduğu grubun normlarını, değerlerini, tutumlarını ve karakteristik dilini öğrenirken, bireysel kişiliğini ve

şahsiyetini oluşturmaktadır. Diğer taraftan da, toplumdaki sembollerin ve tutumların üyeleri tarafından edinilmesi ya da paylaşılması, toplumsal/ kültürel birlikteliği ve devamlılığı sağlamaktadır. Dolayısıyla, en genel anlamda sosyalleşme olgusunun temel konusunu, birey ve toplum/sal kavramları ile onların karşılıklı etkileşimlerinin olduğu söylenebilmektedir (Coştu, 2009). Bu karşılıklı etkileşim; sadece değerlerin transferiyle değil aynı zamanda, çevrenin yapısı ile bireylerin etkileşimiyle oluşmaktadır (Peters, 1990).

Sosyalleşme kavramının tanımından da görüleceği üzere bu kavramın; birey, toplum ve kültürle, yakın ilişkisinin olması bu kavramların, sosyalleşme kavramının daha iyi anlaşılması için açıklanması gerekmektedir.

1.2.1 Birey, Kültür ve Toplum

Birey, TDK'ye ait 'Güncel Türkçe Sözlük' içerisinde incelendiğinde; beş farklı anlamı olduğunu görülmektedir:

1. Kendine özgü nitelikleri yitirmeden bölünemeyen tek varlık, fert.
2. Doğa bilgisinde türü oluşturan tek varlıklardan her biri.
3. Bir türün kapsamına giren somut varlık.
4. İnsan topluluklarını oluşturan, insanların benzer yanlarını kendinde taşımakla birlikte, kendine özgü ayırıcı özellikleri de bulunan tek can, fert.
5. Topluları oluşturan ve düşünsel, duygusal, irade ile ilgili nitelikleri toplum içinde belirlenen insanların her biri, fert (<http://www.tdk.gov.tr/>) şeklinde sıralanmaktadır.

Sosyalleşme, belirli sosyo – kültürel normlara ve beklentilere uyma davranışı oluşturarak toplumda yaşayan bireylerin uyma davranışı göstereceği varsayımından yola çıkarak bireyi biçimlendirmektir. İnsanların benzer davranışlar göstermesi kültürün insanları biçimlendirdiğini göstermektedir. Toplumdaki belirli bir kültürel yapı, toplumu oluşturan bireyleri etkileyerek bireylerin toplumsal ilgileri, istekleri ve ihtiyaçların şekillenmesine yol açmaktadır (Ertürk, 2010).

Kültür kavramının belli bir tanımının üzerinde birleşmek zordur. Bu zorluğun nedeni kelimenin çok anlamlı olmasından kaynaklanmaktadır. Kültür, 'Büyüme/Yetişme (growing) anlamına gelen Almanca 'Kultur' kelimesinden gelmektedir (Rai ve diğerleri, 2010). Genel anlamda kültür; bilgi, inanç, sanat, ahlak, oluşmuş bir hukuk, örf ve adetlerin bütünüdür (Ertürk, 2010). Sosyal Antropoloji'de kültür, bilgi (knowledge) anlamına gelmektedir, bilgi, kazanılan ya da öğrenilen ancak; doğal olmayan, insanlık hakkındaki bilgi anlamındadır.

Davranış bilimleri ve sosyolojiye göre kültür; insanların doğuştan ölüncüye kadar öğrenmiş oldukları, kaynağı toplum ve insan olan, ayrıca toplumda ortaklaşa paylaşılan bütün davranış kalıpları veya alışkanlıklar olarak tanımlanmaktadır (Eroğlu, 2011) . Edward Tylor (1958) ise kültürü; toplumun bir üyesi olarak ve insan tarafından kazanılan sanat, ahlak, gelenekler, inanç, hukuk ve benzeri diğer yetenek ve alışkanlıkları içeren karmaşık bir bütün olarak tanımlamaktadır (Rai ve diğerleri, 2010).

‘Kültür’ kavramsal olarak toplumdaki ayırt edilse de bu iki kavram arasında çok yakın bağlar bulunmaktadır. Bir toplum bireyleri birbirine bağlayan bir karşılıklı ilişkiler sistemidir. Britanya, Fransa, Amerika Birleşik Devletleri, vb. bu anlamda toplumlardır. Bunlar milyonlarca bireyi içermektedir. Bütün bu toplumların ortak yönü, üyelerinin tek bir kültüre göre oluşan yapılaşmış toplumsal ilişkiler içerisinde örgütlenmiş olmalarıdır. Hiçbir kültür toplum olmadan var olamamaktadır. Aynı şekilde hiçbir toplum da kültür olmadan var olamamaktadır (Güzel, 2005).

Toplum Etimolojik olarak ‘toplumsal/sosyal’ (social) kelimesinin kökeni, Latince ‘socius’ ve ‘societas’ kelimeleriyle ilişkili ‘socialis’ kelimesine dayanmaktadır. İsim olan ‘socius’ ‘dost, arkadaş, iştirakçi’; ‘societas’ ise ‘toplum, topluluk, işbirliği, diğerleriyle ilişki kurmak’ anlamlarını içermektedir. Sıfat olan ‘socialis’ ise, ‘toplumcul, sosyal, topluma ait’ anlamlarına gelmektedir (Coştu, 2009). Nişanyan (2007)’ e göre, toplumun kökeni ‘top’ kelimesi dayanmaktadır. ‘Top’ kelimesi Nişanyan’a göre Uygur metinlerinde ‘tolp/töp’ şeklinde geçmiştir ve ‘tüm, hep, dolu’ anlamına geldiği gibi yuvarlak nesne anlamında da kullanılmaktadır (Çakmak, 2012). Toplumun tanımı ise, Türk Dil Kurumu’na göre, ‘Aynı toprak parçası üzerinde bir arada yaşayan ve temel çıkarlarını sağlamak için iş birliği yapan insanların tümü, cemiyet’ olarak tanımlanmaktadır (<http://www.tdk.gov.tr>).

1.2.2 Toplum Tarihi İçinde Sosyalleşme

Tarihin çok büyük bir bölümünde insanlık, küçük ve göreceli olarak otonom gruplar içerisinde yaşamışlardır (Bozkurt, 2007). İnsan, var olduğu andan itibaren yaşam içerisinde toplumla bütünleşerek bir birliktelik içerisinde hayatını sürdürmeye çalışmıştır. Geçmişten günümüze kadar toplum tarihi incelendiğinde, insanlar çeşitli ortamlar içerisinde bulunmuşlar, toplumun bütünleşmesine ve bu sayede birbirlerini etkileyerek gelişmesini sağlamışlardır. İlk insandan günümüze kadar toplumun, bireyin geçirdiği evrim ve yenileşme sürecinin en önemli yardımcısı bireyler arası iletişim, etkileşim ve bu ortamların araçları olmuştur (Briggs ve diğerleri, 2004). Bu bağlam içerisinde toplum tarihini incelemek gerekmektedir. Genel hatlarıyla insanlık; tarım toplumu, sanayi toplumu ve bilgi toplumuna dayanan üç dönemden,

üç toplum biçiminden geçmiştir (Şenel, 1982). Her toplumsal ayırım kendi içerisinde hem sosyal yaşama yönelik hem de ekonomik açıdan ciddi farklılıklar içermektedir. Bu da toplumsal ilişkiler içerisinde sosyalleşme açısından bazı köklü değişimleri beraberinde getirmektedir.

Toplum tarihi içerisinde sosyalleşmeyi tarım toplumu, sanayi toplumu ve bilgi toplumu açısından üç dönem içerisinde incelemek mümkündür.

Tarım toplumu ve sosyalleşme: İlkel toplum sürecinde, avcılık ve toplayıcılıkla beslenme ihtiyacını karşılayan insan toprağı işlemeyi öğrenip, yerleşik yaşama geçtiğinde “tarım toplumu” olma özelliğini kazanmıştır (Bayraç, 2003). Yaklaşık yirmi bin yıl önce bazı avcı ve toplayıcı gruplar yaşamlarını sürdürebilmek için evcilleştirilmiş hayvanları yetiştirmeye ve belirli toprak parçalarını ekmeye başlamışlardır. Kır toplumları esas olarak evcil hayvanlara dayanırken, tarım toplumları tahıl yetiştiren, tarımı uygulayan toplumlardır (Kocacık, 2003). İlkel toplumlar genellikle mevsim değişikliklerine göre farklı alanlar arasında göç etmektedirler. Bir noktada, avcı ve toplayıcı gruplar yabani doğada, yetişenleri toplamak yerine kendi tahıllarını yetiştirmeye başlamışlardır. Bu uygulama ilk kez, kazma aletleri ve basit çapalar kullanımıyla ekip biçilen küçük bahçelerde, genel olarak adlandırıldığı gibi, ‘bahçecilik’ biçiminde ortaya çıkmıştır. Tarım toplumu olarak nitelendirilen toplum, yaşamlarını tarımla, yani bahçecilikle, sürdüren insanların buldukları bölgelere yerleşmesiyle başlamıştır (Güzel, 2005).

Tarım toplumunda genel olarak kırsal yaşam koşullarının hüküm sürdüğü, bireylerin tarım ve hayvancılıkla uğraştığı, hayatın küçük yerleşim yerlerinde yaşayan aileler biçiminde sürdürdüğü görülmektedir. Bu toplumun ayırt edici özellikleri arasında fiziksel güç ve emeğin ön planda olması, yaşamın doğal koşullarına etkisine çok açık olması yer almaktadır. Bu tarz bir toplum anlayışında güçlü bir dayanışmanın ve birlikte hareket etmenin toplumsal kontrol için önemli bir güç olduğu görülmektedir. Tarım toplumu içerisinde sosyalleşme alanlarına bakıldığında at yarışları, taşra, konser veya panayır gibi eğlence mekanları, operalar, çeşitli sergiler ve kafelerde yapılan konuşmalar görülmektedir. Hatta dinsel alanlarda yapılan vaazın hem sosyalleşme hem de kamu alanında oynadığı rol göz ardı edilmemelidir (Briggs ve diğerleri, 2004).

Tarım toplumu başlangıcından son anına kadar her bölümünde sosyalleşmeyi bir adım yukarı taşımıştır. Ancak bu süreç yüzlerce yıl sürmüştür. Tarım toplumundan sonra gelen

sanayi toplumu ve devamındaki içinde yaşadığımız bilgi toplumunda bu süreç gitgide kısalmaktadır.

Sanayi toplumu ve sosyalleşme: Sanayi toplumu; sanayi devrimini yaratan teknolojilerin, üretimde yani ekonomik alanda artan ölçüde kullanılmasına ve yeni sosyal yapıların doğmasına yol açmıştır. Oluşan bu yeni toplumsal yapı sanayi toplumu olarak adlandırılmaktadır (Erkan, 1998).

Sanayi toplumu, 18. yy İngiltere’indeki insanların yaşamlarını sürdürdükleri araçları etkileyen karmaşık ve teknolojik değişimler kümesinin kısa adı olan sanayi (endüstri) devrimiyle başlamıştır (Kocacık, 2003). İnsan aklının ürünü olan makineler ve hızlı makineleşme sonucunda ortaya çıkan sanayi devrimi, beraberinde yeni bir toplumsal yaşam düzenini de getirmiştir (Kutlu, 2000). Tarıma dayalı geleneksel toplumda, üretim evlerde el tezgahlarında yürütülürken, sanayi devrimiyle üretim fabrikalarda yapılmaktadır. Konut ve iş yerinin birbirinden ayrılması, evden işe ve işten eve insan trafiğinin doğmasına neden olmuştur. Fabrikalara dayalı kitlevi üretim, kentleşmeyi ve kent yapısını değiştirmiştir. Aynı zamanda aile geniş aileden çekirdek aileye dönüşmüştür. Geleneksel tarım toplumun köylüleri sefillikten kurtularak endüstri işçisi olmuştur. Kendi emeğini kendisi pazarladığı için emeğin özgürleşmesi gerçekleşmiştir. Toprak sahipleri olan aristokratlar yerine, sermayenin sahibi olan ‘burjuvazi’ toplum üst ve saygın sosyal sınıfı olarak ön plana çıkmıştır. Toplumun kurum ve yapıları değişirken, buna paralel olarak, toplumun değer, norm ve davranış kalıplarını değiştirmiş (Erkan, 1998) ayrıca sanayi toplumu üretimde tezgahattan fabrikaya geçişi ile, kitle üretimini, beyaz yakalıları, mülkiyet ve yönetim fonksiyonlarının farklılaşmasını, şehirli nüfusu, tarım dışı istihdamı gibi bir çok değişiklik de getirmiştir. Bütün bu olumlu değişime rağmen sanayi toplumunda, artan milli gelir ve sosyal refaha rağmen çevre sorunları, çalışma yaşamında ve toplumda yabancılaşma, sanayileşmenin doğurduğu psiko – sosyal hastalıklar, inançlarda aşınma gibi olumsuz sonuçlar da getirmiştir (Bozatay, 2011).

Tarım toplumu içinde sosyalleşme ortamları fiziki bir mekansal yer iken, sanayi toplumu ile sosyalleşme ortamları taşınabilir araçlar içerisine yerleşmiştir. Artık kitleler bireylerden çok daha önemli bir hale gelmiştir. Çağın iletişim araçları sosyalleşmenin en önemli gücü olmuşlardır. Çünkü bireyler toplumsal olarak izole değildirler. Diğer insanlarla ilişki içinde olan toplumsal grupların öğeleridir. Bireylerin sosyalleşmesinde kitle iletişim araçlarının toplumsal ağ içinde ve toplumu oluşturan diğer toplumsal gruplarla etkileşim içinde bir etki unsuru olduğu söylenebilmektedir. Bu dönemim en önemli kitle iletişim

araçları olan radyo ve televizyon en önemli kültürlenme, sosyalleşme araçlarıdır (Çakmak, 2012).

Bilgi toplumu ve sosyalleşme: Bilgi toplumu, bilginin temel üretim faktörü durumuna gelmesiyle, toplumsal bütünün organizasyon, yapılanış ve işleyiş süreçlerinin bilginin işlev ve özelliklerine göre şekillendiği yeni toplum biçimidir. Daha geniş ifade ile bilgi toplumu, enformasyon ve bilişim altyapı donanımlı ve insan merkezli sosyal ağ örgütlenmesi içinde, bilişsel bilginin yoğun kullanımı ile teknolojik, politik, sosyal ve kültürel, yapı ve süreçlerin; küresel, ulusal ve yerel ölçekte interaktif etkileşimli olarak şekillenip örgütlendiği toplum biçimidir (Erkan ve diğerleri, 2013).

Bilgi toplumu, bilişim teknolojisine dayalı olarak şekillenmiştir. Sanayi toplumunda ön plana çıkan ‘maddi’ yerine, bilgi toplumunda, bilişim teknolojisi sayesinde bilgi üretimi önem kazanmaktadır. Bilgi toplumunda bilginin temel özellikleri, sürekli üretilebilmesi ve artış göstermesi; iletişim ağları içerisinde taşınabilir; bölünebilir ve paylaşılabilir olması ile emek, sermaye ve toprağı ikame edebilmesi olarak özetlenebilmektedir. Kurulan iletişim ağı ile bilgiye ulaşım, aşırı boyutlarda hızlanmakta ve kolaylaşmaktadır. Bilgi toplumunda fabrikaların yerini bilişim teknolojisine dayalı iletişim ağ sistemleri almaktadır. Sanayi toplumunun maddi mallar kullanımı yerine; gerek üretim, gerekse tüketim faaliyetleri için yoğun bilimsel bilgi kullanımı gündeme gelmektedir (Dura, 1998). Diğer taraftan endüstri toplumunun otorite, disiplin, bağlılık, erkeklik, fiziki kabiliyetler, rekabet, saldırganlık, tutumluluk, hırs, güvenlik gibi değerlerinin yerine karşılıklı danışma, özgürlük, bireysellik, gerçek güzellik gibi bakış açısını ifade eden değerlerin alacağı belirtilmektedir (Bozkurt, 2007).

Bilgi toplumunda, bireyselliğe aşırı derecede yüklenilmesiyle insanlar topluma karşı yabancılaşmaktadırlar. İnsanlar bilgisayarlar sayesinde kendi kendine yeterli bir varlık haline gelmektedirler. İnsanların çalışma ve oyun arkadaşları artık bilgisayarlar olmuştur. Benzer şekilde Masuda (1996) da, bilgi toplumunun, birlikte üretim ve kullanımda paylaşım biçimindeki sosyallik ilkesine dayalı toplum yapısı yerine, bireyin kendini geliştirmesi ve gerçekleştirmesine yönelik gelişmelerin daha belirgin olacağını savunmaktadır (Kocacık, 2003).

1.2.3 Sosyalleşme Kavramı ve Süreci

İnsan sosyal bir varlık olma özelliğinden dolayı, kültürel koşullar içinde sosyal ilişkiler, hem toplumun hem kültürün hem de bireyin yapısını etkilemektedir. Bireyin tüm

yaşamı çevresine uyum sağlama çabası içinde geçmekte ve bu uyum çabası da doğumdan başlayarak bir gelişim seyri göstermektedir. Bu seyir doğrultusunda sosyalleşme birçok karmaşık faktörün etkilediği bir oluşum olarak değerlendirilmektedir. Bireyin sosyalleşmesi bir anlamda, yaşadığı kültürü ve dolaylı olarak bu kültürle bağlantılı diğer kültürleri öğrenmesi olarak ifade edilebilmektedir (İlhan, 2008).

Sosyalleşme kavramı; Almanca ‘sozialization’, Fransızca ‘socialisation’, İngilizce ‘socialization’ kelimeleriyle ifade edilmektedir. Türkiye’de pek çok kaynakta sosyalizasyon, sosyalleşme ve toplumsallaşma kelimelerinin aynı anlamda kullanıldığı görülmektedir (Elçi, 2008; Erkal, 2000; Coştu, 2009).

Sosyalleşme kavramını sosyal bilimler yazınına kazandıran ilk düşünür Emile Durkheim’dir (Tunçalp, 2011; Elçi, 2008). Durkheim eğitimi, yetişkin kuşakların yetişmekte olan kuşakları sosyalleştirmesi, toplumsal hayata hazırlaması, ruhsal ve ahlaki yönden yetiştirmesi olarak kabul etmektedir. Durkheim, eğitimi (örgün) metodlu sosyalleşme (Socialisation methologique) olarak görmekte; methodsuz sosyalleşmeyi ise toplum içinde bilinçsiz, plansız ve kendiliğinden yapılan sosyalleşme olarak görmektedir (Yetim, 2011).

Sosyalleşme kavramı değişik kaynaklar tarafından farklı şekillerde tanımlanmaktadır. 1828’ de basılmış The Oxford Dictionary of The English Language sosyalleşmeyi ‘ kişinin içinde yaşaması için, toplumla uyumlu hale getirilmesi’ olarak tanımlamaktadır (Dursun, 1993). Sosyalleşme dar anlamıyla, insanın hayvansal yönlerini bırakarak, insani değerler kazanması (yani insan olma süreci (Bozkurt, 2007)) ve kişiliğini bulma süreci şeklinde tanımlanmaktadır (Güney, 2000; Özkalp, 2005). Başka bir tanıma göre sosyalleşme; bireyin içten gelen, çok güçlü bir farklılaşma aracılığıyla doğal bir varlık olma durumundan (mekanik tabiat) çıkarak, toplumsal bir varlık (diyalog kuran bir varlık) durumuna geçmesi süreci olarak tanımlanmaktadır (Avcı, 2003). Sosyalleşme daha geniş şekilde ise insanın toplumsal gelişiminin incelemesi (Uluğtevin, 1991) ya da bireylerin bir veya daha çok sosyal grubun üyeleri olabilmeleri için desteklendiği yol (Zonana, 2011) şeklinde tanımlanmaktadır. Toplumsal gelişim ise, kişinin; doğumundan yetişkin oluncaya kadar, diğer insanlarla olan ilişkileri ve onlara karşı geliştirdiği ilgi, duygu, tutum ve davranışlar gibi toplumsal özelliklerin tümüdür (İlhan, 2008).

Emilio Williems, toplum bilimi sözlüğünde (Dictionnaire de Sociologie, Paris, 1961) sosyalleşme kavramını şöyle tanımlayıp açıklamaktadır: ‘Bireyin, yalnızca biyolojik bir varlık olmaktan çıkıp belli bir toplumla ve belli kümelerle bütünleştirilmesi sürecine sosyalleşme

süreci denmektedir. Bu süreç aracılığı ile birey bir kişilik kazanmakta ve belli bir toplumda yaşamını olanaklı kılan davranışlarını edinmektedir. Sosyalleşme en geniş anlamda; çıraklık ya da eğitim ve öğretim yoluyla olmaktadır. Bu çıraklık, bireyin dünyaya geldiği andan itibaren başlamakta, yaşamını bitirip öldüğü ana değin sürmektedir. Bu süreç içinde belli bir toplum ya da küme için istenmeyen değer görülen davranışların, değerlerin benimsetilmesi gibi, istenmeyen, beğenilmeyen kimi dürtülerin baskı altına alınması söz konusu olmaktadır.’ Yani, bireyin örgütlü bir yaşam biçimine uydurulması süreci olarak açıklamaktadır (Ozankaya, 1999).

Sosyalleşme, insanın diğer insanlar ile karşılıklı etkileşimi sonucunda belirli bir toplumun; yapma, duyma ve düşünme biçimlerini öğrenme, benimseme sürecidir. İnsanın, toplumun ve çeşitli grupların üyesi haline gelmesi, değer, tutum ve davranışlarını kurumsallaşmış normlara uygun olarak tanımlayabilmesidir (Atalay, 2012). Başka bir ifade ile sosyalleşme toplumdaki mevcut ya da beklenen rolleri yerine getirmek için gerekli olan bilgi, beceri, tutum, norm, değer, eğilim ve benlik algılarının özümsemesi sayesinde hayat boyu devam eden bir süreç olarak tanımlanabilmektedir (Nieminen, 1998).

Güçlü (1996), sosyalleşmeyi bireyin topluma, uyma süreci (Çalışkan, 2009) yani entegrasyonu (Coşkun, 2007) olarak tanımlamaktadır. Doğumdan başlayarak ölüme kadar devam eden bu süreç içerisinde bireyler toplumun kültürünü ve hayat biçimini kazanarak toplumun bir üyesi haline gelmektedirler. Tezcan (1996) ise, sosyalleşme yerine toplumsallaşma ifadesini kullanmaktadır. Bu anlamda toplumsallaşma, bir kimsenin içinde bir takım işlevleri olabileceği belirli bir toplum ya da toplumsal kümenin tarzlarını öğrenme süreci olarak tanımlamaktadır. Giddins (1996)’e göre toplum yeni ya da başka üyelerinin, toplumlarının yaşama biçimini öğrenmesi sürecine sosyalleşme denmektedir. Dolayısıyla sosyalleşme, kültürün zaman içerisinde yeni kuşaklara aktarılmasının başlıca kaynağıdır (Çalışkan, 2009). Bir başka tanıma göre, insan davranışlarının büyük bir çoğunluğu öğrenilmiş davranışlardır. Yani insan belirli bir öğrenme süreci içerisinde belirli davranışlar göstermektedir. İnsanlarda içgüdüsel davranışların çok az, hatta yok denecek kadar az olmasından (Özkalp, 2005) dolayı insanların belirli bir toplumda belirli şeyleri öğrenmeleri, sosyalleşme süreci olarak tanımlanan bir oluşum içerisinde gerçekleşmektedir. İnsanın kendine uygun insanca davranışları öğrenme sürecine, sosyalleşme denmektedir (Bayraktar ve diğerleri, 2008). Benzer şekilde Beyers (2010) de sosyalleşmeyi bireylerin; bir grubun kolektif üyesi olması süreci olarak tanımlamaktadır.

Akyüz (1991)'e göre sosyalleşme, faktör ve unsurlar aracılığıyla birey hayatında oluşan bir yenilenme ve gelişme hali olarak tanımlanmaktadır. Ergün (1987) sosyalleşmeyi bireyin herhangi bir gruba girerken o grubun kabul ettiği kuralları, o grupta üstleneceği rolleri, elde edeceği mevkileri, bu rol ve mevkilerin gerektirdiği davranış, beceri ve yetenekleri, grubun değerlerini, inançlarını öğrenip içselleştirme süreci olarak tanımlamaktadır. Yani sosyalleşme, bireyin tecrübe, tutum, değerler ve davranışlar kazanma sonucu gerçekleşmektedir (Garipova, 2007). Bu tecrübe, tutum, değer ve davranışların öğrenilmesi; taklit etme, pekiştirme ve sosyal etkileşim sonucu gerçekleşmektedir (Moschis ve diğerleri, 1979).

Jackson (2010)'a göre sosyalleşme; toplumun, kişileri kendi üyesi yapabilmesi için; kişinin yaşadığı toplumdaki bilgiyi, beceriyi ve eğilimleri kazanma sürecidir. Aynı zamanda, sosyalleşmenin yaşam boyu sürdüğü kabul edilmektedir. Ayrıca Jackson'a (2010) göre sosyalleşme kavramı için önemli olan üç temel unsur bulunmaktadır. Bunlar:

1. Sosyalleşmenin, sürekli bir süreç olması
2. Sosyalleşmenin, bir öğrenme süreci olması
3. Sosyalleşmenin, sosyal bir süreç olma şeklindedir.

Sosyalleşme; sosyal, kültürel, politik, ekonomik, antropolojik, psikolojik, yönetsel ve felsefi yönleri bulunan ve dolayısıyla birçok bilim dalını ilgilendiren karmaşık bir kavramdır (Erdoğan, 2012; Şahan, 2010; Çalışkan, 2009). Kavramın konu edildiği bilim dalına ve boyutuna göre değişik tanımları bulunmaktadır:

- Psikoloji açısından sosyalleşme; toplumda mevcut olan, kabul gören davranış kalıplarının toplumu oluşturan üyeler tarafından içselleştirilmesi ve benimsetilmesidir (Güney, 2000).
- Sosyal antropoloji açısından sosyalleşme, toplumda var olan kültürlerin insanlar tarafından öğrenilmesidir (Erdoğan, 2012). Bir başka kaynağa göre de sosyalleşme, sosyal rollerin oynanması için gerekli olan yetenek ve davranışların benimsetilmesidir. Bu açıdan, sosyalleşme ile sosyal antropoloji arasında tartışılmaz teorik bir ilişki vardır. Roller ve rol sistemleri, antropolojik çalışma alanı içinde merkezi bir konudur (Zonana, 2011).
- Sosyoloji açısından sosyalleşme; bir kişinin bütün yaşamı boyunca toplumun sosyo-kültürel öğelerini öğrenmesi, içselleştirmesi, deneyimlerinin ve anlamlı toplumsal kurumların etkisi altında kişilik yapısıyla bütünleştirmesi ve bu yolla

yaşamak zorunda olduğu toplumsal çevresine uyması sürecidir (Erdoğan, 2012). Bu tanımda üç temel özellik açıklanmaya çalışılmaktadır. Bunlar; kültürün kazanılması, kültürün kişilikle bütünleşmesi ve sosyal çevreye uyumun sağlanmasıdır (Güney, 2000).

Sosyologlar arasında genel olarak iki görüşün var olduğu belirtilmektedir. Durkheim görüşünü sürdürenlerden birisi olan Habermas'ın sosyalleşmeyi, bireyin iç dünyasının sosyal hale gelmesi olarak tanımladığı; ancak Parsons, Bales, Elkin gibi bazı sosyologların ise gelişme ve olgunlaşma merkezli bir tanımlama yaptıkları ifade edilmektedir. Akyüz (1991), adı geçen sosyologlara göre sosyalleşmenin yetişkin hale gelmemiş bir bireyin olgun bir topluluk içinde bulunması olduğunu ancak sonuçta bütün sosyologların sosyalleşmeden bir gelişim, katılım ve değişim olayına vurguda bulunmak istediklerinin düşünülebileceğini belirtmektedir (Özkan, 2011). Sosyolog Porter ve arkadaşları ise sosyalleşmenin, bireyin grup standartlarına uyumu olduğunu belirtmektedir (Sökmen, 2007).

Bütün bu tanımlar doğrultusunda sosyalleşme; insanların bir haz ve elem hesabı içinde hareket ederek bağlı olduğu toplumun bir üyesi durumuna gelmesi, insanın toplumsal yaşamda diğer insanlarla birlikte ortak bir yaşam sürdürebilmesi, toplumun, örf, adet, gelenek ve göreneklerine uyması, giyinme, yeme, içme, oynama, eğlenme çalışma açısından bazı temel yöntemleri kabul etmesi, toplumsal yaşamın kurallarına uyması ve kendisine verilecek rolleri sağlıklı bir şekilde yerine getirmesi süreci olarak tanımlanabilmektedir (Güney, 2000).

Sosyalleşme süreci de bireyin kendisine verilecek rollerin gereğince yerine getirebilmesi halinde mümkün olabilmektedir (Zonana, 2011). Sosyalleşme süreci bireye başkalarıyla olan ilişkileri aracılığıyla, iyi-kötü, doğru-yanlış gibi toplumun yargı ölçütlerinin, diğer tüm değer ve normlarının toplumca kabul edilebilir tutum ve alışkanlıkların, becerilerin iletilmesini kapsayan bir süreçtir (Tunçalp, 2011). Başka bir tanıma göre sosyalleşme süreci, bir sosyal olgu olarak ferdin doğuştan itibaren toplum üyeliğini kazanmasında geçirdiği safhaların hepsine verilen addır (Erkal, 2000). Sosyalleşme süreciyle insan, yaşam biçimini hayvani düzeyden kurtarmış olmaktadır. Bu süreç insanın belli bir toplumda yaşamasını olanaklı kılan davranışları edinmesini sağlamaktadır. Toplum açısından bakıldığında bu süreç, topluma yeni katılan bireylerin yerleşmiş kültürü ve organize yaşam biçimini benimsemelerini ve uymalarını kolaylaştırmaktadır (Bayraktar ve diğerleri, 2008). Yani, sosyalleşme süreci sayesinde toplum kültürü yeni kuşaklara geçirmektedir (Tunçalp, 2011).

Sosyalleşme olgusu; insanın bebeklik dönemi ile erişkinlik dönemi arasında öğrenme ve öğretme işlemlerini kapsayan bir süreci oluşturmaktadır. Dolayısıyla insan dünyaya geldiği andan itibaren sosyalleşme sürecine dahil olacak ve böylece yaşadığı çevreye uyumlu bir kişilik geliştirebilecektir. İnsan açısından öğrenme olarak nitelenen öğrenme süreci, sosyalleşme kurumları açısından ise bir öğretme sürecini ifade etmektedir (Şentürk, 2009). Bu öğrenme süreci bireyin bütün hayatını kapsamakla birlikte erişkinlik dönemi ile birlikte biraz daha yavaşlayarak devam etmektedir (Özpolat, 2010). Çünkü hangi yaşta olursa olsun, toplumda üstlenilen ve öğrenilen her yeni davranış sosyalleşme sayılabilmektedir (Güney, 2000). Çünkü sosyalleşme hayat boyu devam eden bir süreçtir (Türkkahraman, 2000).

Sosyalleşme yaşam boyu olmasına karşılık (Çapar, 2007), en önemli devresinin bebeklik ve çocukluk devresi olduğu ifade edilmektedir (Özkalp, 2005). Psikologlar bebeğin ilk toplumsal davranışının gülümseme davranışı olduğunu belirtmektedir. Çünkü toplumsal olay, en az iki kişi arasındaki karşılıklı ilişkinin ürünüdür, gülümseme ise bu türden iletişimin ilk ögesi olarak kabul edilmektedir. Bebeklik ve çocukluk çağından sonra diğer kişilikle ilgili gelişmeler bunun üzerine oturmaktadır (Topses, 2009).

Kişinin sosyalleşme sürecinde eğitim ve öğretim faaliyetlerinin yeri önemlidir. Bu faaliyetler hem devlet, hem birey ve hem de devlet ile bireyin birlikte ortaya koydukları gayretlerle ortaya çıkabilmektedir. Kültürün kazanılması ve genç nesillere de aktarılması eğitim, öğretim ve öğrenme süreci sonunda elde edilmektedir (Erkal, 2000). Ziya Gökalp toplumun birey üzerindeki etkilerini ve bireyin sosyalleşmesinin önemini şöyle açıklamaktadır: birey dünyaya geldiği zaman, sosyal olmayan bir varlıktır. Ancak, toplum öyle bir muhittir ki bu sosyal olmayan varlıkları, içine girdiği andan itibaren kendisine benzetmeye yani temsil etmeye çalışmaktadır. Bireylerin toplumu benimsemesi yani sosyalleşmesi toplumun bekası için gerekmektedir. Bir toplum fertlerine dilini, ahlakını, estetik zevklerini, ilmi mantığını, teknik gelişmelerini aşamazsa yaşayamaz (Yetim, 2011).

Sosyalleşme sürecinin önemli etkenlerinden biri kişilik kazanılmasıdır. Kişilik bireyin düzenli düşünme, duygu ve hareketlerinin tutarlı bir bütünüdür (Bayraktar ve diğerleri, 2008). Sosyalleşme kişiliğin kazanılmasında önemli sonuçlarından biri olduğu için kişilik ve toplum ayrılmaz bir biçimde birbirleriyle bağlantılıdır. Bireyin toplumdan ve onun kültüründen ayrılarak var olması mümkün değildir. İnsanın kişiliği ve içinde yaşadığı ilişkiler, onun ruhsal davranışlarını ve bilincini belirlemektedir. İnsan kendi kendisine karşı tutumu, kendi kendisi ile ilgili görüşü ve kanısı, fiziksel, ruhsal ve toplumsal açılardan başkalarının tutumlarından da etkilenmektedir. Bu durumda da toplumsal benlik kavramı büyük önem taşımaktadır.

Toplumsal benlik bir kimsenin kendinden beklenen rolleri nasıl algıladığını ve kendi rolleri ile başka kimsenin rolleri karşısında takındığı tutumu anlatmaktadır. Yani benlik, öğrenme ve etkileşme süreçleri yoluyla kazanılan davranış düzenlerini göstermektedir. Sosyalleşme sürecinde rol oynayan önemli etkenlerden bir diğeri de sosyal destektir. Gerçekten sosyalleşmenin en belirgin özelliği bireyin kendi dışındaki diğer bireylerle ve sosyal gruplarla dayanışma ve işbirliği içine girebilmesidir. Eğer bir kimse dayanışma ve iş birliği duygularından yoksunsa; ya o kimsede bir psikolojik hastalık söz konusudur, ya da toplumda yaygınlaşmış bir sosyal hastalık mesela yabancılaşma ve anomi bireye yansımış olabilir. Her iki durumda da sosyalleşmeyi etkileyen tutum ve davranışlar ortaya çıkmaktadır (Terkan, 1999; Erkal, 2000).

Tezcan (1993)'e göre insanın sosyalleşebilmesi için;

1. İçinde sosyalleşebileceği, süregelen bir toplumun olması,
2. Yeterli ve gerekli biyolojik ve kalıtsal özelliklere sahip olması,
3. Öteki insanlarla, doğası gereği birtakım ilişkiler kurma isteği içinde bulunması gibi üç önemli koşul gerekmektedir (Elçi, 2008).

Birinci aşama, toplumun süregelen bir toplum olmasıdır. Sosyalleşme daima belirli bir toplum içinde söz konusu olmaktadır. Soyut bir toplum ya da bireyin içinde bulunmadığı veya bütün toplumlara göre bir sosyalleşmeden bahsedilememektedir. Toplumların kültür farklılığı mutlaka, belli bir yerde belirli bir zamanda yaşamakta olan belli bir topluma göre sosyalleşmeyi gerekli kılmaktadır. Her birey, ancak içinde doğduğu ve yaşadığı somut bir toplum tarafından sosyalleştirilmektedir. İkinci aşamaya göre, kişinin yeterli biyolojik ve kalıtsal özelliklere sahip olması gerekmektedir. Çünkü önemli kalıtımsal veya genetik bozukluklara sahip olarak dünyaya gelen insan, yeterli sosyalleşme süreci geçirememekte ve gelişim süreçlerinde ciddi sorunlarla karşılaşmaktadır. Üçüncü ve son aşama ise, öteki insanlarla, doğası gereği bir takım ilişkiler kurma isteğidir. Cooley'e göre canlı bir organizma olan insan, bu yeteneğini kendi başına gerçekleştiremez. Bu ancak, yüz yüze ilişkiler içinde olduğu duygusal bağlarla bağlandığı ve içinde yer aldığı belli bir toplumsal çevre içerisinde mümkün olabilmektedir (Coştu, 2009). Bu doğrultuda; bireylerin etkileşimde ve ilişkide oldukları çevreye ilişkin uygun rolü ve davranışları öğrenmeleri gerekmektedir. Bu öğrenme sürecinde uygun rol ve davranışlarla ilgili geri bildirim önemlidir. Ayrıca, istenilen grubun üyesi ya da grubun bir parçası olan bireylerin diğerleri ile sosyalleşmesi gerekmektedir. Bu açıdan, sosyalleşen bireyin geçireceği evreler beş basamaktan oluşmaktadır:

1. Gözlem (observation), tanımlanan rol model
2. Taklit (imitation), taklit edilen rol modelin davranışı
3. Geribildirim (feedback), taklit edilen davranışın değerlendirilmesi
4. Değişiklik (modification), değerlendirmenin sonucu olarak, davranış değişikliği ya da düzeltme (refinement) ve
5. İçselleştirme (internalization), bireyin kendi imajında, rol modelin değerlerini ve davranış kalıplarını birleştirmesi (kaynaştırması) (Jackson, 2010). Bireyler her gün birbirlerinden dolayı olarak bir şeyler öğrenmektedirler. Toplumda bireyler diğer bireyleri seyrederek ve gözlem yaparak, onların davranışlarının pekiştirildiğini veya cezalandırıldığını gözlemleyerek öğrenmektedirler. Bisiklet sürme, yüzme gibi pek çok becerileri deneme yanılma ile öğrenirken, bazı becerileri ise başkalarını gözlemleyerek öğrenmektedirler. Birlikte öğrenme ortamında öğrenen ve öğretenlerin etkileşim içinde olması öğrenene; gözleme, taklit etme zihinsel fonksiyonlar geliştirmede gerçek fırsatın sağlanması gerekmektedir. Gözlemlenen davranışın sonucunda modelin almış olduğu olumlu pekiştireç (ödül) veya ceza gözlemleyen o davranışı taklit edip etmemesini etkilemektedir. Yani birey, taklit edilen davranışın değerlendirilmesi sonucu ya davranış değişikliği yapacak ya da bu davranışı içselleştirerek rol modelin değerlerini ve davranışını kendi imajında birleştirecektir (Aydın ve diğerleri, 2002).

İlgili yazın incelendiğinde sosyalleştirmeyi kolaylaştıran ve koşul araç ve aracılardan yanı sıra sosyalleşmeyi engelleyen ve zorlaştıran bir takım faktörlerin bulunduğu görülmektedir. Ross (1997) sosyalleşmeyi kolaylaştıran etmenleri de şöyle sıralamaktadır: Koşullardan en önemlisinin tecrübelerin paylaşımı olduğunu belirtmektedir. Bu paylaşımın kutlama ve nikâh merasimi gibi mutlu olaylar olabileceği gibi savaş ve salgın hastalıklarda olduğu gibi trajik de olabileceğini söylemektedir. Festivallerin, oyunların, sergilerin ve ibadet gibi genel toplantılara katılımın belli başlı sosyalleşme gücü olduğunu ve sosyalleştirici değerlerin, insanların birbirlerinin tavırlarına aynı şekilde yaklaşmaları ve ortak değerlerin farkına varmaları olgusunda yattığını belirtmektedir (Coşkun, 2007).

Diğer taraftan sosyalleşmeyi engelleyen, zorlaştıran etmenler ise,

- Duygu, inanç, biçim ve görünüşlerin farklı algılanması
- Keyfi ayrımcılık
- Aşağı görülenlerin gücenmesinden doğan karşı iftiralar

- Gelenekçilik: ‘anlayış ve sempati eksikliği, engellemeler antagonizma (tezatlık, (<http://www.tdk.gov.tr>)) yaratmakta’ şeklinde sıralanmaktadır. Bu etmenlerden dolayı sosyalleşme imkânsız hale gelmektedir (Ross, 1997).

Erkal (2000)’a göre sosyalleşmemenin sebepleri arasında; toplumda rehberlik müessesinin gelişmemiş olması, sosyal çevrede şekilci sadece maddeci ve faydacı normlara göre ilişkilerin geliştirilebilmesi, ideolojik şartlanma grup dışı faaliyetlere kapalılık, doğru ve yanlış belirli mutlaklar arsında aramak ve bu konuda araştırma yapmamak, etnosantizm (kendi dışındakileri aşağılama ve kendi grubunu yükseltmek) gösterilebilmektedir. Bireyin sosyal ilişkilerden yoksun bırakılması ile ortaya olumsuz sonuçlar çıkmaktadır. Sosyal ilişkiler olmaması, kalıtımla geçen yetenekleri de olumsuz yönde etkilemektedir. Dolayısıyla kalıtımın önemi toplumsal çevre ve sosyal ilişkilerle birlikte ortaya çıkmakta ve gelişmektedir. Yerleşik normların dışına çıkan kişilerin davranışları, çevresi tarafından yadırganabilmekte, hatta tepki ile karşılaşabilmektedir. Toplumun üyeliğini yeteri derecede kazanamayan birey toplum dışına itilmektedir (Zonana, 2011). Toplum ve birey sosyalleşmede başarısızlığa uğradığı zaman ortaya çıkan sonuçlardan biri de bireyin toplum kurallarına karşı gelerek suç işlemesi olmaktadır. Gerçekten suçluluk alanında yapılan araştırmalar kişilerin çoğunluğunun sosyaleşmesinde başarısız oldukları için suç işlediklerini bulgularla ortaya koymaktadır. Jarvis (1978) de suçluluğun yetersiz ve hatalı sosyalleşmenin bir ürünü olduğunu kabul etmiştir (Uluğtevin, 1991).

1.2.4 Sosyalleşmenin Özellikleri

İnsanların topluma uygun birer birey olmalarını sağlayan sosyalleşmenin özellikleri şu şekilde sıralanmaktadır (Güney, 2000):

- Sosyalleşme daima bir toplum için söz konusudur. Soyut bir toplum ya da bireyin içinde bulunmadığı toplumlara göre sosyalleşme olmamaktadır (İçli, 2002). Toplumların kültür farklılığı, mutlaka belli bir yerde, belli bir zamanda yaşamakta olan belli bir topluma göre sosyalleşmeyi gerekli kılmaktadır. Her birey ancak içinde yaşadığı toplum içerisinde sosyalleştirilmektedir. Sosyalleşme sürecini tamamlamaktadır. Çünkü toplumların kendine özgü sosyalleşme süreci farklılık göstermektedir (Aytan, 2010).
- Sosyalleşme gruba ya da topluma yeni giren üyelerin etkisiyle ilgilenmemektedir. Sosyalleşme kesinlikle tek yönlü bir süreç değildir (Bahar, 2008).

- Birey doğmadan önce toplumsal hayat varlığını sürdürmektedir. Sosyalleşme, bireyin dünyaya gelmesi ile başlamakta ve hayat boyu devam etmektedir.
- Bireyi çevresindeki modellerin, simgelerin, beklentilerin ve duyguların öğrenilmesi yetenekliliği yönünde ele almaktadır (Tunçalp, 2011).
- Her birey kendine özgü bir kişilik gelişimine, ayırt edici deneyimlere, özel bir soydan gelime sahiptir. Sosyalleşme bu özelliklerin nitelikleri üzerinde durmamaktadır. Fakat sosyalleşme kişilik gelişmesinin topluma ve kültüre uyarlanması ve öğrenilmesi gibi süreçlerin benzerlikleriyle ilgili olmaktadır.
- Sosyalleşme aynı zamanda bireyin içinde yaşadığı toplumun normlarını, tutumlarını, davranış ve düşünme kalıplarını öğretmektedir. Aynı dili konuşmakta, düşünmekte ve hareket etmektedirler. Bu da toplumda bireyler arası çatışmayı engelleyerek toplumsal uyumun sağlanmasına katkı sağlamaktadır (Aytan, 2010).
- İnsanlar farklı kalıtım yapısı ve deneyimleri olduğu için birbirlerinden farklıdırlar. Bundan dolayı birbirine her açıdan benzeyen iki insana rastlamak mümkün değildir. Buna rağmen, sosyalleşme kültür ve topluma uyum, gelişim aşamalarında benzerlikler oluşturma ve toplumsal yaşama katılma vb. konular üzerinde durmaktadır. Dolayısıyla insanların yaşları arttıkça kişilik bakımından değişmelerini sosyalleşme ele almamaktadır.
- Sosyalleşme, insanların toplumsal yaşamın etkili ve önemli bir üyesi olma durumunu incelemektedir (Şahan, 2007).

1.2.5 Sosyalleşmenin Fonksiyonları

Toplumsal yaşamda birliği, beraberliği ve devamlılığı sağlamayı amaçlayan sosyalleşmenin temel fonksiyonlarını şu şekilde sıralanmaktadır:

- Sosyalleşme toplumsal düzenin devamlılığını sağlamak için gerekli olan bilgi ve teknikleri toplum üyelerine planlı ve amaçlı olarak vermeye çalışmaktadır. Bilgi aktarımında bireyler arasında ayırım yapılmamaktadır.
- Sosyalleşme, toplumsal amaçların gerçekleşmesinde insanları motive etmektedir. Sosyalleşme insanlara belli umutlar aşulamakta ve onların toplumda bir takım beklentiler içine girmelerine neden olmaktadır. Örneğin bir meslek sahibi olmak zordur ancak meslek sahibi olduktan sonra bunun sağlayacağı yararlar, insanların bir takım zorluklara katlanmasına yardımcı olmaktadır (Aytan, 2010).

- Sosyalleşme, insanlara belli durumlar karşısında nasıl davranmaları gerektiğini öğretmektedir. Bu yolla onların zaman kaybını ve zor durumlara düşmesini önlemektedir.
- Sosyalleşme, bireysel ve toplumsal umut ve beklentileri dengelemektedir. Beklentiler farklı olmasına rağmen sosyalleşme sayesinde yaşama uygun beklentiler gerçekleşmesini sağlamaktadır.
- Sosyalleşme, insanların toplumda üstlenecekleri rolleri öğrenip benimsemelerini sağlamaktadır (Güney, 2000).
- Sosyalleşme benliklerinin gelişmesini sağlamaktadır. Benlik bireyin hem başkalarıyla paylaştığı hem de onu çevreden ve başkalarından farklılaştıran ayrıntıların bilincine varmasıdır. Dolayısıyla benlik, insanın diğer insanlarla ve dış evrenle ilişkileri sonucu oluşmaktadır. Buna göre sosyalleşme bireyin sadece kültürel özellikleri algılaması ve benimsemesini değil aynı zamanda benlik ve kişilik kazanmasını da sağlamaktadır.
- Sosyalleşme, toplumun izafi (göreceli) sürekliliğini sağlamakta ve birey artık içinde yaşadığı toplumun bir parçası olmakta ve o toplumun kültürünü benimsemektedir (Aytan, 2010).

1.2.6 Sosyalleşme Aşamaları

Sosyalleşme kavramı bireylerin sosyalleşme olgusu ile karşılaştıkları duruma göre birincil sosyalleşme, ikincil sosyalleşme, yeniden sosyalleşme, tersine sosyalleşme, beklentisel sosyalleşme, gelişimsel sosyalleşme olmak üzere altı aşamadan oluşmaktadır.

1.2.6.1 Birincil Sosyalleşme

Birincil sosyalleşme; yakın samimi ve yüz yüze ilişkilerin hakim olduğu bir süreç olarak tanımlanmaktadır. Birincil sosyalleşme, bireyin çocukluk çağında toplumun bir üyesi olma yolunda aile, okul ve arkadaşlık grubu içerisinde gerçekleşmektedir (Türkkahraman, 2000). Cooley ve arkadaşlarına (1951) göre birincil sosyalleşme; yüz yüze ilişkinin, göreceli bir samimiyetin, sürekli bir ilişkinin olduğu, amaçların profesyonel bir biçimde düzenlenmediği ve üye sayısının az olduğu kümelerde gerçekleşmektedir. Bu kümeler bireyin sosyal doğasını ve ideallerini biçimlendirmede önem taşıdıkları için birincil konumdadır. Birincil kümeye aile veya ev halkı, akran, arkadaş, oyun kümeleri gibi unsurlar girmektedir (Coştu, 2009).

Parson (1982)'e göre sosyalleşme bireyin topluma entegre olduğu ve aynı zamanda kişiliğinin şekillendiği bir aşamalar bütünüdür. Birincil sosyalleşme bu aşamalar zincirinin ilk adımı olmaktadır. Parson ve R. Bales; 'İnsan kişiliği doğuştan gelmemiştir, ebeveynler

tarafından oluşturulmuştur. Burada ailenin temel fonksiyonu çocuğu toplum tarafından kabul edilen bir üye haline getirmektedir.' İfadesi ile sosyalleşme için birincil aşamanın önemine vurgu yapmışlardır. Burada bir diğer dikkat çekilen nokta ise birincil sosyalleşmede birey kendi sosyalleşme araçlarının kim olacağına dair bir seçim yapamaz. Ailenin dünya görüşünü otomatik olarak kabul etmektedir (Çakmak, 2012). Çocuk ilk davranış kalıplarını ailede görmekte; bilgi, duygu ve davranış yeteneklerini ilk defa orada öğrenmekte, kazanmaktadır. Çocuk şahsiyetinin özü ve dolayısıyla 'sosyal kaderi' aile içinde uygulanan sosyalleştirme amaçları, metotları ve üsluplarıyla belirlenmektedir (<http://www.egitim.aku.edu.tr>).

1.2.6.2 İkincil Sosyalleşme

Okul hayatının başlamasıyla, birçok sosyal örgütlerce (kurumlar, siyasi partiler, sendikalar, dernekler, vakıf kuruluşlar gibi) gerçekleştirilen sosyalleşmeye ikincil sosyalleşme denmektedir (Yay, 2005). İkincil sosyalleşmede ilişkinin yüz yüze oluşunda, sıklığında ve sürekliliğinde bir azalma söz konusu iken üye sayısı bakımından bir artış gözlenmektedir. İkincil sosyalleşmede olan ilişki, daha çok işlerin yürütülmesinde bir araç görevi görmektedir. Bu nedenle birincil sosyalleşmeye oranla ilişki daha kısmi ve yüzeyseldir (Coştu, 2009).

1.2.6.3 Yeniden Sosyalleşme

Yetişkin bireyler bazı durumlarda temel kişisel değişim ve yeniden yapılanma süreçlerinden geçebilirler. Bu süreç yeniden sosyalleşme süreci olarak adlandırılmaktadır. Hapishaneler ve akıl hastaneleri yeniden sosyalleşme kurumlarıdır. İnsanlar bu kurumlarda isteklerinin dışında bulunmaktadır. Bu kurumlarda bireyler görevlilerin gözetimi altında standartlaştırılmış bir çerçevede yaşamaktadırlar. Resmi kurallar benzer aktiviteler ve rutin hareketler bu kurumların temel eylem kalıplarını oluşturmaktadır (Bahar, 2008).

1.2.6.4 Tersine Sosyalleşme

Tersine sosyalleşme olgusu sosyalleşme sürecinin aksi süreçte ortaya çıkması ile gerçekleşmektedir. Burada birey kendinden büyüklerinden, çevresel etmenlerden etkilenmemiş aksine kendisi onları etkileyerek bu süreci tersine çevirmektedir. Özellikle farklı nesiller arası sık sık gözlenebilen bir süreçtir (Çakmak, 2012).

1.2.6.5 Beklentsel Sosyalleşme

Bir bireyin ait olmadığı, ama olmak istediği bir sosyal grubun değer, dünya görüşü ve davranışlarını benimsediği sosyalleşme sürecine ise beklentsel sosyalleşme adı verilmektedir. Örneğin, eğitim sistemi dolayısıyla beklentsel sosyalleşme, kendi doğrularını kabul eden

öğretmen ve öğrencilerde vatandaşlık bilincinin oluşturulmasıdır. Dini bir cemaate de benzer şekilde müridin cemaatine bağlılığı ve itaati üzerine inşa edilmektedir (Akın, 2011).

1.2.6.6 Gelişimsel Sosyalleşme

Gelişimsel sosyalleşme, herhangi bir kurum içinde sosyal davranışların gelişiminin gerçekleştiği süreç olarak tanımlanmaktadır. Genel anlamıyla gelişimsel sosyalleşme; askeri, dini tarikat veya benzeri kendine has özel davranış kuralları olan, hiyerarşik bir yapıda sıralanan kurumlar veya gruplarda gerçekleşmektedir. Burada birey kurum veya grup tarafından kabul edilmeyen davranışlarını bırakma, yerlerine kabul edilebilir davranışları kazanma süreci içinde bir gelişim gerçekleştirmektedir (Çakmak, 2012).

1.2.7 Sosyalleşme Çeşitleri

Toplumda içerisinde bazı bireylerin daha uyumlu, bazı bireylerin ise daha uyumsuz davranışlar sergilediği görülebilmektedir. Bunun nedeni sosyalleşme sürecinde geçirilen aşamalarla ilişkili olmaktadır. Sosyalleşme başarılı ve başarısız olarak iki boyutta değerlendirilebilmektedir. Bu doğrultuda, bireyin yeni öğrendiği tutum ve davranışları, daha önce öğrendiklerinden ayırt edebilmesi, toplumsal normların ve bunlara uygun davrandığı veya davranmadığı zaman karşılaşılabileceği ödül ya da cezaların bilincinde olması başarılı sosyalleşme olarak tanımlanmaktadır (Güney, 2000).

Başarılı bir sosyalleşmenin üç aracı vardır:

1. Başarılı bir sosyalleşmenin gerçekleşebilmesi için bireyin önceden bildiği tutum ve davranış örneklerini yeniden ayırt edebilmesi gerekmektedir.
2. Ödüllendirme ve cezalandırma mekanizmalarının kullanılması başarılı sosyalleşme için yararlı olmaktadır. İstenen eylem ve tavır örneklerinin ödüller ve cezalarla kuvvetlendirilmesi gerekmektedir. Sosyalleşme aynı zamanda toplumsal denetim aracıdır. Yeni kuşaklar toplumsal normları ve bu normlara uyulmaması durumunda karşılaştıkları cezaları eğitim yoluyla öğrenmektedirler.
3. İsteddiği bir harekettten yoksun bırakılan bireyin karşılaştığı ya da karşılaşılabileceği bunalımların uygun biçimde yönetilmesi için kişiliği geliştirici bir yönde kullanılması gerekmektedir (İçli, 2002).

Başarısız sosyalleşme ise; sosyalleşmenin bireyde sapma davranışları geliştirmesi, anormalliğe ya da patolojik bir duruma doğru işlemesi, başarısız bir sosyalleşme olarak tanımlanmıştır (Akın, 2011). Başarısız sosyalleşmede birey; toplumun değerlerine,

normlarına, kültürüne vs. uygun davranışlar edinmemektedir. Çünkü sosyalleşme süreci birey için başarılı izlenmiş ve bu nedenle de birey, üzerine düşen toplum kültürüne uygun davranışları edinmemiştir (Şentürk, 2009).

Sosyalleşme çeşitleri sadece başarılı ve başarısız sosyalleşme olarak değerlendirilmemektedir. Diğer sosyalleşme çeşitleri ise haklı sosyalleşme, haklı olmayan sosyalleşme, yeniden sosyalleşme ve yetişkin sosyalleşmesi olarak sıralanmaktadır. Haklı sosyalleşme, kendisi için yeni bir rolü yerine getirmek durumunda olan kişinin ihtiyaç duyduğu sosyalleşme olarak tanımlanmaktadır. Örneğin; Okula başlayan öğrenciler gibi. Diğer bir sosyalleşme çeşidini oluşturan “haklı olmayan sosyalleşme” de, kişinin önceden üzerine düşen görevini öğrenmiş olması gerekmektedir. Örneğin; iyi baba olamayan erkeğin durumu gibi. Rolünü yanlış öğrenmiş bir bireyin bunu düzeltmek için geçireceği sosyalleşmeye ise, “tekrar, yeniden sosyalleşme “ denmektedir. Bunun yanında bireye çocukluk çağında yanlış verilen bilginin daha sonra düzeltilmesi de meşru bir yeniden sosyalleşmedir (Gökçe ve diğerleri, 2003). Yetişkin sosyalleşmesi ise; sosyalleşme sürecinin doğumla başlayıp ölüme kadar sürmesi bireylerin toplumla uyum için sürekli bir öğrenme süreci içerisinde olduklarını göstermektedir. Bu durumda yalnızca çocuklar değil, yetişkinler de sosyalleşmektedirler (İçli, 2002).

1.2.8 Sosyalleşme Kurumları

Sosyalleşme süreci çeşitli sosyal çevrelerde, çok sayıda insanla, farklı birçok yolla kazanılmaktadır. Anne ve babalar (ebeveynler), oyun arkadaşları, öğretmenler, iş arkadaşları, sevgililer, nişanlılar, eşler, farklı çevre içerisinde bu sürece katkıda bulunan kişiler olarak sıralanmaktadır. Bu süreç aynı zamanda resmi (formal), resmi olmayan (informal), amaçlı ya da amaçsız bir biçimde de gerçekleşebilmektedir. Bu süreç için yüz yüze temas oldukça önemli olmaktadır (Özkalp, 2013).

Henslin'e göre sosyalleşme kurumları bireyin duygularını, davranışlarını, tutumlarını, kendisinin düşüncelerini değiştiren, etkileyen insan veya gruplardır. Birey çevresinde yer alan akrabalarından, arkadaşlardan, öğretmenlerinden veya önemli kurumların görevlilerinden bunun yanı sıra çeşitli medya araçlarından, kitaplardan hatta ilgisini çekebilecek çizgi roman gibi ürünlerden bile toplumun kendisi hakkında ne beklediğini öğrenebilmektedir (Çakmak, 2012). Yetim (2011) , sosyalleşme kurumlarının bir nevi, toplumun sahip olduğu kültürün aktarılmasından sorumlu ve bunun aktarılmasında görevli olan, önemli organizasyonlar olarak görülebileceğini belirtmektedir. Grusec (2006) ise sosyalleşme kurumlarının, sosyal davranış için norm kaynağı olarak, öncelikle, çocuğun ailesinin kökeniyle; akran gruplarıyla, okul, din

kurumlarıyla ve yetişkinlik dönemindeki işveren ve yakın partnerleri aracılığıyla katılabildiği, birçok durumdaki en uzun süreli, ardışık aşamanın oluşmasından meydana gelen, birbirini izleyen süreçler olarak düşünülebileceğini belirtmektedir.

Sosyalleşme kurumları toplumun sahip olduğu kültürün aktarılmasında sorumlu ve önemli organizasyonlardır. Bu kurumlar; aile, okul, akran grupları, sportif etkinlikler, kitle iletişim araçları, din kurumu, iş yeri veya çalışma ortamı şeklinde sıralanabilmektedir.

1.2.8.1 Aile

İnsan toplumsal bir varlıktır, hayatını sağlıklı bir biçimde sürdürebilmek için düzenli bir sosyalleşme sürecinden geçmesi gerekmektedir ve bu süreç ailede başlamaktadır (Aytan, 2010). Aile toplumun en küçük birimidir. Bütün toplumlarda aile, birey için hayat merkezi olarak değerlendirilmektedir. Bireyin içinde bulunduğu en önemli ve asli bir sosyal gruptur (Yetim, 2011).

Larousse, aileyi ‘aynı çatı altında yaşayan anne baba ve çocuklar’ olarak tanımlamaktadır. Türkçe sözlükler ise aileyi ‘kadın ve erkeğin çocuklarıyla oluşturdukları, iş bölümüne dayalı, küçük ve büyük ya da dar ve geniş gibi türleri olan toplumsal ve ekonomik birlik olarak tanımlamaktadır (Garipova, 2007). Klasik anlamda aile, anne baba ve çocuklardan oluşan birime denilmektedir. Geniş anlamda ise, bir grup insanın birbirleriyle bağlantılı olarak ortak bir amaç uğruna (bu amaçlar; çocuk yetiştirme, barınma, beslenme vb.) kan bağıyla ya da kanunla birbirine bağlanması, aile olarak tanımlanmaktadır (Wilson, 1985).

Aile, çocukların hayatındaki ilk ve en önemli sosyalleşme yeridir (Özkalp, 2005). Birçok araştırmacının sosyalleşmeyi ailedeki ve aile dışındaki olarak birincil ve ikincil sosyalleşme şeklinde değerlendirmesi sosyalleşmede ailenin önemini göstermektedir. Birincil sosyalleşme genellikle küçük çocukların aile içindeki sosyalleşmesi olarak ele alınırken, ikincil sosyalleşmenin büyük çocukluk ve gençlik dönemi arkadaş grupları içinde, okulda, meslekte olarak alt bölümlere ayrıldığı görülmektedir. Claessens (1972) ise aile içindeki sosyalleşmenin üç safhada meydana geldiğini belirtmektedir. Bunlar; çocuğu sosyalleşebilir hale getirme, kültürlenme ve ikincil sosyalleşmedir (Tunçalp, 2011). Çocuğu sosyalleşebilir hale getirme; çocuğun aile içindeki maddi ve manevi bakım sonucunda çocukta, sosyal bir iyimserlik hali ve sosyal hayata karşı duygusal bir yatkınlık meydana getirmesi şeklinde açıklanmaktadır. Çocuklara bebekliklerinden itibaren uygulanan beslenme, temizlik, avutma, vb. çalışmalar doğal olarak değil, kültürlere bağlı yapılmaktadır. Bilinçsiz olarak yapılan bu hareketler kültürel özellikler taşımakta ve çocuğun duygusallığı, düşünce biçimi, dili, ahlakı,

dünya görüşü ve davranışları ailenin kültürel düzeyi tarafından oluşturulmaktadır. Buna kültürlenme denilmektedir. İkinci sosyalleşme ise; çocuğun, toplum tarafından kendisinden beklenen rolleri kabul etmesi, benimsemesi şeklinde açıklanmaktadır (<http://www.egitim.aku.edu.tr>).

Ailenin çocuk üzerindeki etkileri incelendiğinde: Aile, grup içinde çocuğun dengeli bir birey olabilmesi için çocuğa güven duygusu aşılama ve kişinin sosyal kabul görmesi için gerekli ortamı hazırlamaktadır. Aile, bireyin sosyalleşmeyi öğrenebilmesi için kabul edilmiş uygun davranış biçimlerini içeren birer model oluşturmakta ve sosyal açıdan kabul edilmiş davranış biçimlerinin gelişimi için rehberlik etmektedir. Ayrıca aile uyum için gerekli olan davranışlarla ilgili, sözlü ve toplumsal alışkanlıkların kazanılmasına yardımcı olmakta, okul ve sosyal yaşamda başarılı olabilmesi için çocuğun yeteneklerine uygun arzularının gelişimine yardım etmektedir (Güler, 2008).

Çocuğun ilk sosyalleşme yeri olan ailede anne baba ve çocuk ilişkileri ve etkileşimi sosyalleşmede model oluşturması açısından önemlidir. Ailenin yapısına ve ailede bulunan kişilerin konumuna göre çocuk aile içindeki bireylerden farklı şekilde etkilenmektedir. Yani bireyin içinde doğduğu ve yaşadığı ailenin türü, ailede yaşayan üye sayısı, ailenin içinde bulunduğu sosyo – ekonomik durum, anne baba mesleği ve yaşam tarzları, ailenin kültürel tercihleri, içinde yaşanılan mekanın fiziksel farklılığı gibi faktörler bireyin doğru ya da yanlış sosyalleşmesinde etkili olan unsurlardır (Aytan, 2010). Bu doğrultuda aile kurumu, çocukların sosyalleştirilmesiyle birlikte, toplum kültürünün yaratılması, yaşatılması ve korunması görevlerini de yerine getirerek, toplumların sürekliliğinde önemli bir rol oynamaktadır. Çocuklar, kültür normlarının büyük bir kısmını ve milli terbiyenin özünü ailede öğrenmektedirler. Çünkü kültür normları ancak tecrübe edilerek ve yaşanarak öğrenilen kurallardır (Yetim, 2011).

Kültür, sosyalleşme hedeflerinin ve ebeveyn (ana – baba) davranışlarının eğilimine ve yönüne rehberlik etmektedir (yol göstermektedir). Örneğin, Batı kültüründe amaç bireysel anlamda kimlik duygusu ve aile üyelerinden uzak, öz yeterlilik geliştirmesine olanak sağlamaktadır. Bu temel ile gençler; yetişkinlik için iyi hazırlanmış olur ve ailesel beklentileri daha az referans alırlar. Diğer taraftan, doğu kültüründe, sosyalleşme: bireysel davranışları kontrol etme ve özgün bireysel özellikleri azaltmayı öğrenmemize yardım etmektedir; kolektif ideoloji ve itaat, uyum ve dayanışma da dahil iş birliğine dayalı davranış ve beceri geliştirmeye ve büyük bir grubun bir parçası olmaya ve kolektif başarıya ve refaha katkı sağlamaya olanak tanımaktadır (Yang ve diğerleri, 2012).

Çocuğun gelişmesiyle birlikte anne – babalar ve ailenin diğer üyeleri çocuğun faaliyetlerini cezalandırma ve pekiştirme yoluyla onun kişilik gelişimine yardımcı olmaktadır. Bu süreç Charles Cooley tarafından ortaya atılan ‘Ayna Benlik’ kavramıyla ifade edilmektedir. Burada çocuk kendi davranışlarına başkalarının gösterdikleri tepkileri algılamaya ve onların gösterdikleri tepkilere göre hareket etmeye başlamaktadır. Böylece çocuk kendi kendine, iyi mi yoksa kötü mü olduğunu anne ve babasının onun davranışlarını beğenip beğenmediğini öğrenmeye çalışmaktadır. Bunu öğrenirken de çevreden aldığı geri bildirimlerden hareket etmektedir (Özkalp, 2013).

Sonuç olarak aile; kadın ve erkek ilişkilerini düzenleyen, doğan çocuğun bakımından, sağlık ve eğitimden sorumlu olan ayrıca kültürel değerlerin yeni nesle aktarılması görevini üstlenen bir kurumdur (Şentürk, 2009).

1.2.8.2 Okul (Eğitim)

Ailede başlayan sosyalleşme süreci okulda devam etmektedir (Bozkurt, 2007). Okul, toplumun eğitim kurumunun gereksimesinin büyük çoğunluğunu karşılayan önemli bir toplumsal birimdir (Başaran, 1996). Bir sosyal kurum olarak okulun iki önemli işlevi vardır. Bunlardan birincisi, kendi başına bir takım öğrenme tipleri gerçekleştirme sorumluluğu, ikincisi ise sosyal kurumların boşluğunu doldurma görevidir (Güler, 2008). Okula başlayan çocuk okulda sadece bilgi ve beceri değil aynı zamanda toplumsal sorumlulukları da öğrenmektedir. Bu nedenle çocuğu etkileyen ilk organizasyonunun okul olduğu söylenebilmektedir (Yetim, 2011).

Okul, çocuk için toplum tarafından oluşturulan ilk kendini deneme yeridir. Okul sistemi, çocuğa, ileride içinde yer alacağı bürokratik toplumun benzeri bir model sunmaktadır. Toplumun örgütlü bir kurumu olarak okulda roller, sorumluluklar ve uyulması gereken yazılı kurallar vardır. Okul toplumun ve yetişkinlerin çocuk üzerinde doğrudan etkisinin görüldüğü bir ortam oluşturmaktadır; böylece, toplumsal değerlerin ve normların biçimlenmesine, kısaca sosyalleşmeye önemli ölçüde katkıda bulunmaktadır (Uluğtevin, 1991). Okulun çocuğun sosyalleşmesinde diğer önemli katkısı, akran gruplarıyla olan etkileşime fırsat tanıyan bir ortam oluşturmastır (Bahar, 2008).

Güney (2000) eğitimin amaçlarını bireye ve topluma olmak üzere iki bölümde ele almaktadır. Bireye yönelik amaçları; insanların daha iyi yaşam şartlarına sahip olabilmeleri için bireyler açısından toplumsal hareketliliği sağlamak, bireyin ruhsal, bedensel ve zihinsel açıdan gelişimini sağlamak, bireylerin istenmeyen davranışlarını istenilen davranışlara

dönüştürmek, toplumsal yaşam için bireye iletişim ve işbirliği yeteneği kazandırmak, bireye yerinde ve zamanında karar verebilmesi için düşünme gücü kazandırmak şeklinde sıralamaktadır. Toplumsal nitelikli amaçları ise; toplumun yaşam stilini korumak ve sürekliliğini sağlamak, toplumsal kültürü zenginleştirmek ve şekillendirmek, toplumun yenileşmesine katkıda bulunmak, ekonomik açıdan toplumun verimliliğini artırmak, insanların sosyalleşmesini gerçekleştirmek ve toplumdaki bireyleri ülkenin yönetim sistemine bağlılıklarını pekiştirmek şeklinde sıralamaktadır.

1.2.8.3 Akran Grubu

Sosyalleşme süreci içinde diğer önemli kurumlardan bir diğeri de akran gruplarıdır. Aileler gibi akran grupları da çocukların ilişkilerinde üstün bir rol oynamaktadır. Akran grupları çocuğun düzeyinde eşit bir ilişkiyi simgelerken, anne ve babalar ile bu ilişki daha üst düzeydedir. Çünkü anne ve babalar sevilen ama aynı zamanda sayılan ve sözü dinlenen kimselerdir (Özkalp, 2005). Schaefer (1980) de akran grubunu, aileye göre çocuğun kendisini daha yansız olarak tanıyabileceği, kişilerarası ilişkiler açısından gerçeklerle yüz yüze gelebileceği bir ortam olarak nitelendirmektedir (Uluğtevin, 1991).

Akran grubunun üyeleri ve arkadaşları, benzer sosyo – demografik, davranışsal ve kişiler arası özellikleri paylaşma eğilimindedir. Akran grubunda, ilk adım seçimdir, arkadaş edinme veya önceden var olan benzerliklere dayanarak akran grubuna katılmayı içermektedir. İkinci adım, sosyalleşme, uygunluk sağlamak için baskıyı ve birbirine daha fazla benzemek için arkadaş ve akran grubu üyelerinin uyumluluk eğilimini açıklamaktadır (Numi ve diğerleri, 2010). Ayrıca, akran grubu, çocuk büyüdükçe etkisini arttırmakta; özellikle ergenlik çağında bu etki doruğa ulaşmaktadır (Uluğtevin, 1991). Benzer şekilde Schaefer (1980), ailenin etkisi azaldıkça akran grubunun çocuk üzerindeki etkisinin daha fazla olacağını belirtmektedir (Acar ve diğerleri, 2004).

Sosyalleşme sürecinde akran grupları birey üzerinde üç önemli noktada etki etmektedir. Birincisi, bireye ahlaki standartları ve cinsel rollerin öğrenilmesine yardımcı olmaktadır. Aile dışındaki hayata hazır hale getirmektedir. İkinci olarak, bireye yeni davranış şekilleri öğretmektedir. Grup etkileşiminde öğrenilen dersler çocuğun diğer gruplara ve belki de okullardaki aktivitelere katılmasına yardımcı olmaktadır. Üçüncü olarak ise, bireye sosyal rollerin (lider, örgütleyici, uyum gösterme) öğrenilmesinde yardımcı olmaktadır. Bu rollerle ilişkili olan görevlerin yerine getirilmesi, bireyi yetişkinlerin dünyasına hazırlamaktadır. Birey akran grubunda kendi pozisyonunu genellikle aile etkisinden daha ziyade bireysel başarı ve kişiliğine dayalı olarak elde etmektedir (Şahan, 2007).

Sonuç olarak, akran grupları bireylerin her döneminde oldukça önemli bir yer tutmaktadır. Bireylerin yetişkinlik dönemlerinde, evlilik yaşamlarında, anne ve baba oldukları zamanlarda, emekliliklerinde, eşlerin ölümlerinde hep yanlarında olan ve onlara yardımcı olan kişiler olarak yer almaktadır. Her yeni olay, yeni bir uyum süreci gerektirdiğinden dolayı, bu durumlar sosyalleşme olarak nitelendirilir ve bunların da aynen kültür gibi öğrenilmesi gerekmektedir (Şentürk, 2009).

1.2.8.4 Kitle İletişim Araçları

İletişim alıcı ile gönderici arasında gerçekleşen bir ilişki, olaydır (Arslan, 2004). Kitle iletişim araçları ise, genel bir tanımla, kitlesel bir boyutta ileri dağıtılabilen araçlar olarak tanımlanabilir (Aytan, 2010). Yakın zamana kadar çocuğun sosyalleşmesinde ailesi, arkadaş grupları ve okulu önemli etkin kurumlar olarak sıralanmaktaydı. Ancak günümüzde, kitle iletişim araçlarının da bireyi sosyalleştirmedeki etkisi göz ardı edilememektedir (Yetim, 2011).

Kitle iletişim araçlarının sosyalleşme işlevi günümüzün heterojen yapıları toplumlarında bireylerin bir arada yaşamlarının sağlanabilmesi için toplumsal değerlerin yani kültürün, yayınlar aracılığı ile alıcılara iletilmesini sağlamaktır. Sosyalleşme işlevine bağlı olarak kitle iletişim araçları toplumun amaçlarını belirterek çeşitli değerleri canlı tutmakta, yüceltmekte ve motivasyon işlevini gerçekleştirmektedir. Bağımsızlık, özgürlük, insan hakları gibi değerler bu işleve örnek olarak verilebilmektedir (Savaş, 2006). Özellikle bireyin tutum ve kanaatlerinin oluşturulmasında kitle iletişim araçlarının merkezi rol oynadığı görülmektedir. Kitle iletişim araçları; radyo, televizyon, video, sinema, tiyatro, kitap, dergi, gazete vb. olarak bireyleri daha çocuk yaşta etkileyerek onların, sosyalleşmelerinde ve kişiliklerinin oluşmasında yadsınamaz derece önemli rol oynamaktadır (Şentürk, 2009). Günümüzde insanlar zamanlarının büyük bir bölümünü bilgisayar başında geçirmektedir. Bu bağlamda kitle iletişim araçlarından internet ve buna bağlı olarak çeşitli sosyal paylaşım siteleri (Facebook, Twitter vb.) çok etkili bir şekilde insanların yaşamlarında yer almaya devam etmektedir (Batur, 2014). İnternet teknolojilerine bağlı olarak gelişme kaydeden sosyal paylaşım ağları, toplumsala son vererek kendine özgü bir sosyalleşme alanı oluşturmaya başlamıştır. Bireyin gündelik yaşamında sosyal etkileşim alanlarının birçoğu mekansal sınırları aşarak sanal ortama taşınmıştır. Birey bu alanlardan sosyal çevresinden olsun ya da olmasın birçok kişiyle iletişim ve etkileşim olanağına kavuşurken, sosyallığın yeni bir şekliyle yüz yüze gelmektedir. Özellikle paylaşım dayalı bir sosyal ortamın simüle edildiği (benzetilmek, taklit edilmek) sosyal paylaşım ağları, bireylerin duygu, düşünce, durum, resim, video, müzik gibi birçok paylaşım ile kurulan sosyal etkileşme zemin hazırlayarak sosyalliğe

ve sosyalleşmeye dair eylemleri aslına uygun bir şekilde yeniden kurgulamaktadır (Göker ve diğerleri, 2010). Her ne kadar televizyonun sosyalleşme yönü internete göre azalmış olsa da hala etkisini sürdürdüğü görülmektedir (Batur, 2014). Televizyon, çocuklar için tek yönlü bir sosyalleştirme aracıdır. Çünkü çocuklar televizyon izlerken soru sormamakta, açıklama isteyememekte ve itiraz edememektedir. Televizyonun birçok olumlu yönlerinin yanı sıra, iyi değerlendirilemediği takdirde pek çok olumsuz yanı bulunmaktadır. Televizyon çocukların zihinsel ve dilsel gelişimine olumlu katkılar sağlamakla birlikte, aynı zamanda ekranda gördüğü şeyleri düşünüp yorumlamasıyla sosyalleşme sürecine yardımcı olmaktadır. Bunun yanı sıra aşırı televizyon izlemek çocukları bağımlı hale getirmekte ve bunun sonucunda çocuklarda davranış bozuklukları ortaya çıkmaktadır. Ayrıca çocukların televizyon izlemeye ayırdıkları vakit arttıkça; oyun için ayrılan zaman düşmekte, yaratıcılık azalmakta, öğrenmeye istek düşmekte ve çocukların akran gruplarıyla ilişkilerini zayıflatmakta böylelikle içe kapanık bir insan haline gelmesine yol açmaktadır (Tuna ve diğerleri, 2008).

1.2.8.5 İşyeri (Çalışma Ortamı)

Çalışma, yaşamın sürekliliğini sağlayan bir olgu olarak, başka insanlar için değerli hizmetler ve ürünler üreten bir faaliyet veya enerji harcaması olarak tanımlanmaktadır. Çalışma ile birey, hayatına bir anlam katabilmekte ve onu kendisi ve çevresi için ekonomik ve sosyal bir güç olarak görebilmektedir. Çünkü bireyler yaşamlarının büyük çoğunluğunu (insan yaşamının yaklaşık dörtte biri kadar bir dönemi) çalışarak geçirmekte ve bunun sonucunda maddi ve manevi doyum elde etmektedirler. Çalışma ortamı (işyeri) ise bireyin, isteyerek ya da istemeyerek içinde bulunmak zorunda kaldığı bir sosyal alan olarak tanımlanmaktadır. İnsanlar içinde yer aldığı çalışma ortamlarıyla geleceği organize etmekte, diğer insanlarla ilişkiye geçmekte, gruplar arası etkileşimi sağlamak ve geniş bir sosyal çevre inşa etmektedirler. Bu anlamda bireyin çalıştığı işyeri (çalışma ortamı), onun sosyo-psişik ihtiyaçlara cevap veren, kişiliğin gelişmesine katkı sağlayan önemli bir merkez niteliğindedir. Dolayısıyla, çalışma insan yaşamında merkezi bir yere sahiptir (Soysal, 2008).

1.2.8.6 Dini Kurumlar

Dini kurumlar, sosyal yapıyı düzenlemesi ve bireylerin davranışlarını etkilemesi bakımından, toplumların hayatında önemli bir yere sahip olan önemli kurumlardır. Dinin, yüksek bir hakimiyetin emirlerine uymak, bağlanmak gibi anlamı vardır (Eroğlu, 2011). Sosyal kurum olarak dinin, geçmişteki ve günümüzdeki toplumlar bakımından başlıca fonksiyonu, bir kontrol aracı olarak toplumun entegrasyonuna katkıda bulunmaktadır (Yetim, 2011). Din, bireysel benliğin ve kişiliğin oluşturulmasının yanı sıra kişinin toplum hayatına hazırlanmasında, toplumsal düzenin kurulmasında ve sürdürülmesinde de son derece etkin bir

kurumdur. Din, insanlar arasında iyiliğin, ahlaki değerlerin ve adaletin hakim kılınmasını, kötülüğün, ahlaksızlığın ve haksızlığın önlenmesini amaçladığı için, insanlar arası ilişkilerin kendiliğinden düzene girmesine büyük bir katkı sağlamakta; saygılı davranışın, toplumsal huzur, barış ve uzlaşımın kaynağı haline gelmekte; toplumu huzursuz eden kötülüklerin önlenmesinde başat rol oynamaktadır (Gül, 2010).

Din, dünyanın her toplumunda önemli bir role sahiptir. Özellikle çocuğun ahlaki açıdan gelişiminde doğru ve yanlış kavramlarının öğrenilmesinde çok etkilidir. Dünyanın hemen her toplumunda insanlar, dini ibadetlerine düzenli olarak gitmese de aile içindeki üyelerden ve toplumdan etkilenerek belirli din kalıplarına uymakta ve bunları da benimsemektedirler (Özkalp, 2005). Dini kalıplar toplumsal yaşamın birçok alanında insanları etkilemektedir. Örneğin, dini ayinler sırasında, sadece inançla ilgili fikirler değil; konuşma, giyim kuşam, resmi yerlerdeki insanların birbirlerine olan uygun tavır ve hareketleri gözlemlenerek benimsenmektedir (Bayraktar ve diğerleri, 2008).

1.2.8.7 Sportif Etkinlikler

Spor günlük hayatın hemen hemen tüm yönlerini etkileyen çok önemli (Özkalp, 2013) ve yaygın bir sosyalleşme kurumudur. Spor toplumların sosyal hayatında itibarlı bir yere sahiptir (Yetim, 2011). Spor; gelişme, sosyal uyarıcıya, özellikle grup yaşamının baskı ve zorluklarına karşı, duyarlılık geliştirme, grubunda ya da kültüründe başkalarıyla geçinme, onlar gibi davranma olarak tanımlanabilmektedir (Aytan, 2010).

Spor bireyin dinamik sosyal çevrelere katılımını sağlayan bir sosyal etkinlik olması nedeniyle, kişinin sosyalleşmesinde önemli bir role sahiptir. Modern toplumlarda sporun çoğunlukla kolektif bir etkinlik olduğu göz önünde bulundurulduğunda sportif faaliyetler aracılığıyla, sporla ilgilenen bireylerin değişik insan gruplarıyla sosyal ilişkiye girmesini sağlamaktadır. Böylece bireyin kendi dar dünyasından kurtularak başka ortamlarda, başka kişilerden inançlardan düşüncelerden insanlarla diyalog içinde bulunmasını, onlardan etkilenmesini ve onları etkilemesini sağlamaktadır (Çaha, 1999). Spor, büyük önem verilen birçok sosyal değerlerin oluşmasına ve sürekli hale getirilmesine yardımcı olmaktadır. Bu değerler; çok çalışmayı, fedakarlığı, hakkaniyeti, sadakati, sorumluluğu, güvenilirliği, hoşgörüyü ve kendini disiplin altına almayı kapsamaktadır. Spor, bireylerin ve toplumun istikrarına; gerekli değer, kurum ve davranışların oluşumuna katkı sağlamaktadır ve ayrıca sebatlı, enerjik olmayı sağlamakta; sosyal gruba ve topluma aitlik duygusunu bireye kazandırmakta, birey ile toplum ilişkilerini ahenkli hale getirmektedir (Yetim, 2011).

1.3 Sosyal Kuramlar

Sosyalleşme olgusunun karmaşık bir yapıya sahip oluşu, bu olgunun açıklanmasında zorunlu olarak değişik kuramların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Sosyalleşme genel anlamda ele alındığında bireylerin topluma entegrasyonu, toplum içindeki rolü, beklentileri ve kişilik yapısı üzerinde yoğunlaşırken; mikro düzeyde ele alanlar ise daha çok ahlaki gelişme ya da ahlaki sosyalleşme olarak incelemeye çalışmışlardır (Aziz, 1982).

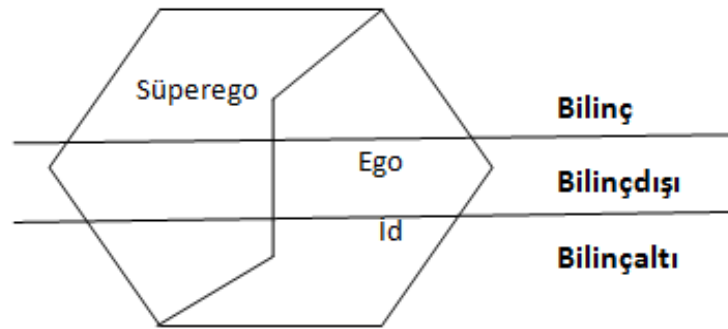
Sosyalleşmede etkili olan kuramlar; psikanalitik kuram, öğrenme kuramı, kültürleşme kuramı, Maslow'un İhtiyaçlar kuramı, toplumsal benlik kuramı, sosyal gelişim kuramı, ahlak gelişim kuramı şeklinde sıralanabilmektedir.

1.3.1 Psikanalitik Kuram

Bu yaklaşımın öncülüğünü S. Freud yapmıştır. S. Freud'un öğrencisi Erikson ve Piaget ise bu kuramı farklı şekilde açıklamaktadır. Psikanalitik kuramın felsefi temeli, insanın doğuştan kötü olduğu ve sosyalleşme süreci içerisinde doğruyu bulabilmesi için yetişkinlerin yardımına ihtiyaç duyduğu şeklindedir. Ayrıca bu kuram, insan davranışlarının kaynağının bilinçte değil de bilinçaltında aranması gerektiğini ileri sürerek, bilinç yapısının topografyasını açıklayamaya çalışmaktadır (Akbaba ve diğerleri, 2009).

Freud yayınladığı 'Ego ve İd' adlı eserinde, yapısal kişilik kuramını ortaya koymaktadır. Yapısal kişilik kuramına göre, kişilik üç ana sistemden oluşmaktadır. Bunlar; id, ego ve süper ego dur (Bozkurt, 2007). İd, kişiliğin biyolojik alt yapısını oluşturan bir çeşit işlenmemiş doğasal yapıdır. Hoşlanım dürtüleriyle donanmış bir çeşit ham doğadır, ilkel benliktir ve tümüyle bir enerji kaynağıdır. Kalıtımsaldır, içgüdülerin bütünlüğünden oluşmuş bir gizilgüçtür. Psikolojik enerji deposudur ve bu enerji hem ego hem de süper egonun alt yapısını oluşturmaktadır (Topses, 2009). Buna verilebilecek en iyi örnek cinsellik, saldırganlık, açlık, kin gibi duygulardır (Utku, 2010). İdin hangi isteklerinin karşılanacağına ilişkin kararı 'ego' vermektedir. Ego gerçeklik ilkesinin egemenliğindedir (Ulusoy, 2003) ve kişiliğin yürütme organıdır (Öztürk ve diğerleri, 2008). Ego, çoğu zaman idle çelişki halinde olsa da asıl görevinin idin arzu ve dürtülerini mümkün olduğu kadar yerine getirmek olduğunu bilmekte ve bu yönde çalışmaktadır. Freud toplumun inandığı doğru ve yanlış kararların kaynağını teşkil eden kısma 'süper ego' adını vermektedir (Özer, 2000). Süper ego insanın vicdani yanını oluşturmaktadır. Ancak süper ego genelde suçlayıcı bir tavır takınmaktadır. Bu nedenle insanın psikolojik sağlığının yerinde olabilmesi için süper egonun insanileştirilmesi gerekmektedir. Süper egonun temel fonksiyonları şunlardır:

- İdden gelen içgüdüsel düğüleri bastırmaktır. Bunlar genelde toplumun hoş karşılamadığı nitelikteki cinsel ve saldırgan düğülerden oluşmaktadır.
- Ego'yu gerçekçi amaçlar yerine ahlaki amaçlara yöneltmeye ikna etmektir.
- Kusursuz olmaya çalışmaktır (Akbaba ve diğeryeri, 2009).

Şekil 1.1 Freud'un Psikanalitik Kuramında Kişiliğin Üçlü Yapısı (Bozkurt, 2007)

Freud'un öğrencisi olan Erikson ise, kişinin çocukluktan yetişkinliğe kadar geçirdiği sekiz evre geçirdiğini belirtmiştir. Her evre, kişinin kimliğini tümüyle koruyarak, çevrenin gereklerine uyum sağlayarak aşmak zorunda olduğu çatışmalar ve krizlerle belirlenmektedir (Onur, 1994). İnsanların sağlıklı kişilik kazanmalarında bu çatışmalar ve krizlerin başarılı olarak atlatılması önem taşımaktadır. Bir evrenin başarılı olarak atlatılması, kendin sonraki evre için sağlıklı temeller oluşturmaktadır. Sağlıklı kişilik gelişimi için olumlu olarak çözümlenmesi gereken krizler ve bunları yer aldığı dönemler: 1. evre güvene karşı güvensizlik (0 – 1 yaş), 2. evre başarısızlığa karşı utanma ve şüphecilik (1 – 3 yaş), 3. evre girişkenliğe karşı suçluluk duyma (3 – 6 yaş), 4. evre başarıya karşı aşağılık duygusu (6 – 12 yaş), 5. evre kimlik kazanmaya karşı rol karmaşası (12 – 18 yaş), 6. evre dostluk kazanmaya karşı yalnız kalma (18 – 26 yaş, genç yetişkinlik dönemi), 7. evre üretkenliğe karşı duraklama (orta yetişkinlik), 8. evre benlik bütünlüğüne karşı umutsuzluk (ileri yaş dönemi) şeklinde sıralanmaktadır (Senemeoğlu, 2005). Erikson gelişimde kişiler arası etkileşimi, sosyal etkiyi ve psiko – sosyal süreçleri ön plana almış ve kuramı bu kavramlarla açıklamıştır (Arı ve diğeryeri, 2008).

Piaget ise zihin gelişimini aynı biyolojik gelişimde olduğu gibi, organizmanın çevresi ile baş edebilmek ve denge ihtiyaçlarını karşılayabilmek için giderek daha üst düzeyde dengeler kurduğu bir süreç olarak kabul etmektedir (Bacanlı, 2003).

1.3.2 Öğrenme Kuramı

Öğrenme, insanın yaşantısında yeni bir davranış kazanması ya da var olan davranışını değiştirmesi (Başaran, 2005) şeklinde tanımlanmaktadır. İnsanoğlu var olduğu müddetçe öğrenme süreci devam etmektedir. Çünkü insan her zaman ve her yerde mutlaka bir şeyler öğrenmektedir. Dolayısıyla öğrenme olayı sadece okul döneminde değil hayatın her alanında ve her anında gerçekleşmektedir.

Davranış bilimciler, öğrenmenin nasıl oluştuğu konusyla ilgili çok uğraşmalarına rağmen hepsinin görüş birliğine vardığı öğrenme ilkeleri, henüz tam olarak tespit edilememiştir.

Öğrenme konusunda genellikle iki temel yaklaşımdan söz edilmektedir:

Öğrenmenin davranışsal kuralları: Pavlow, Watson, Skinner, Thorndike kuramının öncüleri olarak kabul edilmektedir. Bu kurama göre insan ne iyidir ne de kötü, insan sadece çevresine tepki veren bir varlıktır. İnsan davranışı bireyin çevreden gelen uyarıcıya karşı geliştirdiği tepki ile oluşmaktadır (Bacanlı, 2003).

Öğrenmenin bilişsel kuramı: bu kurama göre öğrenme, zihinsel bir süreç olarak görülmekte ve bireylerin etkin katılımını gerektirmektedir. Bilişsel öğrenme kuramcıları davranışçıların aksine öğrenmeyi gözlenebilir davranışların ötesinde gözlenemeyen bilişsel süreçlerle açıklamaya çalışmaktadırlar. Bu kuramın öncüsü Baundura'dır (Fer ve diğerleri, 2011).

1.3.3 Kültürleşme Kuramı

Sosyalleşme olayına bir başka kuramsal yaklaşım ise antropolojik yaklaşımdır. Özellikle 1930'larda antropologların toplumdaki kültürün bir sonraki kültüre aktarılması, biçimindeki sosyalleşme tanımlamaları ile güncellik kazanmıştır. Bu kurama göre, birey içinde bulunduğu kültürü öğrenmekte ve aynı zamanda davranışlarına bu kültürü yansıtmaktadır (Kaya, 2003).

Sosyalleşmeyi sadece kültür açısından ele alan bu görüş yanında, kimi insanbilimciler, Freud'un sosyalleşme sürecinde baş unsur olarak gösterdiği kalıtımsal kuramı da benimseyerek sosyalleşmede kültürleşme yanında bireyin kalıtımsal niteliklerinin de rol oynadığı görüşünü benimsemişlerdir. Ayrıca Kroeber, Malinovski gibi antropologlar sosyalleşme sürecinde toplum kültürünün bireye, bireyin kalıtımsal kişilik oluşumunun da etkisi ile aktarıldığı kuramını geliştirmişlerdir. Ortaya çıkan bu kurama göre, her kültür

diğerinden farklıdır. Bu fikre göre, kişilik gelişimi, cinsiyetle ilgili roller, çocuk yetiştirme, akıl hastalıkları gibi toplumsal – ruhsalimsel (sosyo-psikolojik) olgu ve süreçlerin kültürler arası genelliği ileri sürülememektedir. Bunlar kültürden kültüre farklılık göstermektedir. Konu ile ilgilenen ilk insanbilimciler, bir toplumun bireylerinin, aynı kurumların ve aynı çevrenin etkisinde olduklarından, birbirlerine benzer karakter göstereceklerini ileri sürmektedirler. Geliştirilen bu kurama göre, bireysel ve ruhsal etkenler, kültürel toplumsal davranışın bağımsız nedenleri olup, siyasi ve ekonomik durum bile o toplumdaki bireylerin kişilik özellikleri ile açıklanabilmektedir (Aziz, 1982).

1.3.4 Maslow'un İhtiyaçlar Kuramı

Maslow 'Kendini Gerçekleştirme' kavramını öne sürerek, uygun ortam olduğunda her insanın gizil güçlerinin farkına varacağını ve kendini gerçekleştireceğini savunmaktadır. Maslow sağlıklı bir kişiliğin gelişebilmesi için gerekli olan gereksinmelerin oluşturduğu piramit biçiminde bir hiyerarşiden bahsetmektedir. Gereksinimler bir piramit gibi birbiri üstüne merdiven basamağı şeklinde çıkan hiyerarşik bir düzen içinde sıralanmıştır. Temeldeki bir gereksinme karşılanmadan, birey daha üstte yer alan gereksinimlerden etkilenmez alt düzeydekiler belirli bir düzeyde doyuma oluşunca, üst düzeye hazır hale gelmektedir. Görüleceği gibi alt düzeydeki ihtiyaçlar yaşamımızda daha çok yer kapsamaktadır (Ersanlı ve diğerleri, 2004).

Şekil 1.2 Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi Piramidi (Karapınar, 2008)

Fizyolojik ihtiyaçlar: Piramidin en altında açlık, susuzluk, cinsellik gibi fizyolojik gereksinimler bulunmaktadır. Bunlar bütün canlılar tarafından hissedilmekte olup, karşılandığında ortadan kalkmaktadırlar (Aydın ve diğrleri, 2002).

Güvenlik ihtiyaı: Fizyolojik ihtiyaçların karşılanmasından sonra kişinin kendini güvende hissetmesi gelmektedir. Bu gereksinimin karşılanmamış olması yaşamın amacının güvenlik arayışı haline gelmesine yol açabilmekte, karşılanması ise insanların kendilerini tehlikede hissetme duygusunu ortadan kaldırmaktadır.

Ait olma ve sevgi ihtiyaı: Güvenlik ihtiyacından sonra ait olma ve sevgi gelmektedir. Bunun karşılanmaması yabancılaşma, yalnızlık gibi duyguların ortaya çıkmasına yol açmaktadır (Ersanlı ve diğrleri, 2004).

Saygı ihtiyaçları: Bu ihtiyaçlar, bağımsızlık, diğrleri tarafından itibar görme, başarmak, idaresi altına alına ve sahiplik (tasarruf) kazanma ihtiyaçlarını kapsamaktadır. Bu ihtiyaçlar, sosyal aktivitelerle tatmin edilmektedirler. Takdirle ilgili ihtiyaçlar içinde benliğine güvenme, başarma, rekabet edebilme, bilgili olma, benliğine saygı duyma, saygınlık kazanma, statü ihtiyaı, önemli sayılma, sosyal onay görme ve dikkat çekme ihtiyaı belirtilebilmektedir. İş ortamında ise otorite sembolü (statü) şirket arabası, büro halısı, masa veya tüm özel yazıcılar bu ihtiyacın tatmini olarak değrlendirilebilmektedir (Aytaç, 2000).

Kendini gerçekleştirme ihtiyaı: Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinde tepede yer alan bu ihtiyaç, bireyin sahip olduğu bilgi, yetenek ve becerilerini sonuna kadar kullanarak olmayı arzu ettiği şeyin (teknisyen, sanatçı, bilim adamı, iş adamı vb.) en iyisini olma yönündeki istek ve beklentilerini ifade etmektedir (Okumuş, 2011). Maslow'a göre bu son basamağa gelen birey, yaratma ve başarma gücünü ortaya koyabilmektedir Bu ihtiyacın tatmin biçimleri kişiyeye göre değişmektedir. Bir kişide ideal bir ebeveyn (anne-baba) olma biçiminde, başka bir kişide mesleğinin zirvesine erişme isteği biçiminde ortaya çıkabilmektedir (Karapınar, 2008).

Bütün bu açıklanan ihtiyaçlar sonucunda birtakım önemli özellikler ortaya çıkmaktadır. İlk zellik, insanın ihtiyaçlarla dolu bir organizma olmasıdır. Ancak bireylerin var olan ihtiyaçları tatmin edildikçe ortaya birtakım yeni ihtiyaçlar çıkmakta ve bu süreç devam edip gitmektedir. Bu nedenle tamamıyla tatmin olmuş bir birey bulunmamaktadır. İkinci zellik, ihtiyaçların bireylerde daha önce belirtildiği gibi bir sıraya uygun olarak çıktığı, bunların bireylerin bilincinde hep aynı sıradan geçerek ilerlemesidir. Başka bir değişle, ait olma ve sevgi ihtiyaı kendinden önce gelen güvenlik ihtiyaı tatmin olmadan bireye

güdüleyici bir etmen olarak etki etmeyecektir. Diğer bir özellik ise, bireylerin bütün bu aşamalar içinde kişilik kazanmasıdır. Kişiliğin oluşumunda ihtiyaçlar dizisinin iyi şekilde tatmin edilmesi çok önemli olmaktadır (Eren, 2011).

1.3.5 Toplumsal Benlik Kuramı

Benlik kavramı, günümüzde özellikle psikoloji başta olmak üzere birçok bilim dalının popüler konuları arasında yer almaktadır. Bu kavramın kişinin; bilişsel, sosyal, kültürel ve davranışsal boyutlarıyla bir arada bulunması ve herhangi biri, bir diğerinden ayrı düşünülmemesi nedeniyle tek bir tanımının yapılmasını zorlaştırmaktadır. Ancak Leary ve Tangley (2003) benlik kelimesinin sosyal ve davranışsal bilimciler tarafından;

- Bütün bir insan olarak (self as a person),
- Kişiliğin tümü ya da bir parçası olarak (self as personality),
- Deneyimlenen bir özne olarak (self as experiencing subject),
- Kişinin kendi hakkındaki inançlarını kapsayan (self as beliefs about oneself),
- Yönetici organ olarak (self as executive agent) olmak üzere beş farklı şekilde kullanıldığına işaret etmektedir (Gül, 2010).

Toplumsal benlik kuramı bireye benlik kavramı dolayısıyla vurgu yaparken benliğin, psikolojik ben ile sosyolojik ben/bana arasındaki etkileşimin sonucunda toplumda var olduğu varsayımına dayanmaktadır. Bu etkileşimin temeli ise insanın sosyolojik olarak gelişmesi oluşturmaktadır. Sosyolojik gelişme ise zorunlu olarak sosyalleşmeye bağlı olmaktadır. Bu nedenle sosyalleşme, benliğin toplumsal ve psikolojik olarak gelişmesi süreci olarak görülmektedir (Akın, 2011).

1.3.6 Sosyal Gelişim Kuramı

Bu kuramın öncüsü Vygotsky'e göre eğitim, gelişim için bir temel değil aynı zamanda sosyokültürel aktivitedir. Bu kurama göre bilişsel gelişimde sosyal etkileşim önemli rol oynamaktadır. Ayrıca Vygotsky, psikolojik işlevlerin gelişimini açıklarken kültüre ve kültürün sosyal etkileşim aracılığıyla aktarımına merkezi bir rol vermektedir. Vygotsky çocukların yalıtılmışlık içinde gelişemeyeceğini belirtmektedir ve toplumun kültürel miras, örgütlü sosyal ilişki kurumları ve toplumsal çevre ile (okul, aile) çocuğu şekillendirdiğini belirtmektedir (Akbaba ve diğerleri, 2009). Toplumsal çevre bireyleri belirli amaçlar doğrultusunda birleştirmektedir. Bunun sonucunda bireyler birbirleriyle etkileşimde bulunmaktadır. Ayrıca toplumsal çevre ile bireyde aidiyet duygusu gelişmektedir. Bu

duygunun gelişmesi, bireyin kendisi ile barışık olmasını sağlamakta ve toplumsal çevreye karşı bir sorumluluğu bilincine ulaştırmaktadır (Kılıcıgil, 1998).

Vygotsky'a göre çocuğun kültürel gelişiminde iki aşamalı bir süreç yaşanmaktadır. Birincisi dışsaldır, kişiler arası etkileşim sonucu oluşmaktadır. İkincisi ise içseldir, kişiler arası etkileşim aşamasının sonları giderek içselleşir (intirapsycological), duruma gelmekte ve böylece çocuğun bilişsel gelişiminin bir parçası durumuna gelmektedir (Topses, 2009).

1.3.7 Ahlak Gelişim Kuramı

Ahlak bireyin doğru ile yanlış ayırt edebilmesini sağlayan ilkeler ve değerler bütünüdür. Ahlaki gelişim, bireyin sosyalleşme sürecinde neyin iyi, neyin kötü olduğu konusunda (Topses, 2009) bir bilinç geliştirmesi ise ilgilidir. Ahlak gelişimi toplumun tüm değerlerine kayıtsız şartsız edilgen bir uyma değil, topluma etkin bir uyum sağlamak için değerler sistemi oluşturma süreci şeklindedir (Senemeoğlu, 2004).

Ahlak gelişimi kuramcılarında ilki Jean Piaget'tir. Piaget'e göre çocukların bilişsel ve kişilik gelişimleri yetişkinlerden farklılık göstermektedir. Piaget çocukların ahlak gelişim özelliklerini onların oyunlarını gözleyerek açıklamaya çalışmıştır. Çünkü bireyin ahlak gelişimi ile zihinsel gelişimin arasında ilişki olduğuna inanmaktadır. Piaget ahlak gelişimini iki dönemde incelemektedir. Bunlar dışsal kurallara bağımlılık (dıştan denetimli) ve özerk (içten denetimli) dönemlerdir. Dışsal kurallara bağımlılık (dıştan denetimli) kişinin çevresindeki kişiler etkisiyle karar vermesi; özerk (içten denetimli) dönem ise kişinin toplumsal kurallara uygun olarak kendini denetlemesi şeklinde tanımlanmaktadır (Senemeoğlu, 2005). Bireyin çevresiyle etkileşimi ve sonuçta çevre – kendisi uyumunu gerçekleştirme adaptasyon olarak adlandırılmaktadır. Adaptasyon bir kişinin çevresine uyum eğilimidir ve iki farklı süreci içermektedir. Bunlar özümleme (assimilation) ve uyumsama (accomodation)'dır. Bu kavramları anlamak için Piaget'in bilginin yapılanmasına ilişkin temel yaklaşımını bilmek gerekmektedir. Piaget, bilginin yapılanmasında temel unsurun şemalar (schema) olduğunu belirtmektedir. Şema, bireyin dış dünyayı zihninde nasıl organize ettiğini gösteren bilgi yapılarıdır ve bu yapılar yeni bilginin kazanımına rehberlik etmektedir. Şemalar, bireyin çevresi ile olan anne – baba (ebeveyn), öğretmen ve arkadaş grupları gibi uyaranlarla etkileşimi sonucu formüle edilen organize davranış ve düşünce kalıplarıdır. Şemalar bir topa nasıl vurulur şeklinde bir davranışa ilişkin olabileceği gibi, farklı toplar olabileceğini kavrama gibi bilişsel de olabilmektedir (Özbay, 2004). Lawrence Kohlber ve Carol Gilligan da ahlak gelişimi kuramlarını Piaget'ten esinlenerek oluşturmuşlardır (Öztürk ve diğerleri, 2009). Ahlak gelişimi konusunda Kohlberg kuramı en kapsamlı kuram olarak kabul edilmektedir

(Aydın ve diğeri, 2002). Kohlberg ahlak gelişimini üç düzeye ayırmıştır. İlk evreyi gelenek öncesi düzey olarak adlandırmaktadır. Bu düzeydeki kişi, olayları sonuçlarına göre değerlendirmektedir. ‘Ceza verilen davranış suç, ödül verilen davranış ise iyi’ şeklindedir. İkinci düzey geleneksel düzeydir. Bu düzeyde, toplumsal düzen dikkate alınmaktadır. Bir davranışın toplum düzenine etkisi düşünülmektedir. Son düzey ise, gelenek ötesi düzeydir. Bu düzeyde kişi toplumu aşmış daha büyük değerleri dikkate almaya başlamıştır. Gilligan ise kişinin sadece kendi ihtiyaçlarını dikkate aldığı birinci evre, sadece başkalarına karşı sorumluluğu önemseydiği ikinci evre ve kendi çıkarlarıyla başlarının ihtiyaçlarını bütünleştirdiği üçüncü evre olmak üzere üç evreden geçtiğini öne sürmektedir (Bacanlı 2003).

Psikanalitik ve sosyal öğrenme kuramcıları, yetişkin müdahalesi olmadan ahlak gelişiminin olmayacağına inanırken bilişsel kuramcılar ise ahlaki gelişimi ahlaki gelişimi zihinsel bir süreç olarak görmektedir. Ayrıca, psikanalitik ve sosyal öğrenme kuramları ahlaki gelişimin en üst düzeyi olarak çocuğun içinde yetiştiği toplumun değer ve standartlarını benimsemesi olarak görürlerken, bilişsel gelişim yaklaşımı ilkelere dayalı ahlaki özerkliği en üst düzeyi olarak görmektedir (Ulusoy ve diğeri, 2007).

İKİNCİ BÖLÜM

REKREASYON

2.1 Zaman – Boş Zaman ve Rekreatyon Arasındaki İlişki

Zaman, TDK'ye ait 'Güncel Türkçe Sözlük'te bir işin, bir oluşun içinde geçtiği, geçeceği veya geçmekte olduğu süre, vakit şeklinde tanımlanmaktadır (<http://www.tdk.gov.tr>). Bir başka tanıma göre, canlı ve cansız varlıkların hayat ölçüsü olan zaman; tasarruf edilemeyen, ödünç alınamayan, sadece kullanılan ve kaybedilen tekrarı mümkün olmayan nesnelere uzaydaki hareketlerine göre ölçülebilen ve bölümlere ayrılabilen soyut bir kavram şeklinde tanımlanmıştır (Yılmaz, 2007).

Zaman; kullanım amacına göre; zorunlu davranışlar için gerekli zaman ve boş zaman olmak üzere iki ana grupta incelenebilmektedir:

1. Zorunlu davranışlar için gerekli zaman: Çalışma (iş) zamanı, çalışma ile ilgili etkinliklere ayrılan zaman, yaşamı sürdürmeye yönelik etkinlikler için kullanılan zaman.
2. Boş zaman (Hazar, 2003).

Boş zaman; İngilizce "leisure" kelimesi Latince'deki "licere" kelimesinden gelmekte ve işten arta kalan vakit ya da zorunlu sosyal sorumluluklar yerine getirildikten sonra kalan boş vakit şeklinde tanımlanmaktadır (Torkildsen, 1999). Bir başka tanıma göre boş zaman, çalışma saatleri dışında kalan, kişisel tatmin oluşturması beklenen aktivite veya yaşantılara katılma durumu şeklinde açıklanmaktadır.

Tezcan (1972) boş zamanı, bireyin hem kendisi hem de başkaları için bu tür sorumluluk ya da bağlantılardan kurtulduğu ve kendi isteğiyle seçeceği bir etkinlikle uğraşacağı zaman şeklinde tanımlamaktadır. Kılbaş ise (2004) boş zamanı, kişinin çalışmadığı, yaşam zorunluluklarının ve biçimsel görevinin dışında kalan ve kişinin kendi isteği yönünde harcayabileceği zaman şeklinde tanımlamıştır.

Boş zaman kavramı çoğu zaman serbest zaman, çalışma dışı zaman ve rekreatyon kavramı ile karıştırılabilmektedir. Karaküçük (2008) bu karışıklığı önlemek için kavramları şu şekilde açıklamıştır: 'Çalışma dışı zaman, hayatı kazanmak amacıyla bedensel ve düşünsel çabalar için harcanan zorunlu zamanın dışında kalan zamanı oluşturmaktadır. Çalışma dışı zaman; çocuk serbest zamanı (free time), biyolojik olarak yaşamak için yapılması gereken

yemek, uyumak, kişisel ihtiyaçların karşılanması, işe gidiş – geliş süreleri, bakımı ile zorlama duygusunun en az olduğu insanın kendi yargı ve seçimine göre kullanacağı isteğe bağlı kullandığı boş zamanı (leisure time) kapsamaktadır. Boş zaman, insanın işinden arta kalan serbest zaman içerisinde yer alan kişinin her türlü bağımlılıktan ve bağlılıktan kurtularak özgürce kullanacağı bir zaman kesimini ifade etmektedir. Ayrıca serbest zaman bir yönsüzlük yansıtmakta, boş zaman ise, yönlendirilmeye açık potansiyel içermektedir. Rekreasyon da boş zamanın belirli kullanım biçimlerini oluşturmada ve serbest zaman (free time) içinde oluşan boş zaman (leisure time) alanında, bireyin özgürce seçip uyguladığı aktiviteler rekreasyonu oluşturmaktadır.’ Bucher (1972) ise boş zaman (leisure time) ile serbest zaman arasındaki farkı şu şekilde açıklamaktadır. Her insanın (free time) serbest zamanı olabilmekte ancak (leisure time) boş zamanı olamayabilmektedir (Karaküçük, 2008). Tezcan (1972) da benzer bir sınıflama ile çalışma dışı zaman içerisinde fizyolojik ihtiyaçlar ve çalışma dışı zorunluluklar ile boş zaman dilimlerine yer vermiştir.

Rekreasyon kavramı, günümüzde çağdaş sanayi toplumunun yapısal bir özelliğini oluşturmaktadır. Bu, toplum tipinin bir ürünü oluşturmaktadır ve kültürel koşullardan doğmuştur. Bu nedenle bu kavramın değerlendirilebilmesi için, geçmişten günümüze, rekreasyon anlayışındaki gelişimi ve tarihi sürecini incelemek gerekmektedir.

2.2 Rekreasyonun Tarihi Süreci

Rekreasyon, boş zamanı olan insanların boş zamanlarında gerçekleştirecekleri etkinliklerle ilgilidir. Bu nedenle, rekreasyonun tarihsel gelişimine bakılabilmesi için, boş zaman kavramının tarihsel gelişiminin incelenmesi gerekmektedir.

Boş zaman tarihin ilk dönemlerinden beri süregelen bir kavramdır. Her dönemde değişime uğrasa da insanoğlunun boş zamanda çeşitli meşgalelerle uğraşması söz konusudur. Boş zaman kavramı gelişim süreci içinde gerçek anlam ve önemini sanayileşme ile kazansa da aslında ilkel kültürle başlamıştır.

İlkçağ kültürlerinin boş zaman gelişimine bakıldığında, pek çok antropoloğa göre tarım, toplayıcılık ve avcılıkla uğraşan toplumlarda iş ve boş zaman modern toplumlara göre daha çok birbirini tamamlamaktadır. Bu toplumların ekonomik yaşamları, rekreasyon elementi olarak nitelendirilmektedir. Balık yakalamak, kuş avlamak, ev veya kano yapmak bu rekreasyon faaliyetleri arasında yer almaktadır. Yani boş zaman ve rekreasyon ekonomik yaşamın bir elementi olarak görülmektedir (Köybaşı, 2006).

Antik Yunan'da boş zaman, iyilik, güzellik, hakikat ve bilgi gibi dünyanın üstün değerleriyle uğraşmak, bunlar üzerine düşünmek olarak anlaşılmaktadır. Bu düşünceye göre, boş zaman, bir şey yapılmayan zaman değildir. Aksine, seçkinlik, derin düşünme, estetik hazlar ve beğeni oluşturma zamanıdır. Boş zaman bir ölçüde ruhun arındırılması, derin düşünömsellik yüklü bir zaman olarak görölmektedir. Bu dönemde boş zaman sınıfsal bir hak, sosyal statü ve yaşam tarzı olarak görölmektedir. Yunan bilim adamı ve filozof olan Aristo, sınıfsal farklılaşmadan yana tavır koyarak, toplumda, seçkinlerle köleler için yapılan sanatın ve kültürel ürünlerin birbirinden ayrışması gerektiğini savunmaktadır. Seçkinler için, kaliteli ve yüksek nitelikli kültür ürünlerinin tüketilmesi gereğinden söz ederken, düşük seviyeli, kaba kültür ürünlerinin tüketicilerinin köleler olabileceğine işaret etmektedir (Aytaç, 2002). Bu dönemde insanlar boş zamanlarını dinlenmeye, eğlenmeye, olimpiyat oyunları gibi çeşitli oyun müsabakalarına ayırmaktadırlar. Aynı zamanda dini festivallerle gymnasium (spor tesisi), bahçeler ve açık hava tiyatrolarıyla boş zamanlarını doldurabilmektedirler (Torkildsen, 2005).

Roma döneminde boş zaman kavramı Antik Yunan'daki boş zaman kavramından farklı şekilde değerlendirilmiştir. MS 354'te Romalıların yılda 200 kadar tatilleri vardır. (Karaküçük, 1999). Romalılardaki boş zaman, üretici aktivitelerden sonraki bir zaman olarak ele alınmış ve işin/çalışmanın yeniden üretimi için gerekli bir rahatlama/boşalma zamanı olarak değerlendirilmiştir. Diğer bir ifade ile boş zaman bir bakıma işi destekleyici ve onu takviye edici bir kullanım içermektedir (Aytaç, 2002). Bu dönemde boş zamanları değerlendirmek amacıyla halk için 800'den fazla hamam yapıldığı anlaşılmaktadır (Torkildsen, 2005).

Ortaçağ'da rönesans ve reform hareketleri doğrultusunda kültürel devrim başlamasıyla birlikte 17. ve 18. yüzyılda avlanma, balık tutma ve eğlence amaçlı park ve bahçeler geliştirilmiş, kamu alanları açılmıştır. Lord ve kralların tatilleri azaltılmıştır. Tuileries ve Versailles bahçeleri Paris'te, Tiergarten Berlin'de, Kensington bahçesi Londra'da halka açılmıştır. Rönesans, boş zaman için çok fazla özgürlük getirirse de batı toplumlarında etkisi daha çok reform hareketleriyle artmıştır (Karaküçük, 2008).

Yeniçağda boş zaman, sanayi devrimiyle başlayan otomasyon, fazla üretim, refahtaki artışlar, gelişmeler ve insanların boş zamanlara duydukları ihtiyacın şiddetiyle de orantılı olarak uzun dönemler içerisinde çalışma saatlerinde kısalmalar, buna karşın, boş zamanlarda artmalar meydana getirmiştir (Karaküçük, 2008). Sanayi devrimi sırasında işçi sınıfı insanların rekreasyon için boş zamanı ve enerjisi bulunmamaktadır. Günlük, on iki saat

çalışma yaygındır ve işçiler haftada altı gün çalışmaktadırlar. Boş zaman seçenekleri, bu mavi yakalı işçilerden çok uzaktır ve azdır. Bu dönemde, fakir mavi yakalı işçi sınıfı, orta sınıf ve zengin üst sınıf olarak üç sosyal sınıf ortaya çıkmıştır. Sanayileşmeyle oluşan zenginlik, yeni bir orta sınıf yaratmış ve zenginlikle üst sınıfa yükselen yeni grup elit sınıf için mücadeleye başlamıştır. Fakir işçi sınıfı için, rekreasyon faaliyetine katılım faaliyetleri sergi ya da fuarlara katılmak ve barlara ya da tavernalara gitmek olarak gerçekleşirken orta sınıf; üst sınıfın yaptığı çok sofistike olan piyano çalma, şarkı söyleme ve drama gibi rekreasyon aktivitelerini kendileri için model almaya başlamıştır. Üst sınıf ise, kuş gözlemciliği, balık avlama, kriket, polo ve tilki avı gibi rekreasyonun birçok farklı şeklini yapmaktadır (Leith ve diğerleri, 2008).

Rekreasyon ve boş zaman için temel değişim 1950'li yıllarda meydana gelmiştir. Orta sınıf vatandaşların, keyfi kullanabilecekleri gelirleri olmaya başlamıştır. Bu orta sınıf akşamları; televizyon izleme, kitap okuma ya da dışarıda gece eğlenmek için çalışma saatlerini azaltmak istemişlerdir. Daha rahat ve daha hızlı ulaşım ile birlikte, insanlar sadece çalışmak ve yıllık gelirlerini arttırmak yerine eğlenmek için seyahat etmeye başlamışlardır (Leith ve diğerleri, 2008). Bu dönemde yaşanan temel değişimler, 1967'de Avusturya'da 'Çalışanların Modern Sanayi Topluluklarındaki Boş Zamanı' konusunda yapılan Birleşmiş Milletler Avrupa Semineri sırasında dile getirilmiş ve boş zaman ve rekreasyonun, 'Kişilerin ve ulusların yaşam biçimlerini etkileyen önemli bir unsur' olmaya başladığı vurgulanmıştır (Sağcan, 1986).

Günümüzde rekreasyon toplumumuzda giderek önemli bir hale gelmiştir. Aileler; grup olarak zevk alacakları faaliyetleri birlikte yapabilecekleri zaman dilimi olan akşam ve hafta sonlarını beklemektedirler. Bu faaliyetler; kamp, kayak günleri, hiking, film geceleri, hafta sonlarını kır evinde geçirme, topluluk etkinliklerine katılma olarak sıralanabilmektedir (Leith ve diğerleri, 2008).

İnsanlar için hayati öneme sahip bir unsur haline gelen rekreasyon kavramına, günümüzde birçok anlam yüklenmekte ve bu kavramın kapsamına çok çeşitli aktivitelerin eklendiği sıkça belirtilmektedir. Bu nedenle konuyla ilgili araştırma yapan birçok araştırmacı bu kavramı geniş bir açıdan değerlendirmekte ve farklı yaklaşımlarla bu kavramı ele almaktadır.

2.3 Rekreasyonun Tanımı

Günümüzde rekreasyon kavramı, pek çok yerde en sık kullanılan kavramlardan biri haline gelmiştir. Hatta pek çok insan boş zaman ve rekreasyon kelimesini bir diğerinin yerine kullanmaktadır (Gürbüz ve diğerleri, 2007). Ancak rekreasyon son derece geniş bir boş zaman

ilgi alanını; fitness aktivitelerine ve diğer özel etkinliklere ya da partilere katılımı, balıkçılık ve avcılık ya da kampçılık gibi doğa ile ilgili faaliyetlerini, sosyal kulüp ya da ilgi gruplarına üyeliklerini, turizm ve seyahat de dahil olmak üzere kültürel eğlenceler ya da ilgi grupları gibi üyelikleri içermektedir (Hurd ve diğerleri, 2012). Boş zaman ise, kişinin hem kendisi hem de başkaları için bütün zorunluluklardan ya da bağlantılardan kurtulduğu ve kendi isteği ile seçtiği bir faaliyetle uğraşacağı zaman olarak tanımlanmaktadır (Doğan, 2008). Rekreasyon, boş zamanın çeşitli aktivitelerle değerlendirilmesi olarak kabul edilmektedir (Gökalp, 2007). Bu tanımda da görüldüğü gibi rekreasyon kavramı boş zaman kavramına göre daha dar kapsamlıdır (Erenci, 2006). Boş zaman kavramı bir ‘zaman’ dilimi içerisinde yer alırken, rekreasyon ise bir ‘aktivite’ olarak tanımlanmaktadır (Çetinkaya, 2008).

İnsanlar, çeşitli büyüklük ve farklı zamanlarda ortaya çıkan boş zamanlarında; uzlaşmak, dinlenmek, hava değişimi, gezme-görme, sağlık, beraber olma, heyecan duyma, farklı yaşantılar elde etme gibi pek çok amaçla, ev dışında veya ev içinde, açık veya kapalı alanlarda, ya da pasif aktif şekillerde, kent içinde veya kırsal alanlarda aktivitelere katılmaktadırlar. Rekreasyon, insanların boş zamanlarında yaptıkları bu aktiviteleri ifade eden bir kavramdır ve insanın çalışma saatleri dışındaki boş zamanında katıldığı faaliyetlerle ilgilidir. Boş zamanın günlük, hafta sonları, yıllık izinler ve daha uzun tatiller ile emeklilik gibi dönemlerinde birçok alanda yapılan çok çeşitliliği olan aktiviteler söz konusudur. Aktiviteler, insanların ayrı ayrı amaç ve istekleri doğrultusunda anlam kazanmaktadır. Bu özellik, rekreasyonun kesin bir tanımının yapılmasını zorlaştırmaktadır. Ancak, geniş bir perspektiften ve çeşitli yaklaşımlarla bazı tanımlar yapılmıştır (Karaküçük, 1999).

Rekreasyon; yenilenme, yeniden yaratılma anlamına gelen Latince ‘recreatio’ kelimesinden gelmektedir (Torkildsen, 1999). Dilimize İngilizce ‘Recreation’ kelimesinden girmiştir. Rekreasyon bu anlamıyla ele alındığında insanların, çalışma aktiviteleri neticesinde tükettikleri fiziksel ve zihinsel kaynaklarını ‘yeniden yapılandırma – yeniden yaratma’ amacıyla gerçekleştirdikleri faaliyetlerdir (Uğurlu, 2005). Türkçe karşılığı yaygın şekilde ‘boş zamanları değerlendirme’ olarak tanımlanan rekreasyon ‘bireylerin ya da toplumsal kümelerin boş zamanlarında yaptıkları dinlendirici ve eğlendirici etkinlikler’ anlamı taşımaktadır (Sevil ve diğerleri, 2012).

Rekreasyon isim olarak; çalışma (iş)’den sonra insanın fiziksel ve psikolojik anlamda canlanmasını/dinlenmesini sağlayan eğlendirici bir aktivite; oyun anlamına gelmektedir (Küçüktopuzlu ve diğerleri, 2006).

Rekreasyon, TDK'nin 'Güncel Türkçe Sözlüğü'ne göre;

- 'İnsanların boş zamanlarında, eğlence ve spor amacı ile gönüllü olarak katıldıkları aktiviteler'
- 'Bir bölgeyi insanların eğlenme, dinlenme amacıyla kullanabilecekleri bir duruma getirme' şeklinde tanımlanmaktadır (<http://www.tdk.gov.tr/>).

Oxford sözlüğü rekreasyonu; İnsanların, iş dışı zamanlarda, zevk için bir şey yapması durumu olarak tanımlamaktadır (<http://oald8.oxfordlearnersdictionaries.com/>).

The Macquarie (1987) sözlüğüne göre rekreasyon, 'iş sonrası fiziksel veya zihinsel olarak yenilenme ya da tazelenme anlamında veya rahatlama ya da zevk anlamına gelen yenilenme' olarak kullanılmaktadır (Jenkins ve diğerleri, 2006).

Sosyoloji sözlüğü ise rekreasyonu, 'boş zaman süresince, hem bireysel hem de toplu olarak, kendisinin dışında gecikmiş bir ödül ile zorlanmayan, doğrudan çekiciliğe sahip, zevk dolu ve özgür olarak sürdürülen bir aktivite' olarak tanımlamaktadır (Torkildsen, 1999; Veal, 2004).

Farklı araştırmacılar ve bilim adamları tarafından çeşitli şekillerde tanımlanan rekreasyon kavramı için yapılan tanımları belirli özellikleri (Torkildsen, 2005) dikkate alınarak şu şekilde gruplamak mümkündür:

Rekreasyonu kişinin sağlığını yenilemesi ve sosyal uyum olarak görenler:

Hacıoğlu ve arkadaşları (2003) rekreasyonu; insanın, yoğun çalışma yükü, alışıla gelmiş hayat tarzı veya olumsuz etkilenen bedeni ve ruhi sağlığını tekrar elde etmek, korumak veya devam ettirmek aynı zamanda zevk ve haz almak amacı ile kişisel doyum sağlayacak, çalışma ve zorunlu ihtiyaçlar için ayrılan zaman dışında kalan, kendine ait boş zamanda isteğe bağlı ve gönüllü olarak bireysel veya grup içinde seçerek yaptığı aktiviteler şeklinde tanımlamaktadır.

Jack (1932) rekreasyonu 'insanda zarar gören bir şeyin yenilenmesi... İnsandaki zararın onarılması ve yetişen yeni kuşakta bunun önlenmesi' olarak tanımlamaktadır (Torkildsen, 1999).

Gray ve Pelegrino (1973), rekreasyonu, kişisel memnuniyet ve iyi hissetme duygusu taşıyan, bireydeki duygusal bir durum olarak ele alırken (Hurd ve diğerleri, 2012); Nash (1953) rekreasyonu, insan ihtiyaçlarının tatmin edilmesi için iç dürtülerin ifade edilmesi ve

yönlendirmesi için bir araç olarak görmektedir (Torkildsen, 1999). Bir başka tanıma göre, kişinin ruhsal durumunu yenileyen herhangi bir aktivite, rekreasyon olarak tanımlanmaktadır (Jenning, 2006).

Rekreasyonu, boş zaman aktivitesi olarak ve aktiviteye bağlı deneyim olarak görenler:

Neumeyers (1958) rekreasyonu, kişinin; hem bireysel hem de toplu olarak, boş zamanı süresince gerçekleştirdiği bir aktivite olarak tanımlamaktadır (Torkildsen, 2005).

Cordes ve İbrahim (1996) kavramı şu şekilde tanımlamıştır: İnsanların anlaştığı anlamlı ve zevk alınabilecek gönüllü aktiviteler olarak değerlendirmişlerdir (Öztırak, 2006).

Gottman ve Glikson (1987)' a göre bir boş zaman aktivitesi olarak rekreasyon, insan zihninin tazelenmesi, devam eden yaşamın canlanmasıdır (Paslı ve diğerleri, 2014).

Butler (1976), doğrudan kişinin kendisine memnuniyet ve zevk vermesinden dolayı, kişinin gerçekleştirdiği aktivite ya da herhangi bir şekilde oluşan boş zaman deneyimi olarak tanımlamaktadır (Torkildsen, 2005).

John Pigram (1983) ise rekreasyonu, boş zamanlarda, öncelikle zevk ve memnuniyet için, gönüllü olarak gerçekleştirilen bir aktivite olarak tanımlamaktadır (Veal, 2004).

Rekreasyonu, kişinin kendini yenilemesi olarak görenler:

Jensen (1999) rekreasyon kavramını, psikolojik, zihinsel, ruhsal ve fiziksel yenilenme olarak ifade etmektedir ve katılanları zenginleştiren, dinlendiren, canlandıran, yaşamın güçlükleri ve sıradanlığı ile başa çıkmasını sağlayan bir olgu olduğunu belirtmektedir (Tezcan, 2007).

Kraus (1985) klasik anlamda rekreasyonu, kişiyi zorunlu iş ve etkinliklerden sonra yenileyen, dinlendiren ve gönüllü olarak yapılan faaliyetler olarak tanımlamaktadır (Öztırak, 2006).

Glikson (1956)' a göre rekreasyon, nasıl olursa olsun insan yaşamının canlandırılması anlamına gelmektedir (Tezcan, 2007). Leith ve diğerleri (2008) ise, rekreasyonu kişinin; işten sonra aktiviteler yoluyla, zihninin veya vücudunun yenilenmesi ya da canlanması şeklinde tanımlamaktadırlar.

Son olarak Bucher (1974), kavramın daha geniş açıklanabilmesi için tanımlayıcı ifadeler kullanmaktadır. Bucher (1974)'in rekreasyon tanımına göre;

- Bir kimsenin serbest zamanlarda katıldığı aktiviteler ile ilgili değildir.
- Katılan kimsenin zevk aldığı ve tatmin edici bulduğu aktivitelerdir.
- Aktiviteye katılım gönüllü olarak yapılmaktadır.
- Başka bir ödülün beklenmediği, aktivitenin kendisinin ödül olduğu katılımlarla ilgilidir (Özkaptan, 2007).

Bucherin yanlış anlamaları önlemek için getirdiği açıklamalara göre;

- Bir iş (hayatı idame ettirmek için yapılan çalışma) değildir (İç, 2004).
- Para kazanmak amacıyla yapılmaz.
- Toplumun değer yargılarına ters düşmemelidir (Karakuş ve diğerleri, 2012).
- Tembellik değildir (Özkaptan, 2007).

Rekreasyon bireyde doyuma ve iyi olmaya doğru gelişen bir duygudur; bu duygu üstünlük, güçlülük, canlılık, kabul görme, başarı, kişisel değer ve zevk alma ile karakterize edilir. Bu duygu pozitif bir benlik imajı sağlar. Rekreasyon; estetik deneyime, kişisel hedefin sağlanmasına veya başkalarından pozitif geribildirimle etki etmektedir (Torkildsen, 2005). Rekreasyonu bir duygu olarak gören bazı bilim insanları, Tablo 2.1’de görüleceği üzere bireydeki rekreasyon algılarını belirlemeye çalışmışlardır (Gray, 1980).

Tablo 2.1 Bireydeki Rekreasyon Algıları

-
- Koku, renk ve sıcaklık duyarlılığının azalması ya da artması
  - Zaman bozukluğu (distortion): ‘Geçen zamanın yavaşlaması’, ‘bir saatin bir dakika gibi görünmesi’
  - Beklenti ve ümit
  - Kaçma: ‘her şeyi kendinden uzaklaştırma’
  - Yenilik; benzersizlik ve yenilik getiren ‘ilk kez’ duygusu
  - Rahatlama, kişisel talepleri ve toplumsal gelenekleri serbest bırakarak gevşeme
  - Öz saygı ve yeterlilik kazanmak, sorgulamak ve kendini test etmek
  - Kişisel imajı geliştirme: ‘En sonunda sadece kendimiz tecrübe edebiliriz’
  - Doğanın ve güzelliğin bir parçası olma duygusu
  - Sıra dışı algı ve artan taktir
  - Bir dönüm noktası, zirve, ödül için geniş çaplı hazırlık
  - Bakış açısı netliği, aydınlatıcı deneyim, artan iç görü
  - Açık ve sınırları belirlenen kuralların uygunluğu ve düzenlenmesi
  - İç gözlem; yaşam deneyiminin açıklığa kavuşturulması, aşırı duygusallığı bırakma, kendi kendine iletişim ve dikkatle izleme
  - Birlik; sevgi; bir grupla özdeşleşme ve dostluk
  - Kişisel gelişim; öğrenme ve yeteneğin gelişmesi
  - Yenilenme; kişisel yenilenme ve gücün geri kazanılması
  - Ortak deneyim; paylaşılan zorluklar ve ekip çalışması
  - Risk, endişe, korku – olağanüstü bir deneyimin parçası olan korku
-

- Zihin ve vücut uyumu; koordinasyon
- Heyecan, özgürlük, kontrol, güç, yaratıcılık, iç huzur, uyum, yeterlilik duyguları; rekreasyon deneyimleri duygusal tepki için güçlü bir uyarıcıdır.

Kaynak: (Torkildsen, 1999)

Bunlara ek olarak yazında felsefi ve sosyolojik anlamda yapılmış değişik tanımlamalara da rastlamak mümkündür. İnsancıl (hümanistik) yaklaşım felsefecileri rekreasyonu, duygu ve hisler açısından; deneyim sonucunda oluşan acı veya zevk değerinin gerçek ölçüsü şeklinde açıklamaktadırlar. Yapılan aktivite sonucunda bir ürün ortaya çıkmayabilir, katılımdaki amaç eğlenmek ve zindelik kazanmaktır. Bu nedenle katılım kazanılan değer sadece duygusal olarak ölçülebilmektedir. Terapatik rekreasyon alanındaki çalışan profesyoneller ise hümanistik yaklaşımçıların tam tersi bir yaklaşım sergileyerek rekreatif aktivite sonucunda ortaya çıkacak ürünü önemli olarak görmektedirler (Gürbüz ve diğerleri, 2007). Varoluşçu felsefeciler, bireyin herhangi bir rekreatif aktiviteye katılarak kendi kimliğini tanımlama veya doğrulama imkanı bulacağını belirtmişlerdir. Ayrıca bireyin bu tür etkinliklere katılarak bireyin yaratıcılığını geliştireceğini, bilinçliliğini arttıracığını ve kendi sorumluluğunun farkına varmasını sağlayacağını belirtmektedirler (Ağaoğlu ve diğerleri, 2012). Nicel felsefeciler ise rekreasyonu zamanın bölümü olarak kabul etmektedirler. Onlar zamanı sistematik olarak işlerin organize edilmesi, diğer zorunlu işlerin yapılması ve boş zaman aktiviteleri için ayrılan bölümler olarak parçalara ayırmaktadırlar ve zamanın bu şekilde bölünmesiyle yapılan tüm aktivitelerden maksimum verim alınması sağlanmaktadır (Gürbüz ve diğerleri, 2007). İşlevsel yaklaşımçıları motivasyonların anlamlarını, var olma özgürlüğünü ve işlevlerin önemini vurgularken, süreç yaklaşımçıları; zaman etkinlik deneyimleri üzerinde durmaktadır. Artık zaman yaklaşımçıları ise sadece rekreasyona ayrılan zamanı izole etmek ve bu amaçla kullanımı konusunda, başka herhangi bir taahhütte bulunmamak eğilimini sergilemektedir. Bu nedenle, rekreasyonun boş zamanı kullanmanın bir biçimi olarak kavranması bu yaklaşımın önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Bununla birlikte rekreasyonu tek başına zamanla ilişkilendirerek kullanmak, zamanı, rekreatif aktiviteler ayrılabilen ve ayrılamayan zaman olarak ayırmanın güçlüğünden gelmektedir. Artık zaman yaklaşımın mantığı, rekreasyonun ne olursa olsun boş zaman içerisinde yapılması gerektiğini belirlemektedir. Yani, rekreasyon kişinin boş zamanı kullanma biçimi olarak görmektedir (Karaküçük, 1997).

Son olarak, Fransız Sosyoloğu Dumazedier ise (1960) rekreasyonu; kişinin çalışma, aile ve toplumsal zorunluluklar dışında, rahatlamak, uzaklaşmak ya da bilgisini ve topluma

katılımını arttırmak için kendi isteğiyle yaratıcı kapasitesini harekete geçirdiği herhangi bir aktivite şeklinde tanımlamaktadır (Kaya, 2003).

Rekreasyon; ‘boş zaman’ fikri başlangıç noktası olarak ele alınarak ve tanıma, harekete yönelik aktiviteyle ilgili unsurlarda ilave edilerek, olaylar ve katılım konuları özellikle vurgulanarak çeşitli tipteki aktivite karakteristikleri arasından bir ayırım yapılarak tanımlanmaktadır. İster gayretli ister nispeten pasif olsun, günlük ihtiyaçların gerektirmediği bazı aktivite tiplerine katılma fırsatı veya işten tamamen bağımsız bir olay olarak yapılan rekreasyon tanımları oluşturmaktadır (Karaküçük, 1999).

Rekreasyonun, bir artık zaman olarak ya da aktivite olarak değerlendirilmesi sonucunda bazı zayıf ve güçlü yönleri Şekil 3 ve Şekil 4’te görüleceği üzere Haywood ve arkadaşları (1989) tarafından açıklamaktadır (Karaküçük, 2008):

Artık Zaman Olarak Rekreasyon		
Boyutlar	Güçlü Olduğu Yönler	Zayıf Olduğu Yönler
Çalışmanın olmadığı boş zamanı rekreasyon olarak ayırt etmek.	Ücretli çalışanlar açısından hesaplamak zordur.	Ücretsiz çalışanlar açısından hesaplamak çok zor veya imkansızdır

Şekil 2.1 Artık Zaman Olarak Rekreasyon

Aktivite Olarak Rekreasyon		
Boyutlar	Güçlü Olduğu Yönler	Zayıf Olduğu Yönler
Etkinlikleri, nispeten serbest seçilmiş aktiviteler olarak tayin etme.	Rekreasyon fikrinin ortak bakış açısını anlamak kolaydır.	Pasif katılımı kabul etmez.

Şekil 2.2 Aktivite Olarak Rekreasyon (Özkaptan, 2007)

Rekreasyon aktivitelerinin, aktivitenin kendisinden ziyade, katılanlar açısından taşıdığı motivasyonlar ve anlamlarının öneminin vurgulandığı yaklaşımları ile de açıklanmaktadır. Buna göre, rekreasyon aktiviteleri, motivasyonlarına ve herhangi bir aktivitenin taşıdığı amaçlara bağlı olarak katılanlar için çok farklı anlamlar taşıyabilmektedir (Karaküçük, 1999). Bu aktiviteler sayesinde birey; arkadaşlık kurma, macera, yeni deneyimler, başarı duygusu, yaratma zevki, fiziksel dayanıklılık, hizmet duygusu, güzellikten hoşlanma, zihinsel güçleri kullanma, duygusal deneyim ve dinlenme gibi doyumlar oluşturabilmektedir (Üstün ve diğerleri, 2013).

Rekreasyon aktivitelerine katılımdan beklenen kazançlar ve motivasyonları tayin etmenin yollarını aramak, rekreasyona katılanlar için yaşam içerisinde taşıdığı anlamı daha açık bir şekilde tanımlamaktadır ve rekreasyonu üretken bir olay olarak göstermektedir. Bu anlayışta, özgürlük ve seçim önemli unsurlardır ve rekreasyon aktiviteyle beraber bir deneyim olarak görülmektedir. Bu da, sadece zihinsel değil, toplumsal çevrede de söz konusudur. Rekreasyon, bu bakımdan bir kişinin hem psikolojik hem de toplumsal yerinin bir göstergesi durumundadır. Haywood ve arkadaşları (1989) bu anlamda rekreasyonu, fonksiyon ve özgürlük olarak değerlendirilmektedirler ve bu değerlendirmeler Tablo 2.3 ve Tablo 2.4'te yer almaktadır (Karaküçük, 1995):

Fonksiyon Olarak Rekreasyon		
Boyutlar	Güçlü Olduğu Yönler	Zayıf Olduğu Yönler
Rekreasyonu fonksiyonlarıyla tanımlamak.	Rekreasyonun kapsamı ve sosyal sonuçları üzerinde odaklanır.	İmalar dışında, rekreasyon ile diğer aktiviteler arasında bir ayırım yapmaz.
Rekreasyonun niteliğini kavramak.	Katılanlar ve toplum için rekreasyonun taşıdığı işlevleri açıklamaya çalışır. Rekreasyon için doğru politikaların tespit edilmesinin önemi ve eğlence hizmetleri sunanların yapması gerekenler üzerinde odaklanır.	Rekreasyon aktivitelerini faydalı ve bir araç olması açılarından değerlendirir. Kişinin, tamamen kendisine yönelik rekreatif aktiviteleri küçümseme veya önemsememe eğilimi görülür.
	Rekreasyonun zaman içinde oluşacak iyi ve kötü kullanımı üzerinde durur.	Bireyi önemsemeyerek toplumsal hayatın önemini abartır.

Şekil 2.3 Fonksiyon Olarak Rekreasyon

Özgürlük Olarak Rekreasyon		
Boyutlar	Güçlü Olduğu Yönler	Zayıf Olduğu Yönler
Rekreasyonu; özgürlük, niteliksel bir olay ve özellikle ödüllendirici olarak tanımlamak.	Rekreasyonun subjektif boyutu ve deneyiminin niteliği üzerinde odaklanır. Dikkatleri rekreasyonun özgün niteliğine ve yaşam kalitesini yükseltme kabiliyeti üzerine çeker. Rekreasyonun güzel sanatlar gibi insan nitelikleri olarak görülen rekreatif biçimlerini kapsar.	Nitelemek zordur. Birçok aktivitenin birden çok motivasyonu vardır. Geniş anlamda, seçkin sınıfın rekreatif aktiviteleri üzerine yapılmış bir araştırmadan çıkartılmıştır. Neyin değerli, doyurucu, anlamlı olduğu üzerinde tarihsel ve kültürel olarak durur.

Şekil 2.4 Özgürlük Olarak Rekreasyon (Karaküçük, 2008).

Müştügil'e (1993) göre boş zaman davranışları, fonksiyonel açıdan iki motivasyonel unsurun gücünün aynı anda etkisi altında kalmaktadır. Bu motivasyonel unsurlardan birisi günlük hayatın monotonluğundan, sıradanlığından, her günkü çevreden uzaklaşmak kişisel ve diğer kişilerle olan ilişkiler yörüngesinden kaçmaktır. Diğer ise boş zaman etkinliklerine katılarak kendini belirleme, hakimiyet üstünlük mücadele, öğrenme, keşif, rahatlama gibi kişisel, sosyal iletişim gibi psikolojik ödül beklentisidir (Üstün ve diğerleri, 2013).

Sonuç olarak rekreasyon; anlam, içerik, kapsam yönünden bilim adamları ve araştırmacıların bakış açısına göre değişmektedir ve aktiviteleri insanların ayrı ayrı amaç ve istekleri doğrultusunda anlam kazanmaktadır. Bu özellik nedeniyle de, rekreasyonun kesin bir tanımının yapılması zorlaşmaktadır (Karaküçük, 2008).

2.4 Rekreasyonun Özellikleri

Çok çeşitlilik arz eden, kişilerin ilgi dürtü, amaç ve katılım şekillerine ve daha birçok faktöre göre değişik anlayışlar sergileyebilen rekreasyonun özellikleri konusunda ortak bir noktaya ulaşma konusunda zorluklar bulunmaktadır (Tezcan, 2007). Ancak rekreasyonun pek çok araştırmacı tarafından kabul edilen birtakım özellikleri ön plana çıkmaktadır. Bunlar rekreasyonu diğer faaliyetlerden ve kavramlardan ayıran temel özelliklerdir. Buna göre rekreasyon faaliyetlerinin en belirgin özellikleri şunlardır (Sevil ve diğerleri, 2012):

- Kişiler rekreatif aktivitelere kendi istek ve arzuları ile katılırlar, gönüllülük esas olarak değerlendirilmektedir (Akçakoyun, 2000).
- Rekreasyon aktiviteleri özgürlük hissi vermektedir. Böylece kendi potansiyelinin farkına varma, içindeki gizli enerjiyi ortaya çıkarma ve yaratıcı olarak kullanma, kısaca kendini gerçekleştirme olanağına kavuşabilmektir (Yavuz ve diğerleri, 2003).
- Aktivitelere katılma ve devam etme zorunluluğu bulunmamaktadır. İnsanın en fazla yapmak istediği aktiviteler en fazla becerebildiği, diğer bir ifade ile yapabildiği etkinliklerdir. Bu anlayışa uygun olarak, bazı aktivitelere daha fazla mutluluk elde etme ya da daha iyi öğrenme amacıyla devam etme zorunluluğu doğabilmektedir. Ancak bu durumda bile katılımcının isteği ön planda olmalıdır.
- Rekreasyonel aktiviteler; planlanmış olarak veya plansız olarak gerçekleştirilmekte; yetenekli veya yeteneksiz kişilerce; organize veya organize olmamış mekânlarda yapılabilmektedir.
- Rekreasyon insanların boş zamanlarını değerlendirme etkinlikleridir. Dolayısıyla iş değildir ve kar amacı taşımaz. Bir aktivitenin rekreasyon sayılabilmesi için bireyin boş zamanında, bir iş ile herhangi bir bağlantısının veya herhangi bir sorumluluğunun olmadığı bir zamanda yapılıyor olması gerekmektedir (Sevil ve diğerleri, 2012).
- Her yaşta ve cinsiyetteki insanların aktivitelerine katılmalarına imkan vermektedir. İnsanlar açısından bir sınırlama söz konusu olmamaktadır.
- Rekreasyon; yer ve zaman açısından sınırlamalara tabi değildir. Her boş zaman diliminde, her yerde yapılabilecek olması rekreasyonun anlamını genişletmektedir. Rekreasyonel aktiviteler, her türlü açık ve kapalı alanlar ile her mevsim ve iklim şartlarında uygulanabilmektedir (Yılmaz, 2007). Bir başka ifadeyle rekreasyonel faaliyetler esnektir (Akçakoyun, 2000).
- Rekreasyon bireyin kendini ifade edebilme ve yaratıcı olabilmesine imkan sağlayan etkinlikler içermektedir. Rekreatif aktivite yapılırken, ikinci veya daha fazla etkinliklere de ilgi duyma veya gerçekleştirme imkanı vermektedir.
- Rekreatif aktiviteler rekreasyonistler tarafından üstlenilir (Turgut, 2012). (Rekreasyonist: genellikle, halkın, uygun yerleri ziyaret etmesi ve bir gün ya da daha az süreyi kapsayan boş zamanlarında veya spor aktivitelerinde, gayri resmi (informal) açık alan rekreasyon olanaklarını kullanmasıdır (Lawson, 1998).)

- Rekreasyon haz ve neşe sağlayan bir etkinliktir. Birey bu tür aktivitelere katılmak suretiyle mutlu olmaktadır. Zaten aktiviteye katılmadaki esas amaç da faaliyetin uygulandığı süre içinde anlık tatmini yakalamak ve yapılan etkinliklerden zevk almak, ruhsal ve bedensel doyuma ulaşmaktır. Diğer bir ifade ile faaliyetin kendisi bir ödüllendirir.
- Rekreasyon evrensel olarak uygulanmaktadır. Rekreasyonel aktiviteler, bütün insanlar için, ortak bir lisanı oluşturmaktadır. Aktivite alanlarından bazıları olan; güzel sanatlar, müzik ve sporun ayrı ayrı özellik taşımakta olduğu görülmektedir (Dinç, 1999).
- Rekreasyon bir faaliyeti gerektirmektedir. Faaliyetler; fiziksel, zihinsel, ruhsal toplumsal ya da bunlar içinden bazılarının birleşimi şeklinde olabilmektedir. Rekreasyon çok çeşitli faaliyetler, alternatifler içermektedir (Tezcan, 2007).
- Rekreasyon aktivitelerinin katılımcıya, bireysel ve toplumsal özellikler kazandırması beklenmektedir.
- Rekreasyon aktiviteleri toplumun geleneklerine, törelerine, ahlaki ve manevi değerlerine uygun olmalı ve değerlere ters düşmemelidir. Her toplumun değerleri farklıdır. Rekreasyon başka bir toplumda kabul görmeyebilir (Özmaden, 1997).
- Rekreasyon faaliyetleri üretime hizmet etmekte, üretkenliği arttırmakta, çalışmayı verimli kılmakta ve verimliliği arttırmaktadır (Tezcan, 2007).

Sonuç olarak rekreasyon; boş zamanda ve tek başına ve grupla, araçlı – araçsız, açık veya kapalı alanlarda, kent içi veya kent dışında, bir organizasyon içinde ya da dışında zorunlu olmadan seçilen zevk ve neşe verici her türlü etkinliklerden oluşmaktadır. Etkinlikler, genellikle, kendisi dışında bir ödülü bulunmayan, dıştan zorla gelen bir zorlama ile değil, içten gelen bir istekle gerçekleştirilmektedir (Karaküçük, 1999).

2.5 Rekreasyonun Yararları

Rekreasyon fırsatlarından yoksun kalan birey ile bu yönden iyi imkanları kullanma şansına sahip olan birey arasında sağlık yönünden, kanunlara ve çevreye karşı tutum bakımından belirli farklar görülmektedir (Yılmaz, 2007).

Rekreasyonel aktivitelere aktif katılımın belirgin fiziksel yararlarının yanında; kişisel, sosyal, ekonomik ve çevresel gibi çeşitli yararları vardır (Leith ve diğerleri, 2008).

2.5.1 Kişisel Yararlar

Rekreasyon faaliyetlerine katılım kişiye güç vermekte, kendine saygıyı ve fiziksel görünüşü geliştirmektedir. Bireyin; kişisel becerisini ve yeteneklerini geliştirmesini sağlamakta, fiziksel aktiviteyle birlikte motor becerilerini geliştirmekte, kendine güvenini geliştirmekte, hayata pozitif bakmasını ve pozitif bir kişisel imaj yaratmasını sağlamaktadır. Aynı zamanda bireyin; problem çözme kabiliyetini, liderliğini ve diğerlerine karşı hoşgörülü davranmasını geliştirmekte, ulaşılabilir kısa ve uzun dönem hedeflerinde ve uygun riskleri alabilmesini sağlamakta ve mantıklı düzenlemeler yapabilmesi için bireye fırsat vermektedir (Leith ve diğerleri, 2008).

Kraus (1997) ise rekreasyonun bireylere faydalarını: Kendini ifade edebilme, yeteneklerin yaratıcı kullanımını sağlama, diğerleriyle arkadaşlık etme, bireylere güvenli çevre ve bilinen hoşlanılan aktivitelerde güvenlik sağlama, entelektüel ve kültürel teşvik, yaşamını organize edebilme gücü ve yeni meraklar bularak bireyin kayıplarının tazmini şeklinde sıralamaktadır (Türk ve diğerleri, 2012).

2.5.2 Sosyal Yararlar

Rekreasyon, diğer insanlarla tanışma ve sosyalleşme şansı vermektedir. Rekreasyon insanların toplumda sağlıklı iletişim kurabilmesi için çok önemlidir. Rekreasyonun insanlara sosyal yararları; arkadaş ilişkilerinin geliştirilmesi için fırsat sağlamakta, insanların anti sosyal davranışlarını ve yabancılaşıma duygusunu azaltmakta ve sosyal becerileri geliştirmekte, insanların diğer insanlarla bütünleşmesini sağlamakta, etik ve kültürel uyumunu desteklemedir (Leith ve diğerleri, 2008). İnsanların; toplumsal dayanışmasını sağlamakta (Kılbaş, 2004), eğitimine yardım etmekte, toplumsal hayatını düzenlemekte, diğer uluslarla yakınlaşmasını sağlamakta ve insanlara dünya barışı için elverişli bir zemin hazırlamasını sağlamaktadır (Yılmaz, 2007).

2.5.3 Ekonomik Yararlar

Rekreasyon faaliyetlerine, toplumsal katılımı ve sponsorluk ilişkileriyle maddi destek sağlanabilmektedir. Rekreasyonun ekonomik yararları; üretkenliği ve iş istikrarını arttırması, ekonomik gelişmeyi teşvik etmesi ve iş yaratması (Leith ve diğerleri, 2008), işsizliğin azaltılmasıyla para tasarrufunun sağlanması ve böylece kişiler için sağlıklı yaşam oluşturulması (Hemingway ve diğerleri, 2001), topluluk duygusu oluşturarak böylece toplumda bağış toplama fırsatı sunulması, yerel ekonomiye büyük miktarda para girişinin sağlanması, vandalizmi ve suçu azaltması, topluma para getiren olanaklar ve programlar sunarak turizmi arttırması (Leith ve diğerleri, 2008) şeklinde sıralanmaktadır.

2.5.4 Çevresel Yararlar

Rekreasyon aktiviteleri, etkinlik çeşidine göre değişik çevrelerde birçok ekolojik bozulmalara neden olabilmektedir (Karaküçük, 2008). Ancak, rekreasyonel aktivitelerin bazıları çevre için zararlı olmasına rağmen aslında çoğu çevre için oldukça yarar sağlamaktadır. Bu yararlar toplum imajını geliştirmek, yerel bilinçlenme (farkındalık) ve çevresel konulara katılım sağlamak, açık alan rekreasyon kaynaklarının korunması için gelişen bir bağlılık oluşturmak şeklinde sıralanabilmektedir (Hemingway ve diğerleri, 2001). Ayrıca, çevrenin rekreasyon amaçlı kullanım talebinin artması sonucu kent içi ve kent dışı yeni düzenlemelere gidilmesi ihtiyacını doğuracaktır. Böylelikle, kent içinde düzgün, amaca uygun ve çevre güzelliğine katkı sağlayacak parklar, yeşil alanlar, oyun ve spor alanları gibi yerler yapılması sağlanabilecektir. Kent dışında ise, vahşi doğanın korunması ve milli parkların çoğaltılması ile doğal yaşam ortamı denetim altına alınabilecektir (Karaküçük, 2008).

2.6 Rekreasyonun Sınıflandırılması

Rekreasyon sadece bir bireyin ihtiyaçlarının tatmini için değil, toplum için de önem arz etmektedir. Çünkü bireyler toplumun bir parçası olarak düşünüldüğünden; rekreasyon etkinlikleri toplum ile ilişkilidir. Dolayısıyla bir mekanda rekreasyon etkinliklerinin doğru biçimde planlanması ve gerçekleştirilmesi; toplumun geniş kitlelerinin kavramsal olarak rekreasyon olgusunu anlaması, bilimsel olarak ilkelerinin ve eylemlerinin oluşturulması ve rekreasyon etkinliklerinin sınıflandırılmasına bağlı olmaktadır (Metin ve diğerleri, 2013). Rekreasyon etkinliklerinin sınıflandırmasında esas alınan prensip, genellikle kişinin rekreasyon faaliyetlerine katılmasına sebep olan amaçlar, istekler ve zevklerdir (Karaküçük, 1999). Rekreasyon etkinlikleri sınıflama eğilimi ilk kez Amerikalı toplumbilimci Lynd tarafından, boş zaman etkinliğinin içeriği ve ortaya çıkış şekline göre, a) geleneksel boş zaman etkinlikleri (konferans, okuma, müzik gibi) b) teknolojik ilerlemelerle ortaya çıkan etkinlikler (otomobil, radyo, sinema gibi) c) örgütsel boş zaman etkinlikleri (gruplar, kulüpler, dernekler gibi) olarak sınıflandırılmıştır (Kaya, 2003). Robinson (1972) rekreasyon çeşitlerini teknolojik ve doğa temelli olarak ikiye ayırmaktadır. Bu bağlamda teknoloji temelli olan alanlar ya da ürünler insan tarafından yapılmakta ve mühendislik temelli olmaktadır. Mclean, Hurd ve Rogers (2005) rekreasyonu kar amaçlı ve kar amaçsız etkinlikler çerçevesinde değerlendirerek kar amaçlı rekreasyonu ticari rekreasyon olarak belirtmiştir. Ticari rekreasyon, insanların belirli bir ücret ödeyerek katıldıkları etkinlikler olarak tanımlanmıştır (Metin ve diğerleri, 2013). Hazar (2003) ise fonksiyonel olarak rekreasyonu, ticari, estetik, sosyal, sağlık, fiziksel, sanatsal, kültürel ve turistik rekreasyon olarak sekiz gruba ayırarak incelemiştir.

Karaküçük (2008) daha kapsamlı bir sınıflamayı şu şekilde yapmaktadır:

1. Amaçlarına göre

- Dinlenme amacıyla yapılan rekreasyon etkinlikleri
- Kültürel amaçlı yapılan etkinlikler
- Toplumsal amaçlı, toplumsal ilişkiler kurmak ve geliştirmek için yapılan etkinlikler
- Sportif amaçlı, aktif katılımlı veya seyirci olarak yapılan etkinlikler
- Turizm amaçlı, bir başka yerleri gezmek, görmek şeklindeki etkinlikler
- Sanatsal amaçlı, birçok sanat etkinlikleri

2. Çeşitli kriterlere göre

- Yaş faktörüne göre tercih edilen etkinlikler
- Faaliyetlere katılım sayısına göre etkinlikler
- Zamana göre yapılan etkinlikler
- Kullanım amaçlarına göre etkinlikler
- Sosyal içeriklerine göre etkinlikler şeklinde sınıflandırmıştır.

3. Özel işlevlerine göre

- Ticari rekreasyon
- Sosyal rekreasyon
- Uluslararası rekreasyon
- Fiziksel rekreasyon
- Orman rekreasyonu şeklinde sınıflandırmıştır.

Rekreasyonun sınıflandırılması, rekreasyon aktivitesinin fonksiyonlarına veya çeşitli kriterlerine bağlı olarak şekillenmektedir. Birey hangi amaç ve istek doğrultusunda bir rekreatif aktiviteye karar vermiş ise buna uygun bir rekreasyon çeşidi ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle kesin bir rekreasyon sınıflaması yapmak zorlaşmaktadır. Bu bağlamda rekreasyon aktiviteleri bu çalışmada; yapısal sınıflamaya göre, yerel sınıflamaya göre, eylem çeşidine göre, katılımcıların sayısına göre, katılımcıların milliyetine göre, zamansal sınıflamaya göre ve özel işlevlerine göre bir sınıflandırma yapılmıştır.

Tablo 2.2 Rekreasyonun Sınıflandırılması

Rekreasyonun Sınıflandırılması					
Yapısal Sınıflamaya Göre	Kapalı Alan (İndoor)	Açık Alan (Outdoor)			
Yerel Sınıflamaya Göre	Kırsal	Kentsel			
Eylem Çeşidine Göre	Aktif	Pasif			
Katılımcıların Sayısına Göre	Bireysel	Grup	Kitle		
Katılımcıların Milliyetine Göre	Ulusal	Uluslararası			
Zamansal Sınıflamaya Göre	Günlük	Haftalık	Yıllık		
Özel işlevlerine Göre	Ticari	Sosyal	Estetik	Fiziksel	Orman

Kaynak: Hacıoğlu vd., 2003; Hazar, 2003.

2.6.1 Yapısal Sınıflamaya Göre

Rekreasyonel etkinliklerin sürdürüldüğü mekanın özelliklerine ya da iç mekan, dış mekan ayrımı dikkate alınarak yapılan sınıflandırmadır (Demir, 2001). Kapalı rekreasyon ve açık alan rekreasyonu olarak iki grupta incelenmektedir.

2.6.1.1 Kapalı Alan (İndoor) Rekreasyonu

Kapalı alan rekreasyonu, binalarda ya da üzeri bir çeşit çatı sistemi ile kapatılmış mekanlarda yapılan rekreasyonel aktiviteler şeklinde tanımlanmaktadır. Açık alan rekreasyonu doğa ve hava koşulları ile yakından ilgili iken, kapalı alan rekreasyonunda bu koşulların pek bir önemi olmamaktadır. Hava koşullarıyla yakından ilgili olmaması kapalı alan rekreasyon faaliyetlerinin istenilen zamanlarda yapılabilmesine olanak tanımaktadır (Sevil ve diğerleri, 2012).

Bu sınıflamaya dahil olan bazı etkinlikler şunlardır: Kongre, kutlama gibi etkinliklere katılma, kapalı alanlarda sağlıklı yaşam etkinliklerine katılma, kapalı alanlarda rekreatif spor etkinliklerine katılma, ev içerisinde televizyon izlemek, radyo dinlemek, resim yapmak, spor yapmak, kapalı alanlarda gerçekleştirilen her türlü sportif, sanatsal ve kültürel etkinliklere aktif veya pasif katılım göstermek. Kapalı alan rekreasyon aktivitelerinin özellikleri:

- İnşa edilmiş tesislere veya altyapıya gerek duyulması,
- Doğa ve hava koşulları ile ilgili olmaması,
- Düzenlenmiş yarışmaları içermesi şeklinde sıralanabilmektedir (Turgut, 2012).

2.6.1.2 Açık Alan (Outdoor) Rekreasyonu

Açık alan rekreasyonu; kentsel ya da kırsal çevrede, açık alanda gerçekleştirilen boş zaman faaliyetleri olarak tanımlanmaktadır. (Jenkins ve diğerleri, 2004; 2006). Açık alan

etkinlikleri; suda (deniz, akarsu, göl), karada, havada yapılan etkinlikler toplamıdır. Piknik, dağcılık, doğa yürüyüşleri, kuş gözlemi, botanik gözlem, yayla şenlikleri, doğada yapılan eğitim faaliyetleri, su üstü ve altı etkinlikleri, yamaç dalışı ve yamaç paraşütü, uçurtma şenlikleri gibi etkinlikler bu kapsamda değerlendirilecek örneklerdir (Ardahan ve diğerleri, 2011).

Açık alan rekreasyon aktivitelerinin özellikleri:

- Bina sınırlarının dışında gerçekleştirilmesi,
- Organize edilmiş bir yarışma veya resmi kuralları olmaması,
- Geniş alanlar veya daha büyük arazi, su ve/veya hava gerektirmesi,
- Büyük kısmı değişikliğe uğramamış doğa arazisi gerektirmesi şeklinde sıralanabilmektedir (Uğurlu, 2005).

Açık alan rekreasyonlarını ziyaret etmek ve keşfetmek için fiziksel egzersiz yapma, stresli şehir hayatından kaçma, temiz hava, doğaya yakınlaşma, manzara keyfi, avcılık ve balıkçılık vb. şeklinde birçok neden bulunmaktadır. Birçok insan, bu ya da benzer sebeplerle açık alan rekreasyon faaliyetlerini yapmaktadır. İnsanların zamanlarını nasıl geçirdikleri yıldan yıla değişse de, genel olarak açık alan rekreasyon aktivitelerine katılmak için insanlar, benzer özelliklere sahiptir. Bu özellikler: şehir hayatından kaçmak için bir şans, yalnız kalma, doğaya yakınlaşma, rahatlama ve kendi kendine zevk alma şeklinde sıralanabilmektedir (Bell, 1997).

2.6.2 Yerel Sınıflamaya Göre

Modern yaşamın, insanlar üzerinde olumlu etkilerinin yanında; stres, şehirleşme, nüfus artışı gibi insanlar üzerinde olumsuz etkileri de bulunmaktadır. İnsanlar bu tip olumsuz etkilerden kurtulmak için fırsat buldukları anda yaşadıkları şehrin dışındaki doğal alanlara çeşitli aktivite yapmak, dinlenmek ve eğlenmek için gitmektedirler. Şehir yaşamından kurtulma imkanı olmayan bireyler ise kendilerine en yakın şehir merkezindeki rekreatif alanlarda, rekreasyon faaliyetlerini yapmaktadır. Yerel sınıflamaya göre rekreasyon kırsal ve kentsel olmak üzere ikiye ayrılmaktadır (Yılmaz, 2007).

2.6.2.1 Kırsal Rekreasyon

Kırsal rekreasyon, kırsal kökenli olmayan, ancak geniş arazi kullanımı ve bazı doğal özellikler gerektirmesi nedeniyle kırsal alanda yapılabilen rekreasyon faaliyetleri şeklinde tanımlanmaktadır. Ayrıca kırsal rekreasyonun en önemli özelliği faaliyetlerin doğal ortam gerektirmesidir (Kılıç ve diğerleri, 2013). Kırsal alan faaliyetlerine, zevk için yapılan çeşitli

yürüyüşler, su sporlarıyla uğraşma, kamp yapma, doğal buzda paten yapma, dağcılık, motorlu sporla, balık tutma, yüzme, deniz altı uğraşları, bisiklete binme, doğa incelemeleri, arkeoloji, mağaracılık, avcılık, atıcılık, piknik yapma gibi etkinlikler örnek gösterilebilmektedir (İç, 2004).

2.6.2.2 Kentsel Rekreyasyon

Günümüzde insan yerleşimlerinin kırsaldan kentsele doğru hızlı değişim göstermesi sonucu kentlerde meydana gelen nüfus artışı ve hızlı kentleşme, insanların kentlerin fiziksel ve psikolojik açıdan baskısı altında bulunmasına yol açmaktadır. Bu nedenle insanlar yoğun kent yaşamı içerisinde ruh ve beden sağlığını kaybetmekte ve buna bağlı olarak rekreyasyon ihtiyacını yoğun bir şekilde hissetmektedirler (Uzun ve diğerleri, 2010). Kentsel rekreyasyon, kısa süreli olarak, insanların boş zamanlarında ve yakın çevrelerinde yapabilecekleri etkinliklerdir. Bunlara sinemalar, tiyatrolar, eğlence yerleri, kapalı ya da açık spor tesisleri, müzeler, hayvanat bahçeleri, sanat galerileri gibi yerler örnek verilmektedir (Özgüç, 2003).

2.6.3 Eylem Çeşidine Göre

Bu sınıflandırma esas itibariyle aktif ve pasif olmak üzere birbirinin karşısı iki rekreyasyon tipini tanımlamaktadır (Karahana ve diğerleri, 2008).

2.6.3.1 Aktif Rekreyasyon

Aktif rekreyasyon; fiziksel bir katılımın söz konusu olduğu (Karahana ve diğerleri, 2008) ve insanların aktif olarak rol aldıkları (Hazar, 2003) rekreyasyon çeşididir. Aktif olarak yapılan faaliyetler; spor yapmak, araştırma yapmak, yabancı dil öğrenmek, müzik aleti çalmak, şarkı söylemek, el işi – nakış işlemek, seyahat etmek vb. şeklinde sıralanmaktadır. (Işık, 2010).

2.6.3.2 Pasif Rekreyasyon

İnsanların rol almadıkları, izleyici (seyirci) olarak katıldıkları boş zaman değerlendirme etkinlikleridir (Hacıoğlu ve diğerleri, 2003). Pasif faaliyetleri; televizyon izlemek, radyo dinlemek, sinema ve tiyatroya gitmek, spor karşılaşmaları seyretmek vb. oluşturmaktadır (Ağlönü, 2007).

2.6.4 Katılımcıların Sayısına Göre

Katılımcıların sayısına göre bireysel, grup ve kitlesel olmak üzere üçe ayrılmaktadır.

2.6.4.1 Bireysel Rekreyon

Bireysel rekreyon, kişinin tek başına yaptığı etkinlikleri içine alan rekreyon faaliyetleridir (Metin ve diğerleri, 2013). Örneğin; evde tek başına müzik dinlemek, tek başına yapılan yürüyüş faaliyetleri gibi (Hazar, 2003).

2.6.4.2 Grup Rekreyonu

İnsanların grup halinde boş zamanlarını değerlendirme etkinlikleridir (Hazar, 2003). Grup rekreyon faaliyetleri rekreyonun sosyalleştirici özelliğinin de bir örneğidir. İnsanlar grup rekreyon aktivitelerine katılımı sayesinde bir grubun üyesi olmakta ve o topluluğun özelliklerini taşımaktadır. Grup rekreyon faaliyetlerine takım sporları müsabakaları, toplu piknik ve rekreatif olarak yapılan toplu müzik aktiviteleri örnek gösterilmektedir. (Yılmaz, 2007).

2.6.4.3 Kitle Rekreyonu

İnsanların boş zamanlarını kitlesel olarak değerlendirmeleridir. Kitlesel rekreyon faaliyetlerine milli maçlar, dünya kupası, şampiyonlar ligi, olimpiyatlar gibi spor faaliyetlerinin yanı sıra Rio Karnavalı gibi eğlence organizasyonları örnek gösterilmektedir (Yılmaz, 2007).

2.6.5 Katılımcıların Milliyetlerine Göre

Katılımcıların milliyetine göre rekreyon; ulusal ve uluslar arası olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

2.6.5.1 Ulusal Rekreyon

Ülke sınırları içindeki kişi ve kuruluşların katıldıkları boş zaman değerlendirme etkinlikleridir. Örneğin; ulusal festival ve sergilere katılmak (Hazar, 2003).

2.6.5.2 Uluslararası Rekreyon

Ülke içi ve ülke dışındaki kişi veya kurumların katıldıkları boş zaman değerlendirme etkinlikleridir. Örneğin, uluslararası el sanatları sergileri (Çetinkaya, 2008).

2.6.6 Zamansal Sınıflamaya Göre

Zamansal sınıflamaya göre rekreyon; günlük, hafta sonu – haftalık, mevsimlik – yıllık olmak üzere üçe ayrılmaktadır. Günlük, bireylerin çalışma saatleri dışında kalan zamanlarda gerçekleştirdikleri aktiviteler olarak belirtilmektedir (Uğurlu, 2005). Günlük rekreyon genellikle, konutun ve/veya iş yerinin yakın çevresinde gerçekleştirilmektedir (Körmükçü, 2009). Sabahları işe gitmeden yürüyüş yapmak, denize girmek; akşamları evde oturup televizyon izlemek, kitap okumak günlük rekreyona örnek gösterilebilir. Hafta sonu

– haftalık, hafta sonları yapılan piknikler, bir haftalığına çıkılan tatiller ve benzerlerinden oluşmaktadır. Mevsimlik – yıllık rekreasyon ise, yıllık izinlerde, yaz veya kış aylarında ya da yapılmak istenen aktivitenin gerektirdiği mevsimde, evde, dışarıda, başka şehirde veya başka ülkede gerçekleştirilen rekreasyon türüdür. Rafting, geziye çıkmak vb aktiviteler yaz aylarında, kar kayağı yapmak, tur kayağı ile dolaşmak gibi aktiviteler de kış aylarında yapılabilmektedir (Uğurlu, 2005).

2.6.7 Özel İşlevlerine Göre

Rekreasyon özel işlevleri dikkate alınarak belirli eylem ve durgunluk hallerine göre sınıflandırılmaktadır (İç, 2004). Bunlar; ticari, sosyal, estetik, fiziksel ve orman rekreasyonlarıdır.

2.6.7.1 Ticari Rekreasyon

Boş zamanların giderek çoğaldığı ve rekreatif faaliyetlerin artık bir ihtiyaç olarak kabul edildiği günümüzde insanların rekreatif faaliyetleri yapabilmeleri için planlı etkili ve büyük organizasyonlar yapılmaktadır. Bu durum gerek devlette gerekse özel sektörde bu alanda hizmet verecek büyük kuruluşların, endüstrilerin ortaya çıkmasını beraberinde getirmektedir. İnsanlar rekreatif ihtiyaçlarını çeşitli kurum ve kuruluşların sunduğu hizmetlerden masrafsız olarak giderebilecekleri gibi kar amacıyla sunulan hizmetleri de aynı amaçla satın alabilmektedirler (Karaküçük, 2008). Bu bağlamda rekreasyon aktivitelerini düzenleyen kurum ve kuruluşlar:

1. Özel sektör – kar amacı güden özel sağlık kulüpleri, fuarlar, bingo salonları ve web tabanlı kumarhaneler,
2. Kamu sektörü – merkezi hükümet ya da yerel yönetimler tarafından sağlanan, yaşlılar için rekreasyonel fitness sınıfları veya boş zaman merkezleri konseyi gibi servisler ya da hizmetler,
3. Gönüllü sektör – genellikle iyi bir nedeni destekleme amacı taşıyan, kar amacı gütmeyen organizasyonlar (Development Cambridge Training, 2000) şeklinde üç farklı sektöre ayrılmaktadır.

Özel sektör tarafından yapılan ticari rekreasyon ‘herhangi bir rekreasyonel aktivitenin veya hizmetin özel sektör tarafından tedarik edilerek ücret karşılığında rekreasyon müşterisine ulaştırılması’ olarak tanımlanabilmektedir. Ticari rekreasyonun bir başka tanımı ise, rekreasyon işletmelerinin rekreatif ürünlerini yani rekreatif aktivitelerin ya da hizmet organizasyonlarının şemasını (görevlerin ve sorumlulukların tanımlanması), alt yapısını (eğitmen, alan tahsisi, ulaşım, araç-gereç, amaca yönelik etkinliğin oluşturulması vb.) ve

reklamını (etkinlik alanında ve şehirde; billboard, afiş, tv, radyo vb.) organize ederek aktiviteyi ya da hizmeti müşteriye ulaştırması şeklinde tanımlanmaktadır (Şimşek, 2013).

2.6.7.2 Sosyal Rekreasyon

İnsanların sosyal ilişkiler kurmak ve kurulan bu ilişkileri kuvvetlendirmek ve geliştirmek için katıldıkları etkinlikler sosyal rekreasyon olarak tanımlanabilmektedir (Sevil ve diğerleri, 2012). Çeşitli şekillerde insanların bir araya gelip yemek yemeleri gibi eylemleri içermektedir. Bu tip eylemler gelir düzeyiyle ilişkili olmaktadır. Gelir düzeyi arttıkça sosyal rekreasyon aktiviteleri de artmaktadır (Ergül, 2008). Arkadaş toplantıları, doğum günleri, partiler, yemekler, davetlere katılma sosyal rekreasyon aktiviteleri arasında sayılabilmektedir (Sevil ve diğerleri, 2012).

2.6.7.3 Estetik Rekreasyon

Genellikle yüksek gelir, eğitim ve kültür düzeyindeki insanların katıldıkları etkinliklerdir (Metin ve diğerleri, 2013). Pasif nitelik taşıyan eylemleri içermektedir (Yılmaz, 2007). Örneğin sanat etkinliklerini izlemek, ünlü müzik yapıtlarını dinlemek gibi (Çetinkaya, 2008).

2.6.7.4 Fiziksel Rekreasyon

Çoğunlukla fiziksel bir güç harcanarak yapılan etkinliklerdir (Kulözü, 2009). Hazar (2003)'e göre açık veya kapalı alanlarda, aktif olarak katılımı gerektiren etkinliklerdir ve yapılan tüm spor çeşitlerini kapsamaktadır.

2.6.7.5 Orman Rekreasyon

Güleç (1983), orman rekreasyonunu, orman içinde ve yabanıl çevredeki doğal kaynaklara bağlı rekreasyon etkinlikleri ve deneyimleri olarak da tanımlanmaktadır (Kurdoğlu ve diğerleri, 2011). Örneğin; orman içi sularında balık tutmak, avcılık, yürüyüş kampçılık vb. (Demir, 2001).

2.7 Rekreasyon İhtiyacı

İhtiyaç TDK'nin Büyük Türkçe Sözlüğüne göre; gereksinim, güçlü istek, yoksunluk, yokluk olarak tanımlanmaktadır (<http://www.tdk.gov.tr/>). Bir başka tanıma göre ihtiyaç; 'genel olarak bir eksiklik hissi ve aynı zamanda bu hissini giderilmesi arzusuna veya doğal ya da sosyal yaşamdan doğmuş bir gerekliliğin ifadesi' olarak tanımlanmaktadır (İç, 2004).

Bütünlüğün, kaynaşmanın ve devamlılığın sağlanabilmesi için rekreasyon nasıl ki bir toplumsal bir ihtiyaçsa; kişilerin zorunlu işleri dışında kalan sürede zevk aldıkları farklı bir faaliyette bulunarak, dinlenmeleri, eğlenmeleri ve kendilerini yenileyebilmeleri gibi birçok

nedenle de kişisel bir ihtiyaçtır (Erenci, 2006). Bu nedenle rekreasyona duyulan ihtiyacın nedenleri kişisel ve toplumsal olmak üzere ikiye ayrılmaktadır:

1. Kişisel yönden rekreasyona duyulan ihtiyacın nedenleri:

- *Fiziki sağlık gelişimi yaratmaktadır (Tezcan, 1977):* İnsanın teknolojik imkanları kullanıp modern hayata geçmesiyle beraber hareket etme ihtiyacının da azaldığı görülmektedir. İnsanın bu az enerjiyle yaşayabiliyor olması bazı sağlık sorunlarını da beraberinde getirmektedir. Bu problemlere alternatif çözümler arasında birçok insanın rekreatif ihtiyaçlarına da cevap verebilecek çeşitlilikte ve özellikle rekreatif anlamda beden eğitimi ve spor etkinlikleri bulunmaktadır (Turgut, 2012).
- *Ruh sağlığını korumakta ve sürdürülmesine katkı sağlamaktadır:* Sürekli aynı şeylerin tekrar edilmesi, çeşitli sürtüşmeler, aşırı kural uygulamaları, monotonluk gibi faktörler bireyin moral değerlerini olumsuz etkilemektedir. Bu durumda insanlar kendilerini değişik bir ortam içerisine sokarak moral kazanmak istemektedirler. Bu değişik ortam bireylerin; dinlenmesini, eğlenmesini ve kendisini yenilemesini sağlayarak böylelikle ruhsal tazeliklerini kazanmasına yardımcı olabilecektir (Karaküçük, 1995).
- *Kişisel beceri ve yeteneğin gelişmesini sağlamaktadır (Mengütay ve diğerleri, 2009):* Herhangi bir etkinliğini rekreatif amaçla yapan bir birey yeteneğin ortaya çıkarılmasını, etkinliğe katılan yetenekli diğer bireylerle kültürel ve sosyal ilişkiler kurarak ve devamlı çalışarak sağlayabilmektedir (Karaküçük, 1997).
- *Yaratıcı gücü geliştirmektedir (Gündoğdu ve diğerleri, 2012):* Rekreatif etkinlikler her yaş ve dönemdeki yaratıcılık gücünün ortaya çıkarılmasına ve bu gücün geliştirilmesine hizmet etmektedir (Kaya, 2003).
- *İnsanı sosyalleştirmektedir (Mengütay ve diğerleri, 2009):* Daha çok grupsal olarak gerçekleştirilen rekreatif faaliyetler, insanın sosyal ilişkiler kurmasında ve geliştirmesinde büyük rol oynamaktadır. Yeni arkadaşlıkların oluşması, grup içinde yer edinme ve diğer grup üyelerini tanıyabilme gibi çabalar, kişinin sosyal yaşantısını etkileyerek olgunlaşmasını ve toplum hayatına alışmasını sağlamaktadır. Ayrıca rekreatif faaliyetlerde bulunmak amacıyla bir araya gelen ve ortak heves ve heyecanların paylaşıldığı bir ortamdaki kişilerin, yalnızlık ve hata yapma korkusundan uzak, hoşgörü ve sosyal ilişkiler kurarak sosyal uyumlarını kolaylaştırmasını sağlamaktadır (Karaküçük, 1995).

- *Çalışma başarısı ve iş verimini arttırmaktadır (Gündoğdu ve diğerleri, 2012):* Rekreasyon, uygun etkinlik seçimi yapmak ve organize bir programa katılmak şartıyla iyi bir lider önderliğindeki bireyin iş verimini arttırmasına ve başarısına olumlu katkı sağlamaktadır (Turgut, 2012).
- *Ekonomik hareketi geliştirmektedir:* Kişi boş zamanlarını değerlendirirken seçeceği etkinlik çeşidiyle ekonomik işlevi olan bir üretim sağlayabilmektedir. Kişi ürettiği malda esas amaç olarak rekreatif bir faaliyeti güdüyorsa, bu malı paraya dönüştürürse dahi, bir rekreasyon faaliyetinde bulunuyor demektir (Kaya, 2003).
- *İnsanı mutlu etmektedir:* Rekreasyonun esas gayelerinden birisi insanın mutluluğunu sağlamaktır (Karaküçük, 2008).

2. Toplumsal yönden rekreasyona duyulan ihtiyacın nedenleri:

- *Toplumsal dayanışma ve bütünleşmeyi sağlamaktadır:* Günümüz toplumlarında ırk, milliyet, mezhep, sosyal konum, eğitim, kültür ve ekonomik farklılıklar gibi birçok faktör insanları birbirinden ayırabilmektedir. Bu gruplar arasındaki çeşitli şiddet derecesinde olan sürekli bir çatışma, toplumların rahatsızlık kaynaklarından birisidir (Karaküçük, 2008). İşte rekreasyon faaliyetleri gruplar arasındaki bu çatışmanın azaltılmasında önemli rol oynamaktadır. Ayrıca etkinlikler, her kesimden olan insanların birbirlerini tanımalarına, dostluk kurmalarına ve ortak amaçlar etrafında çalışmalarına olanak vermektedir (Kaya, 2003).
- *Demokratik toplumun yaratılmasına imkan sağlamaktadır:* Demokrasi ve boş zaman değerlendirme faaliyetleri, ikisi de ruh bakımından birbirine benzemektedir. İkisi de insanları ilerletmeye ve güçlendirmeye yönelmektedir. Demokrasi, herkese tam olarak kendini geliştirme fırsatı vermektedir. Bireyin özgür olarak ifade edilmesini, refah bir yaşam düzeyine erişmesini sağlamaya çalışmaktadır. Boş zaman değerlendirme faaliyetleri de bireye gerçek bir doyum olanağı, yaratıcı ifade güçlerinin gelişmesi ve demokrasinin amaçlarına ulaşmasına yardım etmektedir (Tezcan, 1977). Ayrıca insanların birbirleriyle olan ilişkilerinin düzenlenmesinde ve toplumsal kurallara uyulmasında rekreatif faaliyetler önemli bir rol oynamaktadır. İyi bir yurttaş olabilmenin öğretilmesinin temelinde insanların sosyal ortamda toplumun kurallarına uymaları, davranışlarını kontrol etmeleri gibi hususlar bulunmaktadır. Bu özellikler rekreatif etkinliklerde (özellikle takım sporları) insanların uymak zorunda oldukları kurallara ve davranışlara benzemektedir. Bu benzerliklerden

dolayı bireyin rekreatif faaliyetlerde kazanacağı belli kurallar içinde yaşamak, bu kurallara uymakta ve uygulamakta zorluk çekmemek, başkalarının haklarına saygılı olmak, böylece medeni bir toplumun oluşmasına katkıda bulunmaktadır (Karaküçük, 1999).

2.8 Rekreasyon ve Sosyalleşme İlişkisi

Her insan, biyolojik bir organizma olduğu kadar toplumsal bir varlık, bir kültür taşıyıcısı ve içinde yaşadığı toplumun bir ürünüdür. Kuşkusuz, toplum da kültür de ancak insan davranışlarıyla kendini göstermekte ve bu davranışları sayesinde var olmaktadır. Her insan bir grup içinde doğmakta ve toplumsal niteliklerini bu grupta kazanmaktadır. Bir toplumun yaşam biçimleriyle, o toplumda yaşamak için gereken bilgiler ve değerler, gruplar aracılığıyla bireye aktarılmaktadır. Bu bilgi ve değerlerin benimsetilmesiyle birey, belli bir toplumun üyesi olma niteliği kazanmaktadır. Doğan (1998) sosyalleşmeyi, insanın; tecrübelerinin ışığında, kişiliğinin doğal yapısı ile yaşadığı toplumun sosyokültürel öğelerinin benimsetildiği ve kişiliğinin farkına vardığı, bunun yanı sıra anlamlı sosyal görevlerle yaşamak zorunda olduğu toplumsal çevreye uyumunu sağlayan bir süreç olarak görmektedir (Yetim, 2011).

Rekreasyon kavramından bahsederken onun sosyalleştirici gücünü ön plana çıkarmak gerekmektedir. Bucher (1974) rekreasyonu, 'insanın öz benliğine uygun ve yapmaktan zevk aldığı toplumsal, kültürel ve sportif etkinliklere katılarak, günlük yaşamın sıkıcılığından kurtulması ve başka insanlarla etkileşerek toplumsal bir kişilik kazanması' şeklinde tanımlayarak kavramın sosyalleştirici yönünü vurgulamaktadır. Ayrıca insanlar sosyal ilişkileri nedeniyle etkileşim içinde buldukları kişi ve gruplarla katılım, kabullenme, yakınlık gibi bazı gereksinimlerini karşılayabilmektedirler. Bu nedenle rekreasyon aktiviteleri sosyalleşmeye katkı sağlayan önemli bir hizmet süreci olarak görülmektedir (Demir ve arkadaşları, 2012).

Birey; bir gruba girerken o grupta geçerli olan sosyal normları, o grup içinde girişte ve ileride alacağı rolleri, ulaşacağı sosyal mevkileri, bu rol ve mevkilerin kendisinden beklediği davranış, beceri ve inançları öğrenip benimsemek durumundadır. Sosyalleşme olgusu doğumdan hemen sonra başlamaktadır. Bireyin toplumda geçerli olan değerleri, inançları, vaziyet alışkanlıklarını, davranış kalıplarını öğrenip özümsemesi, çocukluk ve gençlik döneminde girdiği gruplarda geçerli değer, tavır ve rol beklentilerine göre 'sosyal ben'ini veya 'sosyokültürel şahsiyet'ini kazanması devam etmektedir. Aslında, insan bütün hayatı boyunca sosyal pozisyonlarda yeni sosyal roller üstlendiği için bu rollerin öğrenilmesi

sırasında sosyalleşme de hayat boyu devam etmektedir (Ergün, 1987). Hayat boyu devam eden sosyalleşme sürecinde bireyin kendini tanıması ve kimliğinin oluşmasında aile ve arkadaş grupları önemli rol oynamaktadır. Sosyalleşme bireyin kişiliğini kazanma süreci olarak, arkadaşlık, aile, çevre ilişkileri, medya araçları, kültür, sanat, spor, müzik uğraşları gibi pek çok sosyalleşme etmenleri ile ilişki içinde gerçekleşmektedir. Bu süreç aynı zamanda bireyin statü açısından kazanımlar elde edebileceği ortamların oluşmasına zemin yaratabilmektedir (Demir ve arkadaşları, 2012). Bu ortamlarda bireyin sosyal algı düzeyi ve sosyalleşme becerisi toplumsal yaşamda var olma çizgisini belirlemektedir. Bu çizginin pozitif yönde ilerlemesini bir ödül olarak gören Light ve Kirk (2001), rekreatif aktivitelere katılan bireylerin sosyalleşme ve sosyal algı düzeylerini geliştirebilmek için elde ettiği fırsatlar ile bir nevi ödüllendirildiğini savunurlarken; Majumdar ise (2003), rekreatif aktivitelere katılmayan bireylerin başta sosyalleşme olmak üzere eğitim ve iş hayatlarındaki gelişimleri için birçok fırsattan mahrum kaldıklarını ifade etmektedir (Atalay, 2012).

Sosyalleşme düzleminde, insanoğlu grup içerisinde yaşamakta ve çeşitli düzenli grupların bir üyesi olmaktadır. Grup yaşamı sadece varlığını sürdürmesi için gerekli olmamakla birlikte kişisel gelişim için de önemli olmaktadır. Bu anlamda geleneksel ve modern toplumlara özgü kişiliğin gelişimini ve sosyalleşme biçimini etkileyen grup görünümleri bulunmaktadır. Bunlar, daha çok geleneksel ve takım oyunları içerisinde, yüz yüze ve iletişimin kuvvetli olduğu birincil gruplar ve modern toplumlarda görülen takımdan çok bireysel olarak üyelerin birbirinden ayrı olduğu ve kitle iletişim araçlarının yaygın olarak kullanılıp orta seviyede iletişimin kurulduğu ikincil gruplar şeklindedir. Hangi grupta olursa olsun rekreasyon yoluyla yapılan grup çalışmaları kişilere; diğerlerine yardım etme, toplumu tanıma, kendini açıklama ve katılımlarda kendini başarılı bulmayı öğrenmesi için fırsatlar sunmaktadır. Ayrıca sorumluluk alma koşuluyla, çaba göstermek, işbirliği oluşturmak, girişimci ve önderlik özellikleri edinme gibi olumlu gelişmeler sağlayan grup çalışmaları, rekreasyon yoluyla duygusal ve toplumsal sorunların çözülmesinde de yarar sağlayabilmektedir (Metin, 2013). Benzer olarak, rekreasyon alanında yapılan çalışmalar (Donnelly, McCloy, Petherick ve Safai, 2000) da, çocukluk döneminde ve yaşam boyu sağlık alanlarında, öğrenim ve akademik başarı alanlarında, vatandaşlık ve demokratik erişim alanlarında ve liderlik ve motivasyon alanlarındaki faydalara yönelik bulguların kültürler arasında tutarlılık gösterdiğine işaret etmektedir. Örneğin fiziksel rekreasyon faaliyetlerinde çocuklar, yaşam kalitesiyle ilgili olan; kişiler arası iletişim, kararlılık, azim, güven, liderlik, yurttaşlık, hedefe yönelme, motivasyon ve kişisel tatmin gibi değerli beceriler kazanabilmektedir (Donnelly, 2002). Bunun yanı sıra, rekreasyon aktivitelerinde gruplar

olumlu ya da olumsuz bir konuda birbirleri ile iletişime geçmektedirler. Bu iletişim toplumsal farklılıklar tarafından etkilenebilmektedir (Metin, 2013). Rekreasyon bireylerin; kendileriyle, başkalarıyla ve toplumla barışık, uyumlu ve dengeli bir yapıya ulaşmasını kolaylaştırmaktadır. Böylelikle insanların uyumsuz olarak görülen bazı davranışlarını söndürerek, bu davranışların uyumlu davranışlar şekline dönüşmesine katkı sağlayabilmektedir (Kılbaş, 2004). Weis (2001), rekreatif uygulamaların bireyin benlik ve sosyal algısını geliştirdiğini de ifade etmektedir. Sosyalleşme açısından bireyin kendini doğru ifade edebilmesi toplumsal ilişkilerin sağlıklı bir şekilde yürütülmesinde büyük bir önem arz etmektedir. Farklı toplumsal gruplardan gelen farklı insanlar ile iletişime geçen bireyin, sosyal algısı ve yaratıcılığında meydana gelen gelişmeler kişiye farklı deneyimler kazandırarak sosyal çevresini genişleten mutlu bir insan olma fırsatı sağlamaktadır. Ayrıca rekreasyon aktiviteleri, sosyal bir varlık olan bireyi; iç dünyasında kendisi ile barışık, dışa dönük, mutlu ve verimli hale getirmektedir. Sosyal algı düzeylerinin gelişimine paralel olarak sosyalleşme süreçleri ivme kazanan bireyler zaman ve mekan kavramlarının dışına çıkarak karşılıklı etkileşimin farkına varmaktadırlar. Bu sayede toplumsal yaşamın her aşamasına dahil olan birey dar kalıplar arasına sıkışmadan verimliliğini ve mutluluğunu arttırmaktadır (Atalay, 2012).

Rekreasyon aktiviteleri, bireyin dinamik sosyal çevrelere katılımı sağlayan bir sosyal etkinlik olması özelliğinden dolayı kişinin sosyalleşmesinde önemli bir role sahip olmaktadır. Tüm insanlar çocukken oyun, spor ve diğer aktiviteler ile sosyalleşmektedirler. Her türlü rekreasyon aktivitesi sosyal bir deneyim oluşturmaktadır (Yenigün ve diğerleri, 2012). Rekreatif aktivitelere sadece katılarak değil aynı zamanda izleyerek de dâhil olmak sosyal algının gelişimine önemli katkılar sağlamaktadır. Özellikle kültürel ve sanatsal etkinliklerin bizzat takip edilerek izlenmesi ya da spor etkinliklerinin televizyon ya da saha ve salonlarda izlenmesi bile kişinin sosyalleşmesinde önemli rol oynayabilmektedir (Atalay, 2012). Çaha (1999), özellikle sportif etkinliklerin sadece spor yapanlar değil, izleyici kitleler arasında da önemli bir sohbet ve muhabbet konusu oluşturduğuna değinmektedir. Ayrıca birbirini hiç tanımayan insanlar bile futbol, basketbol ve voleybol gibi popüler branşlarda oynanan oyunlar üzerine sohbetler etmekte ve bu sayede sosyal ortamlar oluşturarak ortak noktalarda birbirlerini etkilemektedirler (Yenigün ve diğerleri, 2012).

Rekreasyon aktiviteleri, ister tek başına ister kolektif olarak yapılsın, bireylerin sosyalleşme ihtiyaçlarını tatmin etmektedir. Bunun yanı sıra, bu aktiviteler bireylerin çocukluk döneminden, gelişim, hatta yetişkinlik dönemine kadar kişiliğini ve toplumsal normların öğrenilmesini beslemektedir. Ancak son yıllarda teknolojinin gelişimine paralel

olarak bilgi toplumunun ortaya çıkması, sosyalleşme ve boş zaman değerlendirme biçimlerini etkilemiştir. Buna bağlı olarak toplumsal normlar ve bireylerin iletişim şekilleri değişmiştir. Bireyler internet ve internete bağlı aktivitelerle yüz yüze yapılan geleneksel sosyal aktivitelerin yerine, sanal ortamlar üzerinden kişilerarası sosyal temas ya da aktiviteler gerçekleştirmektedir (Metin, 2013). Bu durum hem bireylerin yaşamlarını etkilemekte hem de yeni iletişim ve sosyalleşme biçimlerinin doğmasına neden olmaktadır (Göker ve diğerleri, 2010).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

‘ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN SOSYALLEŞME SÜRECİ ve REKREASYON AKTİVİTELERİNİN İNCELENMESİ: ERCİYES ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ’

3.1 Araştırmanın Yöntemi

3.1.1 Araştırmanın Amacı ve Önemi

Araştırmanın temel amacı üniversite öğrencilerinin rekreasyon faaliyetlerine ilgilerinin, katılma düzeylerinin ve sosyalleşme eğilimlerinin belirlenmesidir. Bu amaç doğrultusunda, üniversite öğrencilerinin rekreatif faaliyet seçimlerinde ve rekreatif faaliyetlere katılımında etkili olan faktörler ve bu faktörlerin sosyalleşme ile olan ilişkisi belirlenmeye çalışılmıştır.

Toplum içerisinde yer alan bireyin sosyalleşme gereksinimlerinin giderilmesinde birincil ve ikincil grupların etkisi oldukça büyüktür. Yaşam temposunun hareketli dönemlerinden olan üniversite öğrencilik döneminde sosyalleşme süreci rekreatif faaliyetlerle devam etmektedir. Rekreatif faaliyetler ile sosyalleşme sürecine yönelik az sayıda çalışmanın yapılmış olduğu görülmektedir. Bu nedenle, çalışmanın ilgili yazın için katkı sağlaması beklenmektedir.

3.1.2 Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları

Araştırma, üniversite eğitimi alan öğrencilerin rekreasyon faaliyetlerine katılımları ile sosyalleşmeye ilişkin verileri incelemeyi amaçlamaktadır. Ancak ülkemizde bulunun tüm üniversite öğrencilerinin tamamına ulaşılması mümkün olmayacağından sınırlamalara gidilmesi ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda, araştırma Kayseri ilinde üniversitede eğitim alan öğrenciler tercih edilmiştir. Araştırmanın bir diğer sınırlılığı ise veriler 2014 – 2015 eğitim – öğretim yılı güz döneminde toplanmıştır. Bu dönemde derse gelen mevcut öğrencilerle sınırlı kalmıştır.

3.1.3 Araştırmanın Sayıtları

Bu çalışmada aşağıdaki sayıtlar dikkate alınmıştır:

1. Bu çalışmada öğrencilerin anket sorularını okuyup anlamasından kaynaklanan farklılıklar en aza yakındır.
2. Öğrenciler, anketleri gönüllü olarak doldurmuşlardır.

3.1.4 Araştırmanın Problemleri

Araştırmanın temel amacını oluşturan üniversite öğrencilerinin rekreasyon faaliyetlerine katılımları, sosyalleşme eğilimleri ve sosyalleşme ifadeleri ile motivasyon ölçekleri arasındaki ilişkiyi tespit etmek doğrultusunda araştırmanın problemlerini aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür:

Problem₁: Cinsiyet ve sosyalleşmeye ilişkin ifadeler arasında ilişki var mıdır?

Alt Problem₁: Cinsiyet ile olabildiğince uzak kalmayı tercih ederim ifadesi arasında ilişki var mıdır?

Alt Problem₂: Cinsiyet ile ailem benim fikir ve davranışlarıma her zaman hoş görülürüm ifadesi arasında ilişki var mıdır?

Alt Problem₃: Cinsiyet ile okul bireyin, toplumsal ve kişisel değerlere saygının benimsenmesinde önemli rol oynar ifadesi arasında ilişki var mıdır?

Alt Problem₄: Cinsiyet ile herkes kültür ve değerlerini özgürce yaşayabilmeli ve ifade edebilmeli ifadesi arasında ilişki var mıdır?

Problem₂: Okudukları sınıf ve sosyalleşmeye ilişkin ifadeler arasında ilişki var mıdır?

Alt Problem₁: Sınıf ile olabildiğince kalabalıktan uzak kalmayı tercih ederim ifadesi arasında ilişki var mıdır?

Alt Problem₂: Sınıf ile ailem benim fikir ve davranışlarıma her zaman hoş görülürüm ifadesi arasında ilişki var mıdır?

Alt Problem₃: Sınıf ile okul bireyin, toplumsal ve kişisel değerlere saygının benimsenmesinde önemli rol oynar ifadesi arasında ilişki var mıdır?

Alt Problem₄: Sınıf ile herkes kültür ve değerlerini özgürce yaşayabilmeli ve ifade edebilmeli ifadesi arasında ilişki var mıdır?

Problem₃: Yaşadıkları yer ve sosyalleşmeye ilişkin ifadeler arasında ilişki var mıdır?

Alt Problem₁: Yaşadıkları yer ile olabildiğince kalabalıktan uzak kalmayı tercih ederim ifadesi arasında ilişki var mıdır?

Alt Problem₂: Yaşadıkları yer ile ailem benim fikir ve davranışlarıma her zaman hoş görümlü davranır ifadesi arasında ilişki var mıdır?

Alt Problem₃: Yaşadıkları yer ile okul bireyin, toplumsal ve kişisel değerlere saygının benimsenmesinde önemli rol oynar ifadesi arasında ilişki var mıdır?

Alt Problem₄: Yaşadıkları yer ile herkes kültür ve değerlerini özgürce yaşayabilmeli ve ifade edebilmeli ifadesi arasında ilişki var mıdır?

Problem₄: Sosyalleşmeye ilişkin ifadeler ile motivasyon toplam puanları arasındaki ilişki var mıdır?

Problem₅: Sosyalleşmeye ilişkin ifadeler ile motivasyon alt ölçekleri arasındaki ilişki var mıdır?

Problem₆: Okudukları sınıf ile öğrencilerin rekreatif etkinliklere katılım arasında ilişki var mıdır?

Problem₇: Cinsiyet ile öğrencilerin rekreatif etkinliklere katılım arasında ilişki var mıdır?

Problem₈: Okudukları sınıflar ile rekreatif etkinliklere katılma nedenleri arasında ilişki var mıdır?

Problem₉: Araştırmaya katılan öğrencilerin rekreasyon faaliyetlerine ilişkin istatistik nasıldır?

3.1.5 Çalışma Grubu

Araştırma Erciyes Üniversitesinde gerçekleştirilmiştir. Sosyalleşme sürecinde üniversite gençliğinin rekreatif faaliyetlere katılım düzeyleri ve sosyalleşme eğilimlerini açıklamak için yapılan bu çalışmada, üniversite öğrencileri incelenmeye çalışılmıştır. Üniversitede farklı sınıflarda okuyan öğrencilere anket formu yöneltilmiştir. Araştırmada toplam 455 öğrenciye ulaşılmıştır.

3.1.6 Veri Toplama Araçları

Araştırmada dört bölümden oluşan bir anket kullanılmıştır. Birinci kısımda kişisel verilere, ikinci bölüm sosyalleşmeye ilişkin verilere, üçüncü bölüm rekreatif etkinlik türünün

seçiminde etkili olan faktörlere ilişkin verilere son bölümde ise rekreatif etkinliklere katılımı etkili olan faktörlere (motivasyon) ilişkin verileri belirlemek amacıyla oluşturulmuştur.

Sosyalleşmeyi ölçen anket Hacettepe Üniversitesi sosyoloji Bölüm başkanı Prof. Dr. Cihat Özönder, Psikoloji Bölümü öğretim üyesi Doç. Dr. İbrahim Yıldırım, Gazi Üniversitesi BESYO öğretim üyesi Prof. Dr. İbrahim Yıldırım, Selçuk Üniversitesi Karaman İİBF Arş. Gör. Haluk Duman ve Gazi Üniversitesi BESYO öğretim üyesi Prof. Dr. Azmi Yetim tarafından 2004 yılında geliştirilmiştir. Bu ölçme aracı Hasan Şahan'ın 2007'de yaptığı doktora tezinde kullanılmıştır ve ayrıca ölçme aracının güvenilirlik oranı (Cronbach Alpha) 0,77'dir.

Rekreatif etkinlik türünün seçiminde etkili olan faktörleri ölçen anket Prof. Dr. Rıfat Miser, Prof. Dr. Meral Uysal, Prof. Dr. Erdal Zorba, Prof. Dr. Ali Balcı, Yrd. Doç. Dr. Mehmet Bilir'in yardımlarıyla oluşturulmuş ve Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü tarafından onaylanmıştır. Bu ölçme aracı Sibel Arslan'ın 2010'da yaptığı doktora tezinde kullanılmıştır ve ölçme aracının güvenilirlik (Cronbach Alpha) oranı 94,5'dir. Ayrıca Arslan 2012'de yaptığı çalışmada da bu ölçeği kullanmıştır ve ölçeğin üç boyutu (yönlendirme, kişisel uygunluk ve ortam) olduğu belirlenmiştir.

Rekreatif etkinliklere katılımı etkili olan faktörlere (motivasyon) ilişkin ölçek Beard ve Raghep (1980) tarafından oluşturulmuştur. Ölçek Karlı ve diğerleri (2008) tarafından Türkçe 'ye adapte edilmiştir. Yerli ve yabancı bilimsel yazında yapılan incelemelerde söz konusu anketin araştırmacılar tarafından kabul gördüğü ve kullanıldığı (Ryan ve Glendon, 1998; Karlı vd., 2008; Ying, ve Lily, 2007, Beggs, Elkins ve Stitt, 2004; Beggs ve Elkins 2010; Kanters ve Forrester 1997; Starzyk, Reddon ve Friel, 2000; Loundsbury ve Polik 1992, Samsa ve Güneş, 2012) anlaşılmaktadır. İlgili yazın incelendiğinde ölçeğin dört boyutu (entelektüel, sosyal, yeterlilik-ustalık, itici-çekici) olduğu anlaşılmaktadır ve ayrıca ölçeğin güvenilirlik oranını (Cronbach Alpha) 89,3'dir (Samsa ve Güneş, 2012).

3.1.7 Araştırma Verilerinin Analizi

Araştırma sürecinde, sosyal bilimlerde kullanılan istatistik programı ile elde edilen verilerin analizi gerçekleştirilmiştir. Öncelikle demografik verilerin incelenmesi için betimsel istatistikler kullanılmıştır. Daha sonra Spearman Rho korelasyon testi ile Pearson korelasyon analizi, Kramer (Cramer) V testi ve ortalamalar arasındaki farkı incelemek için T - testi ve Varyans (Anova) analizleri yardımı ile araştırma hipotezleri test edilmeye çalışılmıştır.

Korelasyon testi, korelasyon iki değişken arasındaki ilişkinin miktarını bulup yorumlamak amacıyla kullanılmaktadır. Pearson korelasyon testi, iki değişkenin de sürekli olmasını ve değişkenlerin birlikte normal dağılım göstermesini gerektirmektedir. Korelasyon katsayısı 0-1 arasında değişmekte olup, 0-30 arası değerler zayıf, 31-60 arası değerler orta, 61-100 arası değerler ise güçlü bir ilişkinin varlığını göstermektedir (Büyüköztürk, 2012). Spearman Rho korelasyon testi ise değişkenlerden birisinin ordinal (sıralı kategorik) olması, her iki değişkenin de normal dağılmaması, örneklem sayısının küçük olması ya da x ve y arasında doğrusal bir ilişkinin olmaması halinde Pearson yerine Spearman Rho korelasyon testi yapılmaktadır (Ünalın, 2015).

Kramer V testi, iki değişken arasındaki ilişkinin gücü hakkında bilgi vermektedir. Kramer V değerleri 0-1 arasında değişmekte olup, tıpkı korelasyon katsayısının büyüklüğünün yorumlanmasında olduğu gibi, 0-30 (veya 0-40) arası değerler zayıf, 31-60 (veya 41-70) arası değerler orta, 61-100 (veya 71-100) arası değerler ise güçlü bir ilişkinin varlığını göstermektedir (Öztuna ve diğerleri, 2008).

T – testi, iki bağımsız grubun ortalamalarının birbirinden farklı olup olmadığını test etmek amacıyla kullanılan istatistiksel analiz yöntemidir. Varyans analizi (Anova) ise ikiden fazla bağımsız grubun ortalamalarının birbirinden farklı olup olmadığını test amacıyla kullanılmaktadır. Bu testin yapılabilmesi için karşılaştırılacak olan grupların birbirinden bağımsız olması ve bu gruplardan elde edilen ölçümlerin en az eşit aralıklı ölçek düzeyinde ölçülmüş olması gerekmektedir (Durmuş ve diğerleri, 2013).

Güvenilirlik, temel ve basit olarak tutarlılık anlamına gelmektedir. Tutarlılığın iki yönü bulunmaktadır: Zaman içinde tutarlılık ve iç tutarlılık. Zaman içinde tutarlılık, ölçmenin zaman içindeki değişmezliği anlamına gelmektedir. İç tutarlılık ise daha önce tanımlanan ve ölçmenin kavram veya göstergeleriyle ilişkilendirilmesi anlamına gelmektedir (Punch, 2005). Güvenilirlik, bilimsel çalışmanın ilk koşulunu oluşturmaktadır. Güvenilirlikle araştırmalarda aynı süreçlerin izlenmesi ile aynı sonuçların tekrar edilebilmesi sağlanmaktadır. Aksi halde, hangi sonucun güvenilir olduğuna karar verilememektedir. Bu, bir bakıma araştırmalarda alınan bir sonucun başka araştırmacılar tarafından da test edilebilmesini sağlamaktadır (Karasar, 2009). Araştırmanın güvenilirlik analizi şu şekildedir:

Tablo 3.1 Güvenilirlik Analizi

Konu	Madde Sayısı	Cronbach Alpha Değeri
Sosyalleşme	34	,807
Rekreatif Türünün Seçiminde Etkili Olan Faktörler	10	,782
Rekreatif Etkinliklere Katılımda Etkili olan Faktörler	32	,939

Cronbach Alpha değerleri 0,70 ve üzeri olduğu durumlarda ölçeğin güvenilir olduğu kabul edilmektedir (Durmuş ve diğerleri, 2013; Altunışık, 2005).

3.2 Araştırmanın Bulguları ve Yorumu

Katılımcılara ilişkin demografik bilgiler Tablo 3.2’de verilmiştir.

Tablo 3.2 Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Bilgilerin Frekans Dağılımları

Bağımsız Değişkenler	Grup	Katılımcılar	
		n	%
Cinsiyet	Kadın	235	51,6
	Erkek	220	48,4
	Toplam	455	100,0
Gelir Seviyesi	300 TL ve Aşağısı	126	27,7
	301 - 400 TL	79	17,4
	401 - 500 TL	68	14,9
	501 - 600 TL	77	16,9
	601 TL ve Yukarısı	105	23,1
	Toplam	455	100,0
Yaş	18 - 20 Yaş	206	45,3
	21 - 23 Yaş	192	42,2
	24 - 26 Yaş	39	8,5
	27 Yaş ve Yukarısı	18	4,0
	Toplam	455	100,0
Sınıf	1. Sınıf	75	16,5
	2. Sınıf	164	36,0
	3.Sınıf	112	24,6
	4.Sınıf	104	22,9
	Toplam	455	100,0
Anne Eğitim Durumu	Okur - yazar değil	12	2,6
	İlköğretim	297	65,3
	Lise	113	24,8
	Üniversite	32	7,1
	Yüksek lisans veya Doktora	1	0,2
Toplam	455	100,0	
Baba Eğitim Durumu	Okur - yazar değil	3	0,7
	İlköğretim	192	42,2
	Lise	149	32,7
	Üniversite	106	23,3
	Yüksek lisans veya Doktora	5	1,1
Toplam	455	100,0	

Ailenin Toplam Aylık Geliri	900 TL ve Aşağısı	45	9,9
	901 - 1700 TL	135	29,7
	1701 - 2500 TL	132	29,0
	2501 TL ve Yukarısı	143	31,4
	Toplam	455	100,0
Ailenin İkamet Ettiği Yerleşim Yeri	İl Merkezi	281	61,8
	İlçe Merkezi	130	28,5
	Kasaba	19	4,2
	Köy	25	5,5
	Toplam	455	100,0

Tablo 3.2 incelendiğinde katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin bulgular şu şekildedir: Araştırmaya katılan öğrencilerin toplamda %51,6'sı bayanlardan, %48,4'ü erkeklerden oluşmaktadır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin %27,7'sinin 300 TL ve aşağısında, %23,1'inin 601 TL ve yukarısında, %17,4'ünün 301 – 400 TL arasında, %16,9'unun 501 – 600 TL arasında ve %14,9'unun da 401 – 500 TL arasında gelir seviyelerine sahip oldukları görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş gruplarının; %45,4'ü 18 – 20 yaş aralığında, %42,2'si 21 – 23 yaş aralığında, %8,5'i 24 – 26 yaş aralığında ve %4,0'ü 27 yaş yukarısında olduğu görülmektedir.

Katılımcıların %36,0'sının 2.sınıfta, %24,6'sının 3.sınıfta, %22,9'unun 4.sınıfta ve %16,5'inin ise 1.sınıfta oldukları görülmektedir.

Katılımcıların annelerinin eğitim durumunun büyük çoğunluğunun %65,3 ile ilköğretim mezunu olduğu, %24,8'inin lise mezunu olduğu, %7,1'inin üniversite mezunu olduğu, %2,6'sının okur – yazar olmadığı ve %0,2'sinin ise yüksek lisans veya doktora mezunu olduğu görülmektedir.

Katılımcıların babalarının eğitim durumlarının %42,6 'sının ilköğretim mezunları, %32,7'sinin lise mezunu, %23,3'ünün üniversite mezunu, %1,1'inin yüksek lisans mezunu oldukları ve %0,7'sinin okur – yazar olmadıkları görülmektedir.

Katılımcıların ailelerinin aylık gelir durumlarının %31,4'ünün 2501 TL ve yukarısında, %29,7'sinin 901 – 1700 TL arasında, %29,0'unun 1701 – 2500 TL arasında ve %9,9'unun 900 TL ve aşağısında olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin büyük çoğunluğu % 61,8'i il merkezinde, %28,5'i ilçe merkezinde, %5,5'i köyde ve %4,2'si kasabada yaşamaktadır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin rekreasyon faaliyetlerine ilişkin istatistikler şu şekildedir:

Tablo 3.3 Öğrencilerin Boş Zamanlarında Tercih Ettikleri Aktivitelere İlişkin Betimsel İstatistikler

Aktiviteler	Sayı	Yüzde
Kitap, gazete okurum	321	11,23
Müzik dinlerim	378	13,23
T.V. izlerim	332	11,62
Sinema ve tiyatroya giderim	278	9,73
Çarşı, pazar, fuar, park gibi gezintilere çıkarım	284	9,94
Spor yaparım (aktif)	175	6,12
Becerileri gerektiren el işleri ve sanatla uğraşırım	82	2,87
Spor yarışmalarını izlerim (tesislere giderek)	81	2,83
Sosyal ve toplumsal faaliyetlerle uğraşırım	98	3,43
Kültürel ve ilmi faaliyetlere katılırım	92	3,22
Cafeye giderim	299	10,46
Disko, bar, pub (taverna, birahane) vb. yerlere giderim	99	3,46
Belli bir şeyle uğraşmam	50	1,75
Arkadaş ziyaretlerine giderim	279	9,76
Diğer	10	0,35
Toplam	2858	100,0

n = 455 kişi, gruplandırma yüzdeleri ise n= 2858 üzerinden alınmıştır.

Tablo 3.3'te araştırmaya katılan öğrencilerin boş zamanlarında tercih ettikleri aktiviteler gösterilmiştir. Katılımcıların en çok %13,23'ünün müzik dinlemeyi sevdiğini, % 11,62'sinin T.V. izlediklerini, %11,23'ünün kitap, gazete okuduklarını, %10,46'sının kafeye gittiklerini, %9,94'ünün çarşı, pazar, fuar, park gibi gezintilere çıktıklarını, %9,76'sının arkadaş ziyaretlerine gittiklerini, %9,73'ünün sinema ve tiyatroya gittiklerini, %6,12'sinin aktif olarak spor yaptıklarını, %3,46'sının disko, pub, bar, v.b yerlere gittiklerini, %3,43'ünün sosyal ve toplumsal işlerle uğraştıklarını, %3,22'sinin kültürel ve ilmi faaliyetlere katıldıklarını, %2,87'sinin becerileri gerektiren el işleri ve sanatla uğraştıklarını, %2,87'sinin tesislere giderek spor karşılaşmalarını izlediklerini, %1,75'inin hiç bir işle uğraşmadıklarını ve %0,35'inin diğer olarak gösterilmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin boş zaman aktivitelerine katılımın sıklık derecesi şu şekildedir:

Tablo 3.4 Öğrencilerin Boş Zaman Aktivitelerine Katılma Sıklıkları

Haftada	Sayı	Yüzde
1 Gün	63	13,8
2 Gün	97	21,3
3 Gün	133	29,2
4 Gün	55	12,1
5 Gün	40	8,8
6 Gün	13	2,9
7 Gün	54	11,9
Toplam	455	100,0

Tablo 3.4'te araştırmaya katılan öğrencilerin boş zaman aktivitelerine katılımın sıklık dereceleri görülmektedir. Katılımcıların %29,9'u haftada 3 gün, %21,3'ü haftada 2 gün, %13,8'i haftada 1 gün %12,1'i haftada 4 gün, %11,9'u haftada 7 gün, %8,8'i haftada 5 gün, %2,9'u ise haftada 6 gün olarak katılmaktadırlar.

Sosyalleşme ifadelerinin ortalamaları şu şekildedir:

Tablo 3.5 Sosyalleşme İfadelerinin Ortalamaları

İfadeler		Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Ne katılıyorum ne de katılmıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum	Ort.	Std. Sapma
		n	%	n	%	n		
1. Olabildiğince kalabalıktan uzak kalmayı tercih ederim	n	58	100	116	125	56	3,05	1,22
	%	12,7	22,0	25,5	27,5	12,3		
2. Toplum içerisinde insanlarla iletişim kurmada seçici davranırım	n	112	220	56	47	20	2,22	1,06
	%	24,6	48,4	12,3	10,3	4,4		
3. İnsanlar toplum içerisinde benimle kolayca diyalog kurabilirler	n	128	206	71	39	11	2,12	0,99
	%	28,1	45,3	15,6	8,6	2,4		
4. Toplumsal olaylarda genellikle topluma liderlik yaparım	n	36	115	182	105	17	2,89	0,97
	%	7,9	25,3	40,0	23,1	3,7		
5. Her türlü sosyal etkinliklere katılmaktan hoşlanırım	n	80	159	133	67	16	2,52	1,05
	%	17,6	34,9	29,2	14,7	3,5		
6. Toplum içerisinde insanlarla tartışmaktan ziyade insanlara yardım etmeyi tercih ederim	n	121	217	84	24	9	2,08	0,91
	%	26,6	47,7	18,5	5,3	2,0		
7. Toplumsal olaylarda toplumu yönlendirmekte başarılıyım (Örneğin sönük geçen bir toplantıda yol gösterici rolü)	n	54	149	164	74	14	2,66	0,99
	%	11,9	32,7	36,0	16,3	3,1		
8. Yeni tanıştığım insanlarla diyalog kurmaktan çekinirim	n	33	79	98	148	97	3,43	1,21
	%	7,3	17,4	21,5	32,5	21,3		
9. Toplum içerisinde çoğunlukla kendimi yalnız hissedirim	n	27	62	84	164	118	3,62	1,18
	%	5,9	13,6	18,5	36,0	25,9		
10. Toplum içerisinde başkaları ile kolaylıkla iletişim kurarım	n	105	204	99	34	13	2,22	0,98
	%	23,1	44,8	21,8	7,5	2,9		
11. Toplumsal etkinliklere katılan insanlar kendisiyle barışık olur	n	131	202	86	25	11	2,08	0,95
	%	28,8	44,4	18,9	5,5	2,4		
12. Toplumsal etkinliklere katılım ile kişisel beceri ve yeteneklerimi keşfedebilir ve ifade edebilirim	n	108	213	95	26	13	2,17	0,95
	%	23,7	46,8	20,9	5,7	2,9		
13. Toplum içerisinde sevdiğim insanlarla birlikte olduğumda keder ve dertlerimi unutturum	n	169	185	63	21	17	1,97	1,02
	%	37,1	40,7	13,8	4,6	3,7		
14. Toplumda insanların özgürce davranmalarına izin verilse toplumun daha iyi olacağı kanısındayım	n	165	137	78	43	32	2,21	1,23
	%	36,3	30,1	17,1	9,5	7,0		

15. Toplumsal kurallara uymayan insanları haklı görmem	n	143	154	108	29	21	2,19	1,09
	%	31,4	33,8	23,7	6,4	4,6		
16. Toplumsal değerlere bağlı bir kişiliğe sahip birisiyim (gelenek töre inançlar)	n	108	194	107	26	20	2,24	1,02
	%	23,7	42,6	23,5	5,7	4,4		
17. Toplumsal değerlere aykırı davranan bireylerin davranışları beni rahatsız eder	n	114	174	108	47	12	2,27	1,03
	%	25,1	38,2	23,7	10,3	2,6		
18. Toplumsal uzlaşmayı bozan davranış sahiplerine hoşgörülü davranmam	n	106	160	126	45	18	2,36	1,06
	%	23,3	35,2	27,7	9,9	4,0		
19. Aileyle ilgili kararların alınmasında katkıda bulunurum	n	165	213	48	21	8	1,89	0,89
	%	36,3	46,8	10,5	4,6	1,8		
20. Aile büyüklerinin kararlarına her zaman itaat etmekten hoşlanmam	n	59	150	146	70	30	2,70	1,08
	%	13,0	33,0	32,1	15,4	6,6		
21. Ailem benim fikir ve davranışlarıma her zaman hoş görülü davranır	n	129	187	98	33	8	2,13	0,97
	%	28,4	41,1	21,5	7,3	1,8		
22. Ailenizin değer yargıları ile toplumun değer yargıları arasındaki farklılık beni fazla etkilemez	n	60	154	138	71	32	2,69	1,10
	%	13,2	33,8	30,3	15,6	7,0		
23. Ailem arkadaş çevremi belirlemede etkin rol oynar	n	44	102	123	112	74	3,15	1,22
	%	9,7	22,4	27,0	24,6	16,3		
24. İnsanların benim davranışlarımı yargılamaya ya da yönetmeye çalışmasından rahatsız olurum	n	207	160	52	23	13	1,85	1,00
	%	45,5	35,2	11,4	5,1	2,9		
25. Okul farklı kültürdeki insanların tanışmasını ve böylece toplumsal bütünleşmenin etkin faktörüdür	n	214	189	35	10	7	1,70	0,83
	%	47,0	41,5	7,7	2,2	1,5		
26. Okul bireyin, toplumsal ve kişisel değerlere saygının benimsenmesinde önemli rol oynar	n	178	211	42	18	6	1,82	0,85
	%	39,1	46,4	9,2	4,0	1,3		
27. Toplumsal aktivitelere katılmakta yaş, cinsiyet ve inanç vb ayırım yapmaktan hoşlanmam	n	199	169	55	17	15	1,86	0,99
	%	43,7	37,1	12,1	3,7	3,3		
28. Toplum içerisinde başkalarının ihtiyacı olduğu zaman kendime ters düşse de o davranışı yaparım	n	47	126	156	77	49	2,90	1,13
	%	10,3	27,7	34,3	16,9	10,8		
29. Yeni insanlarla tanışıp sosyal aktiviteler yapmaktan hoşlanırım	n	126	193	102	24	10	2,12	0,95
	%	27,7	42,4	22,4	5,3	2,2		
30. Okul farklı insan grupları arasında toplumsal diyalogun ilk adımıdır	n	166	209	55	18	7	1,88	0,88
	%	36,5	45,9	12,1	4,0	1,5		
31. Farklı kültürdeki değer anlayışlarına saygılı davranmayı tercih ederim	n	186	223	31	7	8	1,74	0,79
	%	40,9	49,0	6,8	1,5	1,8		
32. Herkes kültür ve değerlerini özgürce yaşayabilmeli ve ifade edebilmeli	n	229	164	40	16	6	1,69	0,87
	%	50,3	36,0	8,8	3,5	1,3		
33. Farklı kültür anlayışları toplumsal barışın temel dinamiğidir	n	204	184	47	13	7	1,76	0,86
	%	44,8	40,4	10,3	2,9	1,5		
34. Bizi diğer kültürlerden farklı klan değer; farklı kültürlerin barış ve uyum içerisinde yaşamasıdır	n	174	190	58	19	14	1,92	0,97
	%	38,2	41,8	12,7	4,2	3,1		

n=455; Ölçekte 1 kesinlikle katılıyorum ve 5 kesinlikle katılmıyorum anlamındadır.

Tablo 3.5'te 'Herkes kültür ve değerlerini özgürce yaşayabilmeli ve ifade edebilmeli' ifadesi (1,69) ile en yüksek ortalamaya sahiptir. Bu ifadeyi, 'Okul farklı kültürdeki insanların tanışmasını ve böylece toplumsal bütünleşmenin etkin faktörüdür' (1,70) ve 'Farklı kültürdeki değer anlayışlarına saygılı davranmayı tercih ederim' (1,74) soruları takip etmektedir. En düşük ortalamaya ise (3,62) 'Toplum içerisinde çoğunlukla kendimi yalnız hissedirim' sahiptir. Bu ifadeyi, Yeni tanıştığım insanlarla diyalog kurmaktan çekinirim (3,43) ve 'Ailem arkadaş çevremi belirlemede etkin rol oynar' (3,15) soruları takip etmektedir.

Tablo 3. 5 genel olarak incelendiğinde, ‘Aileyle ilgili kararların alınmasında katkıda bulunurum’ sorusuna öğrenciler (1,89) ortalama ile katılmışlardır. ‘Ailem benim fikir ve davranışlarıma her zaman hoş görülür davranır’ sorusuna öğrenciler (2,13) ile cevap vermişlerdir. ‘Ailenizin değer yargıları ile toplumun değer yargıları arasındaki farklılık beni fazla etkilemez’ sorusuna öğrenciler (2,69) ortalama ile katılmışlardır. ‘Aile büyüklerinin kararlarına her zaman itaat etmekten hoşlanmam’ sorusuna ise öğrenciler (2,70) ile katılmışlardır. Aile sosyalleşme sürecinin ilk ve önemli basamağını oluşturmaktadır. Öğrencilerin verdiği cevaplar, ilgili yazının belirttiği gibi ailenin önemini doğrulamaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin ‘Ailem arkadaş çevremi belirlemede etkin rol oynar’ sorusuna vermiş oldukları cevaplar (3,15) ortalaması ile ailelerinin vermiş oldukları kararlara saygı göstermelerini ve kendilerini bu konuda baskı altına almamaları şeklinde algılanabilmektedir.

Araştırmadaki değerlerle ilgili sorular incelendiğinde ‘Okul farklı kültürdeki insanların tanışmasını ve böylece toplumsal bütünleşmenin etkin faktörüdür’ öğrenciler (1,70) ortalama ile cevap vermişlerdir. ‘Okul bireyin, toplumsal ve kişisel değerlere saygının benimsenmesinde önemli rol oynar’ sorusuna öğrenciler (1,82) ortalamasıyla katılmışlardır. ‘Okul farklı insan grupları arasında toplumsal diyalogun ilk adımıdır’ sorusuna ise öğrenciler (1,88) ile cevap verdikleri görülmektedir. Sonuçlardan da anlaşılacağı üzere okul önemli faktör olarak gözükmektedir. Ailede başlayan sosyalleşme süreci okul ile devam etmektedir. Okul, bireyi etkileyen bir organizasyondur. Okul bu sayede bireyin, kendi yetiştiği çevredeki davranış kalıplarının dışına yardım etmektedir ve bireyi çok geniş bir çevre ile buluşturmaktadır.

Araştırmadaki kültürel değerlerle ilgili sorular incelendiğinde ‘Herkes kültür ve değerlerini özgürce yaşayabilmeli ve ifade edebilmeli’ sorusuna öğrenciler (1,69) oranı ile katılmışlardır. ‘Farklı kültürdeki değer anlayışlarına saygılı davranmayı tercih ederim’ sorusuna öğrenciler (1,74) ile katılmışlardır. ‘Farklı kültür anlayışları toplumsal barışın temel dinamiğidir’ sorusuna öğrenciler (1,76) oranı ile katıldıkları görülmektedir. ‘Bizi diğer kültürlerden farklı kılan değer; farklı kültürlerin barış ve uyum içerisinde yaşamasıdır’ sorusu ise öğrenciler (1,92) ortalaması ile katılmışlardır. Kültür, toplumda ortaklaşa paylaşılan bütün davranış kalıpları veya alışkanlıklar olarak görülmektedir. Sonuçlarda görüleceği üzere kültürel değerler sosyalleşme için en önemli unsur olarak görülmektedir. Erciyes Üniversitesi öğrencilerin kültürle ilgili düşünceleri farklılığa saygı ve toplumsal barış için kültürel farklılığa dikkat edilmesi olarak algılanabilmektedir.

Araştırmadaki toplumsal değerlerle ilgili sorular incelendiğinde ‘Toplumsal kurallara uymayan insanları haklı görmem’ sorusuna öğrenciler (2,19) ortalaması ile katılmışlardır. ‘Toplumsal değerlere bağlı bir kişiliğe sahip birisiyim’ sorusuna öğrenciler (2,24) ile katılmışlardır. ‘Toplumsal değerlere aykırı davranan bireylerin davranışları beni rahatsız eder’ sorusuna öğrenciler (2,27) ile katılmışlardır. ‘Toplumsal uzlaşmayı bozan davranış sahiplerine hoşgörülü davranmam’ sorusunu ise öğrencileri (2,36) ortalaması ile cevaplamışlardır. Sonuçlar incelendiğinde, toplumsal değerlerin Erciyes Üniversitesi öğrencileri için önemli olduğu görülmektedir. Ayrıca ‘Toplumsal aktivitelere katılmakta yaş, cinsiyet ve inanç vb. ayırım yapmaktan hoşlanmam’ sorusuna Erciyes Üniversitesi öğrencileri (1,86) gibi yüksek bir oranla cevapları da toplumsal değerlere bakışının önemli olması sayesinde öğrencilerin, diğer bireylere ya da gruplara karşı ön yargının kalkabileceği göstermektedir.

‘Toplumsal etkinliklere katılan insanlar kendisiyle barışık olur’ ifadesini Erciyes Üniversitesi öğrencileri (2,08) ortalaması ile cevaplamışlardır. Sosyalleşme sürecinde kişinin kendisiyle barışık olması diğer bireylerle daha rahat iletişim kurmasına yardımcı olacaktır. Sonuçlardan da görüleceği üzere kişinin kendisiyle barışık olması önemli görülmektedir. ‘Toplum içerisinde sevdiğim insanlarla birlikte olduğumda keder ve dertlerimi unuturum’ sorusunu Erciyes Üniversitesi öğrencileri (1,97) ortalaması ile cevaplamışlardır. ‘Toplumsal etkinliklere katılım ile kişisel beceri ve yeteneklerimi keşfedebilir ve ifade edebilirim’ sorusuna öğrenciler (2,17) ortalaması ile katılmışlardır. Sosyalleşme sürecinde sosyal etkileşim önemli bir unsurdur. Bu ortalamalar da bunu desteklemektedir. ‘Olabildiğince kalabalıktan uzak kalmayı tercih ederim’ sorusunu öğrenciler (3,05) ortalaması ile cevaplamışlardır. Sonucun düşük olması da etkileşimin önemli bir unsur olduğunu desteklemektedir. Ayrıca ‘Toplum içerisinde çoğunlukla kendimi yalnız hissederim’ sorusuna (3,62) gibi düşük ortalama verilmesi sosyalleşme sürecinde sosyal etkileşimin önemli bir unsur olduğunu desteklemektedir.

Sonuç olarak Tablo 3.5’te araştırmaya katılan öğrencilerin sosyalleşme ilişkin ifadeleri şu şekilde değerlendirilebilmektedir. Aile sosyalleşme sürecinin ilk basamağını oluşturmaktadır. Sosyalleşme sürecinde çok önemli bir unsuru olduğu görülmektedir. Okul diğer bir önemli basamağını oluşturmaktadır ve aile kadar önemli olduğu görülmektedir. Kültür ise nispeten aile ve okula göre daha önemli bir unsur olduğu söylenebilmektedir. Ayrıca sosyal etkileşim ve kişinin kendisiyle barışık olması da sosyalleşme sürecine etki ettiği söylenebilmektedir.

Araştırmada ‘Cinsiyet ve sosyalleşmeye ilişkin ifadeler arasında ilişki var mıdır?’ probleminin alt probleminin ‘Cinsiyet ile olabildiğince uzak kalmayı tercih ederim ifadesi arasında ilişki var mıdır?’ sonuçları şu şekildedir:

Tablo 3.6 Cinsiyet ve Olabildiğince Uzak Kalmayı Tercih Ederim İfadesi Çapraz Tablosu

			Cinsiyet ve Olabildiğince Uzak Kalmayı Tercih Ederim İfadesi					Toplam
			Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Ne katılıyorum ne de katılmıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum	
Cinsiyet	Kadın	n	19	39	67	76	34	235
		%	32,8%	39,0%	57,8%	60,8%	60,7%	51,6%
	Erkek	n	39	61	49	49	22	220
		%	67,2%	61,0%	42,2%	39,2%	39,3%	48,4%
Toplam		n	58	100	116	125	56	455
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 3.6’da görüldüğü gibi, kadınların %32,8’i (n=19) ve erkeklerin %67,2’si (n=39) kesinlikle katılıyorum, kadınların %39,0’u (n=39) ve erkeklerin %61,0’ı (n=61) katılıyorum ve kadınların %57,8’i (n=67) ve erkeklerin %42,2’si (n=49) ne katılıyorum ne de katılmıyorum, bayanların %60,8’i (n=76) ve erkeklerin %39,2’si (n=49) katılmıyorum, kadınların %60,7’si (n=34) ve erkeklerin % 39,3’ü (n=22) kesinlikle katılmıyorum biçiminde görüşlerini belirtmektedir.

Tablo 3.7 Cinsiyet ve Olabildiğince Uzak Kalmayı Tercih Ederim İfadesi Arasındaki Kramer V Değeri

	Değer	P
Cramer’s V	,222	,000

Tablo 3.7’de görüldüğü gibi cinsiyet ve olabildiğince uzak kalmayı tercih ederim ifadesi arasında ilişki bulunmamaktadır ($p < 0,05$). Kramer V değeri %22,2 olup (yani 0-30 aralığına girmekte), cinsiyet ile olabildiğince uzak kalmayı tercih ederim ifadesi arasındaki ilişkinin zayıf bir ilişki olduğuna işaret etmektedir.

Araştırmada ‘Cinsiyet ile sosyalleşmeye ilişkin ifadeler arasında ilişki var mıdır?’ probleminin alt probleminin ‘Cinsiyet ile ailem benim fikir ve davranışlarıma her zaman hoş görülü davranır ifadesi arasında ilişki var mıdır?’ sonuçları şu şekildedir:

Tablo 3.8 Cinsiyet ve Ailem Benim Fikir Ve Davranışlarıma Her Zaman Hoş Görülü Davranır İfadesi Çapraz Tablosu

			Ailem Benim Fikir ve Davranışlarıma Her Zaman Hoş Görülü Davranır					Toplam
			Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Ne katılıyorum ne de katılmıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum	
Cinsiyet	Kadın	n	64	102	47	20	2	235
		%	49,6%	54,5%	48,0%	60,6%	25,0%	51,6%
	Erkek	n	65	85	51	13	6	220
		%	50,4%	45,5%	52,0%	39,4%	75,0%	48,4%
Toplam		n	129	187	98	33	8	455
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 3.8’de görüldüğü gibi, kadınların %49,6’sı (n=64) ve erkeklerin %50,4’ü (n=65) kesinlikle katılıyorum, kadınların %54,5’i (n=102) ve erkeklerin %45,5’i (n=85) katılıyorum ve kadınların %48,0’i (n=47) ve erkeklerin %52,0’si (n=51) ne katılıyorum ne de katılmıyorum, bayanların %60,6’sı (n=20) ve erkeklerin %39,4’ü (n=13) katılmıyorum, kadınların %25,0’i (n=2) ve erkeklerin % 75’0’i (n=8) kesinlikle katılmıyorum biçiminde görüşlerini belirtmektedir.

Tablo 3.9 Cinsiyet ve Ailem Benim Fikir ve Davranışlarıma Her Zaman Hoş Görülü Davranır İfadesi Arasındaki Kramer V Değeri

	Değer	P
Cramer's V	,102	,318

Tablo 3.9’da görüldüğü gibi cinsiyet ve ailem benim fikir ve davranışlarıma her zaman hoş görülü davranır ifadesi arasında ilişki bulunmaktadır ($p>0,05$). Ancak Kramer V değeri %10,2 olduğu için (yani 0-30 aralığına girmekte), cinsiyet ile ailem benim fikir ve davranışlarıma her zaman hoş görülü davranır ifadesi arasındaki zayıf bir ilişki olduğuna işaret etmektedir.

Araştırmada ‘Cinsiyet ve sosyalleşmeye ilişkin ifadeler arasında ilişki var mıdır?’ probleminin alt probleminin ‘Cinsiyet ile okul bireyin, toplumsal ve kişisel değerlere saygının benimsenmesinde önemli rol oynar ifadesi arasında ilişki var mıdır?’ sonuçları şu şekildedir:

Tablo 3.10 Okul Bireyin, Toplumsal ve Kişisel Değerlere Saygının Benimsenmesinde Önemli Rol Oynar İfadesi Çapraz Tablosu

			Okul Bireyin, Toplumsal Ve Kişisel Değerlere Saygının Benimsenmesinde Önemli Rol Oynar					Toplam
			Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Ne katılıyorum ne de katılmıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum	
Cinsiyet	Kadın	n	91	114	16	11	3	235
		%	51,1%	54,0%	38,1%	61,1%	50,0%	51,6%
	Erkek	n	87	97	26	7	3	220
		%	48,9%	46,0%	61,9%	38,9%	50,0%	48,4%
Toplam		n	178	211	42	18	6	455
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 3.10’da görüldüğü gibi, kadınların %51,1’i (n=91) ve erkeklerin %48,9’u (n=87) kesinlikle katılıyorum, kadınların %54,0’ü (n=114) ve erkeklerin %46,0’sı (n=211) katılıyorum ve kadınların %38,1’i (n=16) ve erkeklerin %61,9’u (n=26) ne katılıyorum ne de katılmıyorum, bayanların %61,1’i (n=11) ve erkeklerin %38,9’u (n=7) katılmıyorum, kadınların %50,0’si (n=3) ve erkeklerin % 50’0’i (n=3) kesinlikle katılmıyorum biçiminde görüşlerini belirtmektedir.

Tablo 3.11 Cinsiyet ile Okul Bireyin, Toplumsal Ve Kişisel Değerlere Saygının Benimsenmesinde Önemli Rol Oynar İfadesi Arasındaki Kramer V Değeri

	Değer	P
Cramer's V	,097	,375

Tablo 3.11’de görüldüğü gibi cinsiyet ve okul bireyin, toplumsal ve kişisel değerlere saygının benimsenmesinde önemli rol oynar ifadesi arasında ilişki bulunmaktadır ($p>0,05$). Kramer V değeri %9,7 olduğu için (yani 0-30 arası değerler düşük aralığına girmekte), cinsiyet ile okul bireyin, toplumsal ve kişisel değerlere saygının benimsenmesinde önemli rol oynar ifadesi arasındaki zayıf bir ilişki olduğuna işaret etmektedir.

Araştırmada ‘Cinsiyet ve sosyalleşmeye ilişkin ifadeler arasında ilişki var mıdır?’ probleminin alt probleminin ‘Cinsiyet ile herkes kültür ve değerlerini özgürce yaşayabilmeli ve ifade edebilmeli ifadesi arasında ilişki var mıdır?’ sonuçları şu şekildedir:

Tablo 3.12 Cinsiyet ile Herkes Kültür ve Değerlerini Özgürce Yaşayabilmeli ve İfade Edebilmeli İfadesi Çapraz Tablosu

			Herkes Kültür ve Değerlerini Özgürce Yaşayabilmeli ve İfade Edebilmeli					Toplam
			Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Ne katılıyorum ne de katılmıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum	
Cinsiyet	Kadın	n	119	88	20	6	2	235
		%	52,0%	53,7%	50,0%	37,5%	33,3%	51,6%
	Erkek	n	110	76	20	10	4	220
		%	48,0%	46,3%	50,0%	62,5%	66,7%	48,4%
Toplam		n	229	164	40	16	6	455
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 3.12’de görüldüğü gibi, kadınların %52,0’si (n=119) ve erkeklerin %48,0’i (n=229) kesinlikle katılıyorum, kadınların %53,7’si (n=88) ve erkeklerin %46,3’ü (n=76) katılıyorum ve kadınların %50’si (n=20) ve erkeklerin %50,0’si (n=20) ne katılıyorum ne de katılmıyorum, bayanların %37,5’i (n=6) ve erkeklerin %62,5’i (n=10) katılmıyorum, kadınların %33,3’ü (n=2) ve erkeklerin % 66,7’si (n=6) kesinlikle katılmıyorum biçiminde görüşlerini belirtmektedir.

Tablo 3.13 Cinsiyet ile Herkes Kültür ve Değerlerini Özgürce Yaşayabilmeli ve İfade Edebilmeli İfadesi Arasındaki Kramer V Değeri

	Değer	P
Cramer's V	,730	,661

Tablo 3.13’te görüldüğü gibi cinsiyet ve herkes kültür ve değerlerini özgürce yaşayabilmeli ve ifade edebilmeli ifadesi arasında ilişki bulunmaktadır ($p>0,05$). Kramer V değeri %73 olduğu için (yani 61 - 100 arası değerler yüksek aralığına girmekte), cinsiyet ile herkes kültür ve değerlerini özgürce yaşayabilmeli ve ifade edebilmeli ifadesi arasında yüksek bir ilişki olduğuna işaret etmektedir.

Araştırmada ‘Sınıf ve sosyalleşmeye ilişkin ifadeler arasında ilişki var mıdır?’ probleminin alt probleminin ‘Sınıf ile olabildiğince kalabalıktan uzak kalmayı tercih ederim ifadesi arsında ilişki var mıdır?’ sonuçları şu şekildedir:

Tablo3.14 Sınıf İle Olabildiğince Kalabalıktan Uzak Kalmayı Tercih Ederim İfadesi Çapraz Tablosu

		Olabildiğince Kalabalıktan Uzak Kalmayı Tercih Ederim					Toplam	
		Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Ne katılıyorum ne de katılmıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum		
Sınıf	1.Sınıf	n	16	22	17	14	6	75
		%	27,6%	22,0%	14,7%	11,2%	10,7%	16,5%
	2.Sınıf	n	21	31	38	49	25	164
		%	36,2%	31,0%	32,8%	39,2%	44,6%	36,0%
	3.Sınıf	n	11	24	36	30	11	112
		%	19,0%	24,0%	31,0%	24,0%	19,6%	24,6%
	4.Sınıf	n	10	23	25	32	14	104
		%	17,2%	23,0%	21,6%	25,6%	25,0%	22,9%
Toplam	n	58	100	116	125	56	455	
	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Tablo 3.14'te görüldüğü gibi 1.sınıfların %27,6'sı (n=16), 2.sınıfların %36,2'si (n=21), 3.sınıfların %19,0'u (n=11) ve 4.sınıfların %17,2'si (n=10) kesinlikle katılıyorum; 1.sınıfların %22,0'si (n=22), 2.sınıfların %31,0'i (n=31), 3.sınıfların %24,0'ü (n=24) ve 4.sınıfların %23,0'ü (n=23) katılıyorum; 1.sınıfların %14,7'si (n=17), 2.sınıfların %32,8'i (n=38), 3.sınıfların %31,0'i (n=36) ve 4.sınıfların %21,6'sı (n=25) ne katılıyorum ne de katılmıyorum; 1.sınıfların %11,2'si (n=14), 2.sınıfların %39,2'si (n=49), 3.sınıfların %24,0'ü (n=30) ve 4.sınıfların %25,6'sı (n=32) katılmıyorum ve 1.sınıfların %1,7'si (n=6), 2.sınıfların %44,6'sı (n=25), 3.sınıfların %19,6'sı (n=11) ve 4.sınıfların %25,0'i (n=14) kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüşlerini belirtmektedir.

Tablo 3.15 Sınıf ile Olabildiğince Kalabalıktan Uzak Kalmayı Tercih Ederim İfadesi Arasındaki Kramer V Değeri

	Değer	P
Cramer's V	,193	,153

Tablo 3.15'te görüldüğü gibi sınıf ve olabildiğince kalabalıktan uzak kalmayı tercih ederim ifadesi arasında ilişki bulunmaktadır ($p>0,05$). Ancak Kramer V değeri %19,3 olduğu için (yani 0-30 aralığına girmekte), sınıf ile olabildiğince kalabalıktan uzak kalmayı tercih ederim ifadesi arasında zayıf bir ilişki olduğuna işaret etmektedir.

Araştırmada ‘Sınıf ve sosyalleşmeye ilişkin ifadeler arasında ilişki var mıdır?’ probleminin alt probleminin ‘Sınıf ile ailem benim fikir ve davranışlarıma her zaman hoş görülü davranır ifadesi arasında ilişki var mıdır?’ sonuçları şu şekildedir:

3.16 Sınıf ile Ailem Benim Fikir ve Davranışlarıma Her Zaman Hoş Görülü Davranır İfadesi Çapraz Tablosu

		Ailem Benim Fikir Ve Davranışlarıma Her Zaman Hoş Görülü Davranır					Toplam	
		Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Ne katılıyorum ne de katılmıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum		
Sınıf	1.Sınıf	n	10	38	17	8	2	75
		%	7,8%	20,3%	17,3%	24,2%	25,0%	16,5%
	2.Sınıf	n	57	58	39	6	4	164
		%	44,2%	31,0%	39,8%	18,2%	50,0%	36,0%
	3.Sınıf	n	34	50	15	12	1	112
		%	26,4%	26,7%	15,3%	36,4%	12,5%	24,6%
	4.Sınıf	n	28	41	27	7	1	104
		%	21,7%	21,9%	27,6%	21,2%	12,5%	22,9%
Toplam		n	129	187	98	33	8	455
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 3.16’da görüldüğü gibi 1.sınıfların %7,8’i (n=10), 2.sınıfların %44,2’si (n=57), 3.sınıfların %26,4’ü (n=34) ve 4.sınıfların %21,7’si (n=28) kesinlikle katılıyorum; 1.sınıfların %22,3’ü (n=38), 2.sınıfların %31,0’i (n=58), 3.sınıfların %26,7’si (n=50) ve 4.sınıfların %21,9’u (n=41) katılıyorum; 1.sınıfların %17,3’ü (n=17), 2.sınıfların %39,8’i (n=39), 3.sınıfların %15,3’ü (n=15) ve 4.sınıfların %27,6’sı (n=27) ne katılıyorum ne de katılmıyorum; 1.sınıfların %24,2’si (n=8), 2.sınıfların %18,2’si (n=12), 3.sınıfların %36,4’ü (n=12) ve 4.sınıfların %21,2’si (n=7) katılmıyorum ve 1.sınıfların %25,0’i (n=2), 2.sınıfların %50,0’si (n=4), 3.sınıfların %12,5’i (n=1) ve 4.sınıfların %12,5’i, (n=1) kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüşlerini belirtmektedir.

Tablo 3.17 Sınıf ile Ailem Benim Fikir Ve Davranışlarıma Her Zaman Hoş Görülü Davranır İfadesi Arasındaki Kramer V Değeri

	Değer	P
Cramer's V	,232	,018

Tablo 3.17’de görüldüğü gibi sınıf ve ailem benim fikir ve davranışlarıma her zaman hoş görülü davranır ifadesi arasındaki Kramer V değeri %23,2 olduğundan (yani 0-30 aralığına girmekte) sınıf ile ailem benim fikir ve davranışlarıma her zaman hoş görülü davranır ifadesi arasında zayıf bir ilişki olduğu görülmektedir.

Araştırmada ‘Sınıf ve sosyalleşmeye ilişkin ifadeler arasında ilişki var mıdır?’ probleminin alt probleminin ‘Sınıf ile okul bireyin, toplumsal ve kişisel değerlere saygının benimsenmesinde önemli rol oynar ifadeleri arasında ilişki var mıdır?’ sonuçları şu şekildedir:

Tablo 3.18 Sınıf ile Okul Bireyin, Toplumsal Ve Kişisel Değerlere Saygının Benimsenmesinde Önemli Rol Oynar İfadesi Çapraz Tablosu

			Okul Bireyin, Toplumsal Ve Kişisel Değerlere Saygının Benimsenmesinde Önemli Rol Oynar					Toplam
			Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Ne katılıyorum ne de katılmıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum	
Sınıf	1.Sınıf	n	29	41	3	2	0	75
		%	16,3%	19,4%	7,1%	11,1%	0,0%	16,5%
	2.Sınıf	n	71	66	16	10	1	164
		%	39,9%	31,3%	38,1%	55,6%	16,7%	36,0%
	3.Sınıf	n	36	55	13	3	5	112
		%	20,2%	26,1%	31,0%	16,7%	83,3%	24,6%
	4.Sınıf	n	42	49	10	3	0	104
		%	23,6%	23,2%	23,8%	16,7%	0,0%	22,9%
Toplam	n	178	211	42	18	6	455	
	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Tablo 3.18’de görüldüğü gibi 1.sınıfların %16,3’ü (n=29), 2.sınıfların %39,9’u (n=71), 3.sınıfların %20,2’si (n=36) ve 4.sınıfların %23,6’sı (n=46) kesinlikle katılıyorum; 1.sınıfların %19,4’ü (n=41), 2.sınıfların %31,3’ü (n=66), 3.sınıfların %26,1’si (n=55) ve 4.sınıfların %23,2’si (n=49) katılıyorum; 1.sınıfların %7,1’i (n=3), 2.sınıfların %38,1’i (n=16), 3.sınıfların %31,0’i (n=13) ve 4.sınıfların %23,8’i (n=10) ne katılıyorum ne de katılmıyorum; 1.sınıfların %11,1’i (n=2), 2.sınıfların %55,6’sı (n=10), 3.sınıfların %16,7’si (n=3) ve 4.sınıfların %16,7’si (n=3) katılmıyorum ve 1.sınıfların %0,0’ı (n=0), 2.sınıfların %16,7’si (n=1), 3.sınıfların %83,3’ü (n=5) ve 4.sınıfların %0,0’ı (n=0) kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüşlerini belirtmektedir.

Tablo 3.19 Sınıf ile Okul Bireyin, Toplumsal ve Kişisel Değerlere Saygının Benimsenmesinde Önemli Rol Oynar İfadesi Arasındaki Kramer V Değeri

	Değer	P
Cramer's V	,221	,036

Tablo 3.19’da görüldüğü gibi sınıf ile okul bireyin, toplumsal ve kişisel değerlere saygının benimsenmesinde önemli rol oynar ifadesi arasındaki Kramer V değeri %22,1 (yani 0-30 aralığına girmekte) olduğundan sınıf ile okul bireyin, toplumsal ve kişisel değerlere saygının benimsenmesinde önemli rol oynar ifadesi arasında zayıf ilişki olduğu görülmektedir.

Araştırmada ‘Sınıf ve sosyalleşmeye ilişkin ifadeler arasında ilişki var mıdır?’ probleminin alt probleminin ‘Sınıf ile herkes kültür ve değerlerini özgürce yaşayabilmeli ve ifade edebilmeli ifadesi arasında ilişki var mıdır?’ sonuçları şu şekildedir:

Tablo 3.20 Sınıf ile Herkes Kültür ve Değerlerini Özgürce Yaşayabilmeli ve İfade Edebilmeli İfadesi Çapraz Tablosu

			Herkes Kültür Ve Değerlerini Özgürce Yaşayabilmeli Ve İfade Edebilmeli					Toplam
			Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Ne katılıyorum ne de katılmıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum	
Sınıf	1.Sınıf	n	32	33	8	2	0	75
		%	14,0%	20,1%	20,0%	12,5%	0,0%	16,5%
	2.Sınıf	n	94	52	6	7	5	164
		%	41,0%	31,7%	15,0%	43,8%	83,3%	36,0%
	3.Sınıf	n	52	45	10	5	0	112
		%	22,7%	27,4%	25,0%	31,3%	0,0%	24,6%
	4.Sınıf	n	51	34	16	2	1	104
		%	22,3%	20,7%	40,0%	12,5%	16,7%	22,9%
Toplam	n	229	164	40	16	6	455	
	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Tablo 3.20’de görüldüğü gibi 1.sınıfların %14,0’ü (n=32), 2.sınıfların %41,0’u (n=94), 3.sınıfların %22,7’si (n=52) ve 4.sınıfların %22,3’ü (n=51) kesinlikle katılıyorum; 1.sınıfların %20,1’i (n=33), 2.sınıfların %31,7’si (n=52), 3.sınıfların %27,4’ü (n=45) ve 4.sınıfların %20,7’si (n=34) katılıyorum; 1.sınıfların %20,0’i (n=8), 2.sınıfların %15,0’i (n=6), 3.sınıfların %25,0’i (n=10) ve 4.sınıfların %40,0’i (n=16) ne katılıyorum ne de katılmıyorum; 1.sınıfların %12,5’i (n=2), 2.sınıfların %43,8’i (n=7), 3.sınıfların %31,3’ü (n=5) ve

Tablo 3.22’de görüldüğü gibi il merkezinde ikamet edenlerin %68,8’i (n=37), ilçe merkezinde ikamet edenlerin %29,3’ü (n=17), kasabada ikamet edenlerin %5,2’si (n=3) ve köyde ikamet edenlerin %1,7’si (n=1) kesinlikle katılıyorum; il merkezinde ikamet edenlerin %59,0’u (n=59), ilçe merkezinde ikamet edenlerin %30,0’u (n=30), kasabada ikamet edenlerin %4,0’ü (n=4) ve köyde ikamet edenlerin %7,0’si (n=7) katılıyorum; il merkezinde ikamet edenlerin %57,8’i (n=67), ilçe merkezinde ikamet edenlerin %27,6’sı (n=32), kasabada ikamet edenlerin %8,6’sı (n=10) ve köyde ikamet edenlerin %6,0’i (n=7) ne katılıyorum ne de katılmıyorum; il merkezinde ikamet edenlerin %64,0’ü (n=80 ilçe merkezinde ikamet edenlerin %29,6’sı (n=37), kasabada ikamet edenlerin %1,6’sı (n=2) ve köyde ikamet edenlerin %4,8’i (n=6) katılmıyorum ve il merkezinde ikamet edenlerin %67,9’u (n=38), ilçe merkezinde ikamet edenlerin %25,0’i (n=14), kasabada ikamet edenlerin %0,0’ı (n=0) ve köyde ikamet edenlerin %7,1’i (n=4) kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüşlerini belirtmektedir.

Tablo 3.23 Yaşadıkları Yer ile Olabildiğince Kalabalıktan Uzak Kalmayı Tercih Ederim İfadesi Arasındaki Kramer V Değeri

	Değer	P
Cramer's V	,173	,324

Tablo 3.23’te görüldüğü gibi yaşadıkları yer ile olabildiğince kalabalıktan uzak kalmayı tercih ederim ifadesi arasında ilişki bulunmaktadır ($p>0,05$). Kramer V değeri %17,3 (yani 0-30 arası değerler düşük aralığına girmekte) olduğundan yaşadığı yer ile olabildiğince kalabalıktan uzak kalmayı tercih ederim ifadesi arasında zayıf ilişki olduğu görülmektedir.

Araştırmada ‘Yaşadıkları yer ile ve sosyalleşmeye ilişkin ifadeler arasında ilişki var mıdır?’ probleminin alt probleminin ‘Yaşadıkları yer ile ailem benim fikir ve davranışlarıma her zaman hoş görülür davranır ifadesi arasında ilişki var mıdır?’ sonuçları şu şekildedir:

Tablo 3.24 Yaşadıkları Yer ile Ailem Benim Fikir ve Davranışlarıma Her Zaman Hoş Görülü Davranır İfadesi Çapraz Tablosu

			Ailem Benim Fikir Ve Davranışlarıma Her Zaman Hoş Görülü Davranır					Toplam
			Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Ne katılıyorum ne de katılmıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum	
Ailenizin ikamet ettiği yer	İl merkezi	n	84	115	61	17	4	281
		%	65,1%	61,5%	62,2%	51,5%	50,0%	61,8%
	İlçe merkezi	n	34	54	28	11	3	130
		%	26,4%	28,9%	28,6%	33,3%	37,5%	28,6%
	Kasaba	n	4	9	2	4	0	19
		%	3,1%	4,8%	2,0%	12,1%	0,0%	4,2%
	Köy	n	7	9	7	1	1	25
		%	5,4%	4,8%	7,1%	3,0%	12,5%	5,5%
Toplam		n	129	187	98	33	8	455
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 3.24'te görüldüğü gibi il merkezinde ikamet edenlerin %65,1'i (n=84), ilçe merkezinde ikamet edenlerin %26,4'ü (n=34), kasabada ikamet edenlerin %3,1'i (n=4) ve köyde ikamet edenlerin %5,4'ü (n=7) kesinlikle katılıyorum; il merkezinde ikamet edenlerin %61,5'i (n=115), ilçe merkezinde ikamet edenlerin %28,9'u (n=54), kasabada ikamet edenlerin %4,8'i (n=9) ve köyde ikamet edenlerin %4,8'i (n=9) katılıyorum; il merkezinde ikamet edenlerin %62,2'si (n=61), ilçe merkezinde ikamet edenlerin %28,6'sı (n=28), kasabada ikamet edenlerin %2,0'si (n=2) ve köyde ikamet edenlerin %7,1'i (n=7) ne katılıyorum ne de katılmıyorum; il merkezinde ikamet edenlerin %51,5'i (n=17) ilçe merkezinde ikamet edenlerin %33,3'ü (n=11), kasabada ikamet edenlerin %12,1'i (n=4) ve köyde ikamet edenlerin %3,0'ü (n=1) katılmıyorum ve il merkezinde ikamet edenlerin %50,0'si (n=4), ilçe merkezinde ikamet edenlerin %37,5'i (n=3), kasabada ikamet edenlerin %0,0'ı (n=0) ve köyde ikamet edenlerin %12,5'i (n=1) kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüşlerini belirtmektedir.

Tablo 3.25 Yaşadıkları Yer ile Ailem Benim Fikir ve Davranışlarıma Her Zaman Hoş Görülü Davranır İfadesi Arasındaki Kramer V Değeri

	Değer	P
Cramer's V	,151	,585

Tablo 3.25'te görüldüğü gibi yaşadıkları yer ile ailem benim fikir ve davranışlarıma her zaman hoş görülür ifadesi arasında ilişki bulunmaktadır ($p>0,05$). Kramer V değeri %15,1 (yani 0-30 arası değerler orta aralığına girmekte) olduğundan yaşadıkları yer ile ailem benim fikir ve davranışlarıma her zaman hoş görülür ifadesi arasında zayıf ilişki olduğu görülmektedir.

Araştırmada 'Yaşadıkları yer ile ve sosyalleşmeye ilişkin ifadeler arasında ilişki var mıdır?' probleminin alt probleminin 'Yaşadıkları yer ile okul bireyin, toplumsal ve kişisel değerlere saygının benimsenmesinde önemli rol oynar ifadesi arasında ilişki var mıdır?' sonuçları şu şekildedir:

Tablo 3.26 Yaşadıkları ile Okul Bireyin, Toplumsal ve Kişisel Değerlere Saygının Benimsenmesinde Önemli Rol Oynar İfadesi Çapraz Tablosu

			Okul Bireyin, Toplumsal ve Kişisel Değerlere Saygının Benimsenmesinde Önemli Rol Oynar					Toplam
			Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Ne katılıyorum ne de katılmıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum	
Ailenizin ikamet ettiği yer	İl merkezi	n	117	129	24	7	4	281
		%	65,7%	61,1%	57,1%	38,9%	66,7%	61,8%
	İlçe merkezi	n	44	64	15	6	1	130
		%	24,7%	30,3%	35,7%	33,3%	16,7%	28,6%
	Kasaba	n	8	6	2	2	1	19
		%	4,5%	2,8%	4,8%	11,1%	16,7%	4,2%
	Köy	n	9	12	1	3	0	25
		%	5,1%	5,7%	2,4%	16,7%	0,0%	5,5%
Toplam		n	178	211	42	18	6	455
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 3.26'da görüldüğü gibi il merkezinde ikamet edenlerin %65,7'si (n=117), ilçe merkezinde ikamet edenlerin %24,7'si (n=44), kasabada ikamet edenlerin %4,5'i (n=8) ve köyde ikamet edenlerin %5,1'i (n=9) kesinlikle katılıyorum; il merkezinde ikamet edenlerin %61,1'i (n=129), ilçe merkezinde ikamet edenlerin %30,3'ü (n=64), kasabada ikamet edenlerin %2,8'i (n=6) ve köyde ikamet edenlerin %5,7'si (n=12) katılıyorum; il merkezinde ikamet edenlerin %57,1'si (n=24), ilçe merkezinde ikamet edenlerin %35,7'si (n=15), kasabada ikamet edenlerin %8,8'i (n=2) ve köyde ikamet edenlerin %2,4'ü (n=1) ne katılıyorum ne de katılmıyorum; il merkezinde ikamet edenlerin %38,9'u (n=7) ilçe

merkezinde ikamet edenlerin %33,3'ü (n=6), kasabada ikamet edenlerin %11,1'i (n=2) ve köyde ikamet edenlerin %16,7'si (n=3) katılmıyorum ve il merkezinde ikamet edenlerin %66,7'si (n=4), ilçe merkezinde ikamet edenlerin %16,7'si (n=1), kasabada ikamet edenlerin %16,7'si (n=1) ve köyde ikamet edenlerin %0,0'ı (n=0) kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüşlerini belirtmektedir.

Tablo 3.27 Yaşadıkları Yer ile Okul Bireyin, Toplumsal ve Kişisel Değerlere Saygının Benimsenmesinde Önemli Rol Oynar İfadesi Arasındaki Kramer V Değeri

	Değer	P
Cramer's V	,182	,240

Tablo 3.27'de görüldüğü gibi yaşadıkları yer ile okul bireyin, toplumsal ve kişisel değerlere saygının benimsenmesinde önemli rol oynar ifadesi arasında ilişki bulunmaktadır ($p>0,05$). Kramer V değeri %18,2 (yani 0-30 arası değerler orta aralığına girmekte) olduğundan yaşadıkları yer ile okul bireyin, toplumsal ve kişisel değerlere saygının benimsenmesinde önemli rol oynar ifadesi arasında zayıf ilişki olduğu görülmektedir.

Araştırmada 'Yaşadıkları yer ile ve sosyalleşmeye ilişkin ifadeler arasında ilişki var mıdır?' probleminin alt probleminin 'Yaşadıkları yer ile herkes kültür ve değerlerini özgürce yaşayabilmeli ve ifade edebilmeli ifadesi arasında ilişki var mıdır?' sonuçları şu şekildedir:

Tablo 3.28 Yaşadıkları Yer İle Herkes Kültür ve Değerlerini Özgürce Yaşayabilmeli ve İfade Edebilmeli İfadesi Çapraz Tablosu

			Herkes Kültür ve Değerlerini Özgürce Yaşayabilmeli ve İfade Edebilmeli					Toplam
			Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Ne katılıyorum ne de katılmıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum	
Ailenizin ikamet ettiği yer	İl merkezi	n	140	106	25	7	3	281
		%	61,1%	64,6%	62,5%	43,8%	50,0%	61,8%
	İlçe merkezi	n	68	43	12	5	2	130
		%	29,7%	26,2%	30,0%	31,3%	33,3%	28,6%
	Kasaba	n	8	6	2	2	1	19
		%	3,5%	3,7%	5,0%	12,5%	16,7%	4,2%
	Köy	n	13	9	1	2	0	25
		%	5,7%	5,5%	2,5%	12,5%	0,0%	5,5%
Toplam		n	229	164	40	16	6	455
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 3.28’de görüldüğü gibi il merkezinde ikamet edenlerin %61,1’i (n=140), ilçe merkezinde ikamet edenlerin %29,7’si (n=68), kasabada ikamet edenlerin %3,5’i (n=8) ve köyde ikamet edenlerin %5,7’si (n=13) kesinlikle katılıyorum; il merkezinde ikamet edenlerin %64,6’sı (n=106), ilçe merkezinde ikamet edenlerin %26,2’si (n=43), kasabada ikamet edenlerin %3,7’si (n=6) ve köyde ikamet edenlerin %5,5’i (n=9) katılıyorum; il merkezinde ikamet edenlerin %62,5’i (n=25), ilçe merkezinde ikamet edenlerin %30,0’u (n=12), kasabada ikamet edenlerin %5,0’i (n=2) ve köyde ikamet edenlerin %2,5’i (n=1) ne katılıyorum ne de katılmıyorum; il merkezinde ikamet edenlerin %43,8’i (n=7) ilçe merkezinde ikamet edenlerin %31,3’ü (n=5), kasabada ikamet edenlerin %12,5’i (n=2) köyde ikamet edenlerin %12,5’i (n=2) katılmıyorum ve il merkezinde ikamet edenlerin %50,0’si (n=3), ilçe merkezinde ikamet edenlerin %33,3’ü (n=2), kasabada ikamet edenlerin %16,7’si (n=1) ve köyde ikamet edenlerin %0,0’ı (n=6) kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüşlerini belirtmektedir.

Tablo3.29 Yaşadıkları Yer ile Herkes Kültür ve Değerlerini Özgürce Yaşayabilmeli ve İfade Edebilmeli İfadesi Arasındaki Kramer V Değeri

	Value	P
Cramer's V	,144	,660

Tablo 3.29’da görüldüğü gibi yaşadığı yer ile herkes kültür ve değerlerini özgürce yaşayabilmeli ve ifade edebilmeli ifadesi arasında ilişki bulunmaktadır ($p>0,05$). Kramer V değeri %14,4 (yani 0-30 arası değerler orta aralığına girmekte) olduğundan yaşadığı yer ile herkes kültür ve değerlerini özgürce yaşayabilmeli ve ifade edebilmeli ifadesi arasında zayıf bir ilişki olduğu görülmektedir.

Araştırmanın rekreatif etkinliklere katılımında etkili olan boş zaman faktörlerini ölçen boş zaman motivasyon ölçeği Beard ve Ragheb (1980)’den alınmıştır. İlgili yazın incelendiğinde ‘Boş zaman motivasyon ölçeği’ 4 faktörden (entelektüel, sosyal, yeterlilik – ustalık, itici – çekici) oluştuğu görülmektedir.

Tablo 3. 30 Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Boş Zaman Motivasyon Düzeyleri

Faktörler	İfadeler	Toplam (n=455)	
		Ort.	Std. Sapma
Entelektüel	6. Yeni şeyler keşfetmek için	1,74	0,75
	3. Yeni fikirler edinmek için	1,8	0,72
	5. Bilgimi artırmak için	1,8	0,77
	7. Yaratıcı olmak için	1,92	0,87
	8. Hayal gücümü kullanmak için	1,98	0,87
	4. Kendim hakkında daha fazla bilgi edinmek için	2,06	0,9
	1. Etrafımdaki olaylardan haberdar olmak için	2,27	0,95
	2. Merakımı gidermek için	2,34	0,98
Sosyal	13. Düşüncelerimi, hislerimi ve fiziksel yeteneklerimi ortaya çıkarmak için	1,97	0,81
	14. Sosyal olarak yetenekli ve becerikli olmak için	2,06	0,87
	12. Yeni ve farklı insanlarla tanışmak için	2,09	0,87
	10. Diğerleri ile etkileşim halinde olmak için	2,17	0,88
	9. Başkaları ile arkadaşlık kurmak için	2,24	0,95
	11. Yakın dostluklar kurmak için	2,35	1
	15. Ait olma hissi elde etmek için	2,64	1,1
	16. Diğerlerinin saygısını kazanmak için	2,75	1,17
Yeterlilik – Ustalık	20. Aktif olmak için	1,91	0,79
	21. Fiziksel beceri ve yetenekleri geliştirmek için	2,09	0,99
	19. Yeteneklerimi ve becerilerimi yapmayı geliştirmek için	2,11	0,91
	23. Fiziksel yeteneklerimi kullanmak için	2,19	0,94
	24. Fiziksel formumu geliştirmek için	2,35	1,05
	22. Fiziksel şeklimi korumak için	2,38	1,01
	18. Yeteneklerimi göstermede iyi olmak için	2,52	1,08
	17. Yeteneklerimi ispatlamak için	2,6	1,14

İtici – Çekici	28. Zihinsel olarak rahatlamak için	1,87	0,79
	31. Stres ve gerilimden kaçınmak için	1,87	0,79
	32. Zamanımı rutinlikten çıkarmak için	1,88	0,89
	30. Dinlenmek için	1,97	0,83
	27. Fiziksel olarak rahatlamak için	2,13	0,92
	29. Günlük koşuşturmalardan kaçınmak için	2,16	0,96
	26. Bazen yalnız kalmayı sevdiğim için	2,38	1,1
	25. Hafiflemek için	2,41	1,02

n=455; Ölçekte 1 kesinlikle katılıyorum ve 5 kesinlikle katılmıyorum anlamındadır. Tablo ortalaması en yüksekten en düşüğe göre sıralanmıştır.

Tablo 3.30 genel olarak incelendiğinde ‘Yeni şeyler keşfetmek’ (1,74) ifadesi en yüksek ortalamaya sahiptir. Bu ifadeyi ‘Yeni fikirler edinmek için’ (1,80), ‘Bilgimi artırmak için’ (1,80), ‘Zihinsel olarak rahatlamak için’ ve ‘Stres ve gerilimden kaçınmak için’ (1,87), ‘Zamanımı rutinlikten çıkarmak için’ (1,88) oranları ile takip etmektedir. En düşük ortalama ise ‘Diğerlerinin saygısını kazanmak için’ (2,75) ifadesi sahiptir. Bu ortalamayı ‘Ait olma hissi elde etmek için’ (2,64), ‘Yeteneklerimi ispatlamak için’ (2,60), ‘Yeteneklerimi göstermede iyi olmak için’ (2,52) ve ‘Hafiflemek için’ (2,41) takip etmektedir.

Araştırmanın motivasyon toplam puanları ve alt ölçekleri arasındaki ilişkileri şu şekilde gösterilmiştir:

Tablo 3. 31 Motivasyon Toplam Puanları ve Alt Ölçekleri Arasındaki İlişkiler Pearson Korelasyon Testi (n=455)

	Entelektüel	Sosyal	Yeterlilik – Uсталık	İtici – Çekici	Motivasyon Genel
Entelektüel	1				
Sosyal	,617**	1			
Yeterlilik- Uсталık	,590**	,667**	1		
İtici - Çekici	,509**	,480**	,568**	1	
Motivasyon Genel	,810**	,840**	,872**	,772**	1

**p<0,01

Tablo 3. 31 incelendiğinde Motivasyon ölçeği ile alt faktörleri arasında güçlü, pozitif yönlü ilişki bulunmaktadır. Motivasyon ölçeği ile alt faktörleri arasında en güçlü ilişkiye ‘Yeterlilik - Uсталık’ faktörü (.872) sahiptir. Bu faktörü ‘Sosyal’ faktör (.840) ve

‘Entelektüel’ faktör (,810) takip etmektedir. En düşük ilişkiye ise ‘İtici – Çekici’ faktörü (0,772) takip etmektedir.

Araştırmada ‘Sosyalleşmeye ilişkin ifadeler ile motivasyon toplam puanları arasındaki ilişki var mıdır?’ probleminin sonuçları şu şekildedir:

Tablo 3. 32 Sosyalleşmeye İlişkin İfadeler ile Motivasyon Toplam Puanları Arasındaki İlişkiler Spearman Rho Korelasyon Testi (n=455)

İfadeler	Motivasyon Genel
1. Olabildiğince kalabalıktan uzak kalmayı tercih ederim	0,031
2. Toplum içerisinde insanlarla iletişim kurmada seçici davranırım	,146**
3. İnsanlar toplum içerisinde benimle kolayca diyalog kurabilirler	,185**
4. Toplumsal olaylarda genellikle topluma liderlik yaparım	,192**
5. Her türlü sosyal etkinliklere katılmaktan hoşlanırım	,244**
6. Toplum içerisinde insanlarla tartışmaktan ziyade insanlara yardım etmeyi tercih ederim	,109*
7. Toplumsal olaylarda toplumu yönlendirmekte başarılıyım (Örneğin sönük geçen bir toplantıda yol gösterici rolü)	,208**
8. Yeni tanıştığım insanlarla diyalog kurmaktan çekinirim	0,01
9. Toplum içerisinde çoğunlukla kendimi yalnız hissederim	-,112*
10. Toplum içerisinde başkaları ile kolaylıkla iletişim kurarım	,183**
11. Toplumsal etkinliklere katılan insanlar kendisiyle barışık olur	,206**
12. Toplumsal etkinliklere katılım ile kişisel beceri ve yeteneklerimi keşfedebilir ve ifade edebilirim	,293**
13. Toplum içerisinde sevdiğim insanlarla birlikte olduğumda keder ve dertlerimi unutturum	,231**
14. Toplumda insanların özgürce davranmalarına izin verilse toplumun daha iyi olacağı kanısındayım	,269**
15. Toplumsal kurallara uymayan insanları haklı görmem	,112*
16. Toplumsal değerlere bağlı bir kişiliğe sahip birisiyim (gelenek töre inançlar)	,134**
17. Toplumsal değerlere aykırı davranan bireylerin davranışları beni rahatsız eder	,126**
18. Toplumsal uzlaşmayı bozan davranış sahiplerine hoşgörülü davranmam	,127**
19. Aileyle ilgili kararların alınmasında katkıda bulunurum	,187**
20. Aile büyüklerinin kararlarına her zaman itaat etmekten hoşlanmam	0,056
21. Ailem benim fikir ve davranışlarıma her zaman hoş görülü davranır	,187**
22. Ailenizin değer yargıları ile toplumun değer yargıları arasındaki farklılık beni fazla etkilemez	0,054
23. Ailem arkadaş çevremi belirlemede etkin rol oynar	,103*
24. İnsanların benim davranışlarımı yargılamaya ya da yönetmeye çalışmasından rahatsız olurum	,159**
25. Okul farklı kültürdeki insanların tanışmasını ve böylece toplumsal bütünleşmenin etkin faktörüdür	,235**
26. Okul bireyin, toplumsal ve kişisel değerlere saygının benimsenmesinde önemli rol oynar	,329**
27. Toplumsal aktivitelere katılmakta yaş, cinsiyet ve inanç vb ayırım yapmaktan hoşlanmam	,141**
28. Toplum içerisinde başkalarının ihtiyacı olduğu zaman kendime ters düşse de o davranışı yaparım	0,073
29. Yeni insanlarla tanışıp sosyal aktiviteler yapmaktan hoşlanırım	,327**
30. Okul farklı insan grupları arasında toplumsal diyalogun ilk adımıdır	,239**
31. Farklı kültürdeki değer anlayışlarına saygılı davranmayı tercih ederim	,172**
32. Herkes kültür ve değerlerini özgürce yaşayabilmeli ve ifade edebilmeli	,191**
33. Farklı kültür anlayışları toplumsal barışın temel dinamiğidir	,248**
34. Bizi diğer kültürlerden farklı klan değer; farklı kültürlerin barış ve uyum içerisinde yaşamasıdır	,215**

**p<0,01

Tablo 3. 32’de görüldüğü gibi motivasyon toplam puanları ile sosyalleşmeye ilişkin ‘Olabilirdiğince kalabalıktan uzak kalmayı tercih ederim’, ‘Yeni tanıştığım insanlarla diyalog kurmaktan çekinirim’, ‘Aile büyüklerinin kararlarına her zaman itaat etmekten hoşlanmam’, ‘Ailenizin değer yargıları ile toplumun değer yargıları arasındaki farklılık beni fazla etkilemez’ ve ‘Toplum içerisinde başkalarının ihtiyacı olduğu zaman kendime ters düşse de o davranışı yaparım’ ifadeler arasında ilişki bulunmamaktadır. ‘Toplum içerisinde çoğunlukla kendimi yalnız hissederim’ (-,112) ifadesinde ise negatif bir ilişki bulunmaktadır. ‘Yeni insanlarla tanışıp sosyal aktiviteler yapmaktan hoşlanırım’ (,327) ve ‘Okul bireyin, toplumsal ve kişisel değerlere saygının benimsenmesinde önemli rol oynar’ (,329) ifadelerinde orta düzeyli bir ilişki bulunmaktadır (31 – 60 arası değerler orta aralığına girmekte). ‘Toplumsal etkinliklere katılım ile kişisel beceri ve yeteneklerimi keşfedebilir ve ifade edebilirim’ (,293), ‘Toplumda insanların özgürce davranmalarına izin verilse toplumun daha iyi olacağı kanısındayım’ (,269) ve ‘Farklı kültür anlayışları toplumsal barışın temel dinamiğidir’ (,248) ifadeleri ise düşük bir ilişki olup orta aralığına giren ifadeleri takip eden en yüksek değerlerdir (0 – 30 arası değerler düşük aralığına girmekte).

Araştırmada ‘Sosyalleşmeye ilişkin ifadeler ile motivasyon alt ölçekleri arasındaki ilişki var mıdır?’ probleminin sonuçları şu şekildedir:

Tablo 3. 33 Sosyalleşmeye İlişkin İfadeler ile Motivasyon Alt Ölçekleri Arasındaki İlişkiler Spearman Rho Korelasyon Testi (n=455)

İfadeler	Entelektüel	Sosyal	Yeterlilik – Uсталık	İtici – Çekici
1. Olabildiğince kalabalıktan uzak kalmayı tercih ederim	-0,045	-,021	,055	,132*
2. Toplum içerisinde insanlar ile iletişim kurmada seçici davranırım	,110*	,071	,172*	,166*
3. İnsanlar toplum içerisinde benimle kolayca diyalog kurabilirler	,188**	,158**	,152**	,102*
4. Toplumsal olaylarda genellikle topluma liderlik yaparım	,193**	,135**	,172*	,159**
5. Her türlü sosyal etkinliklere katılmaktan hoşlanırım	,210**	,258**	,162**	,138**
6. Toplum içerisinde insanlar ile tartışmaktan ziyade insanlara yardım etmeyi tercih ederim	,214**	,112*	,029	,052
7. Toplumsal olaylarda toplumu yönlendirmekte başarılıyım (Örneğin sönük geçen bir toplantıda yol gösterici rolü)	,169**	,171**	,175**	,136**
8. Yeni tanıştığım insanlarla diyalog kurmaktan çekinirim	-0,083	,029	,003	,025
9. Toplum içerisinde çoğunlukla kendimi yalnız hissederim	-,142**	-,098*	-,061	-,036
10. Toplum içerisinde başkaları ile kolaylıkla iletişim kurarım	,234**	,150**	,130**	,121**
11. Toplumsal etkinliklere katılan insanlar kendisiyle barışık olur	,256**	,151**	,146**	,152**
12. Toplumsal etkinliklere katılım ile kişisel beceri ve yeteneklerimi keşfedebilir ve ifade edebilirim	,305**	,227**	,251**	,163**
13. Toplum içerisinde sevdiğim insanlarla birlikte olduğumda keder ve dertlerimi unuturum	,249**	,203**	,123**	,177**
14. Toplumda insanların özgürce davranmalarına izin verilse toplumun daha iyi olacağı kanısındayım	,278**	,183**	,200**	,223**
15. Toplumsal kurallara uymayan insanları haklı görmem	,133**	,093*	,067	,059
16. Toplumsal değerlere bağlı bir kişiliğe sahip birisiyim (gelenek töre inançlar)	,095*	,118*	,141**	,085
17. Toplumsal değerlere aykırı davranan bireylerin davranışları beni rahatsız eder	,118*	,118*	,121**	,033
18. Toplumsal uzlaşmayı bozan davranış sahiplerine hoşgörülü davranmam	,143**	,102*	,116*	,049
19. Aileyle ilgili kararların alınmasında katkıda bulunurum	,260**	,184**	,104	,142**
20. Aile büyüklerinin kararlarına her zaman itaat etmekten hoşlanmam	0,076	,039	,045	,132**
21. Ailem benim fikir ve davranışlarıma her zaman hoş görülü davranır	,196**	,182**	,180**	,086
22. Ailenizin değer yargıları ile toplumun değer yargıları arasındaki farklılık beni fazla etkilemez	0,059	-,029	,078	,107*
23. Ailem arkadaş çevremi belirlemede etkin rol oynar	0,059	,101*	,101	-,001
24. İnsanların benim davranışlarıma yargılamaya ya da yönetmeye çalışmasından rahatsız olurum	,186**	,045	,122**	,165**
25. Okul farklı kültürdeki insanların tanışmasını ve böylece toplumsal bütünleşmenin etkin faktörüdür	,262**	,131**	,191**	,197**
26. Okul bireyin, toplumsal ve kişisel değerlere saygının benimsenmesinde önemli rol oynar	,271**	,161**	,145**	,206**
27. Toplumsal aktivitelere katılmakta yaş, cinsiyet ve inanç vb ayırım yapmaktan hoşlanmam	,159**	,069	,079	,193**
28. Toplum içerisinde başkalarının ihtiyacı olduğu zaman kendime ters düşse de o davranışı yaparım	0,076	,053	,090	,040
29. Yeni insanlarla tanışıp sosyal aktiviteler yapmaktan hoşlanırım	,333**	,313**	,274**	,217**
30. Okul farklı insan grupları arasında toplumsal diyalogun ilk adımıdır	,234**	,199**	,196**	,144**
31. Farklı kültürdeki değer anlayışlarına saygılı davranmayı tercih ederim	,251**	,070	,102*	,177**
32. Herkes kültür ve değerlerini özgürce yaşayabilmeli ve ifade edebilmeli	,260**	,115*	,077	,195**
33. Farklı kültür anlayışları toplumsal barışın temel dinamiğidir	,305**	,151**	,163**	,204**
34. Bizi diğer kültürlerden farklı klan değer; farklı kültürlerin barış ve uyum içerisinde yaşamasıdır	,261**	,165**	,123**	,181**

**p<0,01

Tablo 3. 33'te görüldüğü gibi 'Entelektüel' ölçeği ile 'Olabildiğince kalabalıktan uzak kalmayı tercih ederim' (-0,045), 'Toplum içerisinde çoğunlukla kendimi yalnız hissederim' (-,142) ve 'Yeni tanıştığım insanlarla diyalog kurmaktan çekinirim' (-0,083) ifadeleri arasında negatif bir ilişki bulunmaktadır. 'Toplumsal etkinliklere katılım ile kişisel beceri ve

yeteneklerimi keşfedebilir ve ifade edebilirim' (,305), 'Yeni insanlarla tanışıp sosyal aktiviteler yapmaktan hoşlanırım' (,333) ve 'Farklı kültür anlayışları toplumsal barışın temel dinamiğidir' (,305) ifadeleri ise orta düzeyde bir ilişkiye sahiptir (31 – 60 arası değerler orta aralığına girmekte). 'Toplumda insanların özgürce davranmalarına izin verilse toplumun daha iyi olacağı kanısındayım' (,278), 'Okul farklı kültürdeki insanların tanışmasını ve böylece toplumsal bütünleşmenin etkin faktörüdür' (,262) ve 'Bizi diğer kültürlerden farklı klan değer; farklı kültürlerin barış ve uyum içerisinde yaşamasıdır' (,261) ifadeleri ise düşük bir ilişki olup orta aralığına giren ifadeleri takip eden en yüksek değerlerdir (0 – 30 arası değerler düşük aralığına girmekte). 'Toplumsal değerlere bağlı bir kişiliğe sahip birisiyim (gelenek töre inançlar)' (,095), 'Ailenizin değer yargıları ile toplumun değer yargıları arasındaki farklılık beni fazla etkilemez' (,059), 'Ailem arkadaş çevremde belirlenmesinde etkin rol oynar' (0,059) ve 'Toplum içerisinde başkalarının ihtiyacı olduğu zaman kendime ters düşse de o davranışı yaparım' (,076) ifadeleri ölçek ile arasında bir ilişki bulunmamaktadır.

'Sosyal' ölçeği ile 'Olabilirdi kalabalıktan uzak kalmayı tercih ederim' (-,021), 'Toplum içerisinde çoğunlukla kendimi yalnız hissederim' (-,098) ve 'Ailenizin değer yargıları ile toplumun değer yargıları arasındaki farklılık beni fazla etkilemez' (-,029) ifadeleri arasında negatif bir ilişki bulunmaktadır. 'Yeni insanlarla tanışıp sosyal aktiviteler yapmaktan hoşlanırım' (,313) ifadesi ölçek ile orta düzeyli bir ilişki bulunmaktadır (31 – 60 arası değerler orta aralığına girmekte). 'Her türlü sosyal etkinliklere katılmaktan hoşlanırım' (,258) ve 'Toplumsal etkinliklere katılım ile kişisel beceri ve yeteneklerimi keşfedebilir ve ifade edebilirim' (0,227) ifadeleri ise düşük bir ilişki olup orta aralığına giren ifadeleri takip eden en yüksek değerlerdir (0 – 30 arası değerler düşük aralığına girmekte). 'Toplum içerisinde insanlarla iletişim kurmada seçici davranırım' (,071), 'Yeni tanıştığım insanlarla diyalog kurmaktan çekinirim' (,029), 'Aile büyüklerinin kararlarına her zaman itaat etmekten hoşlanmam' (,039), 'İnsanların benim davranışlarımı yargılamaya ya da yönetmeye çalışmasından rahatsız olurum' (,045), 'Toplumsal aktivitelere katılmakta yaş, cinsiyet ve inanç vb ayırım yapmaktan hoşlanmam' (,069), 'Toplum içerisinde başkalarının ihtiyacı olduğu zaman kendime ters düşse de o davranışı yaparım' (,053) ve 'Farklı kültürdeki değer anlayışlarına saygılı davranmayı tercih ederim' (,070) ifadeleri ölçek ile arasında bir ilişki bulunmamaktadır.

'Yeterlilik – Uсталık' ölçeği ile 'Toplum içerisinde çoğunlukla kendimi yalnız hissederim' (-,061) ifadesi arasında negatif bir ilişki bulunmaktadır. 'Yeni insanlarla tanışıp sosyal aktiviteler yapmaktan hoşlanırım' (,274) ve (Toplumsal etkinliklere katılım ile kişisel

beceri ve yeteneklerimi keşfedebilir ve ifade edebilirim) ifadeleri ölçek ile zayıf bir ilişki bulunmaktadır (0 – 30 arası değerler düşük aralığına girmekte). ‘Olabildiğince kalabalıktan uzak kalmayı tercih ederim’ (,055), ‘Toplum içerisinde insanlarla tartışmaktan ziyade insanlara yardım etmeyi tercih ederim’ (,029), ‘Yeni tanıştığım insanlarla diyalog kurmaktan çekinirim’ (,003), ‘Toplumsal kurallara uymayan insanları haklı görmem’ (,067), ‘Aile büyüklerinin kararlarına her zaman itaat etmekten hoşlanmam’ (,045), ‘Ailenizin değer yargıları ile toplumun değer yargıları arasındaki farklılık beni fazla etkilemez’ (,078), ‘Toplumsal aktivitelere katılmakta yaş, cinsiyet ve inanç vb. ayırım yapmaktan hoşlanmam’ (,079), ‘Toplum içerisinde başkalarının ihtiyacı olduğu zaman kendime ters düşse de o davranışı yaparım’ (,090) ve ‘Herkes kültür ve değerlerini özgürce yaşayabilmeli ve ifade edebilmeli’ (,077) ifadeleri ölçek ile arasında ilişki bulunmamaktadır.

‘İtici – Çekici’ ölçeği ile ‘Toplum içerisinde çoğunlukla kendimi yalnız hissederim’ (-,036) ve ‘Ailem arkadaş çevrem belirlenmesinde etkin rol oynar’ (-,001) ifadeleri arasında negatif bir ilişki bulunmaktadır. ‘Yeni insanlarla tanışıp sosyal aktiviteler yapmaktan hoşlanırım’ (,217) ve ‘Toplumda insanların özgürce davranmalarına izin verilse toplumun daha iyi olacağı kanısındayım’ (,223) ifadeleri ölçek ile düşük bir ilişki bulunmaktadır. ‘Toplum içerisinde insanlarla tartışmaktan ziyade insanlara yardım etmeyi tercih ederim’ (,052), ‘Yeni tanıştığım insanlarla diyalog kurmaktan çekinirim’ (,025), ‘Toplumsal kurallara uymayan insanları haklı görmem’ (,059), ‘Toplumsal değerlere bağlı bir kişiliğe sahip birisiyim (gelenek töre inançlar)’ (,085) ‘Toplumsal değerlere aykırı davranan bireylerin davranışları beni rahatsız eder’ (,033) ‘Toplumsal uzlaşmayı bozan davranış sahiplerine hoşgörülü davranmam’ (,049) ‘Ailem benim fikir ve davranışlarıma her zaman hoş görülü davranır’ (,086) ‘Toplum içerisinde başkalarının ihtiyacı olduğu zaman kendime ters düşse de o davranışı yaparım’ (,040) ifadeleri ölçek ile arasında bir ilişki bulunmamaktadır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetlere göre boş zaman motivasyon düzeyleri arasında fark olup olmadığı araştırılmıştır. Sonuçlar şu şekildedir:

Tablo 3. 34 Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyetlere Göre Boş Zaman Motivasyon Düzeyi

Faktörler	İfadeler	Kadın n= 235		Erkek n=220		T - Testi
		Ort.	Std. Sapma	Ort.	Std. Sapma	P
Sosyal	11. Yakın dostluklar kurmak için	2,46	1,02	2,23	0,96	0,01*
	16. Diğerlerinin saygısını kazanmak için	2,91	1,16	2,58	1,16	0,00**
İtici – Çekici	26. Bazen yalnız kalmayı sevdiğim için	2,50	1,11	2,26	1,07	0,02*

*p < 0,05 **p < 0,01

Katılımcıların boş zaman motivasyon düzeylerinin cinsiyetlere göre farklılığını karşılaştırmak amacıyla T – testinden faydalanılmış ve sonuçlar Tablo 3.34’te gösterilmiştir. ‘Yakın dostluklar kurmak için’, ‘Diğerlerinin saygısını kazanmak için’, ‘Bazen yalnız kalmayı sevdiğim için’ sorularında erkek katılımcıların bayan katılımcılara göre daha olumlu baktıkları görülmektedir. T – testi sonucunda ($p= 0,469$) ve Levene testi sonucu ($p=0,748$) olması nedeniyle sonuçların istatistiksel bakımdan anlamlı olmadığı görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin okudukları sınıfa göre boş zaman motivasyon düzeyleri arasında fark olup olmadığı araştırılmıştır. Sonuçlar şu şekildedir:

Tablo 3.35 Katılımcıların Okudukları Sınıflara Göre Rekreatif Etkinliklerine Katılma Düzeyleri

Faktörler	İfadeler	1. Sınıf n=75		2. Sınıf n=164		3. Sınıf n= 112		4. Sınıf n=104		Anova Testi	
		Ort.	Std. Sapma	Ort.	Std. Sapma	Ort.	Std. Sapma	Ort.	Std. Sapma	F	P
Entelektüel	6. Yeni şeyler keşfetmek için	1,89	0,80	1,65	0,65	1,84	0,94	1,66	0,58	2,97	0,03*
	8. Hayal gücümü kullanmak için	2,29	0,94	1,79	0,82	2,04	0,93	1,97	0,74	6,19	0,00**
Sosyal	16. Diğerlerinin saygısını kazanmak için	2,83	1,18	2,56	1,16	3,02	1,19	2,69	1,12	3,62	0,01*

* $p < 0,05$ ** $p < 0,01$

Katılımcıların okudukları sınıfa göre rekreatif etkinliklere katılma düzeylerinin arasında fark olup olmadığının belirlenmesi amacıyla Anova testinden faydalanılmış ve sonuçlar Tablo 3.35’te gösterilmiştir. Anova testi sonucunda ($p= 0,13$) ve varyansların homojenliği testi sonucu ($p=0,613$) olması nedeniyle sonuçların istatistiksel bakımdan anlamlı olmadığı görülmektedir. Yapılan Anova testi sonucunda toplam 32 ifadenin 3’ünde anlamlı sonuç bulunmuştur. Farklılık ‘Yeni şeyler keşfetmek için’ sorusunda 1. sınıf ve 4. sınıf ‘Hayal gücümü kullanmak için’ sorusunda 1. sınıf ve 2. sınıf arasında ve ‘Diğerlerinin saygısını kazanmak için’ sorusunda 2. sınıf ile 3. sınıf arasındadır.

Araştırmanın rekreatif aktivite türünün seçiminde etkili olan faktörleri anket Arslan (2012)’ den alınmıştır. Katılımcıların rekreatif etkinlik türünün seçiminde etkili olan faktörlerin üniversitelere göre ortalamaları şu şekildedir:

Tablo 3.36 Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Rekreatif Aktivite Türünü Seçme Düzeyleri

Faktörler	İfadeler	Toplam (n=455)	
		Ort.	Std. Sapma
Kişisel Uygunluk	4.Zamanının uygun olması	1,76	0,73
	5.Yerinin uygun olması	1,87	0,81
	2.Yeteneklere uygun olması	1,9	0,8
	1.Yaşa uygun olması	1,97	0,85
	3.Maliyetinin yüksek olmaması	2,11	0,93
Yönlendirme	8.Daha önce katılanların tavsiyeleri	2,31	0,95
	7.Doktor tavsiyesi	2,39	0,95
	6. TV'deki sağlıklı yaşam programları	3,08	1,1
Ortam	9.Ortamda kendini rahat hissetme	1,8	0,82
	10.Arkadaşlara eşlik etme	2,02	0,89

n=455; Ölçekte 1 kesinlikle katılıyorum ve 5 kesinlikle katılmıyorum anlamındadır. Tablo ortalaması en yüksekten en düşüğe göre sıralanmıştır.

Tablo 3.36 genel olarak incelendiğinde rekreatif etkinlik türünü seçmede en yüksek ortalamaya (1,76) ile ‘Zamanımın uygun olması’ sahiptir. Bunu (1,80) ile ‘Ortamda rahat hissetme’ ve ‘Yerinin uygun olması’ (1,87) ortalaması ile soruları takip etmektedir. En düşük ortalamaya ise (3,08) ‘TV'deki sağlıklı yaşam programları’ sorusu sahiptir. Bunu (2,39) ortalamayı ile ‘Doktor tavsiyesi’ ve (2,31) ile ‘Daha önceki katılanların tavsiyeleri’ takip etmektedir. ‘TV'deki sağlıklı yaşam programları’ en düşük ortalamaya sahip olması üniversite öğrencilerinin TV programlarına karşı bir güven problemi yaşadıklarını ve üniversite öğrencilerinin toplumsal olarak üst katmanda yer alması yani; sıradan bir insana karşı daha donanımlı olmasından dolayı öğrencilerin TV'deki sağlıklı yaşam programlarına karşı toplumdaki diğer insanlar gibi hazır bilgiye karşı körü körüne bağlanmadıklarını göstermektedir. ‘Zamanımın uygun olması’ sorusu ise üniversitedeki ders programlarının ağırlığı ve yoğunluğu düşünüldüğünde ve ayrıca Tablo 3.4'te de görüleceği üzere öğrencilerin rekreatif etkinlik türünün seçiminde en yüksek değere sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin rekreatif aktivite türünün seçiminde etkili olan faktörler belirlenmesi amacıyla faktör analizi yapılmıştır. Rekreatif aktivite türünün seçiminde etkili olan faktörler şu şekildedir:

Tablo 3.37 Rekreatif Aktivite Türünün Seçiminde Etkili Olan Faktörler

İfadeler	Faktörler		
	Kişisel Uygunluk	Yönlendirme	Ortam
1.Yaşa uygun olması	0,81		
2.Yeteneklere uygun olması	0,81		
3.Zamanının uygun olması	0,64		
5.Yerinin uygun olması	0,53		
6.TV'deki sağlıklı yaşam programları		0,79	
7.Doktor tavsiyesi		0,80	
8.Daha önce katılanların tavsiyeleri		0,60	
9.Ortamda kendini rahat hissetme			0,76
10.Arkadaşlara eşlik etme			0,73
Güvenilirlik Katsayısı (Cronbach Alpha):	0,76	0,73	0,71
Varyans açıklama oranı (%):	23,22	19,17	21,32
Toplam varyansı açıklama oranı (%) :63,713 KMO: 0,768			
Bartlett Küresellik Testi: 1041,057 p= 0,000			

Tablo 3.37’de görüleceği üzere öğrencilerin rekreasyon etkinliklerini neden tercih ettiklerini belirlemek amacıyla yapılan faktör analizi yapılmıştır. Anketin geçerliliğini sağlamak maksadıyla ölçekte bulunan 10 ifade Varimax döndürme yöntemiyle faktör analizine tabi tutulmuş, ardından güvenilirlik analizleri yapılmıştır. Yapılan faktör analizi sonucunda eş değeri 0,5’den küçük olan 1 ifade analizden çıkarılmış (maliyetinin yüksek olmaması) ve analiz tekrar edilerek 3 faktör bulunmuştur. İlgili yazın incelenerek, etkinlik türünün seçmesinde etkili olan faktörler önem sırasına göre; ‘Kişisel Uygunluk’, ‘Ortam’ ve ‘Yönlendirme’ faktörleri olarak adlandırılmışlardır.

‘Kişisel Uygunluk Faktörü’ öğrencilerin rekreatif aktivitelere seçmesinde en önemli olan faktördür. Maddelerin ‘Kişisel Uygunluk Faktörü’ üzerindeki ağırlıklarına bakıldığında ise yaşa, yeteneklere, zamana ve yerinin uygun olması gibi önemli etkenler bulunmuştur. İkinci önemli olan faktör ‘Ortam Faktörü’dür. Maddelerin faktör üzerindeki ağırlıklarına bakıldığında kendini rahat hissetme arkadaşlara eşlik etmeye göre daha önemlidir. Kişilerin etkinlikleri seçmesinde üçüncü faktör ‘Yönlendirme Faktörü’dür. Maddelerin faktör üzerindeki ağırlıklarına bakıldığında doktor tavsiyesi, TV’deki yaşam programları ve daha önceki katılanların tavsiyeleri önemlidir. Doktor tavsiyesi TV’deki yaşam programlarına göre nispeten daha önemlidir. Ayrıca doktor tavsiyesi, TV’deki yaşam programları ve daha önce katılanların tavsiyeleri sayesinde öğrenciler üzerinde rekreasyon aktivitelerinin sağlığa

katkıları ile ilgili olarak bilinç (farkındalık) oluştuğu ve öğrencilerin bunları dikkate alarak aktivitelere yöneldikleri söylenebilmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin okudukları sınıflara göre rekreatif etkinliklere katılma nedenleri arasında fark olup olmadığı araştırılmıştır. Sonuçlar şu şekildedir:

Tablo 3.38 Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Okudukları Sınıfa Göre Rekreatif Etkinliklere Katılma Nedenleri

Faktörler	İfadeler	1. Sınıf n=75		2.Sınıf n=164		3.Sınıf n=112		4. Sınıf n=104		Anova Testi	
		Ort.	Std. Sapma	Ort.	Std. Sapma	Ort.	Std. Sapma	Ort.	Std. Sapma	F	P
Yönlendirme	6.TV'deki sağlıklı yaşam programları	2,65	1,11	3,20	1,13	3,20	1,05	3,09	1,04	4,97	0,00*
	7.Doktor tavsiyesi	2,04	0,74	2,45	0,97	2,54	0,98	2,38	0,97	4,74	0,00*

*p < 0,01

Katılımcıların rekreatif etkinliklere katılma nedenlerinin sınıflara göre farklılığını belirlemek amacıyla Anova testinden faydalanılmış ve sonuçlar Tablo 3.38'da gösterilmiştir. Anova testi sonucunda (p= 0,176) ve varyansların homojenliği testi sonucu (p=0,362) olması nedeniyle sonuçların istatistiksel bakımdan anlamlı olmadığı görülmektedir. Yapılan Anova testi sonucunda toplam 10 ifadenin 2'sinde anlamlı sonuç bulunmuştur. Farklılık 'TV'deki sağlıklı yaşam programları' ifadesinde 1. sınıf ile 2.sınıf, 3.sınıf ve 4.sınıf arasındadır. 'Doktor tavsiyesi' ifadesinde ise farklılık 1.sınıf ile 2 ve 3.sınıf arasındadır.

SONUÇ

Sosyalleşme, insanın diğer insanlar ile karşılıklı etkileşimi sonucunda belirli bir toplumun; yapma, duyma ve düşünme biçimlerini öğrenme, benimseme süreci olarak tanımlanmaktadır (Atalay, 2012). Başka bir ifade ile sosyalleşme toplumdaki mevcut ya da beklenen rolleri yerine getirmek için gerekli olan bilgi, beceri, tutum, norm, değer, eğilim ve benlik algılarının özümsemesi sayesinde hayat boyu devam eden bir süreç olarak tanımlanabilmektedir (Nieminen, 1998). Sosyalleşme, bir süreç olarak bireyin doğumuyla başlamakta ve tüm yaşam boyu sürmektedir (İçli, 2002). İnsanlar bu süreç içinde insani vasıflarını ve potansiyellerini geliştirmenin yanı sıra içinde buldukları kültürü ve diğer insanların kendisi hakkındaki beklentilerini öğrenmektedir. Sosyalleşme sürecinde birey kurumsallaşmış normlara uyum sağlamayı öğrenmektedir. Böylece toplumsal düzenin sağlanması ve devam ettirilmesi gerçekleştirilmiş olmaktadır (Doğan, 2010).

Sosyalleşme tek yanlı bir olgu değildir, daha çok karşılıklı olarak insanlar arası etkileşimi ve böylece de değerlerin, normların ve davranış örneklerinin ve rol sistemlerinin değişimini ifade etmektedir. Klaus Heinemann (1999) da sosyalleşmeyi dört boyut olarak incelemektedir. Normatif uygunluk; sosyal rollerin, tekniklerin, sembollerin, normların, değerlerin içselleştirilmesi ve onaylanması... Ben kimliği; sosyal çevrenin gerekleri, arzuları, idealleri ve deneyimleriyle toplumlumla etkileşimi, karşılıklı etkileşimi bozulmadan kişinin bireysel özelliklerinin bağdaşması... Ben kudreti; bağımsız olarak davranma yeteneği. Bir başka deyişle sosyal normların esnek kullanımı ve irdelenmesi söz konusu olmaktadır. Dayanışma; ben kimliği ve ben kudretinin başka insanlar karşısındaki yükümlülüklerle bağlantı içinde olması... (Tükenmez, 2009).

Sosyalleşme süreci çeşitli sosyal çevrelerde, çok sayıda insanla, farklı birçok yolla kazanılmaktadır. Anne ve babalar, oyun arkadaşları, öğretmenler, iş arkadaşları, sevgililer, eşler farklı çevre içerisinde bu sürece katkı sağlayan kişilere örnek olarak verilebilmektedir (Özkalp, 2008).

Sosyalleşme sürecinin genel anlamda iki boyutu bulunmaktadır. İlki psikolojik boyuttur ve bireyin toplum ve onun alt kategorileri içerisinde gelişip kalıba sokulduğu ileri sürmektedir. İkincisi ise bireyin sosyal beklentilere uygun bir biçimde davranmasının öğretildiğini öne süren sosyolojik boyuttur. Bu boyutlar bağlılığın gelişimini incelemektedir

ve bireyin sosyolojik gelişimini etkileyen etkenlerin yanında, bireyin psikolojik gelişiminde yer alan süreci düşünmenin de mümkün olduğunu göstermektedir. Bu görüşler Vygotsky'nin bilişsel gelişimin sosyo – kültürel bakış açısıyla benzerlik göstermektedir (Şahan, 2007).

Sosyalleşme, bireysel bilinçlerin üzerinde onları sürekli biçimde denetim altında tutarak toplumsal bilincin oluşmasına ve toplumun sürekliliğinin sağlanmasına yardım etmektedir. Bu bağlamda bireyin toplumla bütünleşmesinde toplumsal denetim mekanizmaları etkili olmakta ve bu yolla toplum, bireyin davranışlarını yönlendirmekte, sınırlamakta kısacası bireyleri ortak değer ve eylem standartlarıyla uyumlu kılmaya zorlamaktadır. Sosyalleşme mekanizmaları, bireyleri bir kültürü yaşamaya, ortak düşünce, inanç ve tutumlara katılmaya, değer ve normlarını paylaşmaya, toplumsal rolleri öğrenerek örf ve adetleri uygulamaya yönelerek, toplumsal yaşamı olanaklı kılmaktadır (Bozatay, 2011). Ayrıca sosyalleşme belirli sosyo – kültürel normlara ve beklentilere uyma davranışı oluşturarak toplumda yaşayan bireylerin uyma davranışı göstereceği varsayımından yola çıkarak kişiyi biçimlendirmektedir. İnsanların benzer davranışlar göstermesi kültürün insanlarda biçimlendirdiği ortak bir kişilik türü ile açıklanabilmektedir (Ertürk, 2011).

Sosyalleşme çeşitli ortam ve gruplarda başka insanlarla etkileşim sonucunda gerçekleşmektedir. Sosyalleşme kurumları olarak adlandırılan bu grup ve ortamlardan her biri bireyi hem kendine göre hem de kendinin de içinde bulunduğu toplumsal çevreye katılacak biçimde sosyalleştirmektedir (Tan, 1981). Yapılan araştırmalarda ve ilgili yazında en önemli sosyalleşme kurumlarının aile, okul, kitle iletişim araçları, yaşanılan çevre, akran grubu olduğu görülmektedir.

Aile sosyalleşme sürecinde ilk ve en önemli basamaktır. Birey dünyaya geldiği andan itibaren, aile çevresi içerisinde sosyalleşme sürecine de girmiş olmaktadır. Bu dönemde, çocuğun sosyalleşmesinde en büyük sorumluluk sahibi olan kişi annedir. Bu bağlamda annenin eğitim ve kültür seviyesindeki yeterlilik çocuğun erken sosyalleşmesinde oldukça etkili bir rol oynamaktadır (Şentürk, 2009). Çocuğun yetiştiği aile yapısı, genişliği, sosyo – ekonomik ve kültürel düzeyi, onun ilk sosyal deneyimlerini, dolayısıyla duygusal ve toplumsal gelişmesini etkilemektedir. Ailenin çocuğa çeşitli etkileri bulunmaktadır. Bu etkiler:

- Aile, grup içinde dengeli bir birey olabilmesi için çocuğa güven duygusu aşlamak,

- Çocuğun sosyal kabul görmesi için gerekli ortamı hazırlamak,
- Çocuğun sosyalleşmeyi öğrenebilmesi için kabul edilmiş uygun davranış biçimlerini içeren birer model oluşturmak,
- Sosyal açıdan kabul edilmiş davranış biçimlerinin gelişimi için rehberlik etmek,
- Uyum için gerekli olan davranışla ilgili, sözlü ve toplumsal alışkanlıkların kazanılmasına yardımcı olmak şeklinde sıralanabilmektedir (Güler, 2008).

Okul sosyalleşme sürecinin bir diğer önemli kurumudur. Okul, aileden sonra devam eden bir sosyalleşme kurumudur (Öztürk, 1999). Sosyalleşme sürecine önemli katkı sağlayan eğitim kurumunda, sosyalleşme daha resmi ve örgütlü olarak gerçekleştirilmektedir. Birey okulda salt bilgi değil aynı zamanda toplumsal sorumluluklarını da kazanmaktadır. Dolayısıyla okulun bireyi etkileyen ilk organizasyon olduğu rahatlıkla söylenebilmektedir (Özkalp, 2008). Okul ile birey eğitilmektedir. Okulun kurallarına göre sosyalleşmesini gerçekleştiren birey, toplum kurallarına daha uyumlu bir kişilik geliştirebilmektedir (Tezcan, 1972). Ayrıca birey okul aracılığıyla benlik duygusundan uzaklaşmaktadır ve böylelikle bireyde sosyalleşme duygusu gelişmeye başlamaktadır. Bireyin diğer bireylerle etkileşimi okul ile gerçekleşmektedir (Şahan, 2007).

Akran grubu da bireyin sosyalleşmesinde önemli bir yere sahiptir. Yaşları büyüdükçe çocuklar, sınıf arkadaşları ve mahalle arkadaşları gibi çeşitli gruplarla sosyal ilişkiler kurma ihtiyacı duymaktadırlar. Arkadaşlarla ilişki içerisine girme, karşılıklı etkileşimde bulunma ise, bu ihtiyaçların tatmini ile sonuçlanmaktadır. Arkadaş grupları, kişileri belirli şekillerde davranmaya teşvik etme, davranışlarıyla onlara örnek ya da model olma ve sosyal etkileşim de içeren iletişim süreçleri aracılığıyla, kişilerin davranışlarını, değerlerini ve tutumlarını etkileyebilmektedir (Garipova, 2007). Ayrıca akran grupları sosyalleşme için önemli kabul edilen sevilme, paylaşımcı olma, hoş görülme olma, aidiyet duygusunun oluşması, fedakarlık, objektif olabilme, hakkını arama, başarı ve başarısızlığı kabullenme kavramları akran gruplarında daha kolay öğrenilebilmektedir (Şahan, 2007).

Köse (2013)'nin yaptığı '13-14 yaş grubu ergenlerin bilgisayar oyunlarını oynama alışkanlıklarının ve sosyalleşme durumlarının araştırılması' adlı doktora tezinde aile, okul ve arkadaş gruplarının sosyalleşme için önemli olduğu belirtilmiştir. Benzer şekilde Kaya (2003)'ün yaptığı araştırmada da okulun sosyalleşme için önemli olduğu belirtilmiştir.

Günümüzde milyonlarca insan gazete-dergi okumakta, radyo dinlemekte, sinemaya gitmekte, televizyon seyretmekte ve internete bağlanmaktadır. Dolayısıyla insanlar, her gün binlerce görsel ve işitsel mesaja maruz kalmakta; bu mesajlar kitle iletişim araçlarıyla kitlelere ulaştırılmaktadır. Çeşitli yollarla gelen bu mesajlar, her yaştan insanın toplumsal yaşamında önemli bir yer kaplamaktadır. Kitle iletişim araçları, yüzyılımızın en etkin sosyalleştirme kurumlarından birisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunlar yoluyla toplumsal değerler, normlar, örf ve adetler sosyalleşme sürecindeki çocuklara aktarılmaktadır. Kitle iletişim araçları bir yandan çocukların sosyalleşmesine etki ederken, diğer yandan dış dünyayı tanıyabilmelerine olanak sağlamaktadır (İrkin, 2012). Ayrıca günümüzde insanlar zamanlarının büyük bir bölümünü bilgisayar başında geçirmektedirler. Bu bağlamda kitle iletişim araçlarından internet ve buna bağlı olarak çeşitli sosyal paylaşım siteleri (Facebook, Twitter vb.) çok etkili bir şekilde insanların yaşamlarında sosyalleşme için yer almaya başlamıştır (Batur, 2014)

Sosyalleşme sürecinin önemli faktörlerinden biri de kültürdür. Kültür, doğuştan ölüncüye kadar öğrenmiş oldukları kaynağı insan ve toplum olan ayrıca toplumda ortaklaşa paylaşılan bütün davranış kalıpları alışkanlıklar olarak görülmektedir. Kültür toplumu meydana getiren bireylerin hem kendi aralarındaki, hem kendileri ile toplum arasındaki hem de toplumlar arasındaki ilişkileri düzenlemektedir (Eroğlu, 2011).

Araştırmada öğrencilerin sosyalleşme ilişkin ifadeleriyle ilgili olarak kültür, aile ve okul en önemli unsurlar olarak bulunmuştur. Bunu sosyal etkileşim, kişinin kendisiyle barışık olması unsurları takip etmektedir ve Şahan'ın (2007)' de üniversite öğrencileri üzerinde yapmış olduğu çalışma ile bu unsurlar benzerlik göstermektedir. Ayrıca üniversitelerin; çeşitli spor organizasyonları, konferanslar, kültürel paneller, söyleşiler, sanatsal etkinlikler, üniversitelerarası çeşitli etkinlikler, gençlik şölenleri gibi rekreatif etkinlikler ile bireylerin toplumsal uyumlarının sağlanmasında önemli görevler üstlendiği herkesçe kabul edilmektedir.

İnsanların adeta makineleştiği günümüzde, kent yaşamının gürültülü atmosferinden kurtulup, ruhsal ve bedensel yorgunluğu üzerinden atmak, yaşama yeniden bağlanmak için boş zamanlarını kendisini ruhsal bunalımlara yöneltmeyecek faaliyetlere girişmesi en iyi ve keyifli bir şekilde değerlendirmesi gerekmektedir (Karatoprak ve diğerleri, 2012). İnsanın fiziksel ve psikolojik yenilenmesini sağlayan rekreasyon, bir sanayileşme ve uygarlık ürünü olarak, çağdaşlık ve bir kültür sonucu, insanların bireysel ve toplumsal değerler bakımından, mutluluk, zevk ve bunların da ötesinde birçok değer oluşturacak bir kavram olarak

görülmektedir (Karaküçük, 2008). İnsanın, yoğun çalışma yükü, rutin hayat tarzı veya olumsuz çevresel etkiler nedeniyle tehlikeye giren veya olumsuz etkilenen beden ve ruh sağlığını tekrar elde etmek, korumak veya devam ettirmek, aynı zamanda zevk ve haz almak amacıyla, kişisel doyum sağlayacak, tamamen çalışma ve zorunlu ihtiyaçlar için ayrılan zaman dışında kalan bağımsız ve bağlantısız boş zaman içinde, isteğe bağlı ve gönüllü olarak ferdi veya grup içinde seçerek yaptığı etkinlikler rekreasyon olarak tanımlanmaktadır (Sevil ve diğerleri, 2012).

Rekreasyon kavramından bahsederken onun sosyalleştirici gücünü ön plana çıkarmak gerekmektedir. Bucher (1974) rekreasyonu, ‘insanın öz benliğine uygun ve yapmaktan zevk aldığı toplumsal, kültürel ve sportif etkinliklere katılarak, günlük yaşamın sıkıcılığından kurtulması ve başka insanlarla etkileşerek toplumsal bir kişilik kazanması’ şeklinde tanımlayarak kavramın sosyalleştirici yönünü vurgulamaktadır. Ayrıca insanlar sosyal ilişkileri nedeniyle etkileşim içinde buldukları kişi ve gruplarla katılım, kabullenme, yakınlık gibi bazı gereksinimlerini karşılayabilmektedirler. Bu nedenle rekreasyon aktiviteleri sosyalleşmeye katkı sağlayan önemli bir hizmet süreci olarak görülmektedir (Demir ve arkadaşları, 2012). Araştırmada rekreatif etkinlik türünün seçiminde etkili olan faktörler ve rekreatif etkinliklere katılımında etkili olan faktörler (Boş zaman motivasyon ölçeği) olmak üzere iki ölçek kullanılmıştır.

Araştırmada Beard and Ragheb (1983)’in boş zaman motivasyon ölçeği kullanılmıştır. Boş zaman motivasyon ölçeği çeşitli ortamlardaki boş zaman motivasyonunu anlamak için kullanılmıştır. Kanters ve Forrester (1997) ve Beggs, Elkins ve Stitt (2004) boş zaman motivasyon ölçeğini, rekreasyonel sporlardaki boş zaman motivasyonunu incelemek için kullanmışlardır. Lounsbury and Polik (1992) boş zaman motivasyon ölçeğini tatilcilerin boş zaman memnuniyetlerini ve ihtiyaçlarını araştırmak için kullanmıştır (Beggs ve diğerleri, 2010). Ryan and Glendon (1998) boş zaman motivasyon ölçeğini, turistlerin destinasyon seçimlerindeki tercihlerini incelemek için kullanmıştır. Ayrıca Boş zaman motivasyon ölçeği, lise öğrencileri arasındaki boş zaman motivasyonu ve psiko – sosyal uyumunu (psychosocial adjustment) araştırmak için Starzyk, Reddon, and Friel (2000) tarafından da kullanılmıştır. Wickham, Hanson, Shechtman, ve Ashton (2000) ise omurilik hasarı olan yetişkinlerin boş zaman motivasyonunu ve boş zaman davranışlarını incelemek için boş zaman motivasyon ölçeğini kullanmışlardır.

Motivasyon kavramı rekreasyon ile ilgili yazında sıklıkla kullanılmaktadır. Ragheb ve Beard'a (1983) göre boş zaman aktivitelerine katılmayı motive eden dört faktör bulunmaktadır. İlk faktör 'Entelektüel'dir. 'Entelektüel' faktörde birey boş zaman aktivitelerinde öğrenme, araştırma, keşfetme, düşünce ya da hayal etme gibi zihinsel aktiviteleri içeren faaliyetlerde bulunmaktadır. İkincisi 'Sosyal' faktördür ve sosyal nedenler için boş zaman aktiviteleri yapan bireyleri ifade etmektedir. Bu faktör arkadaşlık ve kişiler arası ilişki gibi iki temel ihtiyacı içermektedir. Üçüncü faktör 'Yeterlilik – Uсталık' faktörü; başarıma, rekabet ve meydan okumayı kapsamaktadır. Son faktör ise 'İtici – çekici' faktörlerdir, birey yaşam koşullarından kaçmakta ya da uzaklaşmaktadır. Bu faktörde bireylerin; sosyal iletişimden kaçması, yalnızlık ve sakinliği araması ve diğerleri için kendini dinlemesi ve dinlenmesi gibi sebepler bulunmaktadır (Beggs ve diğerleri, 2010).

Araştırmada motivasyon ölçeği ile alt faktörleri arasında güçlü, pozitif yönlü bir ilişki bulunmaktadır ve 'Yeterlilik – Uсталık' faktörünün en önemli boş zaman motivasyon değişkeni olduğu Tablo 3.31' de (Motivasyon Toplam Puanları ve Alt Ölçekleri Arasındaki İlişkiler) görülmektedir. Bunu daha az öneme sahip olan 'Sosyal' faktör takip etmektedir. Beggs ve Elkins (2010) tarafından yapılan boş zaman motivasyonunun boş zaman memnuniyetindeki etkisi adlı çalışmada en önemli olarak değişken olarak Yeterlilik – Uсталık' faktörü bulunmuştur. Beggs, Elkins ve Stitt (2004) tarafından yapılan araştırmada ise, 'Yeterlilik – Uсталık' faktörünün üniversite öğrencilerinin boş zaman motivasyonlarındaki en önemli değişken olduğu belirtilmiştir. Ayrıca Kanters ve Forrester (1997)' de 'Yeterlilik – Uсталık' faktörünün üniversite öğrencilerinin boş zaman katılımındaki en önemli değişken olduğunu göstermekte ve Campitelli (2000) tarafından yapılan üniversite öğrencileri üzerinde yapılan araştırmada bunu desteklemektedir (Beggs ve diğerleri, 2010). Güneş ve Samsa (2012)' de öğretim görevlileri üzerinde yaptıkları çalışmada ise en önemli değişken olarak 'Sosyal' faktör olduğu belirtilmiştir.

Araştırmada 'Sosyal' faktör 'Yeterlilik – Uсталık' faktöre göre, üniversite öğrencileri için daha az önemli bir boş zaman motivasyon değişkenidir. Önceki çalışmalarda motivasyonla ilgili olarak sosyal faktörün önemi açısından çelişki bulunmaktadır. Örneğin, Kanters and Forrester (1997) de sosyal değişkenlerin, üniversite öğrencileri için motivasyonlarında önemli bir rol oynadığı ve boş zamanlara katılımlarındaki önemi belirtmektedir. Benzer şekilde ve Beggs ve Elkins (2010) ve Güneş ve Samsa (2012)' da da önemli olduğu belirtilmiştir. Ancak Beggs ve diğerleri (2004) sosyal faktörlerin üniversite

öğrencilerinin boş zaman motivasyonu için önemli olmadığını belirtmektedir. Ancak bu araştırmada sosyal faktörlerin boş zaman motivasyonu için önemli olduğu belirgindir.

Motivasyon toplam puanları ile sosyalleşmeye ilişkin ‘Olabilirdiğince kalabalıktan uzak kalmayı tercih ederim’, ‘Yeni tanıştığım insanlarla diyalog kurmaktan çekinirim’, ‘Aile büyüklerinin kararlarına her zaman itaat etmekten hoşlanmam’, ‘Ailenizin değer yargıları ile toplumun değer yargıları arasındaki farklılık beni fazla etkilemez’ ve ‘Toplum içerisinde başkalarının ihtiyacı olduğu zaman kendime ters düşse de o davranışı yaparım’ ifadeler arasında ilişki bulunmamaktadır. ‘Toplum içerisinde çoğunlukla kendimi yalnız hissederim’ (-,112) ifadesinde ise negatif bir ilişki bulunmaktadır. ‘Yeni insanlarla tanışıp sosyal aktiviteler yapmaktan hoşlanırım’ (,327) ve ‘Okul bireyin, toplumsal ve kişisel değerlere saygının benimsenmesinde önemli rol oynar’ (,329) ifadelerinde orta düzeyli bir ilişki bulunmaktadır (Tablo 3. 32 Sosyalleşmeye İlişkin İfadeler ile Motivasyon Toplam Puanları Arasındaki İlişkiler).

Motivasyon alt ölçekleri ile sosyalleşmeye ilişkin ifadeler arasında gibi ‘Entelektüel’ ölçeği ile ‘Olabilirdiğince kalabalıktan uzak kalmayı tercih ederim’ (-0,045), ‘Toplum içerisinde çoğunlukla kendimi yalnız hissederim’ (-,142) ve ‘Yeni tanıştığım insanlarla diyalog kurmaktan çekinirim’ (-0,083) ifadeleri arasında negatif bir ilişki bulunmaktadır. ‘Toplumsal etkinliklere katılım ile kişisel beceri ve yeteneklerimi keşfedebilir ve ifade edebilirim’ (,305), ‘Yeni insanlarla tanışıp sosyal aktiviteler yapmaktan hoşlanırım’ (,333) ve ‘Farklı kültür anlayışları toplumsal barışın temel dinamiğidir’ (,305) ifadeleri ise orta düzeyde bir ilişkiye sahiptir. ‘Sosyal’ ölçeği ile ‘Olabilirdiğince kalabalıktan uzak kalmayı tercih ederim’ (-,021), ‘Toplum içerisinde çoğunlukla kendimi yalnız hissederim’ (-,098) ve ‘Ailenizin değer yargıları ile toplumun değer yargıları arasındaki farklılık beni fazla etkilemez’ (-,029) ifadeleri arasında negatif bir ilişki bulunmaktadır. ‘Yeni insanlarla tanışıp sosyal aktiviteler yapmaktan hoşlanırım’ (,313) ifadesi ölçek ile orta düzeyli bir ilişki bulunmaktadır. ‘Yeterlilik – Uсталık’ ölçeği ile ‘Toplum içerisinde çoğunlukla kendimi yalnız hissederim’ (-,061) ifadesi arasında negatif bir ilişki bulunmaktadır. ‘İtici – Çekici’ ölçeği ile ‘Toplum içerisinde çoğunlukla kendimi yalnız hissederim’ (-,036) ve ‘Ailem arkadaş çevrem belirlemede etkin rol oynar’ (-,001) ifadeleri arasında negatif bir ilişki bulunmaktadır. ‘Yeterlilik – Uсталık’ ve ‘İtici – Çekici’ ölçekleri ile sosyalleşmeye ilişkin diğer ifadeler arasında orta düzeyli bir ilişki bulunmamaktadır (Tablo 3. 33 Sosyalleşmeye İlişkin İfadeler ile Motivasyon Alt Ölçekleri Arasındaki İlişkiler) .

Araştırmada ‘Cinsiyet ve sosyalleşmeye ilişkin ifadeler arasında ilişki var mıdır?’ probleminin ‘Cinsiyet ile olabildiğince uzak kalmayı tercih ederim ifadesi arasında ilişki var mıdır?’, ‘Cinsiyet ile ailem benim fikir ve davranışlarıma her zaman hoş görülür davranır ifadesi arasında ilişki var mıdır?’, ‘Cinsiyet ile okul bireyin, toplumsal ve kişisel değerlere saygının benimsenmesinde önemli rol oynar ifadesi arasında ilişki var mıdır?’, ‘Cinsiyet ile herkes kültür ve değerlerini özgürce yaşayabilmeli ve ifade edebilmeli ifadesi arasında ilişki var mıdır?’ alt problemlerini oluşturmaktadır. ‘Cinsiyet ile olabildiğince uzak kalmayı tercih ederim ifadesi arasında ilişki var mıdır?’ alt probleminde cinsiyet ile ifade arasında zayıf bir ilişki bulunmuştur (Tablo 3.7 Cinsiyet ve Olabildiğince Uzak Kalmayı Tercih Ederim İfadesi Arasındaki Kramer V Değeri). ‘Cinsiyet ile ailem benim fikir ve davranışlarıma her zaman hoş görülür davranır’ ifadesi arasında zayıf bir ilişki bulunmuştur (Tablo 3.9 Cinsiyet ve Ailem Benim Fikir ve Davranışlarıma Her Zaman Hoş Görülür Davranır İfadesi Arasındaki Kramer V Değeri). Benzer şekilde ‘Cinsiyet ile okul bireyin, toplumsal ve kişisel değerlere saygının benimsenmesinde önemli rol oynar’ ifadesi arasında düşük bir ilişki bulunmuştur (Tablo 3.11 Cinsiyet ile Okul Bireyin, Toplumsal Ve Kişisel Değerlere Saygının Benimsenmesinde Önemli Rol Oynar İfadesi Arasındaki Kramer V Değeri). Ancak ‘Cinsiyet ile herkes kültür ve değerlerini özgürce yaşayabilmeli ve ifade edebilmeli’ ifadesi arasında yüksek bir ilişki olduğu bulunmuştur (Tablo 3.13 Cinsiyet ile Herkes Kültür ve Değerlerini Özgürce Yaşayabilmeli ve İfade Edebilmeli İfadesi Arasındaki Kramer V Değeri).

Araştırmada ‘Sınıf ile sosyalleşmeye ilişkin ifadeler arasında ilişki var mıdır?’ probleminin ‘Sınıf ile olabildiğince uzak kalmayı tercih ederim ifadesi arasında ilişki var mıdır?’, ‘Sınıf ile ailem benim fikir ve davranışlarıma her zaman hoş görülür davranır ifadesi arasında ilişki var mıdır?’, ‘Sınıf ile okul bireyin, toplumsal ve kişisel değerlere saygının benimsenmesinde önemli rol oynar ifadesi arasında ilişki var mıdır?’, ‘Sınıf ile herkes kültür ve değerlerini özgürce yaşayabilmeli ve ifade edebilmeli ifadesi arasında ilişki var mıdır?’ alt problemlerini oluşturmaktadır. ‘Sınıf ile olabildiğince kalabalıktan uzak kalmayı tercih ederim’ ifadesi arasında düşük bir ilişki bulunmuştur (Tablo 3.15 Sınıf ile Olabildiğince Kalabalıktan Uzak Kalmayı Tercih Ederim İfadesi Arasındaki Kramer V Değeri). ‘Sınıf ile ailem benim fikir ve davranışlarıma her zaman hoş görülür davranır’ ifadesi arasında düşük bir ilişki bulunmuştur (Tablo 3.17 Sınıf ile Ailem Benim Fikir Ve Davranışlarıma Her Zaman Hoş Görülür Davranır İfadesi Arasındaki Kramer V Değeri). ‘Sınıf ile okul bireyin, toplumsal ve kişisel değerlere saygının benimsenmesinde önemli rol oynar’ ifadesi arasında da düşük ilişki bulunmuştur (Tablo 3.19 Sınıf ile Okul Bireyin, Toplumsal ve Kişisel Değerlere

Saygının Benimsenmesinde Önemli Rol Oynar İfadesi Arasındaki Kramer V Değeri). Benzer şekilde ‘Sınıf ile herkes kültür ve değerlerini özgürce yaşayabilmeli ve ifade edebilmeli ifadesi arasında düşük ilişki olduğu belirlenmiştir (Tablo 3.21 Sınıf ile Herkes Kültür ve Değerlerini Özgürce Yaşayabilmeli ve İfade Edebilmeli İfadesi Arasındaki Kramer V Değeri).

Araştırmada ‘Yaşadıkları yer ile sosyalleşmeye ilişkin ifadeler arasında ilişki var mıdır?’ probleminin ‘Yaşadıkları yer ile olabildiğince uzak kalmayı tercih ederim ifadesi arasında ilişki var mıdır?’, ‘Yaşadıkları yer ile ailem benim fikir ve davranışlarıma her zaman hoş görülür davranır ifadesi arasında ilişki var mıdır?’, ‘Yaşadıkları yer ile okul bireyin, toplumsal ve kişisel değerlere saygının benimsenmesinde önemli rol oynar ifadesi arasında ilişki var mıdır?’, ‘Yaşadıkları yer ile herkes kültür ve değerlerini özgürce yaşayabilmeli ve ifade edebilmeli ifadesi arasında ilişki var mıdır?’ alt problemlerini oluşturmaktadır. ‘Yaşadığı yer ile olabildiğince kalabalıktan uzak kalmayı tercih ederim’ ifadesi arasında düşük ilişki olduğu belirlenmiştir (Tablo 3.23 Yaşadıkları Yer ile Olabildiğince Kalabalıktan Uzak Kalmayı Tercih Ederim İfadesi Arasındaki Kramer V Değeri). ‘Yaşadıkları yer ile ailem benim fikir ve davranışlarıma her zaman hoş görülür davranır’ ifadesi arasında düşük ilişki olduğu bulunmuştur (Tablo 3.25 Yaşadıkları Yer ile Ailem Benim Fikir ve Davranışlarıma Her Zaman Hoş Görülür Davranır İfadesi Arasındaki Kramer V Değeri). Benzer şekilde Yaşadıkları yer ile okul bireyin, toplumsal ve kişisel değerlere saygının benimsenmesinde önemli rol oynar ifadesi arasında düşük ilişki olduğu bulunmuştur (Tablo 3.27 Yaşadıkları Yer ile Okul Bireyin, Toplumsal ve Kişisel Değerlere Saygının Benimsenmesinde Önemli Rol Oynar İfadesi Arasındaki Kramer V Değeri). Son olarak, ‘Yaşadığı yer ile herkes kültür ve değerlerini özgürce yaşayabilmeli ve ifade edebilmeli’ ifadesi arasında düşük bir ilişki olduğu bulunmuştur (Tablo3.29 Yaşadıkları Yer ile Herkes Kültür ve Değerlerini Özgürce Yaşayabilmeli ve İfade Edebilmeli İfadesi Arasındaki Kramer V Değeri).

‘Cinsiyet ile öğrencilerin rekreatif etkinliklere katılımı arasında ilişki var mıdır?’ şeklindeki problemde, yapılan T – testi sonucunda 32 ifadenin ancak üç ifadesinde anlamlı sonuç bulunmuştur. ‘Diğerlerinin saygısını kazanmak için’, ‘Bazen yalnız kalmayı sevdiğim için’ sorularında erkek katılımcıların bayan katılımcılara göre daha olumlu baktıkları görülmektedir (Tablo 3. 34 Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyetlere Göre Boş Zaman Motivasyon Düzeyi).

‘Katılımcıların okudukları bölümler ile rekreatif etkinliklere katılma düzeyleri arasında ilişki var mıdır?’ şeklindeki problemde, yapılan Anova testi sonucunda toplam 32

ifadenin 3'ünde anlamlı sonuç bulunmuştur. Farklılık 'Yeni şeyler keşfetmek için' sorusunda 1. sınıf ve 4. sınıf 'Hayal gücümü kullanmak için' sorusunda 1. sınıf ve 2. sınıf arasında ve 'Diğerlerinin saygısını kazanmak için' sorusunda 2. sınıf ile 3. sınıf arasındadır (Tablo 3.35 Katılımcıların Okudukları Sınıflara Göre Rekreatif Etkinliklerine Katılma Düzeyleri).

Araştırmada Arslan (2010) rekreatif etkinlik türünün seçiminde etkili olan nedenler ölçeği kullanılmıştır. Ölçek rekreatif etkinlik türünün seçiminde etkili olan faktörleri belirlemek için kullanılmıştır. Arslan (2012) yaptığı çalışmanın sonucunda rekreatif etkinlik türünün seçiminde etkili olan üç faktör bulunmuştur. Bunlar 'Kişisel Uygunluk', 'Ortam' ve 'Yönlendirme' faktörleridir. Bu çalışmada en önemli faktör olarak 'Kişisel Uygunluk' faktörü bulunmuştur. Araştırmamızda da en önemli faktör olarak 'Kişisel Uygunluk' faktörü bulunmuştur.

Lapa ve diğerleri (2012)'nin yaptığı 'Belediyeye ait park alanlarını sportif amaçlı kullanan bireylerin katılımlarının ve beklentilerinin incelenmesi' adlı makalede katılımcıların spor aktivitelerine katılamama nedenleri olarak yoğun çalışma temposuna sahip olmak ve ekonomik yetersizlik ifadeleri önemli bir neden olarak bulunmuştur. Bu çalışmada rekreatif etkinliğe en önemli katılma nedeni olarak 'zamanımın uygun olması' yer almaktadır ve ayrıca 'maliyetinin yüksek olmaması' da önemli bir etken olarak bulunmuştur. Bu sonuçlar Lapa ve diğerlerinin (2012) yaptığı çalışmayı desteklemektedir. Ayrıca spor aktivitelerinin yapıldığı yer seçiminde etkili olan en önemli neden olarak yaşadığı yere yakın olması ifadesi yer almaktadır. Bu sonuç da araştırmamızla benzerlik göstermektedir. Arslan (2010) tarafından yapılan doktora tezi sonuçları da araştırmamızla benzerlik göstermektedir.

'Katılımcıların okudukları sınıflar ile rekreatif etkinliklere katılma nedenleri arasında ilişki var mıdır?' şeklindeki problemde, yapılan Anova testi sonucunda toplam 10 ifadenin 2'sinde anlamlı sonuç bulunmuştur. Farklılık 'TV'deki sağlıklı yaşam programları' ifadesinde 1. sınıf ile 2.sınıf, 3.sınıf ve 4.sınıf arasındadır. '.Doktor tavsiyesi' ifadesinde ise farklılık 1.sınıf ile 2 ve 3.sınıf arasındadır (Tablo 3.38Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Okudukları Sınıfa Göre Rekreatif Etkinliklere Katılma Nedenleri).

Araştırmaya katılan öğrencilerinin ailelerinin gelir seviyesi Tablo 3.2'de (Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Bilgilerin Frekans Dağılımları) gösterilmiştir. Ailelerin %9,9'u 900 TL ve altı gelire, %29,7'si 901 – 1700 TL arası gelire, %29,0'u 1701 – 2500 TL arası gelire ve %31,4'ü 2501 TL ve üzerinde gelire sahiptir. Türkiye

gelişmekte olan bir ülkedir ve nüfusunun büyük çoğunluğu orta sınıf gelir grubu oluşturmaktadır. Araştırmada da büyük çoğunluğunu (58,7) orta sınıf gelir grubu oluşturmaktadır. Şahan (2010), Yılmaz (2006) ile sonuçlar benzerlik göstermektedir. Öğrencilerin gelir durumları ise %27,7'sinin 300 TL ve aşağısında, %23,1'inin 601 TL ve yukarısında, %17,4'ünün 301 – 400 TL arasında, %16,9'unun 501 – 600 TL arasında ve %14,9'unun da 401 – 500 TL arasında gelir seviyelerine sahip oldukları Tablo 3.2'de Tablo 3.2'de (Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Bilgilerin Frekans Dağılımları) görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerinin ailelerinin yaşadıkları yerler Tablo 3.2'de (Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Bilgilerin Frekans Dağılımları) gösterilmiştir. Ailelerin %61,8'si il merkezinde, %28,5'i ilçe merkezinde, %4,2'si kasabada ve %5,5'si köyde yaşamaktadırlar. TÜİK verilerine göre Türkiye genelinde il ve ilçelerde ikamet edenlerin oranı %91,8 iken kasaba ve köylerde yaşayanların oranı %8,2'dir (www.tuik.gov.tr). Bu oranlar ile araştırmanın oranları benzerlik göstermektedir. Ayrıca bu oranın yükselmesi şehirleşme oranının arttığı ve gelişmiş ülke kırsal ve kentli nüfus oranlarına yaklaştığı söylenebilmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin annelerinin eğitim durumuna bakıldığında büyük çoğunluğunun %65,3 ile ilköğretim mezunu olduğu, %24,8'inin lise mezunu olduğu, %7,1'inin üniversite mezunu olduğu, %2,6'sının okur – yazar olmadığı ve %0,2'sinin ise yüksek lisans veya doktora mezunu olduğu Tablo 3.2'de (Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Bilgilerin Frekans Dağılımları) görülmektedir. Katılımcıların babalarının eğitim durumlarının ise %42,2'sinin ilköğretim mezunları, %32,7'sinin lise mezunu, %23,3'ünün üniversite mezunu, %1,1'inin yüksek lisans mezunu oldukları ve %0,7'sinin okur – yazar olmadıkları Tablo 3.2'de (Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Bilgilerin Frekans Dağılımları) görülmektedir. Bu sonuçlar katılımcıların babalarının eğitim düzeylerinin annelerine göre daha yüksek olduğunu göstermektedir. TÜİK eğitim verileri ve cinsiyete göre nüfus dağılımı (2011) verileri de araştırma sonuçlarını desteklemektedir (www.tuik.gov.tr).

Araştırmaya katılan öğrencilerin boş zamanlarında ilgilendikleri faaliyetler Tablo 3.3'te (Öğrencilerin Boş Zamanlarında Tercih Ettikleri Aktivitelere İlişkin Betimsel İstatistikler) gösterilmiştir. Katılımcıların en çok %13,23'ünün müzik dinlemeyi sevdiğini, %11,62'sinin TV izlediklerini, %11,23'ünün kitap, gazete okuduklarını, %10,46'sının Kafeye

gittikleri, %9,94'ünün çarşı, pazar, fuar, park gibi gezintilere çıktıklarını, %9,76'sının arkadaş ziyaretlerine gittikleri, %9,73'ünün sinema ve tiyatroya gittikleri, %6,12'sinin aktif olarak spor yaptıkları, %3,46'sının disko, pub, bar, v.b yerlere gittikleri, %3,43'ünün sosyal ve toplumsal işlerle uğraştıkları, %3,22'sinin kültürel ve ilmi faaliyetlere katıldıkları, %2,87'sinin becerileri gerektiren el işleri ve sanatla uğraştıkları, %2,87'sinin tesislere giderek spor karşılaşmalarını izledikleri, %1,75'inin hiç bir işle uğraşmadıkları ve %0,35'inin diğer olarak gösterilmektedir. TÜİK cinsiyete göre serbest zaman kullanım aktiviteleri (2006) dağılımı incelendiğinde TV izleme, sosyalleşme ve toplama aktivite oranları yüksek düzeydedir (www.tuik.gov.tr). Araştırma da TV izleme, kafeye gitme, arkadaş ziyaretlerine gitme, çarşı, pazar, fuar, park gibi gezintilere çıktıkları, sinema ve tiyatroya gittikleri ve aktif olarak spor yaptıkları toplam oranları TÜİK verilerini desteklemektedir. Ayrıca Karaküçük (2008)'in yaptığı çalışmada da TV izlemenin, müzik dinlemenin ve kafeye gitmenin yüksek orana sahip olması benzerlik göstermektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin boş zaman aktivitelerine katılımın sıklık dereceleri Tablo 3.4'te (Öğrencilerin Boş Zaman Aktivitelerine Katılma Sıklıkları) görülmektedir. Katılımcıların %29,9'u haftada 3 gün, %21,3'ü haftada 2 gün, %13,8'i haftada 1 gün %12,1'i haftada 4 gün, %11,9'u haftada 7 gün, %8,8'i haftada 5 gün, %2,9'u ise haftada 6 gün olarak katılmaktadırlar. Öğrencilerin eğitimi haftada beş eğitim aldıkları düşüldüğünde haftada 2 ve 3 gün yüksek oranda boş zaman aktivitelerine katılabilmeleri anlaşılabilir. Bunu Ağılönü (2007)'nün yaptığı araştırması da desteklemektedir.

Araştırmada kullanılan sosyalleşmeyle ilgili bölüm analizleri sonucunda kültür, aile ve okulun üniversite öğrencileri açısından en önemli unsurlar olduğu belirlenmiştir. Ayrıca cinsiyete, sınıfa ve yaşadıkları yere göre sosyalleşme ile ilgili seçilen ifadeler arasında ilişki olup olmadığı araştırılmıştır. Yapılan analizler sonucunda yaşadıkları yere ve sınıfa göre seçilen sosyalleşme ifadeleri arasında zayıf bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Ayrıca cinsiyete göre üç ifadeye zayıf bir ilişki, bir ifadeye ise yüksek (Herkes kültür ve değerlerini özgürce yaşayabilmeli ve ifade edebilmeli) bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

Araştırmanın rekreatif etkinliklere katılımında etkili olan boş zaman faktörlerini ölçen boş zaman motivasyon ölçeği sonucunda üniversite öğrencileri için en önemli faktörün 'Yeterlilik - Uсталık' faktörü olduğu belirlenmiştir. Bu faktörü 'Sosyal' faktör takip etmektedir. Sonuç olarak öğrencilerin rekreatif etkinliklere katılımında; arkadaşlık, kişiler arası

ilişki, başarıma, rekabet ve meydan okumayı gibi sebeplerin öğrenciler için önemli olduğu söylenebilmektedir.

Araştırmada rekreatif etkinlik türünün seçiminde etkili olan nedenler ölçeğinde en önemli faktör olarak ‘Kişisel Uygunluk’ faktörü bulunmuştur. Öğrencilerin rekreatif aktivitelere seçmesinde rekreatif etkinliklerin zamanın ve yerinin uygun olması öğrenciler için önemli etkenler olduğu söylenebilmektedir.

Araştırmanın kısıtlılığını, Kayseri ilinde üniversite eğitim alan öğrencilerin çalışma grubunu oluşturması ve elde edilen verilerin 2014 – 2015 eğitim – öğretim yılı güz dönemindeki öğrencilerden alınması oluşturmaktadır. Bu kısıtlar göz önünde bulundurularak, ileriki çalışmalarda sosyalleşme süreçleri ve rekreasyon aktivitelerinin değerlendirilmesinde daha geniş bir çalışma gruplarına ulaşılması ile çalışma grupları arasındaki farklılıkların da ortaya konulması mümkün olabilir.

KAYNAKÇA

- Acar, Y., Uluğtevin, S., Öntaş, Ö. (2004). Çocuk Adalet Siteminde Sosyal İnceleme Raporları (Sir) ve Gözetim Raporlarının Yeri. TBB. Dergisi. Sayı: 53. S: 37.
- Ağaoğlu, S., Boyacı, Y. (2012). Rekreasyon Kavramına Felsefi Yaklaşım. Antalya: I. Rekreasyon Araştırmaları Kongresi. S: 942 – 947.
- Ağılönü, A. (2007). Yerel Yönetimlerde Rekreasyon Hizmetleri ve Model Belirleme (Fetiye Örneği). İstanbul: Marmara Üniversitesi. Doktora Tezi. S: 10 – 24.
- Akbaba, S., Ceyhan, A., Ceyhan, E., Çankaya, Z., Ergene, T., Güven, M., Hamamcı, M., Kalkan, M., Küçükahmet, L., Şahin, H., Şahin, M., Palancı, M., Yazıcı, H. (2009). Eğitim Psikolojisi. Ankara: Pegem Akademi. S: 67 – 80, 132 – 144, 166 – 185.
- Akçakoyun, F. (2000). Muğla Yöresinde Bulunan Tursitik Oteller ve Taitil Köylerinde Sportif Animasyon ve Rekreasyon Faaliyetlerinin Hizmet Satışlarına Etkisi. Muğla: Muğla Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi. S: 17 – 26.
- Akın, M. H. (2011). Toplumsallaşma Sözlüğü. Konya: Çizgi Kitabevi Yayınları.
- Altunışık, R. (2005). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri: SPSS Uygulamaları. Adapazarı: Sakarya Kitabevi.
- Anık, C. (2011). Toplumsal Zihniyet Aracılığı ile Sosyal Kontrol. Uluslararası Güvenlik ve Terörizm Dergisi. Cilt: 2. Sayı: 1. S: 101 – 115.
- Ardahan, F., Lapa Yerlisu, T. (2011). Açıkalan Rekreasyonu: Bisiklet Kullanıcıları ve Yürüyüşçülerin Doğa Sporu Yapma Nedenleri ve Elde Ettikleri Faydalar. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi. Cilt:8. Sayı:1. S:1327 – 1341.
- Arslan, A. (2004). Medyanın Birey, Toplum ve Kültür Üzerine Etkileri. İnsan Bilimleri Dergisi. Sayı: 1. S: 1 – 11.
- Arslan, S. (2010). Yetişkin Kent Halkının Belediyelerin Serbest Zaman Eğitimi ile Rekreasyon Etkinliklerinin Sunumuna ve Yaşam Kalitesine Etkisine İlişkin Görüşleri (Ankara Büyükşehir Belediyesi Örneği). Ankara: Ankara Üniversitesi. Doktora Tezi.

- Arslan S. (2012). Kentli Bireylerin Rekreasyon Tercihlerini Etkileyen Faktörlerin Analizi: Ankara Büyükşehir Belediyesi Örneği. *International Refereed Academic Social Sciences Journal Dergisi*. Cilt: 3. Sayı: 7. S: 129 – 136.
- Atalay, A. (2012). Bireylerin Sosyala Algı ve Sosyalleşme Düzeylerinin Gelişiminde Rekreasyonel Uygulamaların Önemi. Antalya: I. Rekreasyon Araştırmaları Kongresi. S: 958 – 970.
- Avcı, M. (2003). Lise Öğrencilerinin Toplumsal Uyum Düzeylerine Etki Eden Toplumsal Nedenler (Erzurum İli Örneği). Erzurum: Atatürk Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi. S: 7.
- Aydın, B., Can G., Ersanlı K., Kılıç M., Külahoğlu Ş., Öztürk B., Bilge F., Küçükkaragöz H., Kısaç İ., Korkmaz İ., Bilgin M., Uçar E. (2002). Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi. Ankara, Ekim: Pegem Yayıncılık. S: 127 – 134 , 244 – 245.
- Aydın, M. (2011) Güncel Kültürde Temel Kavramlar. İstanbul, Nisan: Açılım Kitap. S: 413-414, 497 – 498.
- Aytaç, Ö. (2002) Boş Zamanlar Üzerine Kuramsal Yaklaşımlar. Elazığ. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı 1 (12). S: 234 – 236.
- Aytaç, S. (2000). İnsanı Anlama Çabası (Psikolojiye Giriş). Bursa: Ezgi Kitabevi Yayınları. S: 64 – 67.
- Aytan, G. K. (2010). Ortaöğretim Öğrencilerinin Sosyalleşmelerinde Sporun Etkileri. Ankara: Gazi üniversitesi. Doktora Tezi.
- Aziz, A. (1982). Toplumsallaşma ve Kitleli İletişim. Ankara: Ankara Üniversitesi Basın Yayın Yüksekokulu Yayınları. S: 11 – 30.
- Bacanlı, H. (2003). Gelişim ve Öğrenme. Ankara: Nobel Yayıncılık. S: 58 – 140.
- Bahar, H. İ. (2008). Sosyoloji. Ankara. 2. Baskı. S: 27 – 33, 75 – 81.
- Bakacak, A., Bektaş, R.B. (2009). Modernitenin Sosyal Kontrol Söyleminin Değişen Görünümleri. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakülte Dergisi. Sayı:1. Cilt: 26. S: 35 – 43.

- Bardakçı, S. (2010). Çevrimiçi Öğrenme Ortamında Algılanan Sosyalleşme Ölçeğinin Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakülte Dergisi. Sayı: 43 (1). S: 21 – 25.
- Başak, S. (2005). Türk Sosyolojisinde Yapı Araştırmaları. Ankara: Gazi Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi. S: 33 – 63.
- Başaran, İ. (1996). Eğitime Giriş. Ankara: Yargıcı Matbaası. S: 76 – 77, 133, 169 – 170.
- Başaran, İ. (2005). Eğitim Psikolojisi: Gelişim, Öğrenme ve Ortam. Ankara: Nobel Yayıncılık. S: 379 – 381.
- Batur, Z. (2014). Sosyalleşmenin Bir Aracı Olarak Anadili Öğretimi: Anadili Ders Kitaplarındaki Sosyalleşmeye Yönelik Tema ve Kodlar (Türkçe ve Almanca Örneğinde). Uşak: Eğitim ve Bilim Dergisi. Cilt: 39. Sayı: 171. S: 166 – 176.
- Bayraktar R., Özalp, E., Arıcı H., Aydın O., Erkal B., Uzunöz A. (2008). Davranış Bilimlerine Giriş. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları. S: 59 – 87.
- Bayraç, H. (2003). Yeni Ekonomi'nin Toplumsal, Ekonomik ve Teknolojik Boyutları. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. Sayı:1. Cilt: 4. S: 45 – 46.
- Beard, J. G. ve Ragheb, M. G. (1980). Measurement Leisure Satisfaction, Journal of Leisure Research. Sayı:12(1) S: 20-33.
- Beggs, A. B., Elkins, S. J. (2010). The Influence of Leisure Motivation on Leisure Satisfaction. USA: Illinois State University.
- Beggs, A. B., Elkins, S. J., Stitt, J. E. (2004). Leisure Motivation Of Participants And Nonparticipants In Campus Recreational Sports Programs. Recreational Sports Journal. Sayı: 1. S: 65 – 76.
- Bell, S. (1997). Design for Outdoor Recreation. Spon Press. S: 1 – 3.
- Beyers, J. (2010). Conceptual And Methodological Challenges In The Study Of European Socialization. Journal of European Public Policy. S: 909 – 920.
- Bilton, T., Bonnett K., Jones P., Lawson T., Skinner D., Stanworth M., Webster A. (Çeviren: Kemal İnal). (2008). Sosyoloji. Ankara: Siyasal Kitapevi. S: 4 – 21.

- Birkök, M.C. (2004). Sosyal Rol ve İş Bölümü. İnsan Bilimleri Dergisi (International Journal of Human Sciences). Sayı: 1. S: 1 – 3.
- Bozatay, Ş. A. (2011). Sosyoloji. Ankara: Beta Yayıncılık. S: 57 – 65.
- Bozkurt, V. (2007). Değişen Dünyada Sosyoloji. Bursa: Ekin Yayıncılık. S: 111 – 131.
- Briggs, A., Burke, P. (2004). Medyanın Toplumsal Tarihi: Gutenberg'ten İnternet'e. (Çev.), Şener, İ. İstanbul: İzdüşüm Yayınları. S: 40 – 150.
- Büyüköztürk, Ş. (2012). Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı: İstatistik, Araştırma Deseni, SPSS Uygulamaları ve Yorum. Ankara: Pegem Akademi. S:31 – 37.
- Coşkun, F. S. (2007). Sosyalleşme Bağlamında İzmir'deki Türk Sanat Müziği Amatör Koroları ve Toplu Müzik Pratikleri. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi. Doktora Tezi. S: 45 – 50.
- Coştu, Y. (2009). Toplumsallaşma Kavramı Üzerine Sosyolojik Bir Değerlendirme. Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi. S: 117 – 140.
- Çaha, Ö., (1999). Spora Yaslanarak Bir Nefes Almak. Ankara: Düşünen Siyaset Dergisi (2). S: 116.
- Çakmak, B. (2012). Yeni İletişim Ortamlarının Sosyalleşme Üzerindeki Etkileri. İstanbul: Marmara Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi. S: 3 – 75.
- Çalışkan, İ.G. (2009). Öğretmenlerin Örgütsel Sosyalleşmelerinin Okul yöneticilerinin Liderlik Tarzına İlişkin Algılarına Göre İncelenmesi (Özel Eğitim Öğretmenleri Örneği). Maltepe Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi. S: 11 – 12.
- Çapar, D. (2007). İlköğretim Okulu Sınıf ve Branş Öğretmenlerinin Örgütsel Sosyalleşme Düzeyleri. Antalya: Akdeniz Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi. S: 16 – 17.
- Çelik, C. (2007). Niklas Luhmann'da Sosyal Sistem Olarak Toplum Ve Modern Toplumun Karmaşıklığı Sorunu. Kayseri: Bilimname Dergisi. Sayı: 1. S: 51 – 74.
- Çetinkaya, G. (2008). Milli Parkların Bir Rekreasyon Alanı Olarak Düzenlenmesi ve Yönetilmesi; Bir Model Önerisi. Antalya: Akdeniz Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi. S: 14 – 24.

- Çobanaoğlu, Y. (2008). F. G. 'de Sosyal Ahlak Tasavvuru. İzmir: Ege Üniversitesi. Doktora Tezi.
- Demir, C. (2001). Milli Parklarda Turizm ve Rekreasyon Faaliyetlerinin Sürdürülebilirliği: Türkiye'deki Milli Parklara Yönelik Bir Uygulama. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi. Doktora Tezi. S: 8 – 20.
- Demir, Ş., Ş., Demir, M. Babat, D. (2012). Turizm Bölümü Öğrencilerinin Serbest Zaman Gereksinimi-Serbest Zaman Doyumu İlişkisi Algılamaları. Antalya: I. Rekreasyon Araştırmaları Kongresi. S: 914 – 928.
- Development Cambridge Training & Advanced Leisure and Recreation. (2000). London: Oxford University Press. S: 19 – 24.
- Dinç, Y. (1999, Ocak). Sayfiye Otel İşletmelerinde Boş Zaman ve Rekreasyon Değerlendirmesinin Hizmet Satışlarını Arttırmaya Yönelik Etkisi. Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi. S: 25 – 36.
- Doğan, İ. (2008). Üniversite Öğrencilerinin Rekreasyonel Bir Faaliyet Olarak Halk Oyunlarına Katılım Nedenleri. Ankara: Gazi Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi. S: 29 – 32.
- Doğan, M.S. (2005). Sosyalleşme, Sosyal Değişim ve Siyasal Sosyalleşme. Sosyoloji Konferansları Dergisi. Sayı: 32. S: 34.
- Doğan, İ. (1996) Sosyoloji Kavramlar ve Sorunlar. İstanbul: Sistem Yayıncılık. S: 81 – 273.
- Doğan, İ. (2010) Sosyoloji Kavramlar ve Sorunlar. Ankara: Pegem Akademi. S: 50 – 315.
- Donnelly P., Coakley J., (2002). The Role of Recreation in Promoting Social Inclusion, Laidlaw Foundation, Toronto, Canada. S: 5 – 6.
- Dönmezer, S. (1996). Sosyoloji. Ankara : Savaş Yayınları. S: 140 – 255.
- Dura, C. (1998). Bilgi Toplumu. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları. S: 25 – 50.
- Durmuş, B., Yurtkoru, E.S., Çinko, M. (2013). Sosyal Bilimlerde SPSS'le Veri Analizi. İstanbul: Beta Yayınevi. S: 89 – 95.

- Dursun, Y. (1993). Gençlerin Tüketici Rolünü Kazanmaları. Kayseri: Erciyes Üniversitesi. Doktora Tezi. S: 4 – 5, 22 – 34.
- Elçi, D. (2008). İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Örgütsel Sosyalleşme Düzeylerinin İncelenmesi. Konya: Selçuk Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi. S: 6 – 7.
- Erdoğan, U. (2012). İlköğretim Okullarının Bürokratik Yapıları ile Öğretmenlerin Örgütsel Sosyalleşme Düzeyleri Arasındaki İlişki (Malatya İli Örneği). Malatya: İnönü Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi. S: 36 – 37.
- Eren, E. (2011). Yönetim ve Organizasyon (Çağdaş ve Küresel Yaklaşımlar). İstanbul: Beta Yayıncılık. S: 535 – 540.
- Erenci, T. (2006). Bir Üniversite Yerleşkesinde Rekreasyon İhtiyacı ve Planlaması (Umuttepe Örneği). Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi. S: 8 – 14.
- Ergün, M. (1987). Eğitim Sosyolojisi. Türkiye Sanal Eğitim Bil. Kütüphanesi Afyon Kocatepe Üniversitesi. S: 35 – 37.
- Erkal, M. E. (2000). Sosyoloji (Toplum Bilimi). İstanbul: Der Yayınevi. S: 81 – 84.
- Erkal, M. (2009). Sosyoloji (Toplum Bilimi). İstanbul: Der Yayınları. 16 – 314.
- Erkan H. (1998). Bilgi Toplumu ve Ekonomik Gelişme. Ankara: Türkiye İş Bankası Yayınları. S: 3 – 102.
- Erkan H., Atik H., Taban, S. (2013). Bilgi Ekonomisi. Ankara: Anadolu Üniversitesi. S: 10 – 12.
- Eroğlu, F. (2011). Davranış Bilimleri. İstanbul: Beta Yayıncılık. S: 141 – 148.
- Ersanlı K., Aydın B., Can G., Kılıç M., Külahoğlu Ş., Öztürk B., Bilge F., Küçükkaragöz H., Kısaç İ., Korkmaz İ., Bilgin M., Uçar E. (2004). Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi. Ekim: Pegem Yayıncılık. S: 200 – 222, 246 – 247.
- Ersoy, E. (2008). Sosyolojide Kurum Ve Kültürel Yapı İlişkisi. Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi. S: 127 – 140.
- Ertürk, Y., D. (2010). Davranış Bilimleri. İstanbul: Kutup Yıldızı Yayınları. S: 280 – 290.

- Fer, S., Cırık, İ., Altun, S., Çolak, E., Özkılıç, R., Şahin, E., Avcı, S., Yüksel, S., Turan, H. (2011). Öğrenme Öğretme Kuram ve Yaklaşımlar. Ankara: Pegem Yayıncılık. S: 18 – 82, 110 – 133.
- Garipova, C. (2007). Gençlerin Tüketici Olarak Sosyalleşmesi ve Tataristanda Bir Araştırma. Kayseri: Erciyes Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi. S: 12 – 28.
- Gökalp, H. (2007). Gençliğin Boş Zamanları Değerlendirilmesinde Spor Faaliyetlerinin Yeri ve Önemi (Tunceli İli Örneği). Elazığ: Fırat Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi. S: 20 – 35.
- Gökçe, O., Afacan, H., Akgün, B., Çukurçayır, A., Gökçe, G., Karaçor, S., Eroğlu, T., Örselli, T., Eşki, H., Şahin, A., Emni, F. (2003). Toplum Bilimi Ders Notları. Konya. S: 128 – 200.
- Göker, G., Demir, M., Doğan, A. (2010). Ağ Toplumunda Sosyalleşme ve Paylaşım: Facebook Üzerine Ampirik Bir Araştırma. Elazığ: Fırat Üniversitesi. Journal of New World Sciences Academy Humanities Dergisi. Cilt: 5. Sayı:2. S: 183 – 206.
- Gönüllü, M. (2001). Grup ve Grup Yapısı. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi. Cilt: 2. Sayı: 1. S: 191 – 201.
- Grusec J. E., Hastings P. D. (2006). Handbook of Socialization : Theory and Research. New York: Guilford Press.
- Gül, A. (2010). Benlik Düzenleme Odakları, Otantaiklik ve İlişkisel / Özerk Benlik Ketlenmesi. Mersin: Mersin Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi. S: 5 – 18.
- Gül, R. (2010). Dinin İşlevleri ve İnsan Hakları Ekseninde Devlet Eliyle Din Öğretimi. Samsun: On Dokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi. Sayı: 29. S: 137 – 177.
- Güler, S. (2008). Ailede Çocuğun Sosyalleşmesi. Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi. S: 3 – 70.
- Güneş, N., Samsa, M. (2012). Öğretim Elemanlarının Demografik Özelliklerine Göre Rekreatif Faaliyetlere Katılım Nedenlerinin Belirlenmesi: Akdeniz Üniversitesi Örneği. Antalya: I. Rekreasyon Araştırmaları Kongresi. S: 644 – 655.
- Güney, S. (2000). Davranış Bilimleri. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım. S: 48 – 55.

- Güngör, E. (1998). Ahlak Psikolojisi ve Sosyal Ahlak. İstanbul: Ötüken Yayınları. S: 200 – 220.
- Gürbüz B., Karaküçük S. (2007). Rekreasyon ve Kentlileşme. Ankara: Gazi Kitabevi. S: 30 – 50.
- Güzel, C. (2005). Sosyoloji (Anthony Giddens). Ankara: Ayraç Yayınları. S: 20 – 45.
- Hacıoğlu, N., Gökdeniz, A., Dinç, Y. (2003). Rekreasyon & Boş Zaman Yönetimi. Ankara: Detay Yayıncılık. S: 28 – 41.
- Hazar, A. (2003). Rekreasyon ve Animasyon. Ankara: Detay Yayıncılık. S: 22 – 32.
- Hemingway, J.L., Henderson, K. A., Bialeschki, M. D., Hodges, J. S., Kivel, B.D., Sessous, H.D. (2001). İntroduction to Recreation and Leisure Services. Pennsylvania Venture. S: 15 – 19, 63 – 67.
- Hurd, A. R., Mclean, D. D. (2012). Kraus' Recreation and Leisure in Modern Society. Jones & Bartlett Learning. S: 24 – 30.
- Işık, D. (2010). Erciyes Dağ'ının Turizm ve Rekreasyon Bakımından Kayseri Kenti için Önemi. İzmir: Ege Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi. S: 12 – 13.
- İç, O. (2004). Kamu Görevlilerinin Sportif Rekrasyon Alışkanlıkları ile Rekreasyon Hakkında Görüş ve Beklentilerinin Araştırılması. Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi. S: 28 – 43.
- İçli, G. (2002). Sosyolojiye Giriş. Denizli: Anı Yayıncılık. S: 91 – 96.
- İlhan, L. (2008). Eğitilebilir Zihinsel Engelli Çocuklarda Beden Eğitimi ve Sporun Sosyalleşme Düzeylerine Etkisi. Kastamonu Eğitim Dergisi. Sayı: 16 (1). S: 316 – 317.
- İlhan, L. (2008). Sosyalleşmenin Erken Yaşlarda Başlaması ve Spor ile İlişkisi. Kastamonu Eğitim Dergisi. Sayı: 16 (1). S: 316 – 317.
- İrkin, A., Ç. (2012). Çocukların Gelişim Süreci ve Televizyonun Etkileri. Ankara: Radyo ve Televizyon Üst Kurulu Uzmanlık Tezi. S: 23 – 35.

- Jackson, D. L. (2010). Transfer students in STEM majors: Gender Differences In The Socialization Factors That Influence Academic And Social Adjustment. Ames, Iowa, USA: Iowa State University. S: 37 – 41.
- Jenkins, J. M., Pigram, J. J. (2004). Encyclopedia of Leisure and Outdoor Recreation. S: 349.
- Jenkins, J. M., Pigram, J. J. (2006). Outdoor Recreation Management. Routledge. S: 8 – 25.
- Jenning, G. (2006). Water-Based Tourism, Sport, Leisure and Recreation Experiences. December: Elsevier. S: 10 – 11.
- Karahan, F., Orhan, T. (2008). Çoruh Havzası Uzundere Vadisi'nin Kırsal Rekreatyon Planlaması Yönünden Suyu Dayalı Olanakları. Doğu Anadolu Turizm Geliştirme Raporları. S: 1 – 7.
- Karakuş, N., Özer, Ö. (2012). Dalyan Destinasyonundaki Rekreatyonel Olanakların Değerlendirilmesi ve Rekreatyonel Potansiyelin Araştırılması. Antalya: I. Rekreatyon Araştırmaları Kongresi. S: 574 – 586.
- Karaküçük, S. (1995). Rekreatyon Boş Zamanları Değerlendirme. Ankara: Gazi Kitabevi. S: 45 – 103.
- Karaküçük, S. (1997). Rekreatyon Boş Zamanları Değerlendirme Kavram Kapsam ve Bir Araştırma. Ankara: Gazi Kitabevi. S: 55 – 121.
- Karaküçük, S. (1999). Rekreatyon Boş Zamanları Değerlendirme. Ankara: Gazi Kitabevi. S: 55 – 121.
- Karaküçük, S. (2008). Rekreatyon Boş Zamanları Değerlendirme. Ankara: Gazi Kitabevi. S: 58 – 101.
- Karapınar, A. (2008). Endüstri Çalışanlarını Motive Eden Etmenlerin Maslow ve Herzber'in Kuramlarına Göre İncelenmesi. İstanbul: Maltepe Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi. S: 7 – 15.
- Karasar, N. (2009). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım. S: 148 – 151.

- Karatoprak, C., İlgar, Y., Ballı, Ö. (2012). Kent İçi Rekreasyon Parklarının Rekreasyon Potansiyelinin Belirlenmesi. Antalya: I. Rekreasyon Araştırmaları Kongresi. S: 439 – 452.
- Karlı, Ü., Polat, E., Yılmaz, B. ve Koçak S. (2008). Serbest Zaman Tatmin Ölçeği'nin (Sztö-Uzun Versiyon) Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması, Spor Bilimleri Dergisi. Sayı: 19 (2). S:80-91.
- Kaya, S. (2003). Yetiştirme Yurtlarında Kalan Gençlerin Boş Zaman Değerlendirme Eğilimi ve Etkinliklerin Sosyalleşmeye Etkisi. Ankara: Gazi Üniversitesi. Doktora Tezi.
- Kaymak, G. (2012). Sosyal Topluluklardaki Sosyal Ağlarda Sosyalleşme ve Güven Sarmalı (Ereğli Örneği). Konya: Selçuk Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi. S: 1 – 21 .
- Kılbaş, Ş. (2004). Rekreasyon Boş Zamanları Değerlendirme. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım. S: 4 – 40 , 91 – 94 .
- Kılıcıgil, E. (1998). Sosyal Çevre- Spor İlişkileri. Ankara: Bağırğan Yayınevi.
- Kılıç, M., Şener, G. (2013). Üniversite Öğrencilerinin Rekreasyon Etkinliklerine Katılımlarındaki Sosyolojik Etkenler ve Yapısal Kısıtlamalar. Yükseköğretim ve Bilim Dergisi (Journal of Higher Education and Science). Cilt: 3. Sayı: 3. S: 220 – 227.
- Kocacık, F. (2003). Bilgi Toplumu ve Türkiye. C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi , 27 (1), S: 1 – 10.
- Körmükçü, F. Y. (2009). Kocaeli Derince İlçesi Rekreasyon Tesislerinin Planlanması. Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi. Doktora Tezi. S: 7 – 19.
- Köse, Z. (2013). 13-14 Yaş Grubu Rrgenlerin Bilgisayar Oyunlarını Oynama Alışkanlıklarının ve Sosyalleşme Durumlarının Araştırılması (Kütahya İli Örneği). Afyonkarahisar: Afyon Kocatepe Üniversitesi.
- Köybaşı, N. (2006). Boş Zaman Sosyolojisi ve Boş Zamanları Değerlendirme Aracı Olarak Dinlence Turizmi ve Kültür Turizmine Katılan Yerli Turistlerin Karşılaştırmalı Sosyolojik Analizi. Eskişehir: Eskişehir Anadolu Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi. S: 54 – 68.

- Kulözü, N. (2009). St. Paul Yolu (Perge-Antalya/Yalvaç Pısidia Antiocheia) ve Yakın Çevresinin Turizm ve Rekreasyon Kullanımına Yönelik Peyzaj Potansiyellerinin Saptanması Üzerine Bir Araştırma. Ankara: Ankara Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi. S: 27 – 33.
- Kurdoğlu, O., Düzgüneş, E. (2011). Artvin Kent Ormanının Rekreasyon Olanakları ve Kullanıcı Tercihlerinin İrdelenmesi. Artvin: Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi. Sayı: 12. S: 199 – 210.
- Kutlu, E. (2000). Bilgi Toplumunda Kalkınma Stratejileri. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi. S: 1 – 15.
- Küçüktopuzlu, F., Yılmaz, Ş., Çerez, H. (2006). “The Recreational Activity Condition And Levels Of Satisfaction of Individuals in Antalya City”, Muğla: Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi. S: 4.
- Lapa, T., Varol, R., Tuncel, E., Ağyar E., Certel, Z. (2012). Belediye’ye Ait Park Alanlarını Sportif Amaçlı Kullanan Bireylerin Katılımlarının ve Beklentilerinin İncelenmesi: Bornova Örneği. Antalya: I. Rekreasyon Araştırmaları Kongresi. S: 851 – 865.
- Lawson, M. B. (1998). Tourism and Recreation Handbook of Planning and Design. Architectural Press. S: 1 – 4.
- Leith, P., Austin, D. L., Robertson, J. (2008). The World of Recreation and Fitness Leadership. Sport Books Publisher. S: 71 – 85.
- Mengütay, S., Ağılönü, A. (2009). Yerel Yönetimlerde Rekreasyon Hizmetleri ve Model Belirleme. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi. Cilt:6. Sayı:2. S: 160 – 175.
- Metin, C., Kesici, M., Kodaş, D. (2013). Rekreasyon Olgusuna Akademisyenlerin Yaklaşımları. Journal of Yasar University. Sayı: 30. S: 5021 – 5048.
- Metin, T., C. (2013). Boş Zaman Sosyolojisi Kapsamında Toplumsallaşma İlişkileri ve Boş Zaman Değerlendirme Biçimlerinin Geleceği. Aydın: II. Rekreasyon Araştırma Kongresi. S: 541 – 543.
- Moschis G., R. Moore (1979). Decision Making Among The Young: A Socialization Perspective. Journal of Customer Research. S: 101 – 112.

- Nieminen, P. (1998). Four Dance Subculture A Study of Non-Professional Dancers' Socialization, Participation Motives, Attitudes and Stereotypes. Jyväskylä, Finland: University of Jyväskylä.
- Numi J.E., Jari-Erik Numi, Salmela-Aro K., Laursen B., Burk W. J., Kiuru N. (2010). Pressure to Drink But Not to Smoke: Disentangling Selection and Socialization in Adolescent Peer Networks and Peer Groups. *Journal of Adolescence*. S: 801 – 812.
- Okumuş, M. (2011). Öğretmenlerde Meslek Tatmini ve İş Stresi. İstanbul. Özgü Yayınları. S: 217 – 219.
- Onur, R. C. (1994). Ergenlik Psikolojisinde Kuramlar. Ankara Üniversitesi Dergiler Veri Tabanı Sayı: 27 (2). S: 887.
- Ozankaya, Ö. (1999). Toplumbilim. İstanbul: Cem Yayıncılık. S: 85 – 125.
- Özbay, Y. (2004). Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi: Kuram – Araştırma – Uygulama. Ankara: Pegem Yayıncılık. S: 57 – 65, 79 – 85.
- Özer, S., Özer, K. (2000). Çocuklarda Motor Gelişimi. İstanbul: Kazancı Yayınevi. S: 10 – 30.
- Özgüç, N. (2003). Turizm Coğrafyası: Özellikler ve Bölgeler. İstanbul: Çantay Kitabevi. S: 1 – 20.
- Özkan, C. (2011). Eğitim Fakültesi Öğrencilerini Yüksek Öğrenim Görmeye Yönelten Nedenler ve Sosyalleşme Taktikleri (Mersin Üniversitesi Örneği). Mersin: Mersin Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi. S: 17 – 23.
- Özkalp, E. (2005). Sosyolojiye Giriş. Bursa: Ekin Yayıncılık. S: 109 – 129.
- Özkalp, E. (2008). Sosyolojiye Giriş. Bursa: Ekin Yayıncılık. S: 105 – 130.
- Özkalp, E. (2013). Sosyolojiye Giriş. Bursa: Ekin Yayıncılık. S: 108 – 130.
- Özkaptan, E. (2007). Okullardaki Sosyal Klüp Etkinliklerinin Rekreatif Açısından Değerlendirilmesi (Adapazarı Ortaöğretim Kurumları Örneği). Sakarya: Sakarya Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi. S: 12 – 26.

- Özmaden, M. (1997). Yükseköğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu'nda İkamet Eden Öğrencilerin Boş Zaman Faaliyetlerini Değerlendirme Sorunları Üzerine Bir Araştırma (Çanakkale İli Örneği). Ankara: Gazi Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi. S: 7 – 15.
- Özpolat, A. (2010). Ailede Demokratik Sosyalleşme . Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi, S: 10 – 12.
- Öztrak, E. (2006). 18-40 Yaş Kent Yoksulu Kadınların Alışkanlıkları (İstanbul- Pendik Yesevi Ahmet Yesevi Mahallesi Örneği). Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi. S: 25 – 34.
- Öztürk, A., Akbaba, A., Özer, A., Oral, A., Yurtal, F., Keklik, İ., Yılmaz, T., Değirmenci, M., Sargın, N., Kararımak, Ö., Gonca, Ş., Sahraç, Ü. (2008). Eğitim Psikolojisi. Ankara: Anı Yayıncılık. S: 100 – 140.
- Öztürk, H., E. (1999). Çocuğun Sosyalleşmesinde Televizyonun Etkisi. Sakarya: Sakarya Üniversitesi. Doktora Tezi. S: 19 – 50.
- Öztuna D., Elhan A. H., Kurşun N. (2008) Sağlık Araştırmalarında Kullanılan İlişki Katsayıları, Türkiye Klinikleri. Sayı:28 S:160-165.
- Paslı, M., Harbalıoğlu, M. (2014). Factors Hindering University Students From The Participation In Recreational Activities And Trends. International Journal of Research In Social Sciences. Cilt: 4. Sayı: 3. S: 37 – 44.
- Patterson, R. L. (2005). Adolescent Alienation: Examining the Relevance of Contextual Domains and Psychological Components. 15. Halifax, Nova Scotia, Canada: Dalhousie University.
- Peters, S., J. (1990). Integration and Socialization of Exceptional Children. American Anthropological Association. Sayı: 21 (4). S: 319 – 339.
- Punch, K., F. (2005). Sosyal Araştırmalara Giriş (Introduction to Social Research). Nicel ve Nitel Yaklaşımlar. Ankara: Siyasal Kitabevi. S: 95 – 97.
- Rai R., Panna, K. (2010). Introduction to Culture Studies. Mumbai: Global Media.
- Ryan, C., Glendon, I. (1998). Application of Leisure Motivation Scale to Tourism. Annals of Tourism Research. Sayı:1. S:169 – 184.

- Sağcan, M. (1986). *Rekreasyon ve Turizm*. İzmir: Cumhuriyet Basımevi. S: 1 – 25.
- Savaş, G. (2006). *Kitle İletişim Araçlarına Eleştirel Bir Yaklaşım*. İnsan Bilimleri Dergisi. S: 1 – 4.
- Seidl, D. (2004). *Luhmann's Theory Of Autopoietic Social Systems*. Munich Business Research. Munich, Germany. S: 3 – 7.
- Senemeoğlu, N. (2004). *Gelişim, Öğrenme ve Öğretim Kavramdan Uygulamaya*. Ankara: Gazi Kitap Evi. S: 62 – 70.
- Senemoğlu, N. (2005). *Gelişim, Öğrenme ve Öğretim Kavramdan Uygulamaya*. Ankara: Gazi Kitap Evi. S: 60 – 85.
- Sevil, T., Şimşek, K. Y., Katırcı, H., Çelik, O., Çeliksoy, M. A. (2012). *Boş Zaman ve Rekreasyon Yönetimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi. S: 8 – 20.
- Soysal, A. (2008). *Çalışma Yaşamında Kişilik Tipleri: Bir Literatür Taraması*. ÇEİS. (Çimento Endüstrisi İşverenler Sendikası) Yayın Organı, Sayı: 22. S: 4 – 19.
- Sökmen, A. (2007). *Örgütsel Sosyalleşme Sürecinde İşgörenlerin Yöneticilerine Dönük Algıları: Ankara'daki Otel İşletmelerinde Bir Değerlendirme*. Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi. Sayı: 18 (2). S: 171 – 172.
- Starzyk, K.B., Reddon, J.R. Friel, J.P. (2000). *Need Structure, Leisure Motivation, and Psychosocial Adjustment Among Young Offenders and High School Students*. Journal of Offender Rehabilitation. Sayı: 1 – 2. S:163 – 174.
- Şahan, H. (2007). *Üniversite Öğrencilerinin Sosyalleşme Sürecinde Spor Aktivitelerinin Rolü*. Konya: Selçuk Üniversitesi. Doktora Tezi. S: 4 – 46.
- Şahan, H. (2010). *Üniversite Öğrencilerinin Sosyalleşme Sürecinde Spor Aktivitelerinin Rolü*. Karamanoğlu Mehmet Bey İ.İ.B.F. Dergisi (15). S: 261 – 264.
- Şenel, A. (1982). *İlkel Topluluktan Uygar topluma Geçiş Aşamasında Ekonomik Toplumsal Düşünsel Yapıların Etkileşimi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Yayınları. S: 1 – 20.
- Şengün, M. (2007). *Ahlaki Gelişimin Psiko – Sosyal Dinamikleri*. Samsun: On Dokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakülte Dergisi. Sayı: 23. S: 201 – 221.

- Şentürk, N. (2009, Haziran). Üniversite Öğrencilerinin Sosyalleşme Süreçlerinde Aile Kurumunun Etkisi: Sakarya Üniversitesi Örneği. Sakarya Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi. S: 4 – 64.
- Şimşek, K. (2013). Kuramsal Bir Çerçeve de Ticari Rekreasyon ve Proje Yönetiminin Önemi. Aydın: II. Rekreasyon Araştırma Kongresi. S: 313 – 328.
- Tan, E., M. (1981). Toplum Bilimine Giriş Temel Kavramlar. Ankara: Ankara Üniversitesi. S: 34 – 45.
- Terkan, B. (1999). Kadının Toplumsallaşmasında Yazılı Basının Rolü ve Yazılı Basında Kadın İmajı. Konya: Selçuk Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi. S: 63 – 72.
- Tezcan, N. (2007). Rekreasyon Etkinliklerinin Çalışanların Performansları Üzerine Etkinliklerinin İncelenmesi: (Kocaeli Trakya Birlik). Sakarya: Sakarya Üniversitesi. Yüksel Lisans Tezi. S: 20 – 42.
- Tezcan, M. (1972). Boş Zamanlar Sosyolojisi. Ankara. S: 8 – 40.
- Thompson, K. (1996). Key Quotations in Sociology. London: Routledge.
- Tolan, B. (1985). Toplum Bilimlerine Giriş. Ankara: Gazi Kitabevi. S: 160 – 175.
- Topses, G. (2009). Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi. Ankara. S: 179 – 185.
- Torkildsen, G. (1999). Leisure and Recreation Manegement. (T. A. Group, Dü.) London, GBR: Spon Press. S: 47 – 59.
- Torkildsen, G. (2005). Leisure and Recreation Management. 5th Edition. Routledge and Francis Group. S: 45 – 62, 110 – 139.
- Tuna, M., Kaya, K. (2008). İlköğretim Çağındaki Çocukların Sosyalleşmesinde Televizyonun Etkisi. Isparta: SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi. Sayı: 17. S: 159 – 162.
- Tunçalp, Ö. (2011). Seçilmiş Ortaöğretim Öğrencilerinin Sosyalleşme sürecinde Beden Eğitimi ve Spor Aktivitelerinin Rolü ve Önemi. Konya: Selçuk Üniversitesi . Yüksek Lisans Tezi. S: 21 – 35.

- Turgut, T. (2012). Suya Dayalı Rekreasyon ve Antalya İlinde Suya Dayalı Rekreasyon Alanında Faaliyet Gösyeren İşletmelerin Profillerini Belirlemeye Yönelik Bir Uygulama. Antalya: Akdeniz Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi. S: 4 – 18.
- Tükenmez, M. (2009). Toplum Bilim ve Spor. İstanbul: Kaynak Yayınları. S: 127 – 130.
- Türk, S., Avcı, N., Küçükusta, D. (2012). Yaşam Kalitesi ve Rekreatif Faaliyetler: Narlıdere Dinleme ve Bakım Evi Örneği. Antalya: I. Rekreasyon Araştırmaları Kongresi. S: 524 – 542.
- Türkkahraman, M. (2000). Türkiye'de Siyasal Sosyalleşme ve Siyasal Sembolizm . İstanbul: Birey Yayıncılık. S: 9 – 44.
- Türkkahraman, M., Tutar, H. (2009). Sosyal Değişme, Bütünleşme ve Çözülme Bağlamında Toplumda Farklı Kültür Ve Anlayışların Yeri Ve Önemi. Antalya: Alanya İşletme Fakülte Dergisi. S: 6 – 8.
- Tutar, H. (2013). İşletme ve Yönetim Terimleri Ansiklopedik Sözlük, Detay Yayıncılık, Ankara.
- Uğurlu, A. (2005). Rekreasyonel Amaçlı Doğa Sporlarının Turizm'de Kullanılması Antalya Köprülü Kanyon Rafting Uygulaması. Antalya: Akdeniz Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi. S: 4 – 18.
- Uluğtevin, S. (1991). Hükümlü Çocuk ve Yeniden Toplumsallaşma. Ankara: Bizim Büro. S: 26 – 57.
- Ulusoy, A. (2003). Gelişim ve Öğrenme. Ankara: Anı Yayıncılık. S: 72 – 87.
- Ulusoy, A., Güngör, A., Akyol, A., Subaşı, G., Ünver, G., Koç, G. (2007). Eğitim Psikolojisi. Ankara: Anı Yayıncılık. S: 110 – 125.
- Utku, Ç. M. (2010). Alfred Hitchcock Sinemasında Psikanalitik Açından İd, Ego, Süperego 'Psycho/ Sapık Örneği'. İstanbul: Marmara Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi. S: 37 – 39.
- Uzun, S., Müderrisoğlu, H. (2010). Kırsal Rekreasyon Alanlarında Kullanıcı Memnuniyeti: Bolu Gölcük Ormanı Dinlenme Yeri Örneği. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi. Sayı: 1. S: 67 – 82.

- Üstün, Ü., Kalkavan, A. (2013). Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerini Rekreatif Faaliyetlere Katılmaya Motive Eden Faktörlerin Araştırılması. Aydın: II. Rekreasyon Araştırma Kongresi. S: 620 – 630.
- Veal, A. (2004). Definitions of Leisure, Sport and Tourism Working Paper No: 4. Australian Journal of Leisure and Recreation. Sydney: University of Technology Sydney. S: 7 – 8.
- Vural, E. (2011). Ütopya ve Distopyalarda Sosyal Kontrol. Ankara: Hacettepe Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi. S: 7.
- Wickham, S.E., Hanson, C.S., Shechtman, O. Ashton, C. (2000). A Pilot Study: Attitudes Toward Leisure and Leisure Motivation in Adults with Spinal Cord Injury. Occupational Therapy in Health Care. Sayı: 4. S:33 – 50.
- Wilson, A. (1985). Family. Florence, Kentucky, USA: Routledge.
- Yang Z., Kim C., Laroche M., Lee H. (2012). Parental Style and Consumer Socialization Among Adolescents: A Cross- Cultural Investigation. Journal of Business Research.
- Yavuz, M. C., Orel, F. D. (2003). Rekreasyonel Turizmde Müşteri Potansiyelin Belirlenmesine Yönelik Bir Plot Çalışma. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstiti Dergisi. Sayı: 11 (11). S: 61 – 65.
- Yay, S. (2005). Sosyal Psikoloji (Davranış Bilimi). Ankara: Cumhuriyet Üniversitesi İ.İ.B.F. Seçkin Yayıncılık. S: 326 – 331.
- Yazıcıoğlu, Y., Erdoğan, S. (2004). SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Detay Yayıncılık. S: 51 – 52.
- Yenigün, Ö., Doğduay, G. (2012). Mental Retardasyonlu Çocuklarda Rekreasyon Faaliyetlerinin Sosyal Gelişime Etkilerinin İncelenmesi. Antalya: I. Rekreasyon Araştırmaları Kongresi. S: 1013 – 1021.
- Yetim, A. (2011). Sosyoloji ve Spor. Ankara: Berikan Yayınevi. S: 93 – 160, 213 – 250.
- Yılmaz B. (2006). Doğa Sporlarına Katılımın Sosyal Bütünleşmeye Etkisi. Ankara: Gazi Üniversitesi. Doktora Tezi. S: 67 – 80.

Yılmaz, Ş. (2007). Rekreasyon Faaliyetlerinin Yönetim ve Organizasyonu 'Antalya Bölgesindeki Beş Yıldızlı Otel İşletmelerine Yönelik Uygulama'. Antalya: Akdeniz Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi. S: 12 – 28.

Zhao, R. (2007). Determinants of Anomie: A Cross- National Study. Omaha, Nebraska, USA: University of Nebraska.

Zonana, M. (2011). İş Stresinin İşgörenlerin Örgütsel Sosyalleşme Düzeylerine Etkileri ve Bir Araştırma. İstanbul: Marmara Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi.S: 40 – 42.

İnternet Kaynakları

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.525555ebbbae111.41573646 Erişim: 09.10.2013.

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&kelime=mefk%C3%BBre&uid=35174&guid=TDK.GTS.51c595db6f5ff7.14296656 Erişim: 22.06.2013.

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5246c271ec9239.03669090 Erişim: 28.10.2013.

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5262b130584602.58391005 Erişim: 22.06.2013.

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5324678aa660b7.00948503 Erişim: 25.06.2013.

<http://blog.milliyet.com.tr/anomi/Blog/?BlogNo=343544> Erişim: 22.06.2013.

<http://www.egitim.aku.edu.tr/ergun8.htm> Erişim: 23.06.2013. (Türkiye Sanal Eğitim Bil. Kütüphanesi, Afyon Kocatepe Üniversitesi)

<http://oald8.oxfordlearnersdictionaries.com/dictionary/recreation> Erişim: 28.10.2013.

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.53ef1c2c323cd7.01472015 Erişim: 15.04.2014.

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5479a48927b797.01657031 Erişim: 29.11.2014.

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.548ec9ba7da893.68350914 Erişim: 10.11.2014.

<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=18616> Erişim: 04.02.2015.

http://www.tuik.gov.tr/jsp/arama/istab_arama_txt_tem.jsp?araType=istab&QUERY=cinsiyet&metod=sonucGetir&d-5442-p=2&KATEGORI=0 Erişim: 04.02.2015.

Ünalán, M. <http://musaunalan.com/2014/11/21/korelasyon-analizi-nedir-nasil-yapilir/> Erişim: 29.05.2015.

EK 1 – ANKET FORMU

Bu anket Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik A.B.D.'da hazırlamakta olduğum **'Üniversite Öğrencilerinin Sosyalleşme Süreci ve Rekreasyon Aktivitelerinin İncelenmesi'** konulu yüksek lisans tezi çalışmasında kullanılmak üzere hazırlanmıştır.

Anketteki bilgiler kesinlikle saklı tutulacak ve yalnızca bilimsel amaçlar için kullanılacaktır. Ankete vereceğiniz samimi cevapların tez çalışmaya büyük katkısı olacaktır. Anketi cevaplamaya ayırdığınız zaman ve yardımlarınız için teşekkürler.

Rekreasyon (Boş zamanları değerlendirme): Bireyin kendi adına özgürce kullanma hakkına sahip olduğu, iş ve yaşamla ilgili zorunlu sorumluluk ve görevleri yerine getirildikten sonra arta kalan, hobi ve sosyal etkinliklerin gerçekleştirildiği zamanda yapmış olduğu etkinliklere (aktivitelere) **rekreasyon** (boş zamanları değerlendirme) denir.

Yenal YAĞMUR
Akdeniz Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Öğrencisi

A. Demografik Özellikler

1. Cinsiyetiniz? Kadın ( ) Erkek ( )

2. Gelir seviyeniz? 300 TL ve aşağısı ( ) 301- 400 TL ( ) 401-500 TL ( )
501-600TL ( ) 601 TL ve yukarısı ( )

3. Yaş grubunuz? 18-20 ( ) 21-23 ( ) 24-26 ( ) 27 ve yukarısı ( )

4. Fakülteniz veya Yüksekokulunuz? ..... Sınıfınız 1 ( ) 2 ( ) 3 ( ) 4 ( )

5.	Okur-yazar değil	İlköğretim	Lise	Üniversite	Yüksek lisans veya Doktora
Annenizin eğitim durumu?					
Babanızın eğitim durumu?					

6. Ailenizin toplam aylık geliri nedir?

900 TL ve aşağısı ( ) 901- 1700 TL ( ) 1701-2500 TL ( ) 2501 TL ve yukarısı ( )

7. Ailenizin ikamet ettiği yer?

İl merkezi ( ) İlçe merkezi ( ) Kasaba ( ) Köy ( )

8. Boş zamanlarınızda ne tür rekreatif faaliyetler yaparsınız? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)	
1.Kitap, gazete okurum	
2.Müzik dinlerim	
3.T.V. izlerim	
4.Sinema ve tiyatroya giderim	
5.Çarşı, pazar, fuar, park gibi gezintilere çıkarım	
6.Spor yaparım (aktif)	
7.Becerileri gerektiren el işleri ve sanatla uğraşırım	
8.Spor yarışmalarını izlerim (tesislere giderek)	
9.Sosyal ve toplumsal faaliyetlerle uğraşırım	
10.Kültürel ve ilmi faaliyetlere katılırım	
11.Cafeye giderim	
12.Disko, bar, pub (taverna, birahane) vb. yerlere giderim	
13.Belli bir şeyle uğraşmam	
14.Arkadaş ziyaretlerine giderim	
Diğer (Belirtiniz)	

9. İlgilendiğiniz rekreatif (boş zaman değerlendirme) etkinliğini ne sıklıkta yaparsınız? (Haftada)

1 Gün ( )   2 Gün ( )   3 Gün ( )   4 Gün ( )   5 Gün ( )   6 Gün ( )   7 Gün ( )

2

B. GRUBU SORULAR	Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Ne katılıyorum ne de katılmıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
<i>Aşağıda sizden kendinizle ilgili bir takım değerlendirmeler yapmanız istenmektedir. Lütfen aşağıdaki ifadeleri kendinizi ne ölçüde tarif ettiğine göre değerlendirerek ölçekteki beş seçenekten birini işaretleyiniz.</i>					
1. Olabildiğince kalabalıktan uzak kalmayı tercih ederim					
2. Toplum içerisinde insanlarla iletişim kurmada seçici davranırım					
3. İnsanlar toplum içerisinde benimle kolayca diyalog kurabilirler					
4. Toplumsal olaylarda genellikle topluma liderlik yaparım					
5. Her türlü sosyal etkinliklere katılmaktan hoşlanırım					
6. Toplum içerisinde insanlarla tartışmaktan ziyade insanlara yardım etmeyi tercih ederim					
7. Toplumsal olaylarda toplumu yönlendirmekte başarılıyım (Örneğin sönük geçen bir toplantıda yol gösterici rolü)					
8. Yeni tanıştığım insanlarla diyalog kurmaktan çekinirim					
9. Toplum içerisinde çoğunlukla kendimi yalnız hissedirim					
10. Toplum içerisinde başkaları ile kolaylıkla iletişim kurarım					
11. Toplumsal etkinliklere katılan insanlar kendisiyle barışık olur					
12. Toplumsal etkinliklere katılım ile kişisel beceri ve yeteneklerimi keşfedebilir ve ifade edebilirim					
13. Toplum içerisinde sevdiğim insanlarla birlikte olduğumda keder ve dertlerimi unutturum					
14. Toplumda insanların özgürce davranmalarına izin verilse toplumun daha iyi olacağı kanısındayım					
15. Toplumsal kurallara uymayan insanları haklı görmem					
16. Toplumsal değerlere bağlı bir kişiliğe sahip birisiyim (gelenek töre inançlar)					

17. Toplumsal değerlere aykırı davranan bireylerin davranışları beni rahatsız eder					
18. Toplumsal uzlaşmayı bozan davranış sahiplerine hoşgörülü davranmam					
19. Aileyle ilgili kararların alınmasında katkıda bulunurum					
20. Aile büyüklerinin kararlarına her zaman itaat etmekten hoşlanmam					
21. Ailem benim fikir ve davranışlarıma her zaman hoş görümlü davranır					
22. Ailenizin değer yargıları ile toplumun değer yargıları arasındaki farklılık beni fazla etkilemez					
23. Ailem arkadaş çevremde belirlenmesinde etkin rol oynar					
24. İnsanların benim davranışlarımı yargılamaya ya da yönetmeye çalışmasından rahatsız olurum					
25. Okul farklı kültürdeki insanların tanışmasını ve böylece toplumsal bütünleşmenin etkin faktörüdür					
26. Okul bireyin, toplumsal ve kişisel değerlere saygının benimsenmesinde önemli rol oynar					
27. Toplumsal aktivitelere katılmakta yaş, cinsiyet ve inanç vb ayırım yapmaktan hoşlanmam					
28. Toplum içerisinde başkalarının ihtiyacı olduğu zaman kendime ters düşse de o davranışı yaparım					
29. Yeni insanlarla tanışıp sosyal aktiviteler yapmaktan hoşlanırım					
30. Okul farklı insan grupları arasında toplumsal diyalogun ilk adımıdır					
31. Farklı kültürdeki değer anlayışlarına saygılı davranmayı tercih ederim					
32. Herkes kültür ve değerlerini özgürce yaşayabilmeli ve ifade edebilmeli					
33. Farklı kültür anlayışları toplumsal barışın temel dinamiğidir					
34. Bizi diğer kültürlerden farklı klan değer; farklı kültürlerin barış ve uyum içerisinde yaşamasıdır					

C. GRUBU SORULAR

Aşağıda sizden **“Rekreatif Etkinlik Türünün Seçiminde Etkili Olan Faktörler”** ilgili bir takım değerlendirmeler yapmanız istenmektedir.

Lütfen aşağıdaki ifadeleri kendinizi ne ölçüde tarif ettiğine göre değerlendirerek ölçekteki beş seçenekten birini işaretleyiniz.

	Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Ne katılıyorum ne de katılmıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
1. Yaşa uygun olması					
2. Yeteneklere uygun olması					
3. Maliyetinin yüksek olmaması					
4. Zamanının uygun olması					
5. Yerinin uygun olması					
6. TV'deki sağlıklı yaşam programları					
7. Doktor tavsiyesi					
8. Daha önce katılanların tavsiyeleri					
9. Ortamda kendini rahat hissetme					
10. Arkadaşlara eşlik etme					

<p>D.GRUBU SORULAR</p> <p>Aşağıda sizden “Rekreatif Etkinliklere Katılımda Etkili Olan Faktörler” ilgili bir takım değerlendirmeler yapmanız istenmektedir.</p> <p>Lütfen aşağıdaki ifadeleri kendinizi ne ölçüde tarif ettiğine göre değerlendirerek ölçekteki beş seçenekten birini işaretleyiniz.</p>	Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Ne katılıyorum ne de katılmıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
1. Etrafımdaki olaylardan haberdar olmak için					
2. Merakımı gidermek için					
3. Yeni fikirler edinmek için					
4. Kendim hakkında daha fazla bilgi edinmek için					
5. Bilgimi artırmak için					
6. Yeni şeyler keşfetmek için					
7. Yaratıcı olmak için					
8. Hayal gücümü kullanmak için					
9. Başkaları ile arkadaşlık kurmak için					
10. Diğerleri ile etkileşim halinde olmak için					
11. Yakın dostluklar kurmak için					
12. Yeni ve farklı insanlarla tanışmak için					
13. Düşüncelerimi, hislerimi ve fiziksel yeteneklerimi ortaya çıkarmak için					
14. Sosyal olarak yetenekli ve becerikli olmak için					
15. Ait olma hissi elde etmek için					
16. Diğerlerinin saygısını kazanmak için					
17. Yeteneklerimi ispatlamak için					
18. Yeteneklerimi göstermede iyi olmak için					
19. Yeteneklerimi ve becerilerimi yapmayı geliştirmek için					
20. Aktif olmak için					
21. Fiziksel beceri ve yetenekleri geliştirmek için					
22. Fiziksel şeklimi korumak için					
23. Fiziksel yeteneklerimi kullanmak için					
24. Fiziksel formumu geliştirmek için					
25. Hafiflemek için					
26. Bazen yalnız kalmayı sevdiğim için					
27. Fiziksel olarak rahatlamak için					
28. Zihinsel olarak rahatlamak için					
29. Günlük koşuşturmalardan kaçınmak için					
30. Dinlenmek için					
31. Stres ve gerilimden kaçınmak için					
32. Zamanımı rutinlikten çıkarmak için					

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Yenal YAĞMUR

Doğu Tarihi ve Yeri : 07.03.1987-Melikgazi/Kayseri

Medeni Durumu : Bekâr

Eğitim Durumu

Lise : Şeker Lisesi, Kayseri, 2005

Lisans : Akdeniz Üniversitesi, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu, Konaklama İşletmeciliği, Antalya, 2009

Yüksek Lisans : Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Ana Bilim Dalı, Antalya, 2015

Tez Konusu : Üniversite Öğrencilerinin Sosyalleşme Süreci ve Rekreasyon Aktivitelerinin İncelenmesi: Erciyes Üniversitesi Örneği.

İş Denevimi

07.2012-08.2012 : Grup Marmara Seyahat Acentesi Kemer/Antalya, Otel Rehberi

03.2011-09.2011 : Grup Marmara Seyahat Acentesi Kemer/Antalya, Otel Rehberi

06.2009-09.2009 : Grup Marmara Seyahat Acentesi Kemer/Antalya, Transferman

06.2008-09.2008 : Many Glacier Hotels Montana/Usa, Housekeeping

05.2007-09.2007 : Calista Luxry Resort Hotel Belek/Antalya, Busboy

06.2006-07.2006 : Amara Wing Resort Hotel Kemer/Antalya, Stajer

Bilgisayar Programları

Windows XP, Windows 7, Windows 8, Microsoft Office Uygulamaları, Fidelio Suite V8.

E-Posta: yenalyagmur@hotmail.com